

**Wesley János Gyógypedagógiai Óvoda, Fejlesztő Nevelés- oktatást
Végző Iskola, Speciális Szakiskola
Orosháza**

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2014.

**„Amit Isten rátok bízott, használjátok arra, hogy jót tegyetek!”
(Wesley János)**

Tartalom

1. Iskolánk jogállásának, feladatainak és tevékenységének meghatározása az Alapító Okirat alapján ...	6
2. Az iskola nevelési programja.....	6
2. 1. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai	6
2. 2. Az értelmi fogyatékosok súlyosságához igazodó részcélok.....	10
3. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok (NAT 2012).....	13
3. 1. Fejlesztési területek – nevelési célok.....	13
3. 2. Egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek	17
4. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok.....	18
4. 1. Az egészségfejlesztés iskola feladatai	18
4. 3. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása	20
5. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok (20/2012.EMMI rendelet)	20
5. 3. A tanítási órán megvalósítható közösségfejlesztő feladatok:	21
5. 4. Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai:.....	23
5. 5. A diák önkormányzati munka közösségfejlesztési feladatai (Knt. 48 §).....	24
5. 6. A szabadidős tevékenység közösségfejlesztő feladatai:	25
6. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai (20/2012.EMMI rendelet).....	26
7. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység	27
7. 1. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek (Knt.47§ 11.).....	27
7. 2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program (HH, HHH tanulók)	29
7. 4. Az ifjúságvédelemi feladatok ellátása	38
7. 5. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység (20/2012.EMMI r.7.§ 1 bn).....	43
8. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje	48
9. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel	50
9. 3. A tanulók közösségét érintő kapcsolattartási formák	54
9. 4. A szülők közösségét érintő együttműködési formák:	54
9. 5. Külső kapcsolatok	55
10. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata	56
11. Az értékelés rendje	62
12. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai.....	71
12. 1. Az intézménybe történő felvétel és a magasabb évfolyamára való lépés feltételei	71
12. 2. Az intézmény első évfolyamára történő felvétel	71
12. 3. Az általános iskolák 1-8. évfolyamain a magasabb évfolyamra való lépés.....	71
12. 4. A felvételi eljárás különös szabályai	72
13. Az intézmény helyi tanterve, Szakmai Programja	73
13. 1. Tanulásban akadályozottak 1-8. évfolyam	73
13. 2. Értelmileg akadályozottak 1-8. évfolyam.....	74
13. 3. A tantárgyak és tantervi modulok rendszere	74
13. 4. Tanulásban akadályozottak 1–4. évfolyamon.....	76
13. 5. Tanulásban akadályozottak 5-8. évfolyamon	77
13. 6. Értelmileg akadályozottak 1- 8. évfolyamon.....	78
13. 7. Tantárgyak és óraszámok speciális szakiskola 9/ E.....	80
13.8. Szakképzés 9- 12. évfolyamon	81
Speciális szakiskolai óraterv OKJ szerinti 31 346 02 számú SZÁMÍTÓGÉPES ADATRÖGZÍTŐ részszakképesítés speciális szakiskolában történő oktatásához	82

13.9. A számítógépes adatrögzítő részszakképesítés képzésének heti és éves szakmai óraszámai:	83
13.10. A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak és témakörök óraszámja évfolyamonként	85
13.11. Speciális szakiskolai óratervezés az OKJ szerinti 32723 01 számú ÁPOLÁSI ASSZISZTENS SZAKKÉPESÍTÉSHEZ speciális szakiskolában történő oktatásához	86
13.12. A z ápolási asszisztens szakképesítés képzésének heti és éves szakmai óraszámjai:.....	87
13.13. A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak heti óraszámja évfolyamonként	88
13.14. Szakmai tantervi adaptáció a 31 346 02 számú SZÁMÍTÓGÉPES ADATRÖGZÍTŐ részszakképesítés speciális szakiskolában történő oktatásához tanulásban akadályozottak (st) számára (a 54 346 01 Irodai asszisztens szakképesítés kerettanterve alapján)	91
Lásd 1. számú melléklet	91
13.15. Szakmai tantervi adaptáció a 32723 01 számú ÁPOLÁSI ASSZISZTENS SZAKKÉPESÍTÉSHEZ speciális szakiskolában történő oktatásához tanulásban akadályozottak (st) számára	91
Lásd 2. számú melléklet	91
14. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei	92
15. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	93
15.1. Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása.....	93
15.2. A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	93
15.3. Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása.....	93
15.4. A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	93
15.5. A 9. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása.....	94
16. Mindennapos testnevelés	94
17. Projektoktatás	95
18. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	97
19. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái	98
19.1. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása.....	98
19.2. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei	99
19.3. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek	99
20. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei.....	104
20.1. Az iskola egészségnevelési elvei.....	104
20.2. Az iskola környezeti nevelési elvei	110
21. A fogyasztóvédelemmel kapcsolatos feladatok, tevékenységek	113
22. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges, nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke	114
23. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei	114
23.1. A magatartás értékelésének elvei	114
23.2. A szorgalomjegyek megállapításának elvei.....	116
23.3. A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei	116
24. REHABILITÁCIÓS PEDAGÓGIAI PROGRAM	
Súlyos- halmozottan fogyatékos tanulók nevelés-oktatását végző iskolája számára.....	114
24. I. Bevezetés.....	114
24.II. Súlyos- halmozottan fogyatékos gyermekek, tanulók pszichológiai és pedagógiai szempontú jellemzése.....	118
24.III. Rehabilitációs pedagógiai program	120
24.III. 1. Célok	120
24.III. 2. Feladatok	120

24.III. 3. Alapelvek.....	120
24.IV. A tanulói jogviszony.....	121
24.IV. 1. A bekerülés feltételei.....	121
24.IV. 2. A továbbhaladás.....	121
24.IV. 3. Átjárhatóság az iskola többi osztályába.....	121
24.V. Csoportlétszám.....	122
24.V. 1. Az értékelés rendszere a fejlesztő nevelés- oktatás során.....	122
24.VI. Fejlesztési program.....	122
A fejlesztés területei.....	122
Foglalkozások („tantárgyak”).....	122
Heti foglalkozási rend.....	124
Fejlesztési területek.....	125
A foglalkozások és a fejlesztési területek keresztkapcsolatai.....	125
24.VII. A kognitív funkciók fejlesztése.....	126
24.VII. 1. A figyelem, a megfigyelőképesség fejlesztése.....	126
24.VII. 2. Az emlékezet fejlesztése.....	130
24.VII. 3. A gondolkodás fejlesztése.....	133
24.VII. 4. Az érzékelés, észlelés fejlesztése.....	137
24.VII. 5. Beszédfejlesztés.....	150
24.VII. 6. A kommunikáció és interakció (segített kommunikáció) fejlesztése.....	161
24.VII. 7. Esztétikai nevelés.....	166
24.VII. 8. Érzelmi és szociális nevelés.....	176
24.VII. 9. Mozgásfejlesztés - mozgásnevelés.....	179
24.VII. 10. Fejlesztő gondozás és önkiszolgálásra nevelés.....	187
24.VIII. Foglalkozások.....	197
24.VIII. 1. Szűkebb és tágabb környezet.....	197
24.VIII. 2. Reggeli és bűcsükör.....	212
24.VIII. 3. Játék és szórakozás.....	218
24.VIII. 4. Mozgásnevelés.....	227
24.IX. Egyéni fejlesztési tervek.....	228
Az egyéni fejlesztési tervek alkalmazásának szükségessége.....	228
Az egyéni programok tartalmi vonatkozásai.....	228
Szervezési vonatkozások.....	229
24.X. Értékelés.....	229
24.XI. Egyéni terápiák.....	230
Segített kommunikáció.....	230
Beszédterápia.....	230
Evés- és ivásterápia.....	231
Szenzoros integrációs terápia.....	231
25. Pedagógiai Program sajátos nevelési igényű óvodások részére.....	228
25. I. Bevezetés.....	228
25. II. Az óvodai nevelés alapelvei, céljai, feladatai.....	228

25.II. 1. Az óvodai nevelés általános célja:	233
25.II. 2. Az óvodai nevelés általános feladatai:	234
25.II. 3. Fejlesztési célok.....	234
25.II. 4. Fejlesztési tartalmak	236
25.II. 5. Szokások kialakítása	237
25.II. 6. A szokások kialakításának területei	239
25.II. 7. A közösségi élet szokásainak megalapozása.....	240
25.II. 9. Hagyományok kialakítása	241
25. III. Képességfejlesztés a célzott foglalkozásokon.....	238
25. III. 1. Önkiszolgálásra nevelés.....	238
25. III. 2. Mozgásfejlesztés.....	243
25. III. 3. Anyanyelv (beszédfejlesztés és környezet).....	243
25. III. 4. Játékra nevelés.....	251
25. III. 5. Vizuomotoros fejlesztés	254
25. III. 6. Zenei nevelés alapjai	
25. III. 7. Kiegészítő speciális terápiák	261
25. IV. Iskolaelőkészítés	263
25. IV. 1. A finommotorika és a taktilis érzékelés fejlesztése (grafomotoros fejlesztés).....	263
25. IV. 2. Az olvasás tanulás előkészítése.....	260
25. IV. 3. A számlálás előkészítése /diszkalkulia prevenció/	265
25. V. Az egészség és környezeti nevelés alapelvei.....	263
25. V. 1. Az egészségtudatos magatartás megalapozása.....	263
25. V. 2. A környezettudatos magatartás megalapozása.....	264
25. V. 3. Az óvoda környezeti és egészségnevelési céljai.....	264
25. V. 4. Az óvoda környezet és egészségvédő, fejlesztő programja.....	265
25. VI.. Szervezeti és időkeretek.....	270
25. VII. Felvétel az óvodai csoportba.....	270
25. VIII. Ellenőrzés, értékelés.....	269
25. IX. A programellenőrzés és értékelés rendszere	273
25. X. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek (20/2012.EMMI r.7.§ 1 bn)	274
25. XI. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység.....	271
25. XII. A szülő, gyermek, pedagógus együttműködésének formái.....	276
25. XIII. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.....	278
25. XIV. A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek.....	279
25. XV. Személyi ellátottság.....	283
25. XVI. Tárgyi feltételek.....	283
25. XVII. Kapcsolatok.....	284
26. Mellékletek.....	294

1. Iskolánk jogállásának, feladatainak és tevékenységének meghatározása az Alapító Okirat alapján

Aktuális Alapító Okirat

2. Az iskola nevelési programja

2. 1. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Küldetésnyilatkozat, pedagógiai alapelveink, értékeink

Küldetésnyilatkozat

Iskolánk szeretetteljes, családi légkörével, gyermekközpontú pedagógiájával, módszertani sokszínűségével, egyénre szabott haladási ütemével, sajátos eszköztárával olyan iskola kíván lenni, ahol a sajátos nevelési igényű (tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott, súlyos, halmozottan fogyatékos, autista, testi, érzékszervi fogyatékos), gyermekek sikerélményekhez juthatnak úgy, hogy a képességeikhez és fejlődési lehetőségeikhez mértén felállított követelményrendszernek eredményesen megfeleljenek.

Célunk, hogy minden tanulónknak lehetőséget biztosítsunk képességeik maximális kibontakoztatására, hogy boldog aktív és alkotó felnőttekké váljanak úgy, hogy beilleszkedjenek a társadalomba. Élményekben gazdag mindennapokat és érzelmekben teljes légkört igyekszünk teremteni, ahol a tanulás, alkotó, felfedező jellege megvalósul.

Annak érdekében, hogy a gyermek problémáival és érzelmi konfliktusaival, bizalommal forduljon tanáraihoz, törekszünk a felnőttek s gyermekek közötti barátságos viszony kialakítására.

Értékeink között különös hangsúlyt fektetünk a másság elfogadására. Ennek betartása alapvető kritériuma annak, hogy valaki intézményünk tanulója, illetve dolgozója lehessen. Munkánkban jelentős hangsúlyt kap a szülőkkel való élő és folyamatos együttműködés.

Pedagógiai alapelveink, értékeink

A köznevelési törvényben megfogalmazott elvek

a) Szakmai önállóság

Az iskola által elkészített óraterv és helyi tanterv alapján végzett nevelő-oktató munka.

b) Vallási-világnézeti semlegesség

A világnézeti hovatartozás tiszteletben tartása, az intézményen belül helyet biztosítunk a tanulók és szüleik által igényelt vallásoktatáshoz.

c) Ingyenesség

Az iskola nevelő-oktató munkájával összefüggő szolgáltatások ingyenesek. Az iskolahasználók törvény által nem biztosított igényeinek kielégítésére szükség esetén önköltséges tevékenységformák beiktatása a működésbe.

d) Anyanyelven való tanulás joga

Tanulóink magyar anyanyelvűek, iskolai nevelésük-oktatásuk anyanyelvükön zajlik valamennyi tárgyból.

e) Hátrányos megkülönböztetés tilalma

A tanuló nevelése-oktatása során semmilyen módon és körülmények között hátrányos helyzetbe nem hozható.

f) Esélyegyenlőség, egyenlő hozzáférés biztosítása

A hátrányokkal küzdő tanulók segítése, a sajátos nevelési igényű gyerekek befogadása és felkarolása. Ennek érdekében a gyógypedagógiai asszisztensek segítő tevékenysége is szükséges.

g) A gyermek mindenekfelett álló értéke, a gyermeki jogok érvényesítése

A diákjogok érvényesítésére az iskola Diákönkormányzatot működtet, amelynek tevékenységét segítő pedagógus támogatja.

A 18 éven aluli tanulók jogainak érvényesítését a szülői szervezettel történő határozott együttműködés is biztosítja.

Általunk fontosnak tartott pedagógiai alapelvek

a) Egységesség elve

Az egységesség az egyik legalapvetőbb elvárás oktató-nevelő munkánk során. Arra törekszünk, hogy valamennyi tevékenységünket ugyanazok az elvek, célok határozzák meg, ezeket igyekeztünk kifejezésre juttatni az intézményi dokumentumainkban.

b) Egyenrangúság és bizalom elve

A pedagógus segítő-tanácsadó szerepe domináljon a nevelés-oktatás folyamán. Az irányító szerep a pedagógusé a megfelelő pedagógiai légkör kialakításában, a tanulók aktivizálásában, a közös tevékenységek megszervezésében, a tanulók személyisége és közösségeik fejlesztésében. Kapcsolatukat bizalom, megértés, tisztelet kell, hogy kölcsönösen jellemezze.

c) Életkori és egyéni sajátosságok figyelembe vételének elve

A tanuló értelmi, érzelmi, pszichikai, szociális fejlesztését saját fejlettségi szintjéhez kell igazítani. A fejlesztést mindig a már meglévő bázis készségek feltérképezésével és megerősítésével kezdjük, s ezen keresztül az összetettebb képesség struktúrák alakítása, majd azok tudatos továbbépítése a feladatunk.

d) A különböző közösségekhez tartozás és a külső hatások elve

A nevelés-oktatás különböző hatásrendszereken át, a közösségben / család, osztály-és egyéb gyermekközösségek, tágabb környezet, társadalom/ a közösség életének, céljainak, érdekeinek figyelembe vételével, a közösség aktív részvételi részvételével zajlik. Az iskolai közösségekben az irányító, kezdeményező szerep a pedagógusé, aki ebben a közegben segíti a tanulót önállóságának, öntevékenységének kibontakozásában, az iskolán kívüli esetleges ártó hatások korrigálásában.

e) Tapasztalatszerzés elve

A nevelő-oktató munka folyamatában a tanulók számára a saját tapasztalatok megszerzésére, megértésére, általánosítására irányuló ismeretszerző tevékenységek, előtérbe helyezése az ismeretek befogadásának új módszereivel: (tanuló-kíséretes, megfigyelések, kirándulások, kooperatív technikák, projektoktatás).

f) Motiváció és szemléletesség elve

A tanulók érdeklődésének felkeltése és a tanulás iránti elköteleződés kialakítása. A befogadás, az elsajátítást előtérbe helyező tanulásszervezési és módszertani eljárások, új tanulási és tanítási technikák alkalmazása. Felső tagozatban tanórákat mindig a tanulók már meglévő ismereteinek feltárásával kezdjük, és a tanórába, ill. egy adott témába beépítjük azoknak a kérdéseknek a megválaszolását, melyekre a gyermekek kíváncsiak.

g) Következetesség elve

Igényesség valamennyi tevékenységünkben, határozott követelmények támasztása a tanulókkal szemben. A következetesség betartása és betartatása intézményünkben a gyermek és felnőtt közösségnek egyaránt feladata.

h) Visszajelzés elve

Folyamatos (szóbeli és írásbeli) visszajelzés, tájékoztatás a tanulói teljesítményekről.

i) Szeretet, feltétel nélküli elfogadás

Nevelőmunkánk középpontjában a szeretet, a feltétel nélküli elfogadás áll, erre neveljük tanulóinkat is.

j) Érzelmekben gazdag légkör

Pozitív, érzelmekben gazdag iskolai légkört teremtünk, amelyben gyermek és felnőtt egyaránt jól érzi magát, ahol az emberi értékek mind teljesebb kibontakozása valósulhat meg.

k) A formálódó gyermeki személyiség

Az iskolában a legfőbb érték és lehetőség a gyermekek formálódó és formálásra váró személyisége. Fontosnak tartjuk, hogy az értelmi képességek fejlesztése mellett hangsúlyt kapjon a sokszínű, személyiséget gazdagító érzelmi, erkölcsi nevelés.

l) Gazdag tevékenységrendszer – sikerélményhez juttatás

Gazdag tevékenységrendszert kínálunk, amelyben minden gyermek valamilyen téren sikerhez jut. Önbizalmat építünk, hogy az ismeret elsajátítása, a tanulás élményforrást, a felfedezés örömét jelentse a gyermekek számára. Minden gyermekben a jót keressük, arra építünk. Az egyéni képességekhez igazodó differenciált készségfejlesztést – a korrekciós és terápiás eszközök, eljárások alkalmazását az oktatás egész folyamatában – az iskoláztatás tartama alatt mindvégig érvényesítjük.

m) Felzárkóztatás és fejlesztés

Differenciáltan alkalmazott tananyag és pedagógiai eljárásrendszerrel felzárkóztatást és fejlesztést végzünk, kibontakoztatjuk a tehetségeket.

n) Élményekben, esztétikumban gazdag iskolai életér

Fontosnak tartjuk, hogy sok pozitív élmény érje a gyermekeket, hogy életterük, az iskola kellemes, barátságos esztétikus legyen. Változatos, élményekben gazdag iskolai életéről, a szabadidő hasznos és tartalmas megszervezéséről gondoskodunk.

o) Egyenlő esélyek

Munkánkban nagy hangsúlyt helyezünk a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés esélyének növelésére.

Tanításhilozófiánk, oktatási alapelveink

Általános alapelvek

- Az értelem fejlesztésének elve
- Logikus, ok feltáró gondolkodás, a tanulási motívumrendszer kialakítása.
- Értő olvasás, szövegfeldolgozás, fogalmazási képességek, tanulási képesség fejlesztése.
- Az egyéni igényekhez igazodó fejlesztés elve
- Differenciált képességfejlesztés, különféle tanulásszervezési technikák és módszerek alkalmazása
- Koncentráció elve
- Tantárgycsoportok, tantárgytartalmak között összefüggések keresése, feltárása, megértése
- Önálló ismeretszerzés
- A tanórán kívüli, önállóan szervezett ismeretek bevonásának képessége
- Az önművelés igényének elve
- A megismerési, felfedezési vágy felkeltése. Eljárások az ismeretek önálló hozzájutásához.

Sajátos alapelveink

Nevelés terén

szeretet, megbecsülés
hitelesség, példamutatás
bizalom
türelem, megértés
adekvát elvárások
következetesség
demokrácia
motiváció

Oktatás terén

komplexitás
szakszerűség
rendszeresség
fokozatosság
életkori sajátosságok figyelembe vétele
szemléletesség
aktivitás
egymásra épülő fejlesztés
életszerűség

Speciális alapelveink

Nevelés terén

Egyéni bánásmód, alkalmazkodás
Játékosság, örömpedagógia
Sikerélmény biztosítása
Empátia, tolerancia
Pozitívumokra való építkezés
Személyiségek különbözőségének
figyelembe vétele

Oktatás terén

Pontos, sokoldalú megismerésre épülő
fejlesztés
Kis lépések elve
Cselekvés, érzékszervi megismerés
dominanciája
Hosszabb rögzítési intervallum alkalmazása
Egyénre szabott terhelés és értékelés
Sokeszközű differenciálás

Értékeink, értékrendünk

Általános értékek:

munkára, tanulásra szocializálódás
önbizalom erősítése
önálló életre felkészítés
pozitív életcélok
pályára állítás

Nevelési értékek:

morális értékek: erkölcsiség, becsületesség,
fegyelmezettség
közösségi értékek: együttműködés,
alkalmazkodó képesség, empátia, igyekezet,
segítőkézség
individuális értékek: önkibontakozás,
kreativitás, tehetség, önállóság
intellektuális értékek: műveltség, önálló
ismeretszerzés igénye

2. 2. Az értelmi fogyatékoság súlyosságához igazodó részcélok

TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK

A tanulók számára elsajátítható műveltség tartalom, a specialitásokból adódó készség szintű megalapozása, az arra képes tanulók felkészítése az alpműveltségi vizsgára a speciális szakiskola szakképzési évfolyamán való továbbtanulásra

Olyan iskolai gyakorlat kialakítása, amely biztosítja a tanulók számára a minél szélesebb körű tapasztalatszerzést, napi tevékenységek gyakorlását, és ismereteik alkalmazását.

Az iskola biztosítson olyan feltételeket, amelyek segítik a komplex személyiségfejlesztő munkát a minél teljesebb emberi élet alapjainak megteremtéséhez.

A tanulók szociális képességeinek fejlesztése a munkavállalás és az önálló életvitel esélyének megteremtése érdekében.

ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT TANULÓK

A praktikus ismeretek közvetítése szolgálja a mindennapi életben való eligazodást.

A kommunikációs és szocializációs képességek hangsúlyozott fejlesztése járuljon hozzá az iskola befejezés utáni adott életközegben (szociális foglalkoztató, gondozóház, védőmunkahely, család...) való helytálláshoz.

A tanulók életéhez adott közvetlen segítségnyújtással társadalmi integrálódásuk előkészítése, felkészítésük elemi munkavégzésre.

Olyan iskolai életközeg kialakítása, melyben lehetővé válik a fogyatékos gyermek testi-lelki harmóniájának megteremtése, önállóságra törekvése. A családok szakmai megsegítése, tehermentesítése

SÚLYOS ÉS HALMOZOTTAN FOGYATÉKOS GYERMEKEK

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulóink közoktatásban való részvételének biztosítása. Tanulóink részesüljenek. szükségleteiknek és fogyatékoság struktúrájuknak megfelelő nevelésben, oktatásban, egyéni fejlesztésben, s ezek hatására javuljon életminőségük

A lehetőség szerinti legnagyobb önállóság elérése, a társadalomba történő mind teljesebb beilleszkedés

A családok szakmai megsegítése, tehermentesítése.

2. 3. Az iskola értékeinek, alapelveinek a NAT-hoz és a gyógypedagógiai irányelvhez való viszonya

A Nemzeti Alaptanterv tartalmi szabályozásának kiterjesztése a fogyatékos gyermekekre és a gyógypedagógiai intézményekre jogilag megszünteti a fogyatékos tanulók hátrányos iskolai megkülönböztetését, és elősegíti beilleszkedésüket a kortárs csoportokba.

A Nemzeti Alaptantervben meghatározott tudás- és képességek megszerzéséhez való jog minden magyar gyermek elidegeníthetetlen joga. A fogyatékos gyermekek azonban ezzel a jogukkal csak akkor élhetnek, ha az intézmény, amelyben tanulnak, figyelembe veszi nehézségeiket, nevelési szükségleteiket és kiegészítő szolgáltatásokat is nyújt szegregáltan és integráltan egyaránt.

A Nemzeti Alaptanterv a sajátos nevelési szükségletű tanulók oktatásában az egységes követelményrendszer alkalmazására az alábbiakat mondja ki:

„A tanulók sajátos nevelési igényeihez, lehetőségeihez, korlátaihoz és speciális szükségleteihez igazodva a következő elvek alkalmazandók:

- A követelmények teljesítéséhez, hosszabb időszavok, keretek megjelölése ott, ahol erre szükség van.
- Az előírt minimális teljesítményekre szükség esetén sajátos, a fogyatékoságnak megfelelő tartalmak, követelmények kialakítása és teljesítése.
- Az iskolák segítő megkülönböztetéssel, differenciáltan, egyénileg is segítik ezeket a tanulókat a követelmények elérésében, elsősorban az önmagukhoz viszonyított fejlődésüket értékelve.”

2. 4. Alkalmazott módszerek, eljárások

Befogadó, cselekvésorientált és az egyéni fejlődést biztosító eljárásokat, pedagógiai módszereket alkalmazunk, figyelembe véve tanulóink sérülés specifikus jellemzőit, életkori sajátosságait.

Alkalmazott módszereink lényeges jegyei:

- keretjellegűek (mert soktényezős volta miatt nem tudunk mindennel előre számot vetni)
- rugalmas alkalmazkodást feltételez (a választás szabadsága a megváltozott helyzetekhez való alkalmazkodás érdekében)
- az elért eredményekre való építkezés (a nevelési módszerek megválasztása a célokban, másrészt tapasztalatokban gyökerezik)
- közösségi jellegű
- eszközjellegű (informál, eligazít, lehetőséget nyújt az elmélyedésre, a különböző szempontok figyelembevételével)
- differenciáló (figyelembe veszi a gyermekek egyéni személyiségstruktúráját) az átlagostól eltérő didaktikai módszerek
- cselekvés- és tevékenységközpontúság
- közvetlen tapasztalatszerzés
- lépésről-lépésre haladás elve
- fokozatosság elve
- folyamatos megerősítés
- speciális módszerek, eszközök alkalmazását minden esetben a gyermek/tanuló állapotához igazodó, egyéni szükségletek határozzák meg.
- diagnosztikus mérések
- terápiás módszerek egyéni/kiscsoportos

2. 5. Speciális módszereink:

Meixner féle olvasás-írástanítási módszer:

Egy jól megválasztott olvasástanítási módszer meghatározója lehet a sikeres és eredményes tanulásnak. Tanulóink számára az általunk legalkalmasabbnak tartott olvasástanítási módszert választottuk.

Megalkotója Meixner Ildikó gyógypedagógus, logopédus, szakpszichológus.

Sajátosságai:

- A módszer gyógypedagógiai terápiás kezdeményezésből fejlődött ki.
- Maximálisan alkalmazkodik a gyermek egyéni haladási üteméhez.
- A tantárgyi ismeretek elsajátítását képességfejlesztéssel alapozza meg.
- A hang – látás - mozgás egységére következetesen épít a tanulás folyamatában.
- A többi módszertől eltérő betűsorrendet tanít.
- Más módszernél alaposabban dolgozza ki az olvasástanítás lépéseit.
- Írástanítása késleltetett.

A módszer alapelvei:

- Az aprólékosan felépített tananyag kis lépésekre bontva, vissza-visszatérő ismétlésekkel kiegészítve a fokozatosság elvének megvalósítását szolgálja.
- A betűtanítás hármasszociációs kapcsolatának kialakítása (akusztikus, vizuális, beszédmotoros) és annak konzekvens betartása a tanulás során sokoldalú asszociatív megerősítésként szolgál.

- A Ranschburg - féle homogén gátlás kialakulásának megelőzése is komoly szempont az oktatás folyamán. A gondolkodás merevségének (rigiditásának) elkerülése, megelőzése a cél.
- Nagy hangsúlyt fektet a gyermek pszichés, önbizalmi megerősítésére, így a pedagógus csak pozitív visszacsatolást, fejlesztő értékelést alkalmaz.

A fejlesztést a gyermek elakadási szintjéhez kell igazítani. A funkciók hierarchikus felépítettségét mindenkor figyelembe kell venni.

Az olvasástanítással párhuzamosan, de késleltetett ütemezéssel kezdődik az írástanítás. Az írás előkészítésének, a motoros képességek fejlesztésének kiemelt szerepe van.

3. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok (NAT 2012)

Iskolánk nevelő és oktató munkájának alapvető feladata, hogy a tanulók személyiségét a különféle iskolai tevékenységek megszervezésével széleskörűen fejlessze.

3. 1. Fejlesztési területek – nevelési célok

A fejlesztési területek – nevelési célok áthatják a pedagógiai folyamat egészét, s így közös értékeket jelenítenek meg. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban egyaránt jelen kell lennie az ismeretszerzés, a gyakoroltatás-cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is.

E területek – összhangban a kulcskompetenciák alapját adó képességekkel, készségekkel, az oktatás és nevelés során megszerzett ismeretekkel, és a tudásszerzést segítő attitűdökkel – egyesítik a hagyományos értékeket és a XXI. század elején megjelent új társadalmi igényeket. A nevelési célok a következőképpen érvényesülnek a tartalmi szabályozás különböző szintjein, és valósulnak meg a köznevelés folyamatában:

- beépülnek az egyes műveltségi területek, illetve tantárgyak fejlesztési követelményeibe, tartalmaiba;
- tantárgyak részterületeivé válhatnak, vagy önálló tantárgyként jelenhetnek meg az iskola helyi tanterve szerint;
- alsó tagozaton tematizálják a tanítói munkát, a felsőbb évfolyamokon pedig elsősorban az osztályfőnöki órák témaköreit;
- témákat, fejlesztési helyzeteket körvonalaznak a nem tanórai keretek között folyó, egyéb iskolai foglalkozások, programok számára.

A nevelési célok intézményi szintű tudatos követése, valamint a hozzájuk rendelt feladatok végrehajtása és végrehajtatása az intézményi pedagógiai kultúra és a színvonalas pedagógiai munka meghatározó fokmérője, a pedagógiai-szakmai ellenőrzés egyik fontos kritériuma.

Az erkölcsi nevelés

A köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira. Az erkölcsi nevelés lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek különböző megközelítési módokat felölelő megértésére, megvitatására. Az iskolai közösség élete, tanárainak példamutatása támogatja a tanulók életében olyan nélkülözhetetlen készségek megalapozását és fejlesztését, mint a kötelességtudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a

segítőkészség, a tisztelet és a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás. A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől a képzelőtehetségen át intellektuális érdeklődésük felkeltéséig – hatással lesz egész felnőtt életükre, és elősegíti helytállásukat a munka világában is.

Kialakul a szabálykövető magatartás érvényesítése; a mindennapi gyakorlatban az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangjának felismertetésével valósul meg.

A folyamat végén az enyhén értelmi fogyatékos tanuló képes lesz cselekedetei következményeinek belátására, a mások iránti felelősség és felelősségvállalás érzékelésére. Kibontakozik a közösségi élettel kapcsolatos igazságérzete, társaival és az őt körülvevő személyekkel szembeni elfogadása, segítőkészsége. Magatartásában fejlődik az önfegyelem, a másokat megillető tisztelet megadása és tevékenységeiben a kívánatos mértéktartás. Feladatai és munkatevékenységei során megerősödik kötelességtudata.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait. Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését. Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése, és az a felismerés, hogy szükség esetén Magyarország védelme minden állampolgár kötelessége. Európa a magyarság tágabb hazája, ezért magyarságtudatukat megőrizve ismerjék meg történelmét, sokszínű kultúráját. Tájékozódjanak az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeiről, nehézségeiről és az ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákról.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam, a jog uralmára épülő közélet működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között. Ezt a cselekvő állampolgári magatartást a törvénytisztelet, az együttélés szabályainak betartása, az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete, az erőszakmentesség, a méltányosság jellemzi. Az iskola megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és ennek keretében biztosítja a honvédelmi nevelést. A részvétel a közügyekben megkívánja a kreatív, önálló kritikai gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra fejlesztését. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés terén felkészül a társadalmi elvárásoknak megfelelő kötelezettségek és jogok gyakorlására, megismeri és szükség szerint igénybe veszi az önérvényesítés intézményes lehetőségeit.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az önismeret – mint a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség – a társas kapcsolati kultúra alapja. Elő kell segíteni a tanuló kedvező szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását, tudásának és kompetenciáinak kifejezésre jutását, s valamennyi tudásterület megfelelő kiművelését. Hozzá kell segíteni, hogy képessé váljék érzelmeinek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, valamint a kölcsönös elfogadásra. Ahhoz, hogy az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő tanulók, az elsajátított készségekre és tudásra támaszkodva énképükben is gazdagodjanak, a tanítás-tanulás egész folyamatában

támogatást igényelnek ahhoz, hogy tudatosuljon, a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani. A megalapozott önismeret hozzájárul a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához.

A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretetkapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére. A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. A felkészítés a családi életre segítséget nyújt a gyermekeknek és fiataloknak a felelős párcapcsolatok kialakításában, ismereteket közvetít a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséről. Az iskolának foglalkoznia kell a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés

Az egészséges életmódra nevelés hozzásegít az egészséges testi és lelki állapot örömteli megéléséhez. A pedagógusok ösztönözzék a tanulókat arra, hogy legyen igényük a helyes táplálkozásra, a mozgásra, a stressz kezelés módszereinek alkalmazására. Legyenek képesek lelki egyensúlyuk megővására, társas viselkedésük szabályozására, a konfliktusok kezelésére. Az iskola feladata, hogy a családdal együttműködve felkészítse a tanulókat az önállóságra, a betegség-megelőzésre, továbbá a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében. A pedagógusok motiválják és segítsék a tanulókat a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

A hétköznapi élethelyzetek megbeszélése, gyakorlása segíti a párcapcsolatok megismerését, felelős párcapcsolat kialakítását, az együttlét, a szakítás felelősségét, kultúráját.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A NAT ösztönzi a személyiség fejlesztését, kibontakozását segítő nevelést-oktatást: célul tűzi ki a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítását a tanulóban úgy, hogy saját élményű tanuláson keresztül ismerik meg ezeknek a csoportoknak a sajátos igényeit, élethelyzetét. A segítő magatartás számos olyan képességet igényel és fejleszt is egyúttal (együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és feladat megvalósítás), amelyek gyakorlása elengedhetetlen a tudatos, felelős állampolgári léthez. A tanuló tapasztalatai bővülnek a társadalom tagjainak különbözőségéről, megerősödik benne az elfogadás érzése, a másság elfogadása, a betegség, a sérült és a fogyatékos emberek iránti együtt érző, segítő magatartás kialakítása. A pedagógus feladata lehetőséget teremteni arra, hogy fejlődjön a tanulóban az önkéntes segítségnyújtás igénye, amelyben megismeri és megéli a saját személyének fontosságát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, az egymásrautaltságot.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A felnövekvő nemzedéknek ismernie és becsülnie kell az életformák gazdag változatosságát a természetben és a kultúrában. Meg kell tanulnia, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességekre tekintettel használja. Cél, hogy a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság

mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá a tanulók számára. Az intézménynek fel kell készítenie őket a környezettel kapcsolatos állampolgári köteleességek és jogok gyakorlására. Törekedni kell arra, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő, továbbá kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

A környezeti ártalmak számbavétele, a védekezés lehetőségeinek kipróbálása, a takarékoságnak, a szükségletekhez igazított szokásrendnek a megismerése teszi lehetővé a mindennapi alkalmazást, azt, hogy fejlődjön az önálló étellel kapcsolatosan az egészséges és esztétikus környezet és ételtér kialakításának és megóvásának igénye.

Pályaorientáció

Az iskolának – a tanulók életkorához igazodva és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát, valamint képessé válnak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket. Ezért fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A felnövekvő nemzedéknek hasznosítható ismeretekkel kell rendelkeznie a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrataltságát. Ennek érdekében a köznevelési intézmény biztosítja a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását.

A gazdasági és pénzügyi nevelés folyamatában kiemelt szerepet kap a figyelem ráirányítása a tanuló saját felelősségére a javakkal való ésszerű gazdálkodásban, a pénz világában és a fogyasztás területén.

Médiatudatosságra nevelés

Cél, hogy a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé váljanak: értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelés az értelmező, kritikai beállítódás kialakítása és tevékenység-központúsága révén felkészít a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelt meg szervezésére, tudatos alakítására. A tanulók megismerkednek a média működésével és hatásmechanizmusával, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával, valamint e különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása

A tanulás tanítása az iskola alapvető feladata. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. Meg kell tanítani, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban;

hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével. A tanulás tanításának elengedhetetlen része a tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

3. 2. Egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek

A tartalmi szabályozást a Nat úgy valósítja meg, hogy az iskolák, a pedagógusok, a tanulók sokféle, differenciált tevékenysége a teljesítmény növelésére sarkalló, az életesélyek tanulással történő növelését szolgáló egységes, közös alapra épüljön. Ily módon lehetőséget nyújt az iskolafenntartók értékeinek, a szülők, a tanulók érdeklődésének, a pedagógusok szakmai törekvéseinek és az iskolát körülvevő környezet helyi sajátosságainak figyelembevételére.

A tudományok gyors fejlődése, a szükségletek új megjelenési formái és a világ új kihívásai (köztük a gyermekek testi-lelki egészségét veszélyeztető számos tényező) a megszokottól eltérő feladatok elé állítják az iskolát, a pedagógusképzést és a pedagógus-továbbképzést.

Olyan tudástartalmak jelentek meg, amelyek nehezen sorolhatók be a tudományok hagyományos rendszerébe, vagy amelyek egyszerre több tudományág illetékességébe tartoznak. Így megnőtt az igény egyrészt egyes hagyományos tantárgyak összevonására és/vagy tantárgyközi megjelenítésére, másrészt új tantárgyak/tantárgy-együttesek kialakítására. Fontos pedagógiai szempont, hogy a tantárgy-összevonásos és a tantárgyközi tantervi szemlélet a tanulók érdeklődését és tapasztalatait is figyelembe veszi. A Nat azáltal biztosítja e szemlélet érvényesülését, hogy nem határoz meg egységes, minden iskolára kötelezően érvényes tantárgyi rendszert, hanem annak kialakítását a kerettantervek, illetve a helyi tantervek hatáskörébe utalja.

A Nat a gyerekek, a serdülők és a fiatalok képességeinek fejlődéséhez szükséges feladatok meghatározásával ösztönzi a személyiségfejlesztő tanítást. Olyan pedagógiai munkát feltételez, amelynek középpontjában a tanulók tudásának, képességeinek fejlesztése, a készségek elsajátíttatása, kibontakoztatása, a személyiség fejlődéséhez szükséges megfelelő feltételek biztosítása áll, figyelembe véve, hogy az oktatás és a nevelés színtere nem csak az iskola, hanem az élet számos egyéb fóruma is.

A fejlesztési területek, nevelési célok megvalósulásának, a kulcskompetenciák kialakításának egyik feltétele az említett célok szolgálatába állított pedagógiai folyamat.

A differenciált tanítás-tanulás megvalósulásához különösen a következő szempontokat ajánlatos figyelembe venni:

- olyan szervezési megoldásokat kell előnyben részesíteni, amelyek előmozdítják a tanulás *belső motivációinak*, önszabályozó mechanizmusainak kialakítását, fejlesztését;
- a tanulást úgy kell megszervezni, hogy a tanulók *cselekvő módon* vegyenek részt benne, előtérbe állítva tevékenységüket, önállóságukat, kezdeményezéseiket, problémamegoldásaikat, alkotóképességüket;
- a nevelési-oktatási folyamat segítse elő a tanulók *előzetes ismereteinek*, tudásának, nézeteinek feltárását, adjon lehetőséget esetleges tévedéseik kiigazítására és tudásuk átrendezésére;
- az iskolai tanítás-tanulás különböző szervezeti formáiban (az osztálymunkában, a csoportfoglalkozásokon, a tanulók páros, részben vagy teljesen egyéni nevelésében-oktatásában) alkalmazni kell az *együttműködő* (kooperatív) tanulás technikáit és formáit;
- váljék a tanítás egyik elvévé és teendőjévé a tanulókhoz alkalmazkodó *differenciálás* a feladatok kijelölésében, megoldásában, a szükséges tanári segítségben, az ellenőrzésben, az értékelésben;

- a *tanulók* egyéni képességeinek fejlesztése érdekében alkalmazni kell a feladathoz illeszkedő tanulásszervezési technikákat;
- sajátos tanulásszervezési megoldásokat kell alkalmazni a *különleges bánásmódot igénylő*, sajátos nevelési igényű gyerekek esetében, a tanulási és egyéb problémákkal, magatartási zavarokkal küzdő tanulók nevelési-oktatási feladatainak ellátásában;
- a tanítási-tanulási helyzetek, a tanulásszervezési módok és értékelési eljárások alkalmazkodjanak az egyes területeken *tehetséges tanulók* fejlesztési igényeihez, általában is támogassák a tehetségek felkutatását és tehetségük kibontakoztatását;
- különböző tanulásszervezési megoldásokkal az együttműködést és a *tanulási esélyek egyenlőségét* szolgáló szervezeti formákat kell kialakítani mind az iskolák közötti együttműködésben, mind az iskolán kívüli és az iskolai munkában.

3. 3. Az eredményes tanulás segítésének elvei

Minden tanköteles korú tanulónak törvényben biztosított joga, hogy a neki megfelelő nevelésben-oktatásban részesüljön. Ennek érvényesítéséhez az iskolának (az iskolafenntartóval, az iskola működtetőjével, a családdal, a gondviselővel, szakmai és civilszervezetekkel együttműködve) a következő elvek szerint kell biztosítani a nevelő-oktató munka feltételeit:

- a képességek megismerése és fejlesztése, a készségek, ismeretek, tudástartalmak megalapozása, az attitűdök alakítása az 1–4. évfolyamon;
- folyamatos, egyénhez igazodó fejlesztés, a tudás bővítése, megszilárdítása az iskolázás további szakaszaiban;
- az eredményes szocializáció akadályainak korai felismerése és kezelése pedagógiai eszközökkel;
- a tanuló tanulási nehézségeinek feltárása, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és annak valamennyi területén;
- a tanulást érintő lemaradás, illetve a tanulói leszakadás megakadályozásának érdekében a tanuló személyiségének, szociokulturális háttérének megismerése, a tanulás eredményességét növelő pedagógiai módszerek alkalmazása;
- a tanuló önmagához és másokhoz viszonyított kiemelkedő teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárása, fejlesztése a tanórákon, más iskolai foglalkozásokon, és e tevékenység támogatása az iskolán kívül is;
- motiváló és hatékony tanulásszervezési eljárások alkalmazása, akár játékok segítségével (pl. sakk, logikai játékok);
- egységes alapokon nyugvó tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása;
- a sajátos nevelési igényű, akadályozott, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdők elfogadása, beilleszkedésük feltételeinek kölcsönös alkalmazkodáson alapuló megteremtése, a képességprofilhoz viszonyított haladás elismerése, a tanulásban meghatározó képességeik feltárása és fejlesztése.

4. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

4. 1. Az egészségfejlesztés iskola feladatai

Az 51/ 2012. EMMI rendelet szerint. Az iskola helyi tantervébe az osztályfőnöki nevelő és oktató munkához kapcsolódva be kell építeni az egészséges életre nevelést, illetve egészségvédelmet szolgáló tananyagot, melynek időkerete az 5-12. évfolyamon nem lehet

kevesebb tanévenként 10 tanórai foglalkozásnál. A tartalmi körök (óracímek) meghatározásánál a következő szempontokat tartottuk szem előtt:

- az egészségfejlesztés, -védelem legfontosabb elméleti és gyakorlati megfontolásai;
- az adott életkori csoport ismert és legjellegzetesebb fejlődés- és szociálpszichológiai meghatározói, jellegzetességei;
- a legégetőbb, alkalmasint társadalmi méreteket öltő népegészségügyi problémák adott életkori csoporton belüli jelentkezési módjait;
- az egészségmagatartás befolyásolásának lehetőségeit; az általános iskola 5-8. évfolyamaira kimunkált egészségtan modul legfontosabb elemeit.

Az Egészségügyi Világszervezet által megfogalmazott definíció az egészséget a társadalmi és az egyéni teljesítmény felől közelíti meg, és hangsúlyozza az egészség dinamikus és pozitív természetét. Az egészséget alapvető emberi jognak, az élethez szükséges erőforrásnak tekinti, mely egyben társadalmi befektetés is. E szélesen értelmezett definíció bizonyos problémákat vethet fel, mivel megnehezíti a gyakorlati prioritások felismerését. Mégis fontos, hogy az egészségfogalom kiterjedt jelentéstartalma miatt az adott helyzethez leginkább igazodó szempontokat állítsák a szakemberek előtérbe, ami természetesen az egészségfejlesztésben dolgozók elsődleges feladata is. Így napjainkban az egészség-megőrzési tevékenység fő célja, hogy képessé tegye az embereket arra, hogy egyre növekvő kontrollt szerezzenek saját egészségük felett, többet törődjenek ez egészségükkel, és mindehhez rendelkezzenek a szükséges információkkal és lehetőségekkel. Alapvetően nem arra épít, hogy a betegségek bekövetkeztével riogassa az embereket, hanem olyan életmódbeli alternatívákat kínál fel, amelyekkel azonosulva az egyéneknek lehetőségük nyílik az egészségesebb életforma kiválasztására. Így az egészségmegőrzés a mindennapi élet része kell, hogy legyen, mely messzemenően figyelembe veszi az egyén szociális és gazdasági helyzetét, mentális és fizikai kapacitását. Az egészségmegőrző tevékenység magában foglalja az emberi szervezet működésével és a betegségek megelőzésével, az életvezetéssel kapcsolatos egyéni ismeretek bővítését, ezen kívül szakma-politikaiváltozásokat feltételez, mivel a politikai és környezeti tényezők nagymértékben befolyásolják az egészséget. Hangsúlyozza az egészségügyi szolgáltatások igénybevételével összefüggő növekvő kompetenciát, azt, hogy az egyének, a laikusok is e szolgáltatások értő felhasználóivá váljanak.

4. 2. Az iskola szerepe és lehetősége

Az egészségfejlesztés egyik legfontosabb színtere az iskola, de a közvélemény, valamint a tömegtájékoztatási eszközök is elvárják, hogy az iskola vállaljon főszerepet az egészségnevelésben. Ennek többféle oka van, szakmai szempontból azonban mindenképpen léteznek különböző elvi megfontolások, melyek az iskolákat elsődleges fontosságúvá teszik az egészségvédelmi munkában. Ezen elvi megfontolások a következőkben foglalhatók össze. Minden korosztály hosszú éveken át látogatja az iskolákat. Az iskolák (legfőképpen az alapfokú iskolák) tanulói személyiségfejlődésük, az értékek elsajátítása szempontjából még olyan fejlődési periódusban vannak, amelynek során érdemi hatást lehet elérni a későbbi életideálok, preferenciák kialakításában. Az iskola gyerekekre gyakorolt hatása többrétegű, komplex kommunikációs üzenetként fogható fel. Egyrészt létezik egy nyíltan megfogalmazott tananyag, másrészt ezzel összefüggésben vagy ettől függetlenül, illetve ezt gyengítő módon hat az ún. rejtett tanterv, az a nehezen felfejthető szöveg, mely az iskolai mindennapok hozadéka, s melyben az iskola tárgyi környezete, az emberi viszonylatok minősége egyaránt tükröződik. Ilyen értelemben az iskola az egészségtámogató magatartásmódok kialakulásának folyamatában a szocializáció kitüntetett színtere. Az iskola, mint társadalmi intézmény nem szociális vákuumban, hanem más társadalmi intézményekkel és szervekkel állandó kölcsönhatásban létezik. Így például egy egészségfejlesztési programhoz való csatlakozás

hatást gyakorol az iskolának a szűkebb és tágabb környezetével való viszonyára, a környezet viselkedésére.

4. 3. Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása

Az *elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása* tanirási órákon belül (osztályfőnöki, természetismeret és testnevelés óra) és délutáni csoportfoglalkozásokon valósul meg...

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja:

A mindennapok során számos alkalommal találkozunk potenciális veszélyforrással, mely akár súlyosan károsíthatja egészségünket. Nem csupán a sérüléssel járó balesetek tartoznak ide, hanem a szervezetünkben hirtelen kialakuló változások, melyek gyors lefolyásukkal jelentenek fokozott veszélyt az emberre. Súlyos állapotú beteg esetében rendkívül lényeges az ellátást megkezdők gyorsasága és hatékonysága. Késlekedés esetén csökken a beteg túlélési esélye, illetve nő a maradandó egészségkárosodás valószínűsége. Megoldhatatlan azonban, hogy ilyen esetben a szaksegítség azonnal a helyszínen legyen, így az első észlelő szerepe kulcsfontosságú.

Az elsősegélynyújtás olyan beavatkozás, melyet hirtelen egészségkárosodás esetén annak elhárítása, vagy a további állapotromlás megakadályozása érdekében végez az észlelő személy. Legfontosabb szerepe, hogy helyes alkalmazásával lehetővé válik az idővesztés minimálisra csökkentése, mely a maradandó egészségkárosodás nélküli túlélés alapvető feltétele.

A felnőtt személyek elsősegélynyújtó motiváltsága magas, de tudásszintje alacsony, teljesítőképesége esetleges, továbbképzésre való hajlandóságuk alacsony. Az elsősegélynyújtás gyermekkorban történő oktatása a későbbi elfogadható tudás alapja lehet. Hajlandóság kialakításának egyik eszköze lehet gyermekkorban megkezdett oktatás.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának formái:

- a) elméleti – komplex módon tantárgyakba építve, ill. osztályfőnöki órán
- b) gyakorlati – konkrét tevékenységekben, feladatokban, szituációs helyzetekben.

5. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok (20/2012.EMMI rendelet)

5. 1. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A tanulói személyiség fejlesztésére irányuló nevelő és oktató munka iskolánkban egyrészt a nevelők és a tanulók közvetlen, személyes kapcsolata révén valósul meg, másrészt közvetett módon, a tanulói közösség ráhatásán keresztül érvényesül. A tanulók közösségben, illetve közösség által történő nevelésének megszervezése, irányítása iskolánk nevelő-oktató munkájának alapvető feladata.

5. 2. A tanulói közösségek fejlesztésével kapcsolatos feladataink

A különféle iskolai tanulói közösségek megszervezése, nevelői irányítása.

Feladat: Az iskolai élet egyes területeihez (tanórákhoz, tanórán kívüli tevékenységekhez) kapcsolódó tanulói közösségek kialakítása, valamint ezek életének tudatos, tervszerű fejlesztése.

A tanulók életkori fejlettségének figyelembe vétele a tanulóközösségek fejlesztésében.

Feladat: A tanulói közösségek irányításánál a nevelőknek alkalmazkodniuk kell az életkorral változó közösségi magatartáshoz: a kisgyermek heteronóm - a felnőttek elvárásainak megfelelni akaró - személyiségének lassú átalakulásától az autonóm - önmagát értékelni és irányítani képes - személyiséggé válásig.

Az önkormányzás képességének kialakítása.

Feladat: A tanulói közösségek fejlesztése során ki kell alakítani a közösségekben, hogy nevelői segítséggel közösen tudjanak maguk elé célt kitűzni, a cél eléréséért összehangolt módon tevékenykedjenek, illetve az elvégzett munkát értékelni tudják.

A tanulói közösségek tevékenységének megszervezése

Feladat: A tanulói közösségeket irányító pedagógusok legfontosabb feladata a közösségek tevékenységének tudatos tervezése és folyamatos megszervezése, hiszen a tanulói közösség által történő közvetett nevelés csak akkor érvényesülhet, ha a tanulók a közösség által szervezett tevékenységekbe bekapcsolódnak, azokban aktívan részt vesznek, és ott a közösségi együttéléshez, szükséges magatartáshoz és viselkedési formákhoz tapasztalatokat gyűjthetnek.

A közösség egyéni arculatának, hagyományainak kialakítása.

Feladat: A tanulói közösségre jellemző, az összetartozást erősítő erkölcsi, viselkedési normák, formai keretek és tevékenységek rendszeressé válásának kialakítása, ápolása.

A közösségfejlesztés feladatainak megvalósítását szolgáló tevékenységi rendszer és szervezeti formák

5. 3. A tanítási órán megvalósítható közösségfejlesztő feladatok:

A tanulói személyiség fejlesztésének legfontosabb színtere a hosszabb tanítási-tanulási folyamatba illeszkedő tanítási óra.

Az iskola nevelői a tanítási-tanulási folyamat megszervezése során kiemelten fontosnak tartják a tanulók motiválását, a tanulói aktivitás biztosítását és a differenciálást.

- A motiválás célja, hogy tanulóinkban felébresszük azokat az indítékokat, amelyek a gyermekeket tanulásra ösztönzik, és ezt a tanulási kedvet a tanulás végéig fenn is tartjuk.

- A tanítási órák tervezésénél és szervezésénél minden esetben előtérbe helyezük azokat a módszereket és szervezeti formákat, amelyek a tanulók tevékenykedtetését, vagyis állandó aktivitását biztosítják.

- Az iskolai tanulási folyamat során kiemelten fontos feladat a differenciálás, vagyis az, hogy a pedagógusok nevelő-oktató munkája a lehetőségekhez mérten a legnagyobb mértékben igazodjon a tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez és az egyes tantárgyakból nyújtott teljesítményéhez.

Ezért a nevelők az egyes szaktárgyak tanítási óráin előnyben részesítik az egyéni képességekhez igazodó munkaformákat, így - elsősorban a gyakorlásnál, ismétlésnél - a tanulók önálló és csoportos munkájára támaszkodnak. A tanórán részt vevő tanulók egy osztályközösség tagjai, akiket: a közösségi érdek, a közös cél, a közös értékrend és a tudat tart össze.

Célunk ebből a (leginkább) nem nevelési szempontból összetömörült csoportból olyan valódi közösséget formálni, amely

- a közös cél érdekében hajlandó a közös értékrend elfogadására,
- képes az iskola szervezett keretein belül ennek megfelelően viselkedni, munkálkodni.

1. évfolyam

- Alakuljon ki a felelősök rendszere és rendszeres ellenőrzés mellett végezzék munkájukat.
- Az osztály fokozatosan kapcsolódjék be a diákönkormányzat életébe.
- Alakuljanak ki az együttélés, együttműködés elemei legfontosabb készségei, szokásai, váljon az együvé tartozás élménye meghatározóvá.

2. évfolyam

- A közösségen belül alakuljon ki a felelősi munka egyes elemeinek önálló végzése, egyszerűbb közös tevékenységének önálló megszervezése.
- Az osztályban növekedjen az összetartozás érzése, jöjjenek létre osztályhagyományokat erősítő tevékenységek.
- Alakuljon ki a társakért, közösségért való felelősség érzete.

3. évfolyam

- A már jól működő tevékenységek mellett, kapjon egyre nagyobb hangsúlyt a diák önkormányzati tevékenység.
- Növekedjen az összetartozás érzése, erősödjenek a baráti kapcsolatok.
- Alakuljon ki a diákvezetőkkel szemben támasztott igények első megfogalmazása.

4. évfolyam

- Az osztály tevékenységi rendszere mind több szállal kapcsolódjék az iskolai rendezvényekhez, diákönkormányzathoz,
- Az osztályrendezvények a pedagógus vezetésével zökkenőmentesen működjenek,
- Növekedjen a diákvezetők döntés előkészítésben való részvétele, önállósága,
- Fejlődjön a közvélemény, a magatartás jelentős szabályozójává, az egyén felelőssége mellett növeljük a közösség felelősségét is,
- Készüljenek a felső tagozatba lépés átmeneti feladataira.

5. évfolyam

- A közösség illeszkedjen be az új formák és követelmények közé,
- Új diák önkormányzati vezetők választása (kapcsolódjék be az iskola diák önkormányzati tevékenységébe).
- A tanulás kerüljön a tevékenységi rendszer középpontjába, fogadják el a képesség szerinti tanulás követelményeit.
- Erősödjenek a közösségért érzett felelősség.
- Érezzék a fegyelem jelentőségét, mind a tanulásban, mind a közösségben.

6. évfolyam

- Szilárduljon meg az osztályközösség egysége.
- A diákvezetők szerepének növelése a közösség irányításában, rendszeres és folyamatos beszámoltatásuk a diák tanácsülésen elhangzottokról.
- Fokozatosan kerüljön előtérbe az önállóság, mind a tevékenységek megszervezésében, mind a végrehatásban és az ellenőrzésben is.
- A képesség szerinti tanulás kerüljön a közösség követelményrendszerébe.
- Az osztály diák bizottságokon belül egyre inkább kerüljön előtérbe az önállóság, a döntéshozatal iránt érzett felelősség, csökkenjen a felnőtt irányítás.
- A diákvezetők érezzék felelősséget nemcsak önmagukért, hanem a közösségért is.
- A fegyelem néhány alapvető eleme váljon szokássá.

7. évfolyam

- Alakuljon ki a közösség csoportszerkezete.
- Fokozatosan kapcsolódjon be a közösség az iskolai szintű rendezvényekbe, éljen javaslattételi és véleményezési jogával.
- A képesség szerinti tanulás közösségi követelménnyé alakuljon.

8. évfolyam

- Az osztályközösségen belül dolgozó diákvezetők irányító szerepének kiemelése.
- Stabilizálódjon az osztály közösségének szerkezete.
- Adják át az iskolai hagyományokat az alsóbb osztályok közösségeinek.
- Fejlődjön a diákvezetők munkája olyan szintre, hogy a mindennapi feladatokat felnőttek jelenléte nélkül is meg tudják oldani.
- Készüljenek fel a tanulók a közösség, az iskola elhagyására, készüljenek a középfokú intézmények új követelményrendszerének megismerésére.
- Elsősorban saját közösségükkel és saját magatartásukkal mutassanak példát a fiatalabbaknak.

5. 4. Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai:

Hagyományőrző tevékenységek

- Évenként az iskola tevékenységét, munkáját összefoglaló DVD készül, mely bemutatja diákjaink éves munkáját, fejlődését. Évkönyvet adunk ki, melyben az iskola tanulóiról, pedagógusairól, évközi tevékenységeikről adunk tájékoztatást.
- Az osztályközösség szintjén tartott megemlékezések: Október 6., Mikulás ünnepe, Anyák napja, Húsvét
- Az intézmény arculatát erősítő programelemek a tanév eleji Projekt- hét és Iskola- nap

Szakkörök

A különféle szakkörök működése a tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök jellegüket tekintve lehetnek művésziak, technikaiak, szaktárgyiak, de szerveződhetnek valamilyen közös érdeklődési kör, hobbi alapján is. A szakkörök indításáról - a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembe vételével - minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt. Szakkör vezetését olyan felnőtt is elláthatja, aki nem az iskola dolgozója.

Versenyek, vetélkedők, bemutatók

A tehetséges tanulók továbbfejlesztését segítik a különféle (szaktárgyi, sport, művészeti stb.) versenyek, vetélkedők.

A legtehetségesebb tanulókat az iskolán kívüli versenyeken való részvételre is felkészítjük. A versenyek, vetélkedők megszervezését, illetve a tanulók felkészítését a különféle versenyekre a nevelők szakmai munkaközössége és a szaktanárok végzik.

Intézményi szintű szervezések a

- Hagyományos és családi ünnepek: mikulás, karácsony, farsang
- Iskolák közötti sportvetélkedők: Megyei Darts- verseny és Megyei Grundbirkózó Bajnokság
- Iskola- nap, projekt- hét
- Adventi és Húsvéti Játszóház
- Nyílt nap
- Rímek közt... Megyei Versmondó verseny
- Nyárköszöntő Wesley Party

Tanulmányi kirándulások

Az iskola pedagógusai a tantervi követelmények teljesülése, a nevelői munka megsegítése érdekében a tanulók számára tanulmányi kirándulást szervezhetnek.

Múzeumi, kiállítási, könyvtári és művészeti előadáshoz kapcsolódó foglalkozás

Egy- egy tantárgy témájának feldolgozását, a követelmények teljesítését szolgálják a közművelődési intézményekben, illetve művészeti előadásokon tett csoportos látogatások. Ezeken a foglalkozásokon való részvétel, ha az költségekkel is jár, önkéntes. A szakiskolai évfolyamok tantervi követelményei által előírt szakmai intézménylátogatások kötelezőek és ingyenesek.

Iskolai könyvtár

A tanulók egyéni tanulását, önképzését a tanítási napokon látogatható iskolai könyvtár segíti.

Az iskola létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata

A tanulók igényei alapján előzetes megbeszélés után lehetőség van arra, hogy az iskola létesítményeit, illetve eszközeit (pl. sportlétesítmények, számítógép stb.) a tanulók - tanári felügyelet mellett - egyénileg vagy csoportosan használják tanórán kívül is.

5. 5. A diák önkormányzati munka közösségfejlesztési feladatai (Knt. 48 §)

A tanulók és a tanulóközösségek érdekeinek képviselőit, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik. Az iskolai diákönkormányzat munkáját a 1-10. osztályokban megválasztott küldöttekből álló diák önkormányzati vezetőség irányítja. A diákönkormányzat tevékenységét az iskola igazgatója által megbízott nevelő segíti.

(1) Az iskola, a kollégium tanulói a nevelés-oktatással összefüggő közös tevékenységük megszervezésére, a demokráciára, közéleti felelősségre nevelés érdekében – a házirendben meghatározottak szerint – diákköröket hozhatnak létre, amelyek létrejöttét és működését a nevelőtestület segíti.

(2) A diákkörök döntési jogkört gyakorolnak – a nevelőtestület véleménye meghallgatásával – saját közösségi életük tervezésében, szervezésében, valamint tisztségviselőik megválasztásában, és jogosultak képviseltetni magukat a diákönkormányzatban.

(3) A tanulók, diákkörök a tanulók érdekeinek képviselőit diákönkormányzatot hozhatnak létre. A diákönkormányzat munkáját e feladatra kijelölt, felsőfokú végzettségű és pedagógus szakképzettségű személy segíti, akit a diákönkormányzat javaslatára az intézményvezető biz meg ötéves időtartamra.

(4) A diákönkormányzat véleményét ki kell kérni:

- a) az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,
- b) a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,
- c) az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor,
- d) a házirend elfogadása előtt.

(5) Az intézményi diákönkormányzat és az általános művelődési központban működő diákönkormányzat megalakulására, működésére, jogállására a diákönkormányzatra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

A diákönkormányzat érdekérvényesítő funkciója mellett hangsúlyozott szerepet kap az öntevékenységre, önszerveződésre való nevelés is, melynek keretében a tanulók a

pedagógusok segítségével saját fejlettségüknek megfelelő szinten, önállóan intézik saját ügyeiket. A diákönkormányzatnak célirányos tevékenységéhez szervezettségre van szüksége. Demokratikus úton választja tisztségviselőit, hozza létre megfelelő szerveit, amelyek a közösség megbízásából hivatottak az ügyek megvitatására, határozathozatalra.

Feladata:

- olyan közös érdekeken alapuló közös és konkrét célok kijelölése, amelyek nem sértik az egyéni érdekeket, azokkal összhangban vannak,
- a kialakított, meglévő vagy hagyományokon alapuló közösségi munkálatok, közösségépítő tevékenységek fejlesztése,
- a régi tevékenységek mellett új hagyományok teremtése,
- olyan tevékenységek szervezése, amelyek értékes esztétikai élményeket keltenek a közösség tagjaiban, és ezzel erősödik, fejlődik maga a közösség,
- a közösség iránti felelősségérzet, felelősségtudat kialakítása, fejlesztése,
- a közösség érdekeit szolgáló, cselekvésre készítő tevékenységek szervezése,
- olyan közösség kialakítása, fejlesztése, amely büszke saját közösségének sikereire, értékeli más közösségektől megkülönböztető tulajdonságait.

5. 6. A szabadidős tevékenység közösségfejlesztő feladatai:

A szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére a nevelőtestület a tanulók részére - a felmerülő igényekhez és a szülők anyagi helyzetéhez igazodva - különféle szabadidős programokat szervez (pl. túrák, kirándulások, táborok, színház és múzeumlátogatások, klubdelutánok, táncos rendezvények stb.). Szabadidős foglalkozás szervezhető napközis kezdeményezéssel is. A szabadidős rendezvényeken való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülők fedezik.

A szabadidős tevékenységek olyan örömet adó munkaformák köré szervezett foglalkozások, amelyek kötődnek a tanulók személyes életéhez, társadalmi és egyéni problémáihoz, és hatása nemcsak a csoporton belül érvényesül, hanem kihat az iskola más területeire is.

A tevékenységeket élményre épülő, problémamegoldást fejlesztő módszerekre kell építeni.

Feladata:

- jó kapcsolat kiépítése az adott korosztállyal, szüleikkel, valamint a tevékenységet segítő külső szakemberekkel,
- olyan közösségek létrehozása, amelyek nem csak befogadják, hanem tevékenységük által elérhetővé és élővé teszik kulturális örökségünket,
- a csoporton belüli kapcsolatok erősítése,
- a csoportokban végzett közös munka során az önismeret elmélyítése, az önfegyelem fejlesztése, a társak és a foglalkozásvezetők elfogadása, az együttműködés megalapozása, fejlesztése,
- olyan csoportok kialakításának segítése, amelyek az emberi kapcsolatok pozitív irányú elmélyítése mellett hatnak az egész személyiség fejlesztésére, valamint hatással vannak a pozitív töltésű életmód kialakítására.

6. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai (20/2012.EMMI rendelet)

6. 1. Feladatok

Az osztályfőnökök és a pedagógusok feladata, hogy nevelő és oktató tevékenységük során figyelembe vegye a tanuló egyéni képességeit, tehetségét, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét és fejlettségét, fogyatékosságát. Segítse a gyermek, a tanuló képességeinek kibontakoztatását, illetve a bármilyen oknál fogva hátrányos helyzetben lévő gyermek, tanuló felzárkóztatását. Közre kell működnie a tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében. Észre kell vennie a tanuló eredményeinek romlását, valamint a családban keletkezett problémákat és jelezni kell az ifjúságvédőnek. Kötelessége tovább, hogy a tanulók részére az egészségük, testi épségük megőrzéséhez szükséges ismereteket átadja, és ezek elsajátításáról meggyőződjön.

- Közre kell működnie a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- Feladata, hogy a szülőket és tanulókat az őket érintő kérdésekről rendszeresen tájékoztassa, a szülőt figyelmeztesse, ha gyermeke jogainak megóvása vagy fejlődése elősegítése érdekében intézkedéseket tart szükségesnek.

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza. *A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg.*

- a tanítási órákra való felkészülés,
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése,
- érettségi, különbözeti, felvételi, osztályozó vizsgák lebonyolítása,
- kísérletek összeállítása, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- a tanulmányi versenyek lebonyolítása,
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken,
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezése,
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- szülői értekezletek, fogadóórák megtartása,
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken,
- a tanulók felügyelete óráközi szünetekben és ebédeléskor,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepek és rendezvények megszervezése,
- iskolai ünnepeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- részvétel a munkaközösségi értekezleteken,
- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztályterem rendben tartása és dekorációjának kialakítása.

Az osztályfőnököt – az osztályfőnöki munkaközösség vezetőjével konzultálva – az igazgató bízza meg minden tanév júniusában, elsősorban a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.

6. 2. Az osztályfőnök feladatai és hatásköre

Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire.

- Együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját. Kapcsolatot tart az osztály szülői munkaközösségével.
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Szülői értekezletet tart.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: digitális napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása.
- Segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő ifjúságvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az iskola ifjúságvédelmi felelősével.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére.
- Részt vesz az osztályfőnöki munkaközösség munkájában, segíti a közös feladatok megoldását.
- Rendkívüli esetekben órát látogat az osztályban.

7. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

7. 1. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek (Knt.47§ 11.)

A tehetség valami iránt megmutatkozó hajlam, képesség. A tehetséges ember valamilyen tevékenységben magasabb teljesítményre képes. A tehetséggondozás a pedagógusnak az a tevékenysége, amely lehetővé teszi a tehetség felismerését, kibontakoztatását.

Gondozásukhoz pedig elengedhetetlen a jó szaktanár, az igazi nevelő, és a támogató szülő. A tehetséggondozásban az iskolának, a kortársaknak és a családnak egyaránt fontos, egymást segítő, kiegészítő szerepe van. Célunk a tehetséggondozásban, hogy ismerjük fel a tehetséges gyermeket, és segítsük hozzá az átlagon felüli képességeinek kibontakoztatásához.

A tehetség, képesség kibontakoztatásának megsegítése

A tehetség felismerésében és kibontakoztatásában döntő szerepe van a pedagógusnak, ugyanakkor a szülő megfigyelései, észrevételei is fontosak.

A tehetséggondozás egyik formája a differenciált tanulásszervezés, melynek során figyelembe vesszük tanulóink képességeit, érdeklődését és teljesítményét. Tanulóinknak ezzel lehetőséget biztosítunk, hogy egyéni képességeiknek megfelelően ériék el a tantervi követelményeket.

Másik formája az érzelmi, akarati területhez köthető készségekben nyilvánul meg. A kommunikáció, a szociális készségek és a kreativitás területén kiemelkedő teljesítményt nyújthatnak, amennyiben érzelmeikben, az egyéni megnyilvánulásokban és az egyénileg, vagy csoportosan előállítható alkotásokhoz ingerekben gazdag környezetet biztosítunk számukra.

A megvalósítás feltételei

- A tanulási folyamat előkészítése, tervezése, melynek során a tanulók képességei és az elsajátítandó ismeretek a mérvadók.
- A tanítás tartalmát a tanulók aktuális fejlettségi állapotának, teljesítményének és a tanulók belső képességeinek előzetes ismereteinek figyelembe vételével kell megtervezni.
- Számításba kell venni a gyermek szociális készségeit.
- Biztosítani kell a megfelelő tárgyi feltételeket.
- Az egyes munkaformákat (frontális, egyéni, páros, csoportos) változatosan kell alkalmaznunk.

Tehetség gondozó munkánkban a következő tevékenységeket tervezzük még:

- több évfolyamon keresztül történő informatikai oktatás,
- szabadidős foglalkozásokon külön feladatvégzés az alkotóképesség, kreativitás kifejlődése érdekében népi kézműves mesterségekkel való ismerkedés,
- szakköri foglalkozások, ahol a tehetséggondozás és fejlesztés céljai megvalósulnak, képzőművész, kézműves, tánc, dráma és zene,
- tanórán kívül választható nyelvtanulás lehetősége (angol, német),
- tanórán kívüli programok széles körű rendszerének biztosítása,
- sportkörök, melyek a mindennapos testedzés megvalósításán túl a tehetséggondozás, s ennek egy másik szintjén a tehetséggondozás a cél.

A tanulási nehézségek hátterében sokszor apró működési zavar áll, amely feltűnő mentális deficitet nem okoz, de olyan részfunkció kiesést igen, amely miatt a gyermek nem tud megtanulni írni, olvasni vagy számolni..

A tehetség fogalmának értelmezése iskolánkban sajátosan alakul. A tehetséggondozás nem feltétlenül a kiemelkedő képességekkel bíró tanulók felkészítését jelenti a tanulmányi versenyekre, hanem egy olyan pedagógiai munka kidolgozását, amely lehetővé teszi, hogy az egy-egy területen a jobb képességekkel rendelkező gyermekek képességeiket a maximális szintre fejleszthessék, ugyanakkor képesség-és személyiségfejlesztést jelentsen az átlagos vagy az átlagnál alacsonyabb képességekkel rendelkező tanulók számára.

Alkotó tehetség fejlesztéséhez alkotó pedagógusok értenek a legjobban. Igazi kreativitást kíván az éppen járható út megtalálása, viszont cserébe sokkal többet lehet nyerni, mint amit mondjuk egy elfogadható osztályzat jelent.

A legértékesebb nemzeti kincsünk az emberi tehetség. Jövőnk, felemelkedésünk a tehetségesek kezében van.

A tehetségfejlesztés, mint feladat bekerült a Köznevelési Törvénybe és a Nemzeti Alaptantervbe illetve iskolánk pedagógiai programjába is.

Az egyenlőségen alapuló társadalmak kiemelt feladatnak tekintik az emberi képesség kibontakoztatását, mert úgy vélik, hogy az oktatásnak valamennyi gyermek igényét ki kell elégítenie.

Oktatási rendszerünkben két olyan csoportot is találunk, amelyek a többivel összehasonlítva messze a legrosszabb helyzetben vannak: a tehetségesek és az akadályozottak.

Valamilyen módon azonosítanunk kell azokat a tanulókat, akik a különböző emberi adottságok, képességek tekintetében meghaladják kortársaikat. Pedagógusaink fontos feladata, hogy segítsék a tehetséges gyermek képességeinek maximális kibontakozását. Komoly vizsgálati eredmények jelzik, hogy a tehetségesnek tekinthető tanulók sok esetben érzékenyebbek, érzelmileg sérülékenyebbek és kiegyensúlyozatlanabbak társaiknál. Ennek érdekében egyfelől a kivételes tehetségekben kell tudatosítanunk személyiségük sajátosságait, hogy ők is megértőbbek legyenek önmagukkal és a társadalommal szemben.

Ezért célunk, hogy:

- felismerjük a tehetséget,
- megértsük a tehetséget és megjelenési formáit,
- segítsük a tehetségeseket abban, hogy felismerjék és fejleszthessék képességeiket,
- kielégítsük a tehetséges gyermek szükségleteit, (megismerési, alkotási, biztonsági, elfogadottsági)
- ösztönözzük intellektusát és kreativitását,
- erősítsük a tehetséges személyiséget,
- felkészítsük a gyermeket arra, hogy kreatív és tehetséges felnőtté válhasson.

7. 2. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program (HH, HHH tanulók)

„Az iskolából – életkorilag – nem lehet elkésni. Jobb későn menni, mint korábban, jobb érettebben, mint éretlenül.”

/Vekerdy Tamás/

- Egyetlen tanuló sem kerülhet hátrányos helyzetbe származása, színe, neme, vallása, nemzeti vagy etnikai hovatartozása, illetve bármilyen más oknál fogva.
- Minden tanuló számára biztosítani kell a fejlődéséhez szükséges feltételeket; biztosítani kell a családi, vagyoni helyzetből fakadó hátrányok leküzdését, a tanuló képességeinek, tehetségének kibontakoztatását.
- Az iskolának rendszeres kapcsolatot kell tartania a szülőkkel, a családokkal.
- Segíteni, illetve biztosítani kell a tanulói szervezetek, a diákönkormányzatok létrejöttét és működését.
- Biztosítani kell, hogy a tanulók megismerjék jogaikat, és véleményt nyilváníthassanak az őket érintő kérdésekben.
- A tanuló számára biztosítani kell, hogy nevelése és oktatása biztonságos és egészséges környezetben folyjon; iskolai tanulmányi rendjét pihenőidő, szabadidő, testmozgás beépítésével, sportolási, étkezési lehetőség biztosításával életkorának és fejlettségének megfelelően alakítsák ki.
- A tanuló személyiségi jogait tiszteletben kell tartani.
- A tanuló számára biztosítani kell, hogy családja anyagi helyzetétől függően ingyenes vagy kedvezményes étkezésben, tanszerellátásban, illetve napközis vagy tanulószobai ellátásban részesüljön.
- A tanuló joga, hogy testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- vagy más fogyatékoságának megfelelő pedagógiai ellátásban részesüljön.
- Az iskolának együtt kell működnie a gyermekvédelemmel foglalkozó más hatóságokkal, szervezetekkel, személyekkel, annak érdekében, hogy elősegítse a gyermek családban történő nevelkedését, a veszélyeztetettség megelőzését és megszüntetését.
- Az iskola pedagógiai programján belül a nevelési programnak kell szabályozni:

- a beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységet,
- a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat,
- a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programot.

A tanulók fejlődése érdekében iskolánk együttműködik a területileg illetékes:

- nevelési tanácsadóval,
- gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal,
- polgármesteri hivatallal,
- ifjúsági orvossal,
- a gyermekvédelemben résztvevő társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal.

Intézményünk esélyegyenlőségi intézkedési tervének alapvető célja, hogy biztosítsa az intézményen belül a szegregációmentesség és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését. Az intézmény szolgáltatásaihoz való hozzáférés egyenlőségének biztosításán túl, célul kell kitűzni az esélyteremtést, támogató lépések, szolgáltatások megvalósítását a hátrányos helyzetű gyerekek hátrányainak kompenzálása és az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében az intézmény minden tevékenysége során:

- a beiratkozásnál, felvételinél,
- tanításban, ismeretközvetítésben,
- a gyerekek egyéni fejlesztésében,
- az értékelés gyakorlatában,
- tanulói előmenetelben,
- a fegyelmezés, büntetés gyakorlatában,
- a tananyag kiválasztásában, alkalmazásában és fejlesztésében,
- a továbbtanulásban, pályaorientációban,
- a humán erőforrás-fejlesztésben, pedagógusok szakmai továbbképzésében,
- a partnerség-építésben és kapcsolattartásban a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.

Iskolánk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását, annak megvalósítását:

- a felzárkóztató foglalkozások,
- a tehetséggondozó foglalkozások,
- az indulási hátrányok csökkentése,
- a differenciált oktatás és képességfejlesztés,
- a pályaválasztás segítése,
- személyes, egyéni tanácsadás (tanulónak, szülőnek),
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése,
- a családi életre történő nevelés,
- az iskolai étkezési lehetőségek,
- az egészségügyi szűrővizsgálatok,
- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások,
- szabadidős tevékenységek, szünidei programok),
- a szülőkkel való együttműködés,
- tájékoztatás a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról.

Intézményünk pedagógiai munkájában fontos szerepet kap a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatása. Pedagógusaink együttműködnek a Nevelési Tanácsadóval, Családsegítő Szolgálatokkal, Megyei Szakértői Bizottsággal. A statisztikák, a vizsgálatok sajnálatosan emelkedő tendenciát mutatnak a tanulási zavarral, kudarccal, és egyéb problémával küszködő diákok számáról.

Szükség van az intézményben hozzáértő szakemberekre, akik a megfelelő szakemberekkel (pszichológus, logopédus) együttműködve segítik a tanítók munkáját, s a gyermek fejlődését. Speciális feladatot látnak el a pedagógusokkal, a gyermek és ifjúságvédelmi felelőssel együttműködve. A differenciál-diagnosztika eszközeivel csoportos és egyéni szűrővizsgálatokat végeznek. A diagnosztikus jellegű felmérések eredményei alapján fejlesztési tervet készítenek egyénre szabottan, konkrét programmal egy-egy időszakra vonatkozóan. A fejlesztési program tartalmazza a célokat az alkalmazott eljárásokat, módszereket. A program alkalmazása során hatásvizsgálatokat készítenek.

A tanulók foglalkoztatását egyéni vagy csoportos formában végzik. A tanulók haladását, fejlődését egyéni fejlesztő lapon dokumentálják

A gyógypedagógusok részt vesznek a szakmai munkaközösség megbeszélésein, tantestületi értekezleteken, hogy tapasztalataik közreadásával, javaslataikkal elősegítsék a lemaradó tanulók felzárkóztatását. A felzárkóztató, segítő program szerves része a gyermekek képességstruktúrájának vizsgálatán túl a gyermek - környezet kapcsolat megfigyelése, elemzése mind a család, mind az iskola vonatkozásában. Hospitálásokat, illetve családlátogatásokat végeznek a tanulói teljesítményelemzés, és a tanulási nehézségekkel gyakran együtt járó magatartási, beilleszkedési okok feltárására.

Mindenkinek határozott véleménye, elvárásai vannak az iskolával szemben. Kiváltképp meg kell felelni a szülők, a társadalom kihívásainak. Korigény, hogy az iskola vállalja magára az egyéni képességek szüntelen fejlesztését. Az emberek többsége, ha arra kell választ adnia, hogy mi a fontos és kevésbé fontos, az olyan feladatok fontosságát hangsúlyozza, amelyek az egyéni boldogulással, a sikeres iskolai pályafutással kapcsolatosak, így az egyéni képességek, a gondolkodás, az értelem fejlesztését. A család támogató erejének gyengülése mellett – a társadalmi okokat nem feltárva – elsősorban az iskolának kell a nevelési feladatokat átvállalnia. A pedagógusok ezt fokozottan érzik, ezért nagyobb hangsúlyt kell fektetniük a nevelőoktató munkában a személyiségfejlesztésre.

Szülők és pedagógusok nap, mint nap tapasztalják, hogy gyermekeik, tanítványaik mennyire különböznek egymástól, fejlődésük és személyiségük kibontakozásának útja mennyire más és más. Akkor indulhat sikeresen egy gyermek iskolai pályafutása, ha a tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlettségében optimális szintet ér el, és a környezet, a család továbbra is támogatja. Ezért rendkívül nagy a felelőssége a szakembereknek és a szülőknek, akik iskolába küldik a gyermeket, akik pályára orientálnak. (óvónők, nevelési tanácsadó...)

A beiskolázási gyakorlat azt mutatja, hogy az egy osztályba kerülő tanulók felkészültségük alapján heterogén csoportot alkotnak. Az eltérés okai lehetnek:

- fejlődésbeli késés,
- értelmi erők közötti különbségek,
- felkészítés mértéke közti különbségek.

Az emberi létezés lényegi meghatározója és fejlettségének mutatója az értelem működése, melynek jellegzetes megnyilvánulási módja a tanulásra való képesség. A tanulás tehát az értelem működésének különböző intenzitású változási folyamata, amelynek elősegítője és egyben eredménye a tanulási képesség. A tanulási képességnek nincs befejezett állapota, de van minőségi különbsége. Kialakulásához nemcsak a külvilágból érkezett információk feldolgozásának folyamata járul hozzá, hanem az eközben végbemenő önreflexiós folyamat is. A gyermek egész későbbi élete szempontjából meghatározóan fontos, hogy iskolai eredményeit hogyan véleményezik, milyen döntéseket hoznak iskoláztatásával kapcsolatban.

Minden gyermeknek biztosítanunk kell azt, hogy sikeressé válhasson a tanulásban. Ezt csak akkor érhetjük el, ha a pszichikus funkciók fejlesztése, illetve megerősítése folytatódik az első

osztályban. Esélyt kell adni a közel azonos szintre hozásukra. Ezek az elvárások a jó adottságokkal rendelkező, tudatosan az iskolára „előtanított” gyermekeknek nem jelentenek nehézséget. Ez olyan feladat, melynek megoldását a társadalom a pedagógusokra bizza, így az iskolai munkában rangra emelte a pedagógiai tervezést. Ez a tervezés új tudást, másfajta gondolkodásmódot, megfelelő szakmai kompetenciát és szakmai döntések egész sorát igényli a pedagógustól és az iskolák vezetőitől.

Az első évfolyamra felvett tanulót, ha adottsága, fejlettsége szükségessé teszi – jogszabályban meghatározott munkamegosztás szerint a szakértői és rehabilitációs bizottság vagy nevelési tanácsadó szakértői véleménye alapján – az igazgató mentesíti az értékelés és minősítés alól, vagy részére az egyéni adottságokhoz, fejlettségéhez igazodó továbbhaladást engedélyez. Ha a tanulót mentesítették az értékelés és minősítés alól, az első évfolyamot a többi tanulóval azonos osztályban előkészítő évfolyamként végzi és fejezi be. Az előkészítő évfolyam során a tanuló játékos felkészítés keretében készül az iskolai követelmények teljesítésére. Az előkészítő évfolyam megszervezhető a délelőtti napközis foglalkozások keretében is. Előkészítő évfolyamra a tanuló csak egy tanévet járhat, és csak abban az esetben, ha tanulmányait legkésőbb a hetedik életévében megkezdte. Egyéni továbbhaladás esetén a szakértői vélemény alapján engedélyben határozzuk meg, hogy melyik tárgyból, melyik évfolyam utolsó tanítási napjáig kell a tanulónak utolérnie a többieket. Az egyéni továbbhaladás – valamennyi vagy egyes tantárgyakból – különböző évfolyamokig, de legkésőbb a negyedik évfolyam végéig tarthat. Az előkészítő év szakértői vélemény alapján, az első félévet követő hónap utolsó tanítási napjáig átváltoztatható egyéni továbbhaladásra.

7. 3. A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó külön szabályok

Az emberi erőforrások miniszterének 32/ 2012. (X. 8.) EMMI rendelete a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról és a Nkt. 47. §- a szerint végezzük oktató- nevelő munkánkat.

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Az alapidokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. A sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg, segítse a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést,

- az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez,

- ha szükséges, a fejlesztés az iskoláskor előtti képességfejlődés területeire is terjedjen ki,
- a tanulókat a nevelés, oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.
- A sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása,
- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés,
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével,
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;

A köznevelési törvényben megjelölt keretek között a szakértői bizottság által meghatározott óraszámban az intézmény a szükséges rehabilitációs és fejlesztési órákat biztosítja.

Tanév eleji feladatok				
	Általános feladatok	Szülőkkel való kapcsolattartás	Pedagógusokkal való konzultáció	Kapcsolattartás más pedagógiai szakszolgálattal, szakintézménnyel
Augusztus	Felkészülés a szeptemberi mérésekre			
Szeptember	<p>1. Csoportos és egyéni felmérések a tanulási problémákkal küzdő gyermekeknél (iskolai szintű)</p> <p><i>Formái:</i> Csoportos</p> <ul style="list-style-type: none"> - tantárgyi felmérések - (olvasás, írás stb.) - az alap kulturtechnikák elsajátításához szükséges részképességek átfogó felmérése <p>Egyéni- kontrollvizsgálatok</p> <p>2. Tervezés, szervezés A diagnosztikai felmérések alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejlesztési tervek készítése adott időszakra vonatkozóan - a foglalkozások megszervezése (formájuk, rendszerességük, időtartamuk, módszereik, eljárásaik, csoportok összetétele) <p>3. Dokumentációs feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - munkanapló megnyitása - forgalmi napló vezetése - egyéni fejlesztési tervek készítése 	<p>1. Kapcsolatfelvétel szülői értekezletek alkalmával</p> <p>2. Első konzultáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - a vizsgálatok eredményeinek megbeszélése - a fejlesztő foglalkozások lehetőségeinek felajánlása - az együttműködés további formáinak közös egyeztetése 	<p>1. Diagnosztizálás</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfigyelési szempontok közös tervezése - hospitálás, célzott megfigyelések - a megfigyelések és a diagnosztikai eljárások eredményeinek együttes elemzése <p>2. Tervezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fejlesztés irányvonalainak közös megállapítása - a segítés módjának tervezése: <ul style="list-style-type: none"> a) fejlesztő foglalkozások: gyakoriság, rendszeresség, lehetséges időtartam, cél, forma, feladat b) a gyermek tanórai tevékenysége: <ul style="list-style-type: none"> - várható nehézségek - a tanmenetbe iktatható fejlesztési lehetőségei - alkalmazható kompenzációs technikák - az egyéni differenciálódás lehetőségei az értékelésben, számonkérésben 	<p>1. Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság</p> <ul style="list-style-type: none"> - szakértői vizsgálatok kezdeményezése - kontrollvizsgálatok áttekintése, igénylése <p>2. Egyéni esettől függően kapcsolattartás más intézményekkel (Ifjúsági és Gyermekek-idegongozó)</p>
Tanév közbeni feladatok				
	Általános feladatok	Szülőkkel való kapcsolattartás	Pedagógusokkal való konzultáció	Kapcsolattartás más pedagógiai szakszolgálattal, szakintézménnyel
Októbertől a tanév végéig	<p>A tanulásban akadályozott és értelmileg akadályozott tanulók foglalkoztatása az éves fejlesztési tervek alapján</p> <p>2. Diagnosztikai felmérések</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egyéni tantárgyi és képességfelmérések tantárgyi és képességfelmérések - osztályszintű, évfolyamszintű pedagógiai teljesítménymérések (pl. olvasás, írás, matematika) - átiratkozó gyermekek vizsgálata <p>- kontrollvizsgálatok</p>	<p>1. Rendszeres vagy időnkénti konzultáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - év közbeni felmérések eredményeinek megbeszélése - folyamatos tájékoztatás a foglalkozások menetéről, eredményeiről - tapasztalat és információcsere a tanulási nehézségek oki hátterének pontosítása érdekében - terápiás tanácsadás, home-tréning alkalmazása - szakintézmények eredményeinek, javaslatainak megbeszélése 	<p>1. Rendszeres vagy időnkénti esetmegbeszélések, konzultáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyermekekkel kapcsolatban tapasztalatok megbeszélése - ismételt tervezés, újabb teendők megfogalmazása, a segítése módjainak szükségességének módosítása - a tanórai keretben egyéni differenciálással való fejlesztési lehetőségeinek áttekintése és folyamatos tervezése - a szakszolgálatok, szakintézmények vizsgálati eredményeinek, javaslatainak megbeszélése 	<p>1. Egyéni esettől függően kapcsolattartás más pedagógiai szakszolgálattal, szakintézménnyel</p> <p>2. Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság</p> <ul style="list-style-type: none"> - szakértői vizsgálatok kezdeményezése - kiegészítő vizsgálatok igénylése, felmentések, könnyítések, egyéni haladási ütem)

	<p>3. Szervezés Szükség esetén óra vagy csoportösszetétel módosítás.</p> <p>4. Dokumentációs feladatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - munkanapló vezetése - más pedagógiai szakintézmények vizsgálati eredményeinek a gyermek anyagához kapcsolása 		<ul style="list-style-type: none"> - a fejlesztő foglalkozásokon hospitálási lehetőségek felajánlása <p>2. Együttműködés az iskola szakmai munkaközösségeivel</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel a szakmai munkaközösségek megbeszélésein - bemutató foglalkozások tartásának felajánlása <p>3. Tantestületi értekezleteken beszámoló a végzett munkákról és a vizsgálatok eredményeiről</p>	
--	---	--	---	--

Tanév közbeni aktuális feladatok				
	Általános feladatok	Szülőkkel való kapcsolattartás	Pedagógusokkal való konzultáció	Kapcsolattartás más pedagógiai szakszolgálattal, szakintézménnyel
Február	<p>1. Kontroll és hatásvizsgálatok</p> <p>2. Szervezés, tervezés a kontroll és hatásvizsgálatok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejlesztési tervek módosítása - a foglalkozások módszereinek, eljárásainak újragondolása - szükség esetén csoportösszetétel- és időbeosztás módosítása <p>3. Dokumentációs feladatok: Féléves értékelés</p>	<p>1. Féléves konzultáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - a foglalkozások eddigi eredményeinek megbeszélése, szóveges értékelése - az együttműködés további formáinak közös tervezése <p>2. Lehetőség szerint részvétel óvodai nyílt napokon és iskolabörzén</p>	<p>1. Féléves konzultáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - a foglalkozások eddigi eredményeinek megbeszélése, szóveges értékelése - a segítség további módjainak együttes tervezése, módosítása 	<p>1. Egyéni esettől függően kiegészítő szakértői javaslat kérése (pl. felmentések, egyéni haladási ütem)</p>
Március Április	<p>1. Részvétel a nyílt napon és a beiratkozáson</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerkedés a leendő elsős tanulókkal és szüleikkel - információgyűjtés: (óvónőktől, Nevelési Tanácsadó tól) a leendő elsős osztálytanítók következő tanévi munkájához, a tanmenetbe iktatható fejlesztés lehetőségeihez és a fejlesztés tervezéséhez – prevenció tanácsadáshoz 	<p>1. Egyéni konzultáció a leendő elsős szülők részére</p> <ul style="list-style-type: none"> - terápiás tanácsadás a tanulási problémák prevenciójának, megelőzésének céljából - az iskolán kívüli segítség lehetőségeinek fel térképezése egyéni esettől 	<p>1. Konzultáció a leendő elsős tanítókkal</p> <ul style="list-style-type: none"> - a felmérések eredményeinek megbeszélése a következő évi munka tervezése érdekében - a felmérések alapján a tanmenetbe iktatható fejlesztés lehetőségeinek áttekintése 	

Tanév végi aktuális feladatok				
	Általános feladatok	Szülőkkel való kapcsolattartás	Pedagógusokkal való konzultáció	Kapcsolattartás más pedagógiai szak- szolgálattal, szakintézménnyel
Május vége Június	1. Év végi kontroll és hatásvizsgálatok 2. Dokumentációs feladatok - év végi egyéni értékelő lap készítése - a Munkanapló lezárása	1. Tanév végi konzultáció - a foglalkozások eredményeinek és az év végi értékelő lapnak a megbeszélése - terápiás tanácsadás a szünetre	<ul style="list-style-type: none"> • Tanév végi konzultáció A foglalkozások eredményeinek és a tanulók tanulmányi előrehaladásának, valamint a tanév végi értékelő lap megbeszélése • Részvétel az osztályozó értekezleten Javaslattétel a fejlesztett gyermekek értékeléséhez (felmentések figyelembe vétele, méltányos értékelés lehetőségének érvényesítése, szöveges értékelés stb.) 	

A speciális szükséglet nem a deficitre (képességek hiányára, beilleszkedési képtelenségre), hanem inkább a teendőkre összpontosít. A „mire van szüksége” kérdést állítva az előtérbe. A közös szervező erő a speciális szükséglet.

Szemléletünk legfőbb vonásai

-
- Minden gyermek speciális (meglátjuk valamennyi gyermekben az egyedi, csak rá jellemző sajátosságokat).
- A gyermekek eltérnek egymástól korábbi tapasztalataik érdeklődési körük, érzelmi hozzáállásuk, tanulási típusuk és annak üteme szempontjából.
- A segítségnek valamennyi gyermek számára – igény szerint- rendelkezésre kell állnia.
- Ez a segítség elsősorban a nevelők által nyújtott segítség, amely kiterjed az igények pontos felmérésére, a megfelelő tanítási eljárások megtalálására. (A tanulási programra, a tananyag differenciált feldolgozására, az egyéni tanulási stílus és tempó tekintetbe vételével kijelölt feladatokra, a teljesítményszintek sávjának elvárására és elfogadására, a csoport együttműködésére).

Minden tanulót a Megyei Szakértői Bizottság besorolása szerinti kerettanterv alapján tanítunk, amelyet az egyéni és csoportos szükségletekhez rugalmasan igazítunk, ez adja meg tantervünk helyi jellegét.

Feladataink a tanulási kudarcok elhárítása érdekében

- A tanév eleji diagnosztikus jellegű felmérések segítségével kiszűrni és meghatározni a gyermekekben lévő tényezőket. A fiziológiai okok (genetikai meghatározók, alultápláltság.).
- A pszichológiai tényezők (emocionális problémák, önértékelési nehézségek...) feltárása.
- A környezetben lévő tényezők (pl: osztálytárs probléma, közösség, taneszköz, higiéné hiánya) meghatározása.
- A tananyagban lévő tényezők (túl nehéz, túl hosszú, olvashatatlan szövegrészek).
- A tanulásra alkalmatlan otthoni környezet pótlásra tanulószoba biztosítása (tanulói és szülői igény szerint).
- A felkészülés elősegítése a nevelők folyamatos szakmai konzultációi, visszajelzései révén.
- Önbizalom erősítése és sikerélményhez juttatás.
- Egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás szervezése.
- Tanulmányok szintre hozása, hiánypótlás egyéni fejlesztés keretében.
- Egyéni fejlesztési tervek készítése a lemaradási hátrányok kompenzálására.
- Tanulást segítő közösség megteremtése.
- Kudarcokkal teli tanulóinknál a készségtantárgyak jelentőségének felismerése (zenei, hangszeres tudás bemutatása, sporteredmények kiemelése).
- A tanulási hátrányok leküzdésében eredményesen alkalmazhatóak a digitális pedagógia eredményeit tükröző számítógépes multimédia egyéni fejlesztő programjai (játssza tanulás).

7. 4. Az ifjúságvédelemi feladatok ellátása

Gyermekvédelmi feladataink

- A szociális hátrányokkal küzdő tanulók számbavétele, körülményeik feltárása, elemzése.
- Az osztályfőnökök, nevelőtanárok, tájékoztatása a hátrányos helyzet, és veszélyeztetettség kritériumairól.
- Problémafeltárási tevékenység, a veszélyeztetett körülmények, tényezők, felderítésére.
- Az osztályfőnökök javaslatai alapján a gondozásba kerülő gyermekek nyilvántartásba vétele.
- A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyerekek szociális helyzetének folyamatos figyelemmel kísérése.
- Családlátogatások során a családok helyzetének, problémáinak megismerése, pedagógiai eszközökkel történő segítségnyújtás.
- Súlyos probléma jelzésekor azonnali személyes tájékozódás a családoknál, a tapasztalatok átadása az igazgatónak, igazgatóhelyettesnek.
- Környezettanulmány, pedagógiai jellemzés készítése szükség esetén.
- Gyermekbántalmazás esetén, intézkedés közvetlen kezdeményezése a megfelelő hatóságok felé (pl: gyámhivatal, rendőrség).
- Veszélyeztetettség esetén jelzés a Családsegítő Szolgálat felé.
- A rendszeresen mulasztó, igazolatlanul távollévő tanulók ügyében polgármesteri hivatal gyámügyeseivel naprakész információcsere.
- A tanulók anyagi veszélyeztetettsége esetén, rendszeres gyermekvédelmi támogatás megállapításának kezdeményezése az illetékes önkormányzati hivatalnál.
- Az önkormányzatokkal való rendszeres kapcsolattartás.
- Folyamatos együttműködés és információcsere a Családsegítő Szolgálattal.
- Otthoni tanulási feltételek hiánya esetén javaslat a tanulószobai foglalkozásokra.
- Pályaorientációs tevékenység.
- Szülőkkel való találkozás, a felmerülő problémák megbeszélése, tanácsadás a fogadóórán.
- Indokolt esetben más iskolák gyermekvédelmi felelőseivel való információcsere.
- Kapcsolatfelvétel a helyi védőnővel, iskolaorvossal, vöröskereszttel, karitatív szervezetekkel.
- Egészségmegőrző programok szervezése.
- Pályázati munka a szociális hátrányok csökkentése érdekében.

Elsődleges feladat, hogy minden tanév elején a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős az osztályfőnökök segítségével – megadva a felismerés kritériumait – mérje fel az iskolába járó hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulók számát.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett tanulókat a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tanár kérésére - a fenti szempontokat figyelembe véve - az alábbi felismerési aspektusok alapján tudják az osztályvezetők kiszűrni:

- azonosulási szintjük a koruknak megfelelő szint alatt marad
- túróképességük csekély, teherbírásuk nem kielégítő
- alkalmazkodni nem képesek, életvezetésük megbízhatatlan, érték-felfogásbeli, pszichés és emocionális zavarokkal küzdenek
- gyakran gátlásosak, szorongók, indulatosak, agresszívek, depressziósak

- nem képesek hosszú ideig koncentrálni, teljesítményszintjük alacsony, bizonyos esetekben csökkenő
- erkölcsileg deviánsak
- személyiség-, viselkedési- és életvezetési zavarokkal küzdenek
- gyakori az alacsony önbecsülés, önértékelés.

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős ifjúságvédelmi faliújságot készít, melyen megtalálhatók a gyermekvédelmi és rendőrségi intézmények, személyek, pszichológiai- és jogi tanácsadás fogadóóráinak időpontjai, a drogambulancia elérhetősége, lelki-segély szolgálatok, szülők, gyerekek jogai, kötelességei, gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények, elsősorban a gyermekjóléti szolgálat szolgáltatásainak kínálata.

Szintén jól látható helyen hirdesse ki fogadóórái idejét is, melyen szülők, gyerekek, és kollégák egyaránt megkereshetik.

A szakember a gyermekjóléti szolgálattal rendszeres, ha szükséges, akkor napi kapcsolatban áll. Tájékoztatja a szolgálatot, azon belül is az ügyben érintett családgondozót a családlátogatáson szerzett tapasztalatairól, a gyermek iskolai teljesítményéről, viselkedéséről, emocionális, pszichés és szociális helyzetéről. Számot ad a diák mentális, és testi higiéniájáról egyaránt. Külön kérésre jellemzést, írásbeli tájékoztatást kap tőle a gyermekjóléti szolgálat. Pszichológussal, családgondozókkal, egyéb szakemberekkel rendszeresen egyeztet, és kölcsönösen tájékoztatják egymást a gyermeket érintő lényeges kérdésekről.

A tanév folyamán az indokok, és az esetek számának függvényében összehív, kezdeményez esetmegbeszéléseket, melyen rendszerint a következő személyek vesznek részt, de nem mindig egyszerre:

- családgondozó
- ifjúságvédelmi felelős
- osztályfőnök
- szülő
- bármely pedagógus.

A gyermekvédelmi felelős hangsúlyozott feladatai közé tartoznak a családlátogatások, melyre igyekezzen magával „vinni” családgondozókat és osztályfőnököket. A családlátogatások alatt felméri a külső-belső lakókörnyezetet, a család szociális, pszichés és emocionális relációit, állapotát, stb. Egy-egy ilyen alkalom lehet egy környezettanulmány készítéséhez is alap.

Fontos, hogy az iskolánkba érkező elsősökről az eddig az óvónők rendelkezésére álló családi szociális és a gyermek teljesítményrendszerével, intellektusával kapcsolatos információk az iskolakezdés idején jussanak el a tanítókhoz.

A Rendszeres Gyermekvédelmi Támogatás (Lásd: Kiegészítő Családi Pótlék) folyósítását indokolt esetben a Népjóléti Irodához fordulva kéri át a gyermekvédelmi felelős, melyből a gyerek étkeztetését, ruházatának és taneszközeinek hiányosságait biztosíthatja. Emellett a szülőnek segíthet abban, hogy az egyszeri és rendkívüli segélyekhez hozzájuthasson.

Tekintettel arra, hogy a gyermekek egyik szociális hátrányaként igen gyakran jelentkeznek egyéb higiénés hiányosságok, az iskola lehetővé teszi a rendszeresített egészségügyi prevenció rendjét. A védőnő fogadja a gyerekeket egészségügyi problémáikkal és az iskolaorvosi ellátás külön jogszabályokban rögzített, és az iskola szervezeti és működési szabályzatában megjelölt megelőző orvosi intézkedéseket és szűrővizsgálatokat tartalmazza.

A testnevelő tanárok és a testet edző, megmozgató foglalkozások, sportdélutánok is segíthetik az egészségállapot karbantartását.

Az egészséges életmódra nevelés és a megfelelő életvezetési ismeretek átadása is fontos teendője és célja a ma iskolájának, így az egészségügyi felvilágosítás, a drog és káros szenvedélyek prevenciója, az etikaoktatás, a bűnmegelőzési programok szervezése elsősorban a védőnő, a biológiateanárok, a testnevelő tanárok, a vallásoktató, az osztályfőnökök és a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tanár feladata. Ennek fényében az iskola előadókat is hívhat teológusok, mentálhigiénés, rendőrségi, egészségügyi és egyéb szakemberek személyében, valamint ilyen tartalmú és témájú programok szervezésével segítheti a gyermekeket.

A pályaorientációs tevékenység elsősorban a nyolcadikos osztályfőnökök feladata, akik kérik segítségül a pszichológust és a gyermekvédelmi felelős tanárt!

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős a népjóléti iroda és a gyermekjóléti szolgálat információi alapján felvilágosító munkát végezhet a szülők és az osztályfőnökök részére a szociális, az ingyenes jogi és pszichológiai juttatások lehetőségeiről fogadóóráin, családlátogatásokkor, esetleg szülői értekezleten, vagy egyéni megbeszélések keretén belül.

Az iskola éljen a helyi, regionális és országos szociális támogatások, pályázatok lehetőségeivel!

Az iskola biztosítson a tanulók részére tartós tankönyveket, melyekhez az arra érdemesek az iskolai könyvtáron keresztül juthatnak hozzá.

A szülők minden évben hozzájutnak egy olyan könyvlistához, melynek tartalmazza az iskolában használatos évfolyamonkénti tankönyveket, hogy a szülő esetleg magánúton, jobb lehetőségeit kihasználva időben és olcsóbban beszerezhesse azokat.

Az iskolában negyed-, vagy félévenként könyv, írószer, ruha, esetleg egy évben egyszer (karácsony előtt) játékbörzét lehet tartani, ahol a szülők és a diákok méltányos áron, esetleg cserével juthatnak hozzá szükséges tárgyakhoz.

A gyermekvédelmi felelős az osztályfőnökkel és a gyógypedagógiai munkaközösség vezetőjével együtt kezdeményezze tanulóink szakértői vizsgálatát és/vagy felülvizsgálatát a helyileg illetékes Megyei Szakértői Bizottságnál!

A gyermekvédelmi problémák feltárásának az a célja, hogy a gyermekek problémáit az intézmény a gyermekvédelmi szolgálatok segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni. Az intézmény és tagintézményei közreműködnek a veszélyeztetettség megelőzésében, megszüntetésében.

A problémák feltárásában az osztályfőnök tevékenysége a meghatározó, hisz ő kerül szorosabb kapcsolatba a tanulókkal, azok társaival, és ő rendelkezik a legtöbb információval. Az osztályfőnök napi munkája, szakmai és osztályfőnöki tevékenysége keretében, személyes beszélgetések, baráti és szülői háttér-információk tudomására jutása után folyamatosan kialakítja tanulóinak egyéni és osztályképét. A munkájához felhasználja a pedagógiai és

pszichológiai szakirodalom e területre vonatkozó legújabb eredményeit, kiemelten a vizsgálati és értékelési módszereket.

Az osztályfőnök preventív és diagnosztizáló tevékenységének szakmai háttérét az osztályfőnöki munkaközösség, az ifjúságvédelmi felelős, valamint az iskolaorvos adja.

A pedagógusok közös feladata a tanulói hátrányok okainak feltárása, amelyek lehetnek:

- biológiai
- környezeti
- életviteli
- káros szokásokból eredő
- iskolai
- pedagógiai
- tantárgyi
- szocializációs

Az általános gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok közül a legfontosabb a prevenció.

További feladatok

- A személyiség fejlesztésével kapcsolatos feladatok.
- Képességfejlesztés, nevelés.
- Gyermeki, tanulói jogok érvényesítése (házirend, diákönkormányzat).
- Szülők szemléletformálása, motiválása, bevonása a közös és önálló feladatok megoldásába.
- Szülő, tanuló, iskola együttműködésének segítése.
- Együttműködés a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményekkel. (Családsegítő, rendőrség, védőnő, gyámhivatal, gyermekjóléti szolgálat, egyházak.)
- Együttnevelés: egyéni különbségekre alapozott nevelés.

A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat az arra kijelölt felelős az osztályfőnökökkel és a tantestület minden tagjával együtt kell, hogy végezze. Minden pedagógus közreműködik intézményünkben a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

Az együttműködés területei és a gyermek és ifjúságvédelmi felelős feladatai:

- A gyermekek, tanulók eltérő problémáinak tervszerű kiszűrése, feltárása.
- Az eltérő helyzetű és szükségletű gyerekek célzott speciális kezelése, fejlesztése, foglalkoztatása.
- A kapcsolatfelvétel a problémás gyerekek, tanulók szüleivel, speciális bánásmód alkalmazása, szükség esetén külső segítők bevonása.
- Családlátogatásokon való részvétel a veszélyeztető okok feltárása érdekében.
- A veszélyeztető okok megléte esetén értesíti a gyermekjóléti szolgálatot.
- A tanulók anyagi veszélyeztetettsége esetén gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi.
- Tájékoztatást nyújt a tanulók részére szervezett szabadidős programokról.
- Speciális szakemberek bevonása a munkába – rendőrség, védőnők, tűzoltók.
- Anyagi segítséggyűjtés területeinek felkutatása (pénzbeli, természetbeni), és a segélyek elosztása (tankönyv, étkezés, üdülés, kirándulás) adatbázis alapján.
- Pályázatok figyelése, írása, a megnyert pénzek optimális felhasználása

- (gyermekétkeztetésre, táborozásra, kirándulásra, kulturális programokra).
- Szakirodalom figyelemmel kísérése, továbbképzéseken való részvétel.
  - A tanulók és a szülők tájékoztatása azokról a lehetőségekről, személyekről, intézményekről, amelyekhez problémáik megoldása érdekében fordulhatnak.

Szülői értekezleten, fogadóórán az osztályfőnökök és a gyermekvédelmi felelősök hirdessék és tudatosítsák az együttműködés területeit!

A segítő intézmények címe és egyéb elérhetősége mindig legyen a faliújságon! A gyermekvédelmi problémák súlyossága alapján megkülönböztetünk veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket.

Veszélyeztetett az a tanuló, aki ép értelmű, ártalmat átélt, testi-lelki, értelmi, erkölcsi értékfelfogása károsodott, gátolt.

A tanulók érdekében a törvényi előírásoknak megfelelően a házirendjeink szabályozzák, hogy a tagintézményekben, illetve azon kívül, a tanulók részére szervezett rendezvényen tilos a szervezetre káros élvezeti cikkek árusítása, fogyasztása. A nemdohányzók védelme érdekében dohányzó dolgozók számára légtérben is elkülönített helységet biztosítunk.

A tanulók fejlődését veszélyeztető okok megszüntetésének érdekében az iskolánk együttműködik a területileg illetékes:

- nevelési tanácsadóval,
- gyermekjóléti szolgálatokkal,
- családsegítő szolgálatokkal,
- polgármesteri hivatalokkal,
- gyermekorvosokkal,
- továbbá a gyermekvédelemben részt vevő társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal.

Intézményünk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekvédelem céljainak megvalósítását:

- a felzárkóztató foglalkozások,
- a tehetséggondozó foglalkozások,
- az indulási hátrányok csökkentése érdekében tett intézkedések,
- a differenciált oktatás és képességfejlesztés integrációs program alapján
- a pályaválasztás segítése,
- a személyes, egyéni tanácsadás (tanulóknak, szülőknek),
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése,
- a családi életre történő nevelés,
- az iskolai étkezési lehetőségek,
- az egészségügyi szűrővizsgálatok,
- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok),
- a tanulók szociális helyzetének javítása (segély, természetbeni támogatás)
- a szülőkkel való együttműködés,
- tájékoztatás a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról.

7. 5. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység (20/2012.EMMI r.7.§ 1 bn)

- A hátrányos helyzetű gyermeknek az értelmi képessége nem tér el az átlagtól, csak a környezeti tényezők gátolják eredményességében (szülők alacsony iskolázottsága, alacsony jövedelem, időskorú környezet, a társadalmi mobilitás hiánya, pszichés hátrányok, baráti környezet, stb).
- A törvény szerint hátrányos helyzetű tanuló az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve, aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítanak.
- A szociális hátrányok feltárása és megszüntetése.
- A „hátrány”, „hátrányos helyzet” relatív fogalmak. A tantestület együtt dönti el, hogy az adott település, adott iskolája, adott közössége milyen tényezőket vesz figyelembe a hátrányos helyzet megítélésében. A nem szociális hátrányok halmozott előfordulása vezethet szociális hátrányhoz vagy veszélyeztetettséghez.
- Mindenképpen szociálisan hátrányos helyzetet okoz a szülők munkanélkülisége, alacsony jövedelme, a kereset rossz beosztása, italozó, kábítószerrel való visszaélés, játékszenvedély, rövidebb és hosszabb távú tervezés hiánya, urbanizáció negatív hatásai.
- A helyzetfelmérés után a hátrányos helyzet megszüntetésére irányuló tevékenység alapvetően kétféle lehet:
- Segítségnyújtás a családnak a szemléletváltáshoz. Segíteni a káros szenvedélyekről való leszokást, a tervezéshez támpontokat, mintát adni, és állandó kapcsolatot tartani a családdal.
- A munkanélküliség vagy alacsony kereset miatti hátrányt szociális támogatás megszerzésével csökkenteni lehet. Ha a szülő képes arra, hogy maga intézze, akkor csak a lehetőségeket kell ismertetni, ha nem, akkor személyes segítséget kell felajánlani, és érdekében a lehető legkörültekintőbben és hatékonyan szükséges eljárni. A lehetőségek ismertetésének szinterei: szülői értekezlet, fogadóóra, családlátogatás. A helyzetfelmérés, helyzetfeltárás folyamatos, de két időpont nagyon fontos: május – tankönyvvásárlás, szeptember – beiskolázás. Az első felmérésnek áprilisban el kell készülnie, hogy a májusi tankönyvvásárlásra szükség szerint támogatást szerezhessünk. Rendkívüli segítséget adhat a települési önkormányzat, a kisebbségi önkormányzat és esetleg az iskola. Nagyon fontos, hogy a gyermek megfelelően étkezzen. Nem fordulhat elő, hogy a szülő a gyermek étkezésén „spóroljon”.
- Az iskolai munkát segítő délutáni foglalkozások a továbbtanulásra is előkészítenek. Intézményünk igényli a hátrányos helyzetű tanulók felkészítő tevékenységét segítő foglalkozások normatíváját, ezzel is segítve több diák eredményes tanulását.
- A túlterheltség (egyszerre sokféle tevékenység vagy túl magas szintű elvárás), a sikerkudarccal járó értékelési helytelensége pszichés sérülést, hátrányt okozhat. A tartásbetegség, részképesség kiesés, a rossz baráti környezet miatt romolhat a tanuló iskolai teljesítménye. Ilyen esetekben is kellő tapintattal közbe kell avatkozni, és segíteni a megszüntetését.
- Pszichés hátrányt okozhat a csonka család, a testvérek közötti rossz viszony, rideg nevelés, a túlzott szigor vagy kényeztetés, ellenőrzés hiánya, erkölcstelen családi környezet. Ha ezek a környezeti és magatartászavarok deviáns vagy antiszociális

viselkedést eredményeznek, akkor a problémakezelésnek elsősorban a családban kell megtörténnie (mert ezzel nem csak tüneti a megoldás). Ha ott nem oldható meg, akkor addig kell kiemelni a családból a gyermeket, amíg a személyiségén változtatni lehet. Ezt segítheti a személyes ismeretség. Törekedni kell a jó kapcsolat kiépítésére és a szimmetrikus viszonyra. Az iskolai kezdeti hátrányokat megelőzendő nagy hangsúlyt kell fektetni az iskola előkészítőre és az iskolaérettségi vizsgálatokra. A fejlesztő óvoda- és iskolapedagógusok bevonása nélkülözhetetlen. A felnőttoktatás az iskoláskorú gyermek hátrányainak leküzdésében segíthet, mert a szülő szemléletét, társadalmi helyzetét javítja.

- A következő tevékenységformákat alkalmazzuk a hátrányok leküzdésére:
  - Kiscsoportos foglalkozások szervezése, amelyek eredménynövelő hatással bírnak.
  - Szoros kapcsolat a polgármesteri hivatalokkal és a gyermekjóléti szolgálatokkal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt elszenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek.
  - Az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése.
  - Kompetencia alapú oktatás: differenciálás, kooperatív tanítás - tanulás
  - Nívócsoportos oktatás,
  - Képesség szerinti felzárkóztató órák és foglalkozások.
  - Napközi otthon.
  - A nevelők és a tanulók segítő, személyes kapcsolatai.
  - A családlátogatások.
  - A szülők és a családok nevelési, életvezetési gondjainak segítése.
  - A diákétkeztetés.
  - Az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tevékenysége.
  - A tankönyvvásárláshoz nyújtott támogatások, tartós tankönyv felvétele a könyvtárból.
  - Étkezési díjak kifizetéséhez nyújtott segélyek.

A szociális hátrányok enyhítésének iskolai lehetőségei:

Az iskola az alábbi szociális szolgáltatásokat a következő feltételekkel biztosítja:

- diák étkeztetés,
- tankönyvtámogatás, ingyenes tankönyvellátás,
- egészségügyi szűrővizsgálat,
- iskolaorvosi ellátás,
- rendkívüli esetben adott anyagi támogatás.

Egyéb tevékenységek a szociális hátrányok enyhítésére:

- felzárkóztató, tehetséggondozó programok,
- fejlesztő programok,
- tehetséggondozás: versenyre felkészítés,
- drog- és bűnmegelőző programba való bekapcsolódás,
- rendőrségi előadók meghívása
- integrált oktatás keretében, heterogén osztályok kialakításával lehetőség nyílik a tanulók közötti esélyegyenlőtlenségek csökkentésére, a hátrányos helyzetű és roma tanulók iskolai sikerességének elősegítésére, lemorzsolódásuk, az iskolai rendszerből való kikerülésük visszaszorítására,
- orvosi előadások, videofilmek az egészséges életmódról (iskolaorvos, védőnő),
- szükség esetén kapcsolatfelvétel a szakszolgáltató intézményekkel (a családsegítő,

jogsegélyszolgálat, szociális osztály, gyámügyi hivatal, családsegítő szolgálatok, stb..),

- pályorientációs tevékenység – végzősök számára nyílt napok, tájékoztatók,
- felvilágosítás a szociális juttatások lehetőségeiről,
- pályázatok útján elnyerhető különböző tanulmányi, továbbtanulási ösztöndíjak figyelése,
- hozzájárulás a szociálisan hátrányos helyzetű tanuló különféle továbbképzési, felvételi előkészítő tábori lehetőségeihez, ill. a tanulmányi kirándulásokhoz
- Integrált Pedagógiai Program (IPR)

„Ha mindig tisztán látnám, mi az igazság és mi a jó,
Akkor sohasem ingadoznék abban, hogy hogyan ítélkezzem és mit válasszak, akkor teljesen szabad lehetnék, de sohasem közömbös.”
(René Descartes)

A hátrányos helyzet és a társadalmi leszakadás elsősorban nem oktatási-nevelési probléma.

A gazdasági válságtünetek felerősödése azonban nyilvánvalóvá tette, hogy a társadalmi kirekesztettség elleni fellépésnek az oktatás az egyik legfontosabb terepe: a nem megfelelően méltányos oktatás már az indulásnál megalapozza az egyenlőtlenségeket, illetőleg képtelen ellensúlyozni a tanulók szociokulturális helyzetéből eredő hátrányokat. A hátrányos helyzetű gyermekek nevelését segítő kezdeményezéseknek (pl: IPR), ezért nemcsak az esélykülönbségek csökkentését, hanem a politikai-közéleti kultúra fejlesztését, az előítéletmentes, befogadó, és szolidáris társadalom kialakítását is célul kell, hogy tűzzék. A gyermekek között nem szelektáló, gyermekközpontú, korszerű, differenciált, pedagógiai formákat alkalmazó iskola teremthet esélyt a társadalmi integráció eléréséhez. Az oktatási integráció a minden egyes tanuló számára hatékony intézmény komplex filozófiája.

Olyan új iskolakultúra megteremtését irányozza elő, amely megváltozott tanári személyiséget és új pedagógusi szerepet követel meg. Másfajta kommunikációt kíván meg a diákokkal, szülőkkel, iskolahasználókkal; nyitottság szükségeltetik a folyamatos továbbképzésre, a saját pedagógiai tevékenység állandó analizisére.

Mit is jelent az IPR?

Integrált nevelés-oktatás: A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, eltérő nevelési igényű, helyenként többségében roma gyermekek egy osztályban, csoportban történő nevelése, oktatása a többségi gyermekekkel, tanulókkal.

Pedagógiai: A pedagógiai gyakorlat új alapokra helyezve valósítható meg, egyénre szabottan, az egyén hátránykompenzációs igényeit figyelembe véve, ahhoz kiválasztva a megfelelő fejlesztő hatású tartalmat, színtereket, eszközöket és módszereket.

Kiterjed:

- új tanulásszervezési eljárások, módszerek alkalmazására,
- tartalomfejlesztő gyakorlatok bevezetésére,
- hagyományos tanulási tér- és időkeretek megváltoztatására,
- pedagógus szerep megváltozására,
- a nevelésben-oktatásban érintett külső szereplők bevonására,
- az intézmény falai közül kilépő gyakorlat új elemeire.

Rendszer: Az intézményi keretek között és azon túl zajló nevelés és oktatás valamennyi színterét, tevékenységi formáját, nevelési-, tanulási- és oktatásszervezési eljárását

áthatja, egy rendszert alkotva, egymást erősítve, bevonva valamennyi érintett felet a teljes körű személyiségfejlesztés érdekében.

Miben nyilvánul meg az IPR?

Az IPR működtetése során az intézményben alapvető feltétel:

- a be- és elfogadó szemlélet,
- a gyermek- és tanulóbarát környezet,
  - az integrációt támogató új tanulásszervezési eljárások, módszerek alkalmazása a nevelés, tanulás-tanítás folyamatában,
- a széleskörű tevékenységformák biztosítása,
- az egyéni bánásmód, az optimális fejlesztés,
- a kapcsolatfejlesztés, a párbeszéd.

Az integrációs pedagógiai gyakorlat megnyilvánul:

Intézményi szinten:

- a hatékony integrált neveléshez szükséges pedagógiai módszerek, iskolai tanulásszervezési eljárások alkalmazásában a tanórákon és tanórán kívüli foglalkozásokon (Pl. differenciált tanulásszervezés, tevékenységközpontú ismeretközvetítés, kooperatív tanulás, projektoktatás, drámapedagógia, stb.);
- az info-kommunikációs eszközök intenzívebb tantermi használatában (a tanulók a napi tanulási gyakorlatban használják a számítógépet, tudnak ismereteket szerezni, elmélyíteni az internetről, az SDT-ből, fokozatosan felhasználói szinten kezelik a számítógépet);
- a gyermek- és tanulóbarát intézményi környezet kialakításában (hagyományos helyett csoportmunkára alkalmas csoportszobai, osztálytermi be- és elrendezés);
- a széleskörű tanórán kívüli foglalkozások és szabadidős programok biztosításában, szervezésében;
- a pedagógus szerep megváltozásában (ismeretközvetítő szerep helyett facilitátor szerep);
- a szülők és az óvoda, iskola partneri kapcsolatának javításában az intézmény mindennapi életébe történő hangsúlyosabb bevonással;
- a társadalmi és szakmai környezettel való együttműködés erősítésében (CKÖ, gyermekjóléti szolgálat, óvodák, alap- és középfokú oktatási intézmények, szakmai szolgáltatók, szakszolgálatok, civil szervezetek, stb);
- az intézményfokok közötti átmenet pedagógiai segítségével: óvoda-iskola, illetve általános iskola-közéiskola között (közös programok szervezése, egymás munkájának megismerése, tanítási tartalmak összehangolása, tanulók átadás-átvétele intézményváltáskor, nyomon követés, esetmegbeszélések, közös programfejlesztések);
- az inkluzív intézményi pedagógiai attitűd kialakításában (szegregáló nevelés- és oktatásszervezési formák felszámolása, befogadó szemlélet kialakítása a pedagógusokban, a gyermekekben, tanulóknak és a szülőkben az eltérő szociális háttérű, a sajátos nevelési igényű és a roma gyermekek, tanulók iránt).

Az egyén szintjén:

- valamennyi halmozottan hátrányos helyzetű gyermek és tanuló bevonásával a programba, megnyerve a szülőket is partnerként.

Ehhez az iskolában a pedagógiai munka kiemelt területévé válik. Az érintett tanulók hátrányainak feltérképezése az alapvető képesség és készségterületeken, az egészséges személyiségfejlődés, a szociális fejlettség, a közösségi kapcsolatok és tanulási nehézségek területe. A feltérképezett hátrányok enyhítésére kidolgozott egyéni fejlesztési tervek

készítésében. Megjelölve benne a hátrányokat, azok fokát, a kompenzációs feladatokat, a tevékenységeket, a módszereket és a szervezeti kereteket, szintereket, gyakoriságot – ennek megfelelő folyamatos egyéni fejlesztés; -a differenciált tanórai tanulásszervezés, valamint a fejlesztő, felzárkóztató, tehetséggondozó és az érdeklődési körnek megfelelő szakköri tanórán kívüli foglalkozások biztosításában. Ennek eredményeként a lemorzsolódási, továbbtanulási, kompetenciamérési eredmények az érintett tanulók körében folyamatosan javuló mutatókat érnek el.

Az iskolán kívüli, továbbtanulást segítő programokban

Pl.: Útravaló Ösztöndíjprogram,

- További fontos követelmény: fokozott figyelem irányítása az érintett gyermekekre, tanulókra, pozitív befogadó intézményi attitűddel, folyamatos pozitív mintaadással.
- a háromhavonkénti értékelő megbeszélés, amelybe minél több érintett fél bevonása indokolt.

Ha le akarnánk egyszerűsíteni: az IPR intézményi gyakorlata, működtetése, tulajdonképpen az, amit egy innovatív intézményben a változásokra érzékeny, felkészült pedagóguscsoport eddig is követett, csak még jobban figyelve az egyéni szükségletekre, a „hátsó padban ülőkre”!

8. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje

8. 1. Diákközgyűlés

A tanulók legmagasabb tájékoztató fóruma a diákközgyűlés, amely nyilvános, és azon bármelyik diák megteheti közérdekű észrevételeit, javaslatait. Tanévenként legalább egy alkalommal kell tartani, amelyen az osztályok minimum két fővel képviselik társaikat. Napirendjét a közgyűlés előtt 15 nappal nyilvánosságra kell hozni. A közgyűlésen az igazgató és a diákönkormányzat vezetője, a diákkörök vezetői beszámolnak az eltelt idő-szak munkájáról, a tanulói jogok helyzetéről, érvényesüléséről. A közgyűlésen a tanulók kérdéseket intézhetnek a megjelent vezetőkhez, kérhetik problémáik és gondjaik megoldását. A diákok kérdéseire a helyszínen vagy 30 napon belül választ kell adni. Rendkívüli közgyűlést kell összehívni, ha azt diákönkormányzat, az intézmény igazgatója, vagy a tagintézmény vezetője kezdeményezi.

A tanulók véleménynyilvánításának, a tanulók rendszeres tájékoztatásának rendje és formái:

A diákközgyűlésen kívül is joga a tanulónak, hogy tájékoztatást kapjanak az őket érintő kérdésekről, és hozzájussanak a jogaik gyakorlásához szükséges információkhoz. A tájékoztatás folyamatosságát az osztályfőnök biztosítja. A tanuló javaslatával, kérdésével az iskola vezetéséhez, pedagógusaihoz fordulhat, és 30 napon belül érdemi választ kell kapnia. Kérdést az osztályfőnöki órán kell feltenni, és az osztályfőnök juttatja el érintettekhez, akik személyesen, írásban vagy az osztályfőnökön keresztül válaszolnak. Az iskolai döntések ellen a jogszabályban meghatározott módon jogorvoslással lehet élni.

Az iskolai tájékoztatás egyéb formái:

- iskolai faliújságon történő hirdetés,
- szóbeli hirdetés,
- ellenőrzőbe beírt információ,
- iskolai körlevél kiadása,
- iskolai rendezvényeken tájékoztatás,
- rendkívüli iskolagyűlés összehívása szünetben,
- iskolai hirdetés az iskolarádióon keresztül.

8. 2. A diákönkormányzat működése

A diákönkormányzat szervezete

Intézményünkben a tanulók, a tanulóközösségek érdekeik képviselőjére diákönkormányzatot működtetünk. Tevékenységük a tanulókat érintő valamennyi kérdésre kiterjed. Munkájuk önálló, amelyet tanulók által felkért, diákmozgalmat segítő pedagógus segíti. A diákönkormányzat szervezetét az osztályközösségekre építve alakítja ki, választja meg tisztségviselőit.

Az iskolai diákbizottság elnöke ellátja a tanulók érdekeinek képviselőjét az iskola vezetői és nevelőtestülete előtt. Az osztályközösségek diáktitkárokat választanak, akik szervezik a közösségi életet, segítik a tanulók tanulmányi munkáját és képviselik az osztályban tanulók

érdekeit. A diákönkormányzat tagintézményenként elfogadott szervezeti és működési szabállyal rendelkezik.

A diákönkormányzat jogai

Döntési joggal rendelkezik a nevelőtestület véleményének meghallgatásával:

- működési rendjéről, saját SZMSZ elfogadásáról, hatáskörei gyakorlásáról
- működéséhez biztosított anyagi eszközök felhasználásáról,
- iskolai diák-önkormányzati tájékoztatási rendszer (iskolaújság, iskolarádió és TV, stb.) létrehozásáról és működtetéséről, és a tájékoztatási rendszer szerkesztőségének tanuló vezetőjének és munkatársainak megbízásáról,
- 1 tanítás nélküli munkanap programjáról,
- vezetőinek megválasztásáról, azokban az ügyekben, amelyekben a nevelőtestület a döntési jogát átruházta.

Véleményezési és javaslattevési joggal rendelkezik az intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben.

Véleményezési jogot gyakorol a következőkben:

- pályázatok, versenyek meghirdetésében, szervezésében,
- tanév rendjének meghatározásában és a tanulókat érintő programok tekintetében, tanulók jellemzésében, fegyelmi ügyében,
- könyvtár, sportlétesítmények működési rendjének kidolgozásában,
- a tanórán kívüli foglalkozások szervezésében, formájának és rendjének meghatározásában,
- iskolai ünnepségek szervezésében, az iskolai hagyományőrzésben.

Egyetértési jogot gyakorol a jogszabályokban meghatározott esetekben:

- a házirend elfogadásában és módosításában,
- tanulók kitüntetésében, jutalmazásában,
- társadalmi munkaakciókban, környezetvédelmi programok szervezésében,
- tanulóközösséget érintő tanulói, diákmozgalmi pénzeszközök felhasználásában,

Véleményezési jogot gyakorol az iskolai SZMSZ elfogadásában és módosításában.

A diákönkormányzat működési feltételei

A diákönkormányzat az iskola helyiségeit, berendezéseit az SZMSZ és a Házirend rendszabályai szerint térítésmentesen vehetik igénybe.

A diákönkormányzat és az intézmény közötti kapcsolattartás

A diákönkormányzat munkáját a tanulók által felkért nagykorú személy (DÖK segítő pedagógus) segíti, aki a diákönkormányzat megbízása alapján, eljárhat képviselőként. A diákönkormányzatot képviselő felnőtt személy vagy diákküldött folyamatos kapcsolatot tart az igazgatóval, tagintézmény vezetőjével. A diákönkormányzat megbízottja képviseli a tanulók közösségét a tagiskola vezetőségi, a nevelőtestületi ülésein. Az osztálytitkár járhat el az osztályközösség problémáinak megoldásában. A tanulók egyéni gondjaikkal, valamint kéréseikkel közvetlenül is felkereshetik a tagintézmény vezetőjét. A diákönkormányzat döntési

és véleményezési joggal rendelkezik, ezért fontos, hogy az iskola és a diákönkormányzat rendszeres információcserére, kölcsönös együttműködésre törekedjen.

Alkalmazási terület:

Az intézmény valamennyi tanára, osztályfőnökök, DÖK segítő tanár, minden diák, kiemelten a DÖK titkára, tisztségviselői és az intézmények diákbizottsága.

Dokumentáció: DÖK gyűlések jegyzőkönyvei, DÖK véleményei, tájékoztatók

9. Kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel

9. 1. A szülői közösség és kapcsolattartásának rendje

Az intézmény számít a szülők folyamatos segítésére és támogatására. A célunk közös: a gyerekeket, tanulókat a képességeiknek megfelelő legmagasabb szintre hozzuk. Tudjuk azt, hogy szülők nélkül nem lehetünk hatékonyak, nem lehetünk sikeresek. Kiemelt rendezvényeink nem valósulhatnak meg partneri együttműködés nélkül. Kompetencia alapú oktatás: az új tanulásszervezési formák lehetővé teszik, hogy a projekt-munkában, a témahéten a szülők is részt vegyenek, részt vállaljanak, együtt tevékenykedjenek a gyerekekkel. A szülő így partnerré válik, belülről látja az iskolában folyó munkát.

Szülői munkaközösség és a választmány

Intézményünkben a szülők jogaik érvényesítésére, kötelességeik teljesítése érdekében szülői szervezetet működtetnek, működtethetnek.

Osztály szülői munkaközösséget az egy osztályba járó tanulók szülei alkotják, akik soraikból elnököt és tisztségviselőt választanak.

Az iskola gondot fordít arra, hogy a jelentkező igények megjelenjenek:

Tanítási tartalmakban:

- pedagógiai szakaszok prioritásai,
- speciális programok (felzárkóztató, tehetséggondozó, módszertani, stb.) szervezése,
- szakkörök, diákkörök,
- csoportbontás,
- tanítási módszerek választása,
- választható óraszám elosztása,
- napközi lehetőségének megteremtése,
- közvetítendő értékek, ismeretek.

Az iskolai élet szervezésében:

- étkezés biztosítása,
- házirend összeállítása és tartalma,
- Szervezeti és Működési Szabályzat kialakítása,
- társadalmi munkák szervezése,

- rendezvények, ünnepségek szervezése,
- testvériskolai kapcsolatok kialakítása,
- tanítási időn túli elfoglaltságok megszervezése (szabadidős programok, kirándulás, tábor stb.)

A szülői munkaközösséggel való kapcsolattartás

Egy osztály tanulóinak szülői szervezetével az osztályfőnök közvetlen kapcsolatot tart. A szülői szervezetek intézménnyel kapcsolatos véleményét, javaslatait a szülői szervezetek vezetői vagy a választott elnök juttatja el az igazgatóhoz, főigazgatóhoz. A választmányt az igazgató a munkatervben rögzített időpontokban, tanévenként legalább kétszer hívja össze, ahol tájékoztatást ad az intézmény, tagintézmény munkájáról és feladatairól, valamint meghallgatja a választmány véleményét és javaslatait. A választmány elnöke közvetlen kapcsolatot tart az intézményvezetővel vezetővel, és tanévenként egyszer beszámol a nevelőtestületnek a szülői közösség tevékenységéről.

A szülők szóbeli tájékoztatási rendje

Az iskola a tanulókról a tanév során rendszeres szóbeli tájékoztatást tart. A szóbeli tájékoztatás lehet csoportos és egyéni. A csoportos tájékoztatásnak módja a szülői értekezletek, az egyéni tájékoztatás fogadóórákon történik.

Szülői értekezletek rendje

Az osztályok szülői közössége számára az intézmény tanévenként legalább három, a munkatervben rögzített időpontú rendes szülői értekezletet tart az osztályfőnök vezetésével. A szeptemberi - októberi értekezleten a szülők értesülnek a tanév rendjéről, feladatairól, a Házi rend módosításáról. Ekkor bemutatják az osztályban oktató-nevelő pedagógusokat is. Rendkívüli szülői értekezletet hívhat össze a tagintézmény vezetője, az osztályfőnök és a szülői szervezet képviselője a tanulóközösségben felmerülő problémák megoldására.

A szülői értekezletekkel szemben támasztott elvárások

- A szülői értekezlet segítse elő a szülői ház és az iskola, óvoda nevelési elveinek összehangolását, a tanulók nevelésében előforduló kérdések megvitatását, személyiségfejlesztés problémáinak megoldását.
- A nevelés társadalmisításának folyamatában fontos, hogy a szülő és a pedagógus partnerként tevékenykedjék. Így új tartalommal gazdagodhat az óvoda, iskola és a szülő kapcsolata. Fontosnak tartjuk, hogy a szülők ismerjék a pedagógiai és nevelési programot, az iskola és óvoda nevelési alapelveit és céljait, terveit és módszereit, és ezek aktivizálják őket az együttműködésre. Szükségesnek tartjuk, hogy a családokban folyó nevelést megismerjük, hogy hozzájárulhassunk a szülők pedagógiai kultúrájának fejlesztéséhez, vagy az ott alkalmazott eredményes módszereket nevelésünkbe beillesszük. Úgy véljük, hogy az egyéni problémák megismerésével, szülői tapasztalatok átadásával a célzott nevelőmunkánkat hatékonyabban fejthetjük ki.
- A szülői értekezletekre pedagógusaink mindig alaposan felkészülnek. Az osztályfőnököknek meg kell találniuk azt a megfelelő időpontot, alkalmat, amely a szülők többségének megfelel, és gondoskodnia kell arról, hogy minél több szülő, tanár és más érdekelt ott megjelenhessen.
- A szülői értekezleten elhangozhat rövid tájékoztató, beszámoló az iskolát, a tagiskolát, az osztályt érintő bármilyen tanulmányi, pedagógiai, oktatáspolitikai, pszichológiai

stb. kérdésről, de az mindig kapcsolódjon az osztályban soron következő feladatokhoz, az ott folyó tevékenységhez.

- A szülői értekezleteknek az osztályközösség előrehaladását, tanulmányi eredmények növekedését, a tanulók neveltségének javulását kell eredményeznie, az iskola és a család együttműködése következtében. A szülői értekezleteken foglalkozni kell az elfogadott terv alapján egy-egy nevelési kérdéssel is.
- A szülői értekezletek időpontját az éves munkaterv jelöli ki.
- Az iskola hasznosnak tartja, ha a szülői értekezletre előadónak hívnak meg: szülőt, orvost, lelkészt, pszichológust, mentálhigiénés szakembert, rendőrt, jogászt, pályaválasztási szakembert, stb.

A fogadóórák rendje

Az intézmény pedagógusai a szülői fogadóórákon egyéni tájékoztatást adnak a tanulókról a szülők számára. Elvárás az, hogy tanévenként legalább két alkalommal, a munkatervben rögzített időpontú rendes szülői fogadóórát tartson. A tanulmányaiban jelentősen visszaeső tanuló szülőjét az osztályfőnök írásban is behívhatja az iskolába. Ha a gondviselő találkozni szeretne gyermeke pedagógusával, telefonon vagy írásban időpontot kell egyeztetnie az érintett pedagógussal

A szülők írásbeli tájékoztatásának rendje

- Intézményünk a tanulókról rendszeres írásbeli tájékoztatást adnak a hivatalos pecséttel ellátott ellenőrző könyvben. Írásban értesítjük a tanuló szüleit gyermeke magatartásáról, szorgalmáról, tanulmányi előmeneteléről. Tájékoztatjuk a szülőket az intézményi élet kiemelkedő eseményeiről és az aktuális információkról is.
- A pedagógusok kötelesek a tanulókra vonatkozó minden érdemjegyet és írásos bejegyzést az osztálynaplón kívül a tanuló által átnyújtott tájékoztató füzetben is feltüntetni (ha erre az ellenőrző könyv lehetőséget ad, azt dátummal és kézjeggyel kell ellátni). A szóbeli feleletet aznap, az írásbeli számonkérés eredményét, a feladat kiosztása napján kell beírni. Az osztályfőnök havonta ellenőrzi az osztálynapló és a tájékoztató füzet érdemjegyeinek azonosságát, és pótolja az ellenőrző hiányzó érdemjegyeit. Az osztályfőnök indokolt esetben, írásban értesíti a szülőket a tanuló előmeneteléről, magatartásáról és szorgalmáról.

A szülői közösség jogai, kötelességei

A szülői közösség dönt:

- működése rendjéről, munkatervének elfogadásáról és tisztségviselőinek megválasztásáról,
- képviselőjükben eljáró személyek megválasztásáról. Véleményezési és javaslattételi joga:
- az iskola és család kapcsolati rendszerének kialakításában,
- szülők tájékoztatási formáinak meghatározásában,
- a szülői értekezletek napirendjének meghatározásában.

Általános iskolák és középiskolák közötti kapcsolat

A folyamat tartalma:

Minden továbbtanuló diák számára fontos, hogy képességeihez és elképzeléseihez mértén a lehető legjobb középiskolában folytassa tanulmányait. Ennek kiválasztásában fontos szerepe van az osztályfőnököknek, akinek tanácsát a szülők szinte minden esetben kikérik. Ezért segítséget kell nyújtania iskolánknak, hogy a legszélesebb körű tájékoztatást megkapják a lehetőségekről, és a középiskolák konkrét bemutatkozásával még inkább szemléletesebbé tenni a választást.

9. 2. Iskola külső kapcsolatrendszere

Az egyházak és az iskola kapcsolata

A folyamat tartalma:

Az iskolának folyamatos és korrekt kapcsolatrendszert kell kialakítania a településeken működő egyházakkal és vezetőikkel, mivel az a célunk, hogy iskolánk minden vallásos tanulója hitoktatásban részesüljön, ezáltal személyiségük és hitéleti meggyőződésük erősödjék, gazdagodjék. A hitoktatókat, mint pedagógus kollegákat, partnernek és segítőnek tekintjük nevelési feladataink megoldásában. A hitoktatókat meghívjuk iskolánk, tagintézményeink rendezvényeire, azt várjuk, hogy aktívan vegyenek részt az intézmény életében.

Alkalmazási területe:

Az intézmény valamennyi tanára, kiemelten az osztályfőnökök, hitoktatók, az iskola igazgatója, tagintézmények vezetői, ig. helyettese, diákok.

Dokumentáció: tájékoztatók, meghívók, jegyzőkönyvek

A gyermekjóléti szolgálatok és az iskola kapcsolata

A folyamat tartalma:

A nevelő-oktató munka folyamatában az intézmény a gyermekjóléti szolgálatokkal folyamatos kapcsolat kialakítására törekszik. Minden gyermeknek joga, hogy a képességeihez mért legjobb oktatásban részesüljön, figyelemmel kísérik fejlődését, környezetét. Ezért fontos, hogy mindkét fél a kölcsönös együttműködésre, rendszeres információcserére törekedjen.

Alkalmazási területe:

- az intézmény valamennyi tanára,
- osztályfőnökök,
- gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök,
- minden diák.

Dokumentáció: Szakértői bizottságok vizsgálatai, javaslati, fejlesztési tervek, továbbképzési programok, jegyzőkönyvek.

Kulturális intézmények és az intézmény kapcsolata

A folyamat tartalma:

A településeken működő kulturális intézményekkel, alapfokú művészeti intézményekkel folytatjuk a kialakult jó együttműködést. Közös lehetőséget adunk arra, hogy tanulóink megismerjék és használják ezen intézmények szolgáltatásait. Ezeket a lehetőségeket az osztályfőnöki programokban, szabadidős rendezvényekben felhasználjuk. Tanulóinkat elvisszük a település könyvtáraiba és megismertetjük őket a könyvtárhasználattal. Minden

tanulóinkat legalább egyszer elviszünk a Szántó Kovács János Múzeumba és a kistérségben lévő gyűjteményekbe, kiállítóhelyekre. Tanulóinkat ösztönözzük, hogy szervezett vagy egyéni formában vegyenek részt a kulturális intézmények által szervezett rendezvényeken, kiállításokon, színházi- és mozi előadásokon.

Alkalmazási terület:

- osztályfőnökök,
- tanulók,
- az adott intézmények dolgozó

Egészségügy és az intézmény kapcsolata

A folyamat tartalma:

A helyi egészségügyi szervekkel, iskola-egészségügyi szolgálattal a tanulók érdekében szoros kapcsolatot alakítottunk ki, melynek ápolása minden tagintézménynek és dolgozónak kötelessége. A védőnői hálózat hozzájárul a védőoltások zavartalan megszervezéséhez. Az iskolaorvosok elvégzik az előírt szűréseket. Az intézmény fontos feladatának tekinti, hogy a tanulók fogászati szűrése teljes legyen, ezért a törvényben meghatározott kötelezettségeinek eleget téve és azon túl is rendszeres kapcsolatot tart fenn az iskolafogászattal.

Alkalmazási területe:

- védőnők,
- gyermekorvos (iskolaorvos, ha van),
- iskolafogászat,
- osztályfőnökök,
- tanulók,
- szülők

9. 3. A tanulók közösségét érintő kapcsolattartási formák

Az azonos évfolyamra járó és többségében azonos órarend szerint együtt tanuló diákok egy osztályközösséget alkotnak.

Az osztályközösség tanulólétszáma rendeletben meghatározott, az osztályközösség élén pedagógus vezetőként az osztályfőnök áll.

Az osztályfőnököt a nevelőtestület és az osztályfőnöki munkaközösség-vezető javaslatát figyelembe véve az igazgató bízza meg. Az osztályfőnök feladata az osztályközösségben tapasztalt problémák megoldása.

9. 4. A szülők közösségét érintő együttműködési formák:

Az iskola gondot fordít a szülői igények megismerésére, amelynek formái:

- iskolaválasztást megelőző találkozók,
- szülői munkaközösség szervezetének működése (osztály, iskolai),
- szülői értekezlet,

- egyéni beszélgetések,
- családlátogatás,
- fogadóóra,
- rendezvények,
- minőségellenőrzés rendszerében adott válaszok, információk,
- kapcsolatépítés közös fórumai (rendezvények, szülők-nevelők bálja, kirándulások, szabad-idős programok, táborok)

Család és az iskola kapcsolata

A folyamat tartalma:

A nevelés – oktatás háromszereplős (diákok – iskola – szülők) folyamatában az iskola a szülőkkel való egyenrangú kapcsolat kialakítására törekszik. Hiszen a gyerekek oktatásában – nevelésében az iskola a szakmaiságot, a család pedig a biztos „hátszögöt” jelenti. A kettő harmonikus egységében tud a legeredményesebben fejlődni a gyermek. Ezért fontos, hogy az iskola és a család a legfontosabb alapértékekben megegyezzen, és hogy rendszeres információcserére és kölcsönös együttműködésre törekedjen mindkét fél.

Alkalmazási területe:

Az iskola valamennyi tanára, kiemelten az osztályfőnökök, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős, a DÖK-segítő tanár, a szabadidő-szervező, könyvtáros. Minden diák és szülő.

9. 5. Külső kapcsolatok

Iskolánk sokféle külső kapcsolatot ápol. Belföldi kapcsolataink egy része szakmai jellegű kapcsolat.

Szakmai kapcsolatokat építünk ki a környék és a város általános iskoláival. A fenntartónkkal való kapcsolatunknak is vannak szakmai vonatkozásai. Szakmai kapcsolatnak tartjuk a különböző pályázatok útján elért alapítványokat, egyesületeket, minisztériumokat. Iskolai programunk terjesztése közben jó kapcsolatba kerültünk más iskolákkal, továbbképzéseken, konferenciákon megismerkedtünk más iskolák nevelőivel. Szakmai együttműködésre számítunk a Nevelési Tanácsadóval.

Iskolánkat sokan, sokféleképpen támogatják. Iskolánk támogatóit rendszeresen megjelentjük kiadványainkon. Fenntartónkkal a MET-tel jó kapcsolatra törekszünk.. Intézményünk Orosháza városában van, szeretnénk, ha a város közoktatásának meghatározó eleme lennénk.

Jó kapcsolatban vagyunk az egyházakkal és szeretetszolgálatokkal, a Wesley iskolákkal.

További kapcsolataink: Wesley János Lelkészképző Főiskola, Csongrád és Békés Megyei Pedagógiai Intézet, Csongrád és Békés Megyei Kormányhivatal, Járási Tankerület, Oktatási Hivatal, védőnő, iskolaorvos, TEGYESZ, Békés Megyei Szakértői Bizottság, Csongrád Megyei Szakértői Bizottság.

További kapcsolataink: médiakapcsolatok, Nyugdíjas Klub, Petőfi Sándor Művelődési Ház, Orosházi Rendőrkapitányság megbízottai.

Iskolánk jó hírneve kapcsolatrendszerének fontos és meghatározó eleme. Minden kolléga kötelessége e jó hírnév fenntartása.

A szakiskolai évfolyam indításával külső kapcsolataink köre bővül: a tanítványaink érdeklődési körébe kerülő szakmákat magas szinten művelőkkel való kapcsolat kiépítése a feladatunk, mely által lehetőség nyílik a közvetlen megfigyelésre, személyes tapasztalatok szerzésére. A szakképzési támogatások elnyerése is további külső kapcsolatok kialakításával lehet csak eredményes.

10. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata

A vizsgaszabályzat célja

I. A vizsgaszabályzat célja. Általános szabályok

A vizsgaszabályzat célja a tanulók tanulmányok alatt tett vizsgái lebonyolítási rendjének szabályozása a 20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet ide vonatkozó paragrafusainak (64-72. §) figyelembevételével.

Jelen vizsgaszabályzat az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgákra, azaz:

- osztályozóvizsgákra
- különbözeti vizsgákra
- javítóvizsgákra
- és pótló vizsgákra vonatkozik

A vizsga a vizsgázó számára díjtalan.

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- aki osztályozóvizsgára jelentkezik
- akit a nevelőtestület határozatával osztályozóvizsgára utasít
- aki különbözeti vizsgára jelentkezik
- akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít

Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira.

Osztályozóvizsga

A felsőbb évfolyamba lépéshez szükséges osztályzatai megállapításához, vagy egy adott tantárgyból félévi vagy év végi osztályzat megszerzéséhez a tanulónak osztályozóvizsgát kell tennie, ha

- a jogszabályban megengedett időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozóvizsgát tehet; (összesen 250 órát meghaladó hiányzás; az adott tantárgyból, a hiányzás meghaladja az éves óraszám 30%-át)
- külföldi tartózkodás, magántanulói státusz illetve egyéb ok miatt az igazgató engedélyezte számára az osztályozóvizsga letételét;
- felmentették a kötelező foglalkozásokon való részvétel alól, de osztályozóvizsga letételére kötelezték (pl. sportolók esetében testnevelés)
- tanulmányi idejének megrövidítését engedélyezték (egy vagy több tantárgyból, illetve valamennyi tantárgyból az előírtnál rövidebb idő alatt tehet)
- más iskolából lépett át, és az előzőekben nem tanult tantárgyakból (pl. idegen nyelv) vizsga letételére kötelezték
- a tanórákon nem tanult tantárgyból, de az iskola helyi tantervében szereplő tantárgyból osztályozóvizsga letételére jelentkezett.

Az osztályozóvizsgával kapcsolatban a következők szerint kell eljárni:

- Osztályozóvizsga évente 2 vizsgaidőszakban tehető: áprilisban és októberben az aktuális tanév munkatervében megjelölt időpontban. Az igazgató ettől eltérő időpontot is kijelölhet. A vizsga pontos időpontjáról a vizsgázó, illetőleg a szülő minimum a vizsga előtt két héttel értesítést kap. Egy vizsgaidőszakban általában legfeljebb 2 évfolyam tananyagából tehető osztályozóvizsga.
- Három évfolyam anyagából csak rendkívül indokolt esetben; igazgatói engedéllyel lehet vizsgázni.
- Az osztályozóvizsga letételét az igazgató engedélyezi.
- Az igazgató, a vizsgázó külön kérelmére engedélyezheti, hogy a vizsgázó az előre meghatározott időponttól eltérő időben tegyen vizsgát.
- Abból a tantárgyból, mely az iskola pedagógiai programjában nem szerepel, igazgatói engedéllyel más iskolában, vendégtanulói jogviszonyban lehet osztályozóvizsgát tenni. (A vendégtanulói jogviszonyt a fogadó intézmény igazgatója létesíti a tanulóval.) Ez esetben az osztályozóvizsgákra a fogadó intézmény vizsgaszabályzatának rendelkezései vonatkoznak.
- Vendégtanulói jogviszonyban, iskolánkban vizsgázó tanuló vizsgáira e vizsgaszabályzat vonatkozik.
- Indokolt esetben a tanuló más iskolában is jelentkezhet a vizsga letételére. Erre az engedélyt az igazgató adja.
- Az osztályozóvizsga napján a tanuló mentesül a tanórák látogatásának kötelezettsége alól.

Különbözeti vizsga

Csoportváltás, osztályváltás, iskolaváltás, külföldi tanulmányok magyarországi folytatása feltételeként előírhatja az intézmény a különbözeti vizsga letételét. Abból a tantárgyból vagy tantárgyrészből kell különbözeti vizsgát tennie a tanulónak, amelyet iskolánkban a megkezdni tervezett évfolyamtól alacsonyabb évfolyamon tanítunk, s amely tantárgy, tananyag ismerete feltétele a sikeres továbbhaladásnak, a magasabb évfolyamra lépésnek.

A különbözeti vizsgák időpontját az igazgató határozza meg. Alapesetben az osztályozóvizsgák számára kijelölt időpont. A különbözeti vizsga tantárgyainak, tartalmának

meghatározása során mindig egyedileg kell az igazgatónak határozatot hoznia a jelentkező tanuló ügyében. A vizsga letétele feltétele lehet az adott évfolyamon, adott csoportban/osztályban a következő évfolyamba lépésnek.

Javítóvizsga

Javítóvizsgát tehet a vizsgázó, ha

- a tanév végén - legfeljebb három tantárgyból - elégtelen osztályzatot kapott,
- az osztályozóvizsgáról, a különbözeti vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.

Javítóvizsga augusztus 15. és augusztus 31. között szervezhető. A vizsganapokat az aktuális tanév munkaterve határozza meg. Különleges esetben, ettől eltérő időpontot az igazgató, a tanuló kérésére kijelölhet.

A tanulót a vizsga eredményéről tájékoztatni kell legkésőbb az adott vizsgaidőszak utolsó szóbeli vizsgáját követő napon.

A javítóvizsgával kapcsolatosan az alábbiak szerint kell eljárni:

- A javítóvizsgára utasított tanuló az igazgató által megállapított napon javítóvizsgát tehet. – A javítóvizsga követelményeiről, témaköreiről a tanuló a vizsgára utalást követő két héten belül, de legkésőbb július 5-ig írásbeli tájékoztatást kap. A vizsga pontos időpontjáról a vizsgázó, illetőleg a szülő minimum a vizsga előtt két héttel értesítést kap.
- A javítóvizsga indokolatlan elmulasztása osztályismétlést jelent.
- A tanuló – előzetes jelentkezés nélkül – bizonyítványával jelenik meg a vizsgabizottság előtt. A vizsga előtt legalább 15 perccel.
- A rendkívüli okból, igazgatói engedéllyel elhalasztott javítóvizsgára készülő tanulónak részt kell vennie a következő felsőbb osztály tanulmányi munkájában, mulasztásait szabályosan igazolnia kell, munkáját a többi tanulóhoz hasonlóan kell elbírálni. A javítóvizsga sikeres letétele után a tanuló az osztálynak végleges tagja lesz, sikertelen vizsga esetén az előző osztályt kell megismételnie.
- Ha a vizsgáról neki felróható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedély nélkül eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné vizsgája eredménytelen, így az osztályismétlést von maga után.

Pótló vizsga

Pótló vizsgát tehet a vizsgázó, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné. A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására.

Az igazgató hozzájárulhat ahhoz, hogy az adott vizsganapon vagy a vizsgázó és az intézmény számára megszervezhető legközelebbi időpontban a vizsgázó pótló vizsgát tegyen, ha ennek feltételei megteremthetők.

A vizsgázó kérésére a vizsga megszakításáig a vizsgakérdésekre adott válaszait értékelni kell. A pótló vizsgára jelentkezéskor a tanuló írásban nyilatkozik arról, hogy az eddig teljesített vizsgarész beszámítását kéri-e. A pótló vizsga időpontját egyéni elbírálás alapján az igazgató jelöli ki.

Független vizsgabizottság előtt zajló vizsga

A köznevelésről szóló törvény 46.§ (6) bekezdés 'm' pontja a tanuló alapvető jogaként mondja ki, hogy tanulmányai során tehet az intézménytől, annak pedagógusaitól független

tanulmányok alatti vizsgát, amely osztályozóvizsga és javítóvizsga lehet. A vizsgára való jelentkezés szabályait a 20/2012. EMMI rendelet 73. §-a szabályozza.

A független vizsgabizottság előtt letehető tanulmányok alatti vizsgát a kormányhivatal szervezi.

A tanuló - kiskorú tanuló esetén a szülője - a félév vagy a tanítási év utolsó napját megelőző harmincadik napig, a rendelet 51. § (7) bekezdésében meghatározott esetben az engedély megadását követő öt napon belül jelentheti be, ha osztályzatának megállapítása céljából független vizsgabizottság előtt kíván számot adni tudásáról. A bejelentésben meg kell jelölni, hogy milyen tantárgyból kíván vizsgát tenni. Az iskola igazgatója a bejelentést nyolc napon belül továbbítja a kormányhivatalnak, amelyik az első félév, valamint a tanítási év utolsó hetében szervezi meg a vizsgát.

A tanuló - kiskorú tanuló esetén a szülője - a bizonyítvány átvételét követő tizenöt napon belül kérheti, hogy amennyiben bármely tantárgyból javítóvizsgára utasították, akkor azt független vizsgabizottság előtt tehesse le. Az iskola a kérelmet nyolc napon belül továbbítja a kormányhivatalnak.

7. A vizsgaszabályzat hatálya

A kormányhivatal által szervezett független vizsgabizottságnak nem lehet tagja az a pedagógus, akinek a vizsgázó hozzátartozója, továbbá aki abban az iskolában tanít, amellyel a vizsgázó tanulói jogviszonyban áll.

Akkor is, ha a tanuló független vizsgabizottság előtt ad számot tudásáról, magasabb évfolyamra jutásáról – a vizsgabizottság által adott osztályzat figyelembevételével – az Intézmény dönt.

Az egyes vizsgatárgyak részei, követelményei és értékelési rendje

Az írásbeli vizsgák általános szabályai

Egy vizsganapon három írásbeli vizsga tehető le, de közöttük 15 perc pihenőidőt kell biztosítani. A lebonyolítás szabályai a következők:

- Az írásbeli vizsga időtartama tantárgyanként és évfolyamonként max. 60 perc. (Általában 45 perc, de legfeljebb 60 perc áll a tanuló rendelkezésére.)
- A tanteremben minden padban csak egy diák ülhet.
- A tanuló csak az iskola bélyegzőjével ellátott papíron, feladatlapon dolgozhat. A feladatlapon fel kell tüntetni a tantárgy megnevezését, a vizsga dátumát, a tanuló nevét, osztályát, az évfolyamot, melynek tananyagából vizsgázik a tanuló.
- A vizsgán használható segédeszközöket a szaktanár tájékoztatása alapján a tanuló hozza magával
- Ha a vizsgáztató pedagógus az írásbeli vizsgán szabálytalanságot észlel, elveszi a vizsgázó feladatlapját, ráírja, hogy milyen szabálytalanságot észlelt, továbbá az elvétel pontos idejét, aláírja és visszaadja a vizsgázónak, aki folytathatja az írásbeli vizsgát. A vizsgáztató pedagógus a szabálytalanság tényét és a megtett intézkedést írásban jelenti az iskola igazgatójának, aki az írásbeli vizsga befejezését követően haladéktalanul kivizsgálja a szabálytalanság elkövetésével kapcsolatos bejelentést.

Az írásbeli vizsga javítása

- Az igazgató által megbízott javítótanár az írásbeli dolgozatot piros tollal kijavítja, a tanuló hibáit jelöli.
- Ha a szaktanár arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközöket használt, - rávezeti a feladatlapja és értesíti az igazgatót.

Az írásbeli jellegű gyakorlati vizsgán (pl. informatika) az írásbeli szabályai szerint kell eljárni.

A szóbeli vizsgák általános szabályai

A szóbeli vizsgát az iskola tanáraiból alakított vizsgabizottság előtt kell megtartani. A vizsgabizottság legalább három tagú, s amennyiben lehetőség van, a vizsgabizottságba legalább két olyan pedagógust kell jelölni, aki jogosult az adott tantárgy tanítására. A vizsgabizottság kérdező tanára lehetőleg az a tanár legyen, aki a tanulót előzőleg tanította.

Az elnöki teendőket az igazgató vagy megbízottja látja el.

A legfontosabb szabályok a következők:

- Egy napon legfeljebb három szóbeli vizsga tehető le.
- A vizsgázónak a vizsga előtt minimum 15 perccel kötelező megjelennie
- Az egyes tantárgyak szóbeli vizsgáihoz szükséges segédeszközökről a kérdező tanár gondoskodik (kivétel számológép, azt a vizsgázónak kell hoznia).
- A szóbeli vizsgán minden vizsgázó tételt húz egy adott évfolyam tananyagából, majd a tantárgyhoz kapcsolódó segédeszközökkel készül az önálló feleletre. A tanulónak az általa kihúzott tétel kidolgozására min. 30 percet kell biztosítani (kivéve az idegen nyelv, ahol nincs felkészülési idő). A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét a vizsgázó határozza meg.
- A vizsgázók a vizsgateremben egymással nem beszélgethetnek, egymást nem segíthetik.
- A feleletek maximális időtartama 15 perc. A felelet során a tanuló a felkészülési idő alatt készített jegyzeteit használhatja.
- A feleletek alatt legalább három vizsgabizottsági tagnak jelen kell lennie.
- Az a tanuló, aki a húzott tétel anyagában teljes tájékoztatlanságot árul el, azaz feleletének értékelése nem éri el az elégséges szintet, egy alkalommal póttételt húzhat. Ez esetben a szóbeli minősítést a póttételre adott felelet alapján kell kialakítani úgy, hogy az elért pontszámot meg kell felezni és egész pontra fel kell kerekíteni, majd az osztályzatot ennek alapján kell kiszámítani.
- A vizsgázó segítség nélkül, önállóan felel, de ha önálló feleletét önhibájából nem tudja folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vét, a vizsgabizottság tagjaitól segítséget kaphat. A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte, vagy a tétel kifejtése során önálló feleletét önhibájából nem tudta folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vétett. A vizsgázó a tétel kifejtése során akkor szakítható félbe, ha súlyos tárgyi, logikai hibát vétett, vagy a rendelkezésre álló idő eltelt.
- Ha a vizsgázó a feleletet befejezte, a következő tantárgyból, vagy ugyanazon tantárgy következő évfolyamának anyagából történő tételhúzás előtt legalább tizenöt perc pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a vizsgahelyiséget elhagyhatja.
- Ha a tanuló csak szóbeli vizsgát tesz, teljesítményéről a kérdező tanár rövid írásos értékelését a bizottság a vizsga jegyzőkönyvéhez mellékeli, vagy abban rögzíti.
- Ha a szóbeli vizsgán a vizsgázó szabálytalanságot követ el, vagy a vizsga rendjét zavarja, a vizsgabizottság elnöke figyelmezteti a vizsgázót, hogy a szóbeli vizsgát befejezheti ugyan, de ha szabálytalanság elkövetését, a vizsga rendjének megzavarását a vizsgabizottság megállapítja, az elért eredményt megsemmisítheti. A figyelmeztetést a vizsga jegyzőkönyvében fel kell tüntetni. A szabálytalanság elbírálásában a 20/2012. EMMI rendelet 69.§ (6-7), illetve 71.§ (6) bekezdésében foglaltak szerint kell eljárni.
- Osztályozóvizsga esetén a szóbeli vizsgát évfolyamonként általában más-más napon kell lebonyolítani, hiszen a felsőbb évfolyam vizsgájának szóbeli részére csak akkor bocsátható a vizsgázó, ha az alacsonyabb évfolyam vizsgáján megfelelt. A vizsgázó kérésére az igazgató engedélyezheti, hogy ilyen esetben vizsga egy napon legyen.

A szóbeli jellegű gyakorlati vizsgán (pl. testnevelés) a szóbeli szabályai szerint kell eljárni.

A vizsga értékelése

A vizsgán nyújtott tanulói teljesítmény értékelése az adott tantárgy munkaközösség által elfogadott értékelési rendszere szerint történik.

A vizsga nem ismételtető meg.

A vizsgáról jegyzőkönyvet kell vezetni.

A vizsga eredményét a törzslapba és a bizonyítványba a megfelelő záradékkal be kell vezetni.

Az eredményhirdetés

- javítóvizsga esetén a bizonyítvány kiosztásával történik, legkésőbb az adott vizsgaidőszak utolsó szóbeli vizsgáját követő napon,
- egyéb vizsga esetén legkésőbb az utolsó vizsgát követő napon az igazgató vagy megbízottja hirdeti ki az eredményt (az e-naplóban, a honlapon vagy faliújságon kihirdetett formában).

Záró rendelkezések

A tanulmányok alatti vizsgán sajátos nevelési igényű tanulónál a vizsga során lehetővé kell tenni mindazon mentességek, kedvezmények érvényesítését, amelyet a tanuló megfelelő vizsgálat, szakértői vélemény alapján kapott.

A tanulmányok alatti vizsgán elért eredmény csak akkor támadható meg, ha az Intézmény nem a Pedagógiai Programban meghatározott követelményeket kéri számon, vagy a vizsgáztatás során olyan eljárási hiba történt, amely vélhetőleg a tanuló teljesítményét hátrányosan befolyásolta. A jogorvoslatra a 20/2012. EMMI rendelet rendelkezésinek megfelelően van lehetőség.

A vizsgaszabályzat hatálybalépése az elfogadását követő vizsgáktól érvényes, és határozatlan ideig tart, ill. a Pedagógiai Program felülvizsgálatáig.

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- aki osztályozó vizsgára jelentkezik,
- akit a nevelőtestület határozatával osztályozó vizsgára utasít,
- akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít.

Kiterjed továbbá más intézmények olyan tanulóira

- akik átvételüket kérik az intézménybe és ennek feltételeként az intézmény igazgatója különbözeti vizsga letételét írja elő.

Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira.

11. Az értékelés rendje

11. 1. Az értelmileg akadályozott gyermekek ellenőrzése és értékelése

Értékelés

Az értelmileg akadályozott gyermekek iskolai értékelése során a tanulók tudásának attitűdjét, magatartását figyeljük meg, az egyénekre szabott követelményekhez viszonyítunk és az önmagukhoz mért fejlődésük alapján teszünk megállapításokat.

Az értékelés fontos funkciója ebben az iskolatípusban a meglévő készségek és képességek folyamatos diagnosztikus felmérése, ennek alapján a tanuló jellemzőihez igazodó legmegfelelőbb fejlesztési eljárások kiválasztása. Ezért az értékelés nem lehet csupán minősítés, hanem a kitűzött célok, feladatok és a meghatározott eszközök hatásának, a tanulói teljesítménynek, a nevelési eredményeknek a vizsgálata is megtörténik.

Az értelmileg akadályozott gyermekeknél jelentkező nevelési nehézségek miatt rendkívül fontos, hogy az értékelés ösztönző hatású legyen, segítse a pozitív személyiségjegyek továbbfejlődését.

Az értékelési formák kialakítása az értelmileg akadályozott tanulók módosult fejlődésmenetének, valamint az ép értelmű tanulóktól jelentős mennyiségi és minőségi eltéréseket mutató tanulási képességek figyelembe vételével, a közoktatási törvény előírásait alkalmazva történik meg.

A diagnosztikus és a segítő célú, folyamatos értékelésnek a teljes képzési időszakban kiemelkedő szerepet kell kapnia a tanulók értékelésében.

Mit értékelünk?

- szociális képességek, magatartási, viselkedési szokások alakulását
- személyiség jellemzőinek fejlődését
- tanuláshoz, munkához való viszonyát
- cselekvőképességét, pszicho-motoros fejlődését
- a tanult ismeretek alkalmazásának képességét
- tantárgyi követelmények teljesítését.

Alkalmazott értékelési formák, tanórai értékelés

- Szóbeli értékelés

(pl: helyeslés, dicséret, figyelmeztetés, megrovás)

Ezt az értékelési formát a teljes képzési időben, minden tantárgynál alkalmazzuk.

Különböző szimbólumok, tárgyjutalmak a szóbeli értékelést egészíti ki.

- Írásbeli értékelés

Szöveges értékelések:

1. évfolyamon szöveges minősítés minden tantárgyból, illetve magatartás, szorgalomból.

Ehhez kapcsolódik rövid értékelő tájékoztató is.

A tantárgyi követelményeknek:

kiválóan megfelelt

jól megfelelt

megfelelt

nem felelt meg

SZÖVEGES MINŐSÍTÉSI FORMÁK	ÉRTÉKELÉSI, MINŐSÍTÉSI TARTALMAK
KIVÁLÓAN MEGFELELT	A tanuló az adott tantárgy aktuális évfolyamára előírt követelmények teljes körének teljesítésére önállóan képes
JÓL MEGFELELT	A tanuló az adott tantárgy aktuális évfolyamára előírt követelmények teljes körét megközelítő teljesítésére többnyire önállóan képes
MEGFELELET	A tanuló az adott tantárgy aktuális évfolyamára előírt követelmények teljes körét megközelítő teljesítésére segítséggel képes és/vagy a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges /az adott tantárgy követelményrendszerében megjelölt/ követelmények önálló teljesítésére képes.
NEM FELELT MEG	A tanuló az adott tantárgy aktuális évfolyamára előírt – a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges /az adott tantárgy követelményrendszerében megjelölt/ - követelmények teljesítésére speciális segítséggel is csak nehezen vagy speciális segítséggel sem képes.
Az évfolyam megismétlésére utasítás lehetőségének szigorú feltételei	Igazolt vagy igazolatlan mulasztása miatt. Szülő kérésére igazgatói engedély alapján abban az esetben is, ha egyébként felsőbb évfolyamba léphetne.

Magatartás, szorgalom:

példás
jó
változó
hanyag

2- 10. évfolyamig:

A tantárgyi követelményeknek:

jeles
jó
közepes
elégséges
elégtelen

Magatartás, szorgalom:

példás
jó
változó

anyag

A tanulók számára a vizualizált értékelés elkészítése az osztályfőnök feladata.

- Önértékelés

Folyamatosan alakítjuk ki tanulóinkban az önértékelés képességét.

A szülők tájékoztatása a tanulók eredményeiről:

- tanév közben, félévkor tájékoztató füzetben
- tanév végén bizonyítványban.

Ellenőrzés

Az ellenőrzés során a minősítés szempontjából lényeges adatokat gyűjtünk össze a tanulók teljesítményeiről, viselkedéséről, munkavégzéséről. Az ellenőrzés az értékelés részművelete.

Javasolt ellenőrzési formák a képzés során:

- folyamatos megfigyelés játékban, tanulásban, mindennapos élethelyzetekben, spontán megnyilvánulásokban
- értelmi teljesítőképesség mérése egyszerű feladatlappal tanév végén
- képességmérés: iskolakészültség, önkiszolgálási szint, neveltségi fejlettség mérése, motoros képességek mérése, finommotorika, pszichikus funkciók
- tevékenység vizsgálatok: munkafolyamatok végrehajtási sorrendje, teljesítőképesség, munkavégzés pontossága, munkatempó, kitartás
- személyiségfejlődés megfigyelése
- önellenőrzés fejlesztése
- portfólió készítése

11. 2. A tanulásban akadályozott gyermekek ellenőrzése és értékelése

Az ellenőrzési rendszerünk két nagyobb területet ölel fel:

- az adott tantárgyhoz, tanulmányi munkához kapcsolódó ismeretek, tevékenységek és képességek fejlődésének ellenőrzését,
- a tanulók személyiségfejlődésének, szocializáltsági mutatóinak, attitűdjének folyamatos alakulását nyomon követő ellenőrzés.

A tanulók ellenőrzésének, mérésének, értékelésének egységes alapelvei

Jellemzői:

- az intézmény pedagógiai programjára épül
- folyamatos és motiváló hatású, a tanuló állapotának megfelelően differenciált
- egyénre szabott, konkrét és az egész személyiséget figyeli
- a személyiség alakulására, az attitűd fejlődésére irányul
- pontosan feltárja a pozitívumokat és a hiányosságokat a tanulási képességek területén
- megoldási módokat ad a javításra
- a szóbeli és írásbeli értékelés, ellenőrzés komplex egységet alkot, esetenként más tevékenységi formákat preferál

- a tanulás-tanítás egész folyamatát végig kíséri a diagnosztizálás és ennek dokumentálása

A tantárgyhoz, a tanulmányi munkához kapcsolódó ellenőrzés

Típusai	Gyakorisága	Dokumentálása, nyilvánossága
Szöbéli feleltetés (differenciáltan)	A gyakorlást, a rögzítést, megerősítést követően.	Nyilvános szóbéli visszajelzés a tanulóknak, önértékelés alkalmazása a felsőben.
Írásbeli munka feladatlappal (differenciáltan, segítségnyújtással).	Folyamatosan a tanítás-tanulás didaktikai egységeiben.	Javítása, segítségnyújtás folyamatosan, a tanórákon feljegyzés készítése a tanulói teljesítményről, önállóságról.
Házi feladat (differenciáltan a fejlettségnek megfelelő tartalommal és terjedelemmel).	Folyamatosan a gyakorlást és megerősítést szolgálva.	Tanári ellenőrzés, önellőrzés feljegyzés a tanuló munkájáról.
Tárgy, produktum, gyűjtőmunka, szorgalmi munka, portfólió.	Témához, tematikus egységhez kötötten.	Nyilvános, közösség előtt, szóbéli, írásbeli visszajelzés dokumentálás. Portfólió.

A tanulók személyiségfejlődése, szocializáltsága, attitűdje, fejlődésének ellenőrzése

Területei	Szintere	Módszerei és dokumentációja
Aktivitás, együttműködés tanórán és tanórán kívül.	A tanórán, a tanórán kívüli (napköziben, játékban, sportban...).	Megfigyelés, produktumok elemzése, beszélgetés, családlátogatás.
Együttélési normák, szabályok követése iskolában és iskolán kívül.	Tanórán, napköziben, szünetben, szabadidőben, iskolán kívüli helyszíneken.	Megfigyelés, visszajelzés az adott esetben, tapasztalatok gyűjtése a családtagoktól, feljegyzéskészítés.
Feladatvállalás és viszonyulás a munkához	Iskolában, osztályban, családban	Folyamatos megfigyelés, visszacsatolás, kommunikáció, a feladatról írásos feljegyzés.
Érzelmi élet, az önismeret és önélfogadás, az akarat.	Iskolában: osztálytársakhoz, iskolatársakhoz.	Beszélgetés egyénileg, kiscsoportban, a családtagokkal történő konzultáció, feljegyzések készítése.

Mérések

A tanulók tudásának mérése

- teljesítménymérések
- diagnosztikus mérések

Teljesítmény mérések

Szemponatok:

- a begyakorolt, a megerősített ismeretanyagra épüljenek
- teljesítményszintekhez igazodjon, differenciálásra adjon lehetőséget

Diagnosztikus mérések

Diagnosztikus méréseket helyzetfeltárás céljából alkalmazunk iskolakezdekor, tanév elején, új tanuló érkezésekor, kirívó eredménytelenség esetén. A diagnosztizálás, a tanítás-tanulás folyamatát végig kísérő gyógypedagógiai tevékenység, amely terápiás célokat szolgál a tanulók között fennálló különbségek, sérülések miatt.

A tartós fejlesztésre, rehabilitációs foglalkozásra szoruló tanulók esetében a diagnosztizáláshoz egyéni lapokat használunk. A lapokon az állapot és a fejlesztés eredményeinek rögzítése történik.

Értékelés

Mit értékelünk?	Ki értékeli?	Az értékelés típusai	Az értékelés eredményének ismertetése
Tanulmányi munka	A tantárgyat tanító, tanár	Formatív* Szummatív**	Szóbeli, szöveges minősítés
Magatartás	Osztályfőnök, osztályban tanító	Megfigyelés, tapasztalatok	Szóbeli, szöveges minősítés
Szorgalom	Osztályfőnök, osztályban tanító	Megfigyelés, tapasztalatok	Szóbeli, szöveges minősítés

*Formatív értékelés:

A formatív értékelés célja a nevelési-oktatási folyamat közben jelentkező tanulási nehézségek feltárása. Így lehetőség nyílik azonnali korrekcióra. Megerősítő szerepe is van. Folyamatos visszajelzését kapunk munkánk hatékonyságáról, a tanuló taníthatóságáról, tanulási képességeinek fejlődéséről.

**Szummatív értékelés:

Szummatív értékelést alkalmazunk egy-egy nagyobb témakör lezárásakor, félévkor, év végén, egy tantárgy tanulásának befejezésekor. Funkciója az eredmények megállapítása, összesítése a kitűzött célokkal.

Az értékelés regisztrálása az iskolai dokumentumokban

Első évfolyamtól második félévéig a félév végén és tanév végén szöveges értékelés az osztályfőnök értékelési rendszere alapján.

A tantárgyi követelményeknek:

- kiválóan megfelelt
- jól megfelelt
- megfelelt
- nem felelt meg

Magatartás, szorgalom:

- példás
- jó
- változó
- hanyag

A második évfolyam második félévétől a tanulók teljesítményét érdemjegyekkel fejezzük ki, amelyek az osztálynapló, értékelő napló részébe kerülnek bejegyzésre.

Egyedi esetekben az osztályfőnök javaslatára felsőbb évfolyamokon a tanuló szöveges minősítéséről az igazgató dönt.

A második évfolyam év végétől érdemjegyekkel osztályozunk, melyek a naplókba és a törzslapokba is bejegyzésre kerülnek:

- jeles (5)
- jó (4)
- közepes (3)

- elégséges (2)
- elégtelen (1)

Az érdemjeggyel történő minősítés szempontjai:

- jeles (5): ha a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tesz. Ismeri, érti, tudja a tananyagot, mindent alkalmazni is képes.
- jó (4): ha a tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával tesz eleget, apróbb bizonytalanságai vannak.
- közepes (3): ha a tantervi követelményeknek pontatlanul, néhány hibával tesz eleget, nevelői segítségre (javításra, kiegészítésre) többször rászorul. Ismeretei felszínesek. Kevésbé tud önállóan dolgozni, a feladatokat csak segítséggel képes megoldani.
- elégséges (2): ha a tantervi követelményeknek súlyos hiányossággal tesz csak eleget, de a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik. Gyakorlatban képtelen önálló feladatvégzésére.
- elégtelen (1): ha a tantervi követelményeknek a nevelői útbaigazítással sem tud eleget tenni. A minimumot sem tudja.

Az érdemjegyek javításának módjai

A tanulási akadályozottságok miatt, a tanulók gyakori egészségi állapot változása, romlása és pszichés problémái, valamint a szociokulturális háttér összes nehézsége miatt mindig meg kell adni annak lehetőségét, hogy teljesítményének javulásáról, tudásának, képességének gyarapodásáról újból és újból, esetleg más szituációban más pedagógiai környezetben, de számot adjon a tanuló. Egy-egy eredménytelen alkalom nem minősítheti hosszabb távon a tanulót elkedvtelenítve, szorongást, bizonytalanságot okozva. Az érdemjegy, a minősítés javításra vonatkozó lehetőségről minden tanulót tájékoztatni kell, a javítás formáit, idejét, módját, megismételhetőségét tudatni szükséges.

Az eredményről a tanuló, a szülő tájékoztatást kap, és a javítás idejéről, tárgyáról, eredményességéről a pedagógus önmaga számára feljegyzést készít. Adhatunk felmentést a beszámolási, a felmérési kötelezettség alól, a tanuló egyéni elbírálása alapján, ha ezt aktuálisnak, szükségesnek ítéljük meghatározott esetekben. Erről az osztályfőnök és a szaktanár együttes megbeszélésén hoz döntést az igazgató.

A szöveges értékelés

Az értékelés a gyerekért, s elsősorban a gyereknek szóljon; alakítsa a helyes önértékelést, segítse a reális önismeretet; nyitott legyen, amely nem ítéletet alkot, hanem tükröt tart; a gyerek lehessen aktív részese a saját fejlődésének. A szöveges értékeléssel kapcsolatos elvi követelmények minősítés - központúság helyett fejlesztőközpontúság jellemezze. Vegye figyelembe az életkori sajátosságokat; legyen összhang a NAT, a pedagógiai program, a kerettantervi rendszer és a kimunkált értékelési koncepció között. Jellemezze a gyakorlatot a rendszeres és folyamatos értékelés; személyre szóló és ösztönző jellegű legyen; a tanítási-tanulási folyamat állandó kísérőjeként tudjon megerősítő, korrigáló, fejlesztő szerepet betölteni; konkrét egyénre szabott javaslatokkal jelölje meg a továbblépés útját és módját, nyelvi megformáltságában legyen közérthető mind a tanuló, mind a szülő számára.

Az értékelés funkcióinak érvényesülése a szöveges értékelésben:

Lehetővé válik és alapvető elvként a gyakorlatban érvényesíthető a gyerek érdeklődésének, adottságainak, tulajdonságainak, életkori sajátosságainak, saját fejlődési ütemének, otthoni körülményeinek, pillanatnyi állapotának stb. figyelembe vétele. A hangsúly az érés, fejlődés, tanulás folyamatjellegének elfogadásán van. A gyermek önmagához képest mért fejlődését állítja a középpontba. Természetesen a követelményekhez viszonyított előmenetele is

értékelésre kerül. Az értékelés pillanatnyi állapotot rögzít, (s ez még a minősítéskor is igaz), nyitottságot mutat a gyermek problémái iránt, és a fejlődés lehetőségei iránti bizalmat fejezi ki. A személyre szabott differenciált értékelés ösztönző hatású, mert a tanuló megtapasztalhatja a tanítónak az ő személyére irányuló figyelmét, pozitív, biztató hozzáállását. Harmonikus viszony esetén a gyermek vágyik arra, hogy megfeleljen a pedagógus elvárásainak, jól teljesítsen. A szöveges értékelés, mivel a gyermek sokféle tevékenységére, megnyilvánulására reagál, felszínre hoz olyan értékeket is, amelyek nem kifejezetten a tanulási teljesítményt érintik, de nagyon fontosak a teljes személyiségfejlődés szempontjából. Ezzel a közösség értékrendje is szilárdabbá válik, valamint könnyebben illeszkednek társaik közé a rosszabb tanulmányi eredményű gyerekek is, hiszen elismertté válnak más típusú pozitív értékeik, tulajdonságaik, teljesítményeik is. A szöveges értékelés alkalmazott formái Előzetes szempontok alapján, szabadon fogalmazott szöveg Ezt a forma alkalmazható a magatartás és a szorgalom évközben történő értékelésekor. Nem kell automatikusan minden szempontról írni, ki lehet választani az aktuálisan legfontosabbat az osztály, csoport vagy adott gyerek szempontjából, így az értékelés kellően személyes, de ugyanakkor strukturált. Szempontok: Osztályfőnöki értékelés: együttműködés a társakkal és tanárokkal konfliktuskezelés a szabályok betartása a közösségben, osztályban elfoglalt hely felelősségtudat kezdeményezőkézség önbizalom az érdekérvényesítés képessége stb. A tanuló tanulásának általános értékeléséhez: a munkavégzés rendezettsége a munkafegyelem a felszerelés a házi feladat megléte az odafigyelés és összpontosítás az önállóság a segítségkérés és adás az együttműködés az érdeklődés az aktivitás a munkatempó a hatékonyság. Előre meghatározott, nyomtatott skála szerinti értékelés. Ezt a formát alkalmazzuk az egyes tantárgyak értékeléséhez, valamint a magatartás és a szorgalom értékeléséhez félévkor és a tanév végén. Ennél a formánál a tantárgyak, szociális kompetenciák mellett négy-öt értékelési kategória áll. A tanító megjelöli a felsorolt minősítések közül azt, amit igaznak, megfelelőnek tart.

Az órai számonkérés

Arra törekszünk, hogy az órai számonkérés formái, súlya, az értékelés, a továbbhaladás szempontjából egységes nevelési elv szerint történjen. A munkaközösség javaslatai alapján összehangoljuk a számonkérés rendjét. A nevelési cél az, hogy a felelet mintaértékű legyen a többi tanuló számára, hiszen a felelet során a többi diák a hibákból tanulva saját tudását is rendszerezheti, pontosabbá teheti. A megmérettetés egyre inkább az írásbeli irányába tolódik el, ugyanakkor fontos, hogy a tanuló szóbeli kifejezőképességet is fejlesszük, segítsük abban, hogy a megadott témáról röviden, a nyilvánosság előtt véleményét ki tudja fejteni. Így a nyilvános szereplési képesség javul. Bátrabban és sikeresebben fog a mindennapi életben véleményt alkotni, vitatkozni. A feleleteket mindig kövesse rövid szóbeli értékelés, az értékelés legyen indoklás, mutasson rá a teljesítmény értékeire, hiányosságaira. A felelet hossza lehetőleg ne haladja meg a 10 percet.

A felelet értékű röpdolgozat:

A tanárnak lehetősége van arra, hogy félévente akár többször is felelet értékű röpdolgozatot írasson. A röpdolgozat kidolgozásánál a rendelkezésre álló idő maximum 20 perc lehet. A röpdolgozat célja, hogy a diákokat rendszeres tanulásra szoktassa. A röpdolgozatot nem fontos, hogy a tanár előre bejelentse.

A témazáró dolgozat:

A témazáró dolgozat a tanulóknak egy nagyobb témakör végére kialakuló tudását méri fel. A tanár törekedjék annyi témazáró dolgozatot íratni, ahány nagyobb témát a haladási terv (ütemterv) szerint megtanított. Mivel ez az ellenőrzési forma a diákoktól alaposabb szintű felkészültséget igényel, a tanár a témazárót nem íratthatja meg váratlanul. Alapvető

fontosságú ebben az esetben a dolgozatírás időpontjának egyeztetése. A tanárnak szükséges az osztállyal egyeztetni, hiszen a Házirend előírásai szerint az osztály egy nap nem írhat kettőnél több témazáró dolgozatot, melynek időpontját dolgozatírás előtt legalább egy héttel korábban köteles közölni. A megíratott dolgozatokat a tanár a dolgozatok megíratását követő két héten belül kijavítva adja ki, valamint a kijavított dolgozatokra adott osztályzatot amennyiben - a diák kéri - szóban is köteles indokolni. Amennyiben a tanár a dolgozatokat nem javítja ki egy hónapon belül, és az osztályzatokat nem hozza a diákok tudomására, úgy az osztályzatok elévülnek. A tanár nem írhatja be azokat a naplóba és az év végi osztályzat megállapításánál nem veheti figyelembe. Az elévülés után a diákoknak joguk van kérni az eredményeket. A témazáró dolgozatokra adott érdemjegyeket a tanár a naplóba egyértelműen írja be. A több anyagrészből is álló érdemjegy, nagyobb súllyal essen latba az év végi osztályzatok kialakításánál.

Az elmaradt dolgozatok pótlása:

Amennyiben a diák betegség, illetve egyéb hiányzás miatt nem írta meg a témazáró dolgozatot, akkor azt köteles pótolni a következő feltételek mellett. A pótdolgozat lehetőleg azonos hosszúságú és témájú legyen, mint az eredeti volt. Azonos hosszúságú időtartamot biztosítson, mint amit a többi diáknak biztosított a dolgozatra. Amennyiben a diák hosszabb időn keresztül hiányzott és elmaradása halmozódott fel, a tanár adjon lehetőséget az elmaradtak pótlására.

A tanórán kívüli beszámoltatás

A tanórán kívüli beszámoló lehetőségét az iskola nem zárja ki, ha az a tanuló érdekét szolgálja. Nagyon fontos lehet az olyan esetekben, amikor a diák betegség illetve egyéb tartós hiányzás miatt nagyobb anyagrészből készül arra, hogy tudásáról számot adjon. A feleletre kapott érdemjegy súlya a témazáró dolgozat értékével azonos.

Írásbeli feladatok értékelése

Az írásbeli ellenőrzés - a szóbelihez hasonlóan - lehet az egyes tanulókra korlátozódó és az egész osztályra kiterjedő. Az egyéni írásbeli ellenőrzés rendszerint a szóbeli ellenőrzéssel egy időben történik: amíg az osztállyal frontális vagy egyéni ellenőrzést végzünk, néhány tanuló írásbeli feladatokat old meg. Az írásbeli ellenőrzés mindkét változatának legjobb eszköze a feladatlap, illetve a munkafüzet. Ezek előnye, hogy felhasználásukkal viszonylag rövid idő alatt akár az egész órai teljesítmény is ellenőrizhető. A tanártól gondos előkészítést kíván. Tematikus ellenőrzésre a tantervi tematikus egységek feldolgozása után beiktatott ellenőrző órákon kerül sor. A tematikus ellenőrzés szerepe, jelentősége a központilag készített feladatlapok felhasználásával egyre nő. A tematikus ellenőrzés előtérbe kerülését az is indokoltá teszi, hogy a tanulók tudásának reális elbírálásához minél több és minél reálisabb támpontra van szükség, továbbá a tanári munka önkontrollja is, vagyis annak felmérése, hogy az osztály egésze mennyiben tette magáévá a tananyag egy-egy nagyobb tematikus egységét. A tematikus ellenőrzésnél a következő szempontokat vegyük figyelembe: · minden tanulóra terjedjen ki; · a tanári szubjektivitás csökkentése, az összehasonlíthatóság és az igazságosság érdekében lehetőleg azonos jellegű és nehézségi fokú feladatokat kapjanak a tanulók; · legyen megfelelő súlya a részjegyekkel szemben, de a folyamatos ellenőrzést nem helyettesítheti. Az ellenőrzést mindig követnie kell az értékelésnek, mert csak általa tudjuk megítélni munkánk eredményességét. Ha jól szerkesztett a feladatlap, akkor a válasz minősége egyértelműen, objektív módon eldönthető. A válasz vagy jó, vagy rossz. A feladatlapok vagy nyílt vagy, zárt végű kérdésekből állnak. A nyílt végű kérdések esetében a tanulóknak írásos választ kell adni

egy feltett kérdésre, vagy valamely utasítás alapján kell megnevezniük valamit, vagy táblázatot kell kitölteniük. A nyílt végű kérdésekből álló feladatlap értékelése csak akkor lehet objektív, ha az értékelő a feladatlap összeállításakor előre megállapítja az elvárt helyes válaszokat, és azok helyett semmi más választ nem fogad el helyesnek. Ha az értékelő ezt elmulasztja, akkor az értékelés szubjektívvá válik. Ezért terjedtek el a nemzetközi és hazai vizsgálatokban egyaránt a zárt végű kérdések. A zárt végű kérdések esetében a tanulók - a megadott lehetőségek közül választva - többnyire jelöléssel - (aláhúzás, összefüggések jelölése, betűk, szavak kiegészítése, válasz kiválasztás stb.) adják meg a feleletet. A zárt végű kérdéseket a tanulók szeretik, és éppen ezért a pedagógusnak is sikerélményt adnak. A jól szerkesztett feladatlapok reálisra tehetik a tanár értékelő munkáját, mert háttérbe szorítják a becslés szerepét. Minél kisebb szerepe van az érdemjegyekben a becslésnek, és minél nagyobb szerepe a mérésnek, annál reálisabban tükrözik az érdemjegyek a tanulók tudását. A tanítás anyagának szakmailag hiteles ellenőrzési formája a tantárgyteszt. A tantárgytesztek elkészítése minden esetben központi intézmény feladatkörébe tartozik. Ha tantárgytesztek állnak a pedagógus rendelkezésére, akkor tanítványaink teljesítményét viszonyítani tudják más iskolák tanulóihoz, vagy akár az egész országéhoz. Az írásbeli ellenőrzési formák között elterjedt a röpdolgozat. Ez néhány tudáselem (fogalom, összefüggés) írásos kifejtését kívánja meg a tanulóktól. Az egyéni szóbeli ellenőrzéssel szemben kétségtelenül viszonylag nagy tömegű információt szolgáltat a tanárnak. Értékelése és osztályzása viszont gyakran ugyanúgy szubjektív természetű, mint a szóbeli teljesítményeké. Az írásbeli ellenőrzési formák alkalmazásának egyik legfontosabb feltétele, hogy bármilyen célja legyen is ezeknek, a feladatlapokat, a röpdolgozatokat, a tesztek vissza kell vinni az osztályba, és a tanulókkal együtt meg kell beszélni tartalmukat. Nem szabad a különböző írásbeli ellenőrzési formákat fetisizálni, és a szóbeliség rovására kizárólagossá tenni. Mindig a tananyag jellege dönti el, hogy melyik írásbeli vagy szóbeli forma a leghatékonyabb! Az írásbeli beszámoltatások gyakoriságára vonatkozó javaslatok. A munkafüzet feladatlapjainak kitöltése szinte óráról órára visszatérő feladat. Segíti a tananyag bevéését, a lényeg kiemelését, a súlypontozást. Témazáró dolgozatot az adott tematikus egység befejezése, összefoglalása után íratunk. A tanulók túlterhelésének elkerülése végett egy tanítási napon legfeljebb két (2) témazáró íratható. A dolgozatírás időpontját a tanulókkal előre kell közölni. Az írásbeli dolgozatokat 10 napon belül ki kell javítani. A pontszámoknak jegyekre való átváltása a központilag kiadott vagy a munkaközösségek által kidolgozott értékelő rendszer szerint történik.

12. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai

12. 1. Az intézménybe történő felvétel és a magasabb évfolyamára való lépés feltételei

A szabad iskolaválasztás jogának érvényesítésével a megengedhető létszámkeretig az intézmény Orosháza városán kívülről is fogad tanulókat.

12. 2. Az intézmény első évfolyamára történő felvétel

Magyarországon – a Nkt. 45. §- ban meghatározottak szerint - minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni.

(2) A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, legkésőbb az azt követő évben tankötelessé válik. Az a gyermek, akinek esetében azt a szakértői bizottság javasolja, további egy nevelési évig az óvodában részeseül ellátásban, és ezt követően válik tankötelessé. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. Ha a gyermek az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget korábban eléri, a kormányhivatal a szülő kérelmére szakértői bizottság véleménye alapján engedélyezheti, hogy a gyermek hatéves kor előtt megkezdje tankötelezettségének teljesítését.

(3) A tankötelezettség a tanuló tizenhatodik életévének betöltéséig tart. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható annak a tanítási évnél a végéig, amelyben a huszonharmadik életévét betölti. A tankötelezettség meghosszabbításáról a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója dönt.

12. 3. Az általános iskolák 1-8. évfolyamain a magasabb évfolyamra való lépés

(Knt. 57.§ 1.) A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette.

Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben a megismétlésre kerülő évfolyamról nem kap bizonyítványt a tanuló. A szülő kérésére az iskola magasabb évfolyama is megismételhető legfeljebb egy alkalommal.

(Knt. 54.§ 5.6.)

Az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, az osztályfőnök által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről.

Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja.

12. 4. A felvételi eljárás különös szabályai

A középiskolai felvételi eljárás éves menetrendjéről, az eljárás során betartandó határidőkről minden évben az Oktatási Minisztérium által kibocsátott, a tanév rendjéről szóló rendelet intézkedik.

Felvételi vizsgát nem szervezünk. Az intézmény 9. előkészítő évfolyamára a jelentkezők felvételt nyernek.

13. Az intézmény helyi tanterve, Szakmai Programja

Kerettanterv a 2/2005. (III. 1.) OM rendelet 2. sz. mellékleteként kiadott Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelésének, oktatásának irányelve alapján készült. Választható az általános iskola 1-8. évfolyam, az előkészítő szakiskola 9- 10. évfolyam, a speciális szakiskola 9–10. évfolyamain tanulásban és értelmileg akadályozott tanulók nevelését, oktatását végző közoktatási intézmények számára.

13. 1. Tanulásban akadályozottak 1-8. évfolyam

Alapórákeret / Kt. 52.§.(3)			Évfolyam/óra/hét								
Típus	Sor-sz.	Tantárgy	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	Összesen
Tanítási órák	1.	Magyar nyelv és irodalom	7	7	7	7	4	4	4	4	44
	2.	Történelem és társadalmi ismeretek	0	0	0	0	2	2	2	2	8
	3.	Matematika	4	4	4,5	4,5	4	4	4	4	33
	4.	Informatika	0	0	0	0	0	0	1	1	2
	5.	Környezetismeret	2	2	2	2	0	0	0	0	8
	6.	Természetismeret	0	0	0	0	3	3	3	3	12
	7.	Földrajz	0	0	0	0	0	1	1	1	3
	8.	Ének-zene	1	1	1	1	1	1	1	1	8
	9.	Rajz és kézművesség	1,5	1,5	1,5	1,5	2	1	1	1	12
	10.	Életvitel és gyakorlati ismeretek	1,5	1,5	1,5	1,5	3	3	4	4	23
	11.	Testnevelés és sport	3	3	3	3	3	3	3	3	24
	12.	Osztályfőnöki	0	0	0	0	1	1	1	1	4
	1-12.	Kötelező órák összesen:	20	20	20,5	20,5	23	23	25	25	181
		Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások / 52.§(6.)									
	13.	Magyar /anyanyelvi / felzárkóztatás	1	1	1	1	1	1	1	1	8
	14.	Matematika felzárkóztatás	1	1	1	1	1	1	1	1	8
	15.	Magyar rehabilitáció	1	1	1	1	1	1	1	1	8
	16.	Matematika rehabilitáció	1	1	1	1	1	1	1	1	8
	13-16.	Felzárkóztató és rehabilitációs, foglalkozások összesen:	4	4	4	4	4	4	4	4	32
	1-16.	Órák összesen:	24	24	24,5	24,5	27	27	29	29	213

13. 2. Értelmileg akadályozottak 1-8. évfolyam

Alapórákeret /Kt. 52.§ /		Évfolyam/óra/hét									
Tantárgy		1	2	3	4	5	6	7	8	összesen	
Kötelező órák	1.	Olvasás - írás előkészítés	3	3	0	0	0	0	0	0	6
	2.	Olvasás - írás elemei	0	0	4	5	4	5	5	5	28
	3.	Beszédfejlesztés és környezetismeret	4	4	4	4	4	3	0	0	23
	4.	Társadalmi ismeretek és gyakorlatok	0	0	0	0	0	0	2	2	4
	5.	Számolás - mérés előkészítése	2	2	0	0	0	0	0	0	4
	6.	Számolás - mérés elemei	0	0	2	4	4	4	4	4	22
	7.	Önkiszolgálás	2	2	2	0	0	0	0	0	6
	8.	Életviteli és gondozási ismeretek	0	0	0	2	1,5	2	4	4	13,5
	9.	Ábrázolás - alakítás	2	2	2	2	2	2	3	3	18
	10.	Ének - zene	2	2	2	2	2	2	2	2	16
	11.	Játékra nevelés	2	2	1	0	0	0	0	0	5
	12.	Mozgásnevelés	3	3	3	3	3	3	0	0	18
	13.	Testnevelés	0	0	0	0	0	0	3	3	6
	14.	Környezet és egészségvédelem	0	0	0	0	2	1,5	2	2	7,5
1-14.	Tantárgyi órák összesen:	20	20	20	22	22,5	22,5	25	25	177	
Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások											
	15.	Magyar /anyanyelvi / felzárkóztatás	1	1	1	1	1	1	1	1	8
	16.	Matematika felzárkóztatás	1	1	1	1	1	1	1	1	8
	17.	Magyar rehabilitáció	1	1	1	1	1	1	1	1	8
	18.	Matematika rehabilitáció	1	1	1	1	1	1	1	1	8
	1- 18.	Kötelező órák összesen:	24	24	24	26	26,5	26,5	29	29	209

13. 3. A tantárgyak és tantervi modulok rendszere / általános iskolai – tanulásban akadályozottak /

Tantárgy	Integrált modul
Magyar nyelv és irodalom 1-8. évfolyam	Média ismeret 8. évfolyam
Történelem és társadalmi ismeretek 5-8. évf.	
Matematika 1-8. évfolyam	Ismerkedés az informatikával 3-6. évfolyam

Informatika 7-8. évfolyam	
Környezetismeret 1-4. évfolyam	
Természetismeret 5-8. évfolyam	Hon és népismeret 5. évfolyam
Földrajz 6-8. Évfolyam	Hon és népismeret 6.8. évfolyam
Ének - zene 1-8. évfolyam	Tánc és dráma 5, 7. évf.
Rajz és kézművesség 1-8. évfolyam	
Életvitel és gyakorlati ismeretek 1-8. évf.	
Testnevelés és sport 1-8. évfolyam	
Osztályfőnöki 5-8. évfolyam	

Az új kerettanterv alkalmazása

A választott kerettanterv megnevezése:

Az intézmény 2013/ 2014- es tanévtől bevezetendő új kerettantervet 51/ 2012. (XII. 21.) EMMI rendelet 11. számú mellékletéből választva, a 2013/ 2014- es tanévtől felmenő rendszerben az 1., 2., 5., 6., 9. évfolyamokkal vezeti be.

13. 4. Tanulásban akadályozottak 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	2	2	2	2
Ének-zene	2	1	2	2
Vizuális kultúra	1	2	2	2
Informatika	-	-	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	3	3	3	3
Tömegsport	2	2	2	2
Szabadon felhasználható órakeret: Felzárkóztató foglalkozás	2	2	2	2
Kötelező tanórai foglalkozás összesen (rendelkezésre álló órakeret):	25	25	25	27
Kötelező tanórán kívüli foglalkozások: Rehabilitációs célú foglalkozások	3	3	3	3
Kötelező foglalkozás összesen:	28	28	28	30
Választható foglalkozások	Kézműves szakkör	1	1	1
	Könyvtár	0,5	0,5	0,5
	Tehetséggondozás	1	1	1
Tanórán kívüli foglalkozások:	Egyéni fejlesztés	1	1	1
	Napközi	20	20	20
Választható foglalkozás összesen:	33,5	33,5	33,5	33,5
Heti időkeret:	51,5	51,5	51,5	51,5

13. 5. Tanulásban akadályozottak 5-8. évfolyamon

Tantárgyak		5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom		4	4	4	4
Idegen nyelv		-	-	2	2
Matematika		4	4	4	4
Erkölcstan		1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek		2	2	2	2
Hon- és népismeret		1	-	-	-
Természetismeret		2	2	4	4
Földrajz		-	1	1	2
Ének-zene		2	2	1	1
Vizuális kultúra		2	2	1	1
Informatika		1	1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat		1	1	2	1
Testnevelés és sport		3	3	3	3
Tömegsport		2	2	2	2
Osztályfőnöki óra		1	1	1	1
Szabadon felhasználható órakeret: Felzárkóztató foglalkozás		2	2	2	2
Kötelező tanórai foglalkozás összesen (rendelkezésre álló órakeret):		28	28	31	31
Kötelező tanórán kívüli foglalkozások: Rehabilitációs célú foglalkozások		3	3	4	4
Kötelező foglalkozás összesen:		31	31	35	35
Választható foglalkozás:	Környezetvédelmi szakkör	1	1	1	1
	Könyvtár	1	1	1	1
	Tehetséggondozás	0,5	0,5	1	1
Tanórán kívüli foglalkozások:	Egyéni fejlesztés	1	1	1	1
	Napközi	16	16	16	16
Választható foglalkozás összesen:		19,5	19,5	20	20
Heti időkeret:		50,5	50,5	55	55

13. 6. Értelmileg akadályozottak 1- 8. évfolyamon

A nevelés- oktatás- fejlesztés területei	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2	2
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	2	2	2	2	3	3	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2				
	Társadalmi ismeretek					1	1	2	2
Életvitel és gyakorlat	Önkiszolgálás	2	2						
	Életvitel és gyakorlat			2	2	2	2	3	3
Természeti környezet	Környezetismeret					1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás	3	3	2	2	2	2	2	2
Informatika	Információs eszközök használata							1	1
Testi nevelés	Mozgásnevelés	3	3	3	3	3	3		
	Testnevelés							3	3
Tömegsport		2	2	2	2	2	2	2	2
Szabadon felhasználható órakeret: Felzárkóztató foglalkozás		3	3	3	4	4	4	4	4
Kötelező tanórai foglalkozás összesen (rendelkezésre álló órakeret):		25	25	25	26	28	28	31	31
Kötelező tanórán kívüli foglalkozások: Rehabilitációs célú foglalkozások		3	3	3	3	3	3	4	4
Kötelező foglalkozás összesen:		28	28	28	29	31	31	35	35
Választható foglalkozás:	Játszóházi szakkör	1	1	1	1	1	1	1	1
	Könyvtár	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1
	Tehetséggondozás	1	1	1	1	0,5	0,5	1	1
Tanórán kívüli foglalkozások:	Egyéni fejlesztés	1	1	1	1	1	1	1	1
	Napközi	20	20	20	20	16	16	16	16
Választható foglalkozás összesen:		23,5	23,5	23,5	23,5	19,5	19,5	20	20
Heti időkeret:		51,5	51,5	51,5	52,5	54,5	54,5	55	55

Mivel az intézményünkben kialakított tanulói csoportok összetétele képességeik szerint nagyon heterogének, ezért tantestületünk döntése értelmében, a tanulók szükségesnél nagyobb mértékű megterhelését csökkentve, a szabadon felhasználható órakeretet a felzárkóztató foglalkozások megtartására használjuk.

Ezekon a foglalkozásokon (kötelező jellegű részvétellel), a tanulók tantárgyi tudásának megerősítése, a tantárgyi tartalmak ismétlése történik, egyénre szabott differenciálással.

A kötelező tanórán kívüli foglalkozások (rehabilitációs célú foglalkozások) a Knt. 6. melléklete alapján a Megyei szakértői bizottság által előírt, rehabilitációs célú foglalkozások megtartását fedik le. Mindez egyéni, vagy kiscsoportos formában történik a szakértői véleményben megfogalmazottak alapján készített egyéni rehabilitációs terv szerint.

13. 7. Tantárgyak és óraszámok speciális szakiskola 9/ E

Műveltségterület	Tantárgy	Heti óraszám	Éves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	5	180
Idegen nyelv	Angol nyelv	2	72
Matematika	Matematika	5	180
Ember és társadalom	Erkölcstan	1	36
	Állampolgári ismeretek	1	36
Ember a természetben	Természetismeret	2,5	90
Művészetek	Műszaki rajz, vizuális nevelés	2	72
Informatika	Informatika	2	72
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Pályaorientáció	1	36
	Szakmai alapozó ismeretek	4	144
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	3+2	108
	Osztályfőnöki óra	1	36
Összesen		31,5	1134
Szabadon tervezhető	Rehabilitáció és felzárkóztatás	3,5*	126
Mindösszesen		35	1260

*Az aktuális tanévi tantárgyfelosztásban meghatározottak szerint kötelező rehabilitációs és felzárkóztató foglalkozásokra használható.

A 2013/ 2014- es tanévtől bevezetendő új kerettantervet 51/2012 (XII.21.) EMMI rendelet 11. sz. mellékletéből választva a 2013/ 2014- es tanévtől felmenő rendszerben az 1.2. 5. 6. 9. évfolyamokkal kezdve vezetjük be

13.8. Szakképzés 9- 12. évfolyamon

A szakképző évfolyamok (9-12.) az iskolai oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő pedagógiai szakaszát jelenti, ahol olyan általánosan művelt, korszerű szakmai, elméleti és gyakorlati felkészültségű szakemberek képzése folyik, akik képesek ellátni a szakképesítés munkaterületének megfelelő munkaköröket és foglalkozásokat. A képzés idő tartamát, az elméleti és gyakorlati órák arányát az OKJ, a tananyagot a szakmai vizsgakövetelményekre és a központi programra épített helyi tanterv határozza meg. Intézményünk a tanulásban akadályozott tanulók számára kidolgozott és jóváhagyott adaptált központi program szerint végzi szakképző munkáját.

Az időterv egyes évfolyamokon 36 hétre – utolsó évfolyamon 32 hétre – átlag heti 35 órával tervezett.

Az elméleti és gyakorlati oktatás történhet heti váltásban, az adott tanév tantárgyfelosztása alapján

A képzés szakmai vizsgával zárul. Az első szakképesítés megszerzése után lehetőség van a Köznevelési Törvény szerinti feltételekkel másodszakmát szerezni.

A képzés során a tanuló elsajátítja a választott (alapfokú végzettséghez kötött) szakma központi programja szerinti elméleti és gyakorlati ismereteket, felkészül a szakmai vizsgára.

A képzés célja a szakmai követelményeken túl magában foglalja a nevelési célokat, a személyiség formálását, a szocializációs funkciókra való felkészítést is, valamint a szakmával összefüggő társadalmi gyakorlat megismertetését.

Fontos feladat a szakemberektől elvárt emberi tulajdonságok kialakítása: munkafegyelem, megbízhatóság, felelősségtudat, önállóság, kreativitás, nyitottság, fogékonyság a változásokra, az önképzés igénye.

A pályakezdő szakmunkások felkészültségének, munkaerő-piaci értékének növelése

A tanulók felkészítése az élethosszig tartó tanulásra.

A munkaerőpiacon való eredményes részvételre sikeres munkaerő-piaci és társadalmi integrációra

Az egyéni tanulási utak feltételeinek kialakítása

Felkészülés az uniós tagsággal járó kihívásokra és lehetőségekre.

Intézmény vezetés felkészítése a változások menedzselésére, a korszerű intézményvezetésre

Az intézmények pedagógiai, szakmai fejlesztése és a pedagógusok módszertani továbbképzése

A szakiskolák eszközellátottságának javítása, korszerű eszközök, csúcstechnológia biztosítása.

Pályakövetési rendszer

Fontos adatszolgáltatási rendszer mely segíti a szakképzés munkaerő-piaci igények feltárását. Lehetővé teszi a tanulói életutak vizsgálatát, úgy, hogy konkrét információval szolgál minden egyes tanulóra vonatkozóan. A tanuló pályakövetése az első szakma megszerzése után, a szakmai képzés eredményes zárását követően kezdődik. Elsődleges célja, hogy a tanuló a munkaerőpiacra való belépésekor

megkapja azokat a támogatásokat.

A pályakövetés célja

A szakiskolában szakképzettséget szerzett fiatalok a munkaerőpiacon való elhelyezkedésének hatékony segítése, végzős fiatalok elhelyezkedési arányának emelése
Hatékony álláskeresési technikák alkalmazása a mindennapokban, illetve elő segíteni a tartós munkavállalást
A munkavállalás motivációjának erősítése, az elhelyezkedési esélyek növelése, a munkahelyi beilleszkedés elősegítése
A fiatalok szociális helyzetének javítása

Kiemelt feladatok a gyakorlati oktatásban

A szakmai gyakorlaton még szembetűnőbbek a tanulók közötti egyéni különbségek. A szakoktatóknak ügyelni kell a differenciált feladatátadásra és értékelésre.
támogatni a szakmai elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítását munkakezdés előtt a munkafolyamat lépésenkénti ismertetése munkafázisokhoz közvetlenül kapcsolódó munka- és balesetvédelmi előírások megtartása műveleti elemek mozdulatainak pontos bemutatása szakmai fogalmak értelmezése fokozatos, önálló feladatvégzésre irányítás

Speciális szakiskolai óraterv OKJ szerinti 31 346 02 számú SZÁMÍTÓGÉPES ADATRÖGZÍTŐ részsakképesítés speciális szakiskolában történő oktatásához

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9–10. évfolyam (átlag heti időkeret)	2 tanéves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	2,5*	177,5
Matematika	Matematika	2	142
Ember és társadalom	Erkölestan	1	71
Informatika	Informatika	1	71
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	5	355
	Osztályfőnöki óra	1	71
Közismeret összesen		12,5	887,5
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt		21	1491
További szabad szakmai időkeret (szabad sáv)		2**	142
Összefüggő szakmai gyakorlat		70	70

Az éves óraszám megadásánál 9. évfolyamon 36 héttel, 10. évfolyamon 35 héttel számolunk.

* A szabadon felhasználható heti 1, 5 óra időkeretet a magyar nyelv és irodalom tantárgy órakeretének emelésére fordítottuk.

** A szabadon felhasználható szakmai időkeretet (heti 2 óra) a Gépírás és iratkezelés gyakorlat óraszámának emelésére fordítottuk.

13.9. A számítógépes adatrögzítő részsakképesítés képzésének heti és éves szakmai óraszámjai:

	előkészítő évfolyam heti óraszám 36 hét	9. évfolyam heti óraszám	9. évfolyam éves óraszám (36 héttel)	10. évfolyam heti óraszám	10. évfolyam éves óraszám (35 héttel)
Közismeret	31,5	12	432	13	455
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt	0	23	828+70	23	805
Mindösszesen (teljes képzés ideje)	35	35	1260+70	36	1260

A részsakképesítés oktatására fordítható idő **1703** óra(828+70+805) nyári összefüggő gyakorlattal és szakmai szabadsáv felhasználásával együtt.

A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak heti óraszám a évfolyamonként szabadsáv nélkül

Szakmai követelmény-modulok	Tantárgyak	Heti óraszám				
		9. évfolyam			10. évfolyam	
		elméleti	gyakorlati	ögy	elméleti	gyakorlati
10067-12 Gépírás és dokumentumkészítés, iratkezelés	** Gépírás és iratkezelés gyakorlat		6	70		7
	Levelezési ismeretek	6			5	
	Levelezési ismeretek gyakorlat		4			4
10070-12 Munkahelyi kommunikáció	Kommunikáció alapjai	4			3	
	Üzleti kommunikáció gyakorlat		3			4
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám		10	13			8
Összes heti/ögy óraszám		23		70	23	

Jelmagyarázat: ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

** A szabadon felhasználható szakmai időkeret felhasználásával megemelt óraszám.

13.10. A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak és témakörök óraszama évfolyamonként

Szakmai követelménymodul	Tantárgyak/témakörök	Óraszám					Összesen
		9. évfolyam			10. évfolyam		
		elméleti	gyakorlati	ögy	elméleti	gyakorlati	
10067-12 Gépirás és dokumentumkészítés, iratkezelés	Gépirás és iratkezelés gyakorlat		216	70		245	461
	Vakírás alapjai		108			105	213
	Dokumentumok szerkesztése, készítése, szövegszerkesztő programok		108			140	248
	Levelezési ismeretek	216			175		391
	Üzleti levelezés sajátosságai	144			70		214
	Hivatali, üzleti és magánlevelezés	72			105		177
	Levelezési ismeretek gyakorlat		144			140	284
	Üzleti levelek készítése, fogadása, továbbítása		72			70	142
	A hivatali, üzleti élet levelezésének lebonyolítása		72			70	142
10070-12 Munkahelyi kommunikáció	Kommunikáció alapjai	144		70	105		249
	Kommunikáció folyamata, fajtái, etikett és protokollszabályok	72			35		107
	Nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok,	72			70		142
	Üzleti kommunikáció gyakorlat		108			140	248
	Üzleti nyelvi kultúra		36			35	71
	Üzleti magatartás, társalgási protokoll		36			35	71
	A viselkedéskultúra szabályai		36			70	106
Összes éves elméleti/gyakorlati óraszám:	360	468		280	525	1633	
Összes éves/ögy óraszám:		828	70		805	1633	
Elméleti óraszámok/aránya	(640/1633) 39%						
Gyakorlati óraszámok/aránya	(993/1633) 61%						

Jelmagyarázat: ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

13.11. Speciális szakiskolai óraterv az OKJ szerinti 32723 01 számú ÁPOLÁSI ASSZISZTENS SZAKKÉPESÍTÉSHEZ speciális szakiskolában történő oktatásához

9-12. évfolyam

Műveltségi terület	Tantárgy neve	9–10. évf. (átlag heti óraszám)	2 tanéves óraszám	11–12. évf. (átlag heti óraszám)	2 tanéves óraszám
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom	2,75	198	2,5	170
Idegen nyelv	Idegen nyelv	1	72	1	68
Matematika	Matematika	1	72	1	68
Ember és társadalom	Erkölcstan	1	72	1	68
Informatika	Informatika	1	72	0,5	34
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	5	360	5	340
	Osztályfőnöki	1	72	1	68
Közismeret összesen		12,75	918	12	816
<i>Szakmai elmélet és gyakorlat együtt</i>		<i>21</i>	<i>1512</i>	<i>21</i>	<i>1428</i>
<i>További szabad szakmai időkeret (szabad sáv)</i>		<i>1,75**</i>	<i>126</i>	<i>2</i>	<i>136</i>
<i>Összefüggő szakmai gyakorlat</i>			<i>70+105</i>		<i>105</i>

* 9. évfolyamon 2 óra, 10- 12. évfolyamon 1,5 óra szabad időkeretet a magyar nyelv és irodalom tantárgy óraszámának emelésére fordítottuk.

** További szabad szakmai időkeretet 9. évfolyamon heti 1, 5 óra szakmai elméleti felzárkóztatásra, 10- 12. évfolyamon heti 1 óra szakmai elmélet és heti 1 óra szakmai gyakorlat felzárkóztatásra fordítjuk.

Az éves óraszám megadásánál 9-11. évfolyamon 36 héttel, az utolsó 12. évfolyamon 32 héttel számolunk

13.12. A z ápolási asszisztens szakképesítés képzésének heti és éves szakmai óraszámai:

	előkészítő évfolyam heti óraszám 36 hét	9. évfolyam heti óraszám	9. évfolyam éves óraszám 36 héttel	10. évfolyam heti óraszám	10. évfolyam éves óraszám 36 héttel	11. évfolyam heti óraszám	11. évfolyam éves óraszám 36 héttel	12. évfolyam heti óraszám	12. évfolyam éves óraszám 32 héttel
Közismeret	35	12,5	450	13	468	12	432	12	384
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt	0	22,5	810+70	23	828+105	23	828+105	23	736
Mindösszesen (teljes képzés ideje)	35	35	1260+70	36	1296+105	35	1260+105	35	1120

A szakképesítés oktatására fordítható idő **3482** óra (810+70+828+105+828+105+736) a nyári összefüggő gyakorlattal és a szakmai szabadsáv felhasználásával együtt.

13. 13. A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak heti óraszámja évfolyamonként

Szakmai követelménymodulok	Tantárgyak	Heti óraszám										
		9. évfolyam			10. évfolyam			11. évfolyam			12. évfolyam	
		e	gy	ögy	e	gy	ögy	E	gy	ögy	e	gy
11500-12 Munkahelyi egészség és biztonság	Munkahelyi egészség és biztonság	0,5										
11499-12 Foglalkoztatás II.	Foglalkoztatás II.										0,5	
11497-12 Foglalkoztatás I.	Foglalkoztatás I.										2	
11112-12 Fertőtlenítés-sterilizálás	Higiénia és munkavédelem	3										
	Higiénés gyakorlat		2									
	Fertőtlenítés, sterilizálás	3										
	Fertőtlenítés sterilizálás gyakorlata		7,5									
	Közegészségtan-járványtan	3										
11214-12 Egészségügyi szakmai alapismeretek	Egészségügyi szakmai alapismeretek				3						2	
	Elsősegélynyújtás		2									
11111-12 Ápolástani alapismeretek	Egészséges ember gondozása				7							
	Csecsemő és kisgyermek gondozása					5						
	Klinikumi alapismeretek				6			4			2	
	Ápolástan-gondozástan							6			3	
	Ápolástan-gondozástan gyakorlat								11			11,5
Felzárkóztatás		1,5			1	1		1	1		1	1
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám		11	11,5		17	6		11	12		10,5	12,5
Összes heti/ögy óraszám		22,5		70	23		105	23		105	23	

Jelmagyarázat: e/elmélet; gy/gyakorlat; ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

**A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak és témakörök óraszámja
évfolyamonként**

Szakmai követelménymodul	Tantárgyak/témakörök	Óraszám									Összesen		
		9. évfolyam			10. évfolyam			11. évfolyam				12. évfolyam	
		e	gy	ögy	e	gy	ögy	e	gy	ögy		e	gy
11500-12 Munkahelyi egészség és biztonság	Munkahelyi egészség és biztonság	18											18
	Munkavédelmi alapismeretek	4											4
	Munkahelyek kialakítása	4											4
	Munkavégzés személyi feltételei	2											2
	Munkaeszközök biztonsága	2											2
	Munkakörnyezeti hatások	2											2
	Munkavédelmi jogi ismeretek	4											4
11499-12 Foglalkoztatás II.	Foglalkoztatás II.											16	16
	Munkajogi alapismeretek											4	4
	Munkaviszony létesítése											4	4
	Álláskeresés											4	4
	Munkanélküliség											4	4
11497-12 Foglalkoztatás I.	Foglalkoztatás I.											64	64
	Nyelvtani rendszerzés 1											10	10
	Nyelvtani rendszerzés 2											10	10
	Nyelvi készségfejlesztés											24	24
	Munkavállalói szókincs											20	20
				70			105			105			

11112-12 Fertőtlenítés-sterilizálás	Higiénia és munkavédelem	108							108
	Mikrobiológia	36							36
	Higiénés ismeretek	18							18
	Aszepszis-antiszepszis	36							36
	Munkavédelem az egészségügyben	18							18
	Higiénés gyakorlat		72						72
	Személyi higiénia		9						9
	Kórházi higiénia		63						63
	Fertőtlenítés, sterilizálás	108							108
	Fertőtlenítés	36							36
	Vegyszerek kezelése, dokumentálása	18							18
	Sterilizálás	36							36
	Indikátorok	18							18
	Fertőtlenítés és sterilizálás gyakorlata		270						270
	Fertőtlenítés gyakorlat		162						162
	Sterilizálás gyakorlat		108						108
	Közegészségtan-járványtan	108							108
Közegészségtan	36							36	
Járványtan	63							63	
Infekciókontroll	9							9	
11214-12 Egészségügyi szakmai alapismeretek	Egészségügyi szakmai alapismeretek			108				64	172
	Szakmai etika és jog			36				32	68
	Szakmai kommunikáció			72					72
	Lelki gondozás és segítségnyújtás							32	32
	Elsősegélynyújtás	72							72
	Elsősegély	9							9
	ABCDE teendők	15							15
	Sérültek ellátása	48							48
11111-12 Ápolástani alapismeretek	Egészséges ember gondozása			252					252
	Egészséges életvitel			72					72
	Egészséget befolyásoló tényezők			72					72
	Egészséggondozási feladatok			108					108
	Csecsemő és kisgyermek gondozása				180				180
	Csecsemőgondozás				108				108
	Kisgyermek gondozása				72				72
	Klinikumialapismeretek			216		144		64	424
	Anatómia-élettan			144					144
	Kórtani alapismeretek			72					72

	Klinikumi ismeretek					144			64		208	
	Ápolástan-gondozástan					216			96		312	
	Ápolási folyamat					18					18	
	Betegmegfigyelés					90					90	
	Szükségletek					90					90	
	Asszisztálás-dokumentálás					18			96		114	
	Ápolástan-gondozástan gyakorlat						396			368	764	
	Dokumentálás						108				108	
	A beteg környezete						144				144	
	Szükségletek kielégítése						144			184	328	
	Ápolási asszisztensi feladatok									184	184	
Felzárkóztatás		54			36	36				32	32	270
	Összes éves elméleti/gyakorlati óraszám:	396	414		612	216		396	432	336	400	3202
	Összes éves/ögy óraszám:	810	70		828	105		828	105	736	3482	
	Elméleti óraszámok/aránya	50% (1740/3482)										
	Gyakorlati óraszámok/aránya	50% (1742/3482)										

Jelmagyarázat: e/elmélet; gy/gyakorlat; ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

13. 14. Szakmai tantervi adaptáció a 31 346 02 számú SZÁMÍTÓGÉPES ADATRÖGZÍTŐ részsakképesítés speciális szakiskolában történő oktatásához tanulásban akadályozottak (st) számára (a 54 346 01 Irodai asszisztens szakképesítés kerettanterve alapján)

Melyben meghatározásra került a részsakképesítés elméleti és gyakorlati szabad sáv óraszámainak felhasználása.

A szabad sávok felhasználásának célja a tanulók képességeitől függő, és azt figyelembe vevő differenciálás lehetőségének megteremtése. Valamint az a adott óraszám emelésével a tananyagrészek még nagyobb fokú elmélyítése, megerősítése és gyakoroltatása.

Lásd 1. számú melléklet

13. 15. Szakmai tantervi adaptáció a 32723 01 számú ÁPOLÁSI ASSZISZTENS SZAKKÉPESÍTÉSHEZ speciális szakiskolában történő oktatásához tanulásban akadályozottak (st) számára

Melyben meghatározásra került a szakképesítés elméleti és gyakorlati szabad sáv óraszámainak felhasználása.

A szabad sávok felhasználásának célja a tanulók képességeitől függő, és azt figyelembe vevő differenciálás lehetőségének megteremtése. Valamint az a adott óraszám emelésével a tananyagrészek még nagyobb fokú elmélyítése, megerősítése és gyakoroltatása.

Lásd 2. számú melléklet

14. Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

Az iskola tiszteletben tartja a pedagógus jogát a tankönyvek és a taneszközök kiválasztására vonatkozóan a következő elvek érvényesülése esetén.

Tankönyvekre vonatkozóan:

- segítse a kompetencia alapú oktatást
- a kerettantervhez, illetve a helyi tantervhez igazodik
- szakmai szempontból megfelel az oktatás szintjének
- szerkesztése segíti a tanulást (a fontos ismereteket kiemelve tartalmazza)
- sok szemléltető ábrát, illetve magyarázatot tartalmaz
- szerepelnek benne a kultúrtörténeti vonatkozások
- megfelel az életkori sajátosságoknak
- esztétikus, nyelvhelyességi szempontból megfelelő
- tartós, gyakori használatra készült
- megfizethető
- összhangban van a szakmai munkaközösség ajánlásával taneszközökre vonatkozóan:
- a kerettantervhez, illetve a helyi tantervhez igazodik
- szakmai szempontból megfelel az oktatás szintjének
- megfelel az életkori sajátosságoknak
- könnyen előkészíthető a tanórára
- munka-és balesetvédelmi szempontból kifogástalan
- alkalmas tanulói kísérletek végzésére is
- megfizethető
- jól támogatja a kompetencia alapú képességfejlesztéseket

Az iskola könyvtára tartós tankönyvekkel rendelkezik, melyeket tanulóink tanulmányaik teljes idejében használhatnak.

A tankönyvek beszerzését az iskola szervezi. A tankönyvrendelést az Szülői munkaközösség véleményezi, a tankönyvjegyzékben nem szereplő könyvek rendelése esetén él egyetértési jogával is. A tankönyvrendelés elkészítéséről, a tankönyvkiosztás megszervezésének helyi rendjéről külön iskolai szabályzat rendelkezik.

15. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

15. 1. Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Fokozatosan átvezetjük a gyermeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulási tevékenységeibe. A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének, a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával, a helyes magatartás megismertetésével és gyakoroltatásával fokozatosan kialakítjuk az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése.

Tanulási módszerek kialakítása, iskolai fegyelem és figyelem, kötelességérzet kialakulása.

15. 2. A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a NAT elveiből következő motiválási és a tanulásszervezési folyamat. Nagyon fontos a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat és az alapvető képességek, készségek elsajátítása, a mentális képességek célirányos fejlesztése, az önálló tanulás és az önművelés alapozása. Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait. Fejlesztjük a kreativitást, az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára, a tanulók egészséges terhelésére törekszünk. Érés folyamatukat követjük, személyre szóló, fejlesztő értékelést adunk.

Motiváció, tanulásszervezés, teljesítmények növekedése.

15. 3. Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása. Az önismeret alakítása, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztése, az együttműködés értékének tudatosítása a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban.

Kulcskompetenciák megalapozása, együttműködési készség fejlődése, a tanulói tudás megalapozása.

15. 4. A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata - a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben - a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaaorientációra. A gimnázium hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata – a változó és egyre

összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaaorientációra. Az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni.

A helyes tanulási stratégiák megválasztása, gyakorlása az életkori jellemzőknek megfelelően, az együttműködésre építő kooperatív, interaktív tanulási technikákat és tanulásszervezési módokat bővítve.

15. 5. A 9. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A középfokú oktatás alapvető feladata a fiatalok felkészítése a felnőtt társadalomba való beilleszkedésre az ehhez szükséges műveltségterület biztosításával, továbbá a pályaaorientációval, a munkába állásra. Pozitív attitűd kialakítása a tanulás iránt, hogy az ember korábbi tanulási és élettapasztalatait felhasználja, új tanulási lehetőségeket kutasson fel, a tanultakat az élet minden területén széles körben alkalmazza.

16. Mindennapos testnevelés

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a köznevelési törvény 27. § (11) bekezdésében meghatározottak szerint szervezzük meg a következő módon.

Cél:

- a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődésének elősegítése a testmozgás eszközeivel
- a tanulóknak életelemévé váljon a mozgás

A közoktatási törvény módosítása lehetőséget és kötelezettséget adott a mindennapi egészségfejlesztő testmozgásra. A jogszabályi feltételek a törvény 27 § (11,12,13) bekezdésében, valamint a NAT kormányrendelet kereteiben találhatók.

Mindezek azt szolgálják, hogy a modern kor és technológiai mozgásszegény életmódja mellett is lehetőséget találjunk a mozgásra. A mozgás hiánya a fizikai képességek, majd később a szellemi teljesítmények romlásához vezet.

Feladataink a mindennapos testmozgás biztosítása terén:

- Minden gyereknek minden nap biztosítjuk a mozgás lehetőségét.
- Minden testnevelés órán és minden testmozgási alkalomkor megtörténik a keringési és légző-rendszer megfelelő leterhelése.
- Minden testnevelés órán van gimnasztika, benne a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló gyakorlatanyag és légző torna.
- A testnevelés tananyag egészében a gerinc- és ízületvédelem szabályainak betartása, külön figyelemmel a fittség mérések testhelyzeteire és az izomerősítések különböző testhelyzeteire.
- Arra törekszünk, hogy minden testnevelés óra és egyéb testmozgási alkalom örömet és sikerélményt jelentsen még az eltérő adottságú tanulóknak is.
- A testnevelés és sport személyiségfejlesztő hatásai érvényesülnek a teljes testmozgás programban.
- A testmozgás-program életmód-sportokat, életminőség-sportokat is tanítson meg.
- A testmozgás-program játékokat és táncot is tartalmaz.

Intézményünkben testnevelés órán kívül tömegsportkörü foglalkozásokat tartunk (a törvényi előírásokat a minimumnak tekintve).

A tömegsport foglalkozások éves tervének kialakításakor figyelembe vesszük az adott évfolyam testnevelés kerettantervét, és ahhoz kapcsolódva alakítjuk ki azt. Így fontosnak tartjuk a motoros készségfejlesztés-edzettség, és a fittségi szintnövelő és megtartó testgyakorlatok végzését, a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban történő gyakorlását, az alkotó és kooperatív játékos feladatok végzését.

A tömegsport foglalkozásokon az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportág-specifikus versenyekre való felkészítésre is nagy hangsúlyt fektetünk.

Mivel a testnevelés órák intézményi szintű szervezése nem teszi lehetővé az úszás tananyag tartalom tanórákon való elsajátíttatását, ezért mindezt a tömegsport foglalkozások éves tervébe építve valósítjuk meg.

Testnevelés és a mozgás lehetősége intézményünkben

Az iskolai testnevelés és a sport keretei között az egészségnevelés, a szociális kompetenciák, a csapatmunka, valamint a társakkal történő kreatív együttműködés egyaránt fejleszhető. Arra törekszünk, hogy intézményünk tárgyi és környezeti feltétele javuljon, ahhoz, hogy a testnevelésre és a mozgásra megfelelő körülmények alakuljanak ki. Az intézmény minden pályázati lehetőséget megragad, és a fenntartókkal való egyeztetések során ösztönzi azokat a területen lévő feltételek bővítésére, javítására, megteremtésére.

Napközi

Napközis foglalkozásokon kötelező a mozgás, az udvari játék, egészségfejlesztő testmozgás biztosítása a helyi tantervben előírt időbeosztásban. Az összefüggő, napi három órát meghaladó napközis foglalkozások között minden olyan délutáni tanítási időszakban, amelyben nincs testnevelési óra, biztosítani kell a tanuló életkorához és fejlettségéhez igazodó játékos, egészségfejlesztő testmozgást. A játékos testmozgást, ha időjárási viszonyok megengedik, a szabadban kell megszervezni. A játékos testmozgás ideje legalább napi negyvenöt perc.

Órán kívüli sportfoglalkozások

A természetet kedvelő gyerekek az osztályokkal, az intézményekben működő túra és egyéb szakkörrel évente több túrán vehetnek részt. Az egynapos gyalogtúrákon megismerhetik az ország természeti szépségeit is. Ez a testnevelési és a környezeti nevelés egyik fontos találkozási pontja.

Nyári táborok és túrák

Intézményünk pedagógusai és osztályai kihasználják az intézményhez kapcsolódó táborok, erdei iskolák, osztály és egyéb keretben megszervezett kirándulások, túrák lehetőségeit.

17. Projektoktatás

A pedagógiai gyakorlat megújulását a hatékony, munkáltató, tevékenykedtető módszerek fontosságának felismerése, a megvalósítás kritériumainak készségszintű elsajátítása, az eredmény előnyeinek és hátrányainak figyelembe vétele kell, hogy jellemezze.

Munkáltató módszerek: a projektmódszer, a kooperatív oktatási módszer, a szimuláció, a szerepjáték, a játék, a tanulmányi kirándulás, a tanulási szerződés, s a sokat kritizált házi feladat. Valamennyi munkáltató módszer közös jellemzője, hogy önálló, csoportos

tevékenységet feltételez. Az önálló módszerek mindegyike a domináns választott módszernek lehet egy kísérő eljárása, alkalmazott technikája.

A projekt módszerektől a projektoktatásig

„Az az ember, aki az értékes társadalmi célokkal összhangban szabályozza életét, kielégíti mind a gyakorlati hatékonyság, mind az erkölcsi felelősség követelményeit.” Ezeket a gondolatokat Kilpatrick, a projekt módszer kidolgozója, projekt-megfogalmazásában a következőkkel magyarázza: a projekt maga az élet, amely társadalmi környezetben folyik, elégedetté tesz, megtanít a kitartó munkára, segít sikeresnek lenni, a céltudatos tevékenység, az értékes élet tipikus szakasza a demokratikus társadalomban. A projekt módszer kritériumaként az alábbiakat jelöli meg:

- célvezérelt tapasztalatszerzés, „teljes értékű”, erős aktivitás,
- lehetőséget biztosít, megtanulni hogyan kell a célt meghatározni (a célkitűzés belső sürgetés),
- a cél irányába mutató beállítódás készséget, felkészültséget jelent,
- a gyermek folyamatosan szelektív döntéseket végez,
- a cél meghatározza az eredményt,
- a felkészültség meglegedést vált ki, ha a célt elérték,
- az elégedettség megerősíti a tevékenységet,

A projektoktatás folyamatában a tanulás alapvetően az egyéni, páros és csoportos szervezeti formákban történik. A tevékenység megszervezésekor, valamint a feladatok megoldása során a hangsúly az együttes munkálkodáson, egymás segítésén, elfogadásán, a kommunikációs készségek, technikák elsajátításán van.

A projekt módszer mindig célirányos, problémaorientált, a tanulók érdeklődésére, aktív tevékenységére épít.

A valós világgal való közvetlen kapcsolata feltételezi az iskola tanulási környezetének kiterjesztését. A megismerési folyamatot a gyermeki személyiségfejlődés hatékony elősegítése érdekében szervezi. Ezért a kezdeményezésre, az együttműködésre és a kreatív, felfedezettető kutató technikákra helyezi a hangsúlyt.

A projektoktatás során a tanítási-tanulási tevékenység eszköztára lényegesen gazdagabb az iskolai eszköztárnál. Az új természetes tanulási környezet olyan eszközök gazdag tárházát (csillagvizsgáló, mázsáló) kínálja, mely iskolai környezetben közvetlenül nem alkalmazható, de adaptálásuk megvalósítható.

A tanulási környezet új, természetes, sőt maga a természet. A valós világgal való kapcsolat feltételezi az iskolai keretek kitágítását, a természetes környezetben való tanulás feltételeinek megszervezését. A terepi munkák, adatközlők kiválasztása, megkeresése további elemzéseket tesznek lehetővé a laboratóriumi körülmények között, illetve összehasonlító, értékelő konklúziók megerősítése történhet a szakkönyvekkel.

A kooperatív oktatási módszer

A kooperatív oktatási módszer a tanulók kis csoportokban (4-6 fő) való együttműködésen alapuló, tevékenységorientált foglalkoztatása.

Célja: az intellektuális készségek fejlesztése, a szociális készségek fejlesztése, az együttműködési képesség kialakítása.

Alapelvei: az egyidejű interakció, az építő egymásrautaltság, az egyéni felelősség, az egyenlő részvétel.

Változatai: csoportos tanulás – egyéni teljesítmény csoportos tanulás – egyéni vetélkedő (csoporton belül) mozaik tanulás (az anyag felosztása, és együttes előadás) csoportkutatás (közös tervezés, kutatás).

A kooperatív módszer nem nélkülözheti a társak aktív, segítő, támogató részvételét az együttes munka, a kooperatív tanulás keretei között. A tanulók nemcsak a saját munkájukért, hanem a csoport tagjának tanulási eredményeiért is felelősek.

A kooperatív módszerek nagymértékben elősegítik az adott osztályon, közösségen belüli kapcsolatok pozitív irányú alakulását, hozzájárulnak az önértékelés fejlődéséhez, az iskolához való pozitív attitűdök kialakulásához.

A tanulási szerződés

A tanulási szerződés egy olyan tanár és tanuló közötti megállapodás, amely egy adott tanulási cél elérése érdekében történik. A megállapodás különböző feladatokat tartalmazhat, amelyek lehetnek kötelezőek vagy választhatóak.

A tanulási szerződés célja: a tanuló önállóságának, felelősségvállalásának növelése, az egyéni ütemben végzett munka lehetőségének biztosítása, a tanuló motiválása a vállalt feladat elvégzésére.

Tanulmányutak, kirándulások

Célja: Az elméletben megalapozott ismeretek alkalmazása a gyakorlatban, közvetlen tapasztalatok, élmények szerzése.

Tartalma: A tanulmányi kirándulás olyan ismeretszerzésre és ismeretek alkalmazására ad lehetőséget, amelyek a természeti és társadalmi jelenségek, folyamatok tanulmányozására, vizsgálatára, valamint gyűjtőmunkára irányulnak. Formái: tanulmányi séta, országjárás, tanulmányút, kirándulás. A tanulmányút témájától függően irányulhat kultúrtörténeti emlékhelyek megismerésére vagy szélerőművek, hulladékégetők, biogáz üzem megtekintésére és közvetlen hatásainak megtapasztalására (pl. zaj, szag). Az alkalmazott oktatási módszerek a következők: előzetes felkészülés, tájékoztatás-tájékozódás, szemléltetés, magyarázat.

Előnye: Személyes megfigyelés, tapasztalat-, és élményszerzés. Segít megszüntetni az emberekben lévő bizonytalanságot, bizalmatlanságot a kevésbé ismert fejlesztésekkel, technológiákkal és hatásokkal szemben. A kirándulás vonzóbb, mint egy több órás előadás.

A szimuláció, a szerepjáték és a játék

A szimuláció, a szerepjáték és a játék olyan oktatási módszerek, amelyek alkalmazásával a tanulók közvetlen tapasztalati úton gyakorolnak olyan tevékenységeket, amelyek a valóságos élet leegyszerűsített szabályai, eseményei, jelenségei.

Célja: a szabályok, normák ismerete, elfogadása, a tevékenységek (szerepek, valós helyzetek) gyakoroltatásával.

18. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Célunk az, hogy iskolánkban érvényesüljön a diszkriminációmentesség szegregációmentesség biztosítása halmozottan hátrányos helyzetű tanulók oktatási és társadalmi integrációjának támogatása minőségi oktatáshoz történő egyenlő hozzáférés biztosítása.

Tiltunk minden közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetést, amely egy személy vagy csoport valós vagy vélt jellemzői (neme, faji hovatartozása, bőrszíne, nemzetisége, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozása, anyanyelve, fogyatékosága, egészségi állapota, vallási vagy világnézeti meggyőződése, politikai vagy más véleménye, szexuális irányultsága, nemi identitása, életkora, társadalmi származása) alapján hátrányos helyzetbe hoz. Tiltjuk a zaklatás, jogellenes elkülönítés és megtorlás alkalmazásának minden formáját.

Az emberi méltóság tiszteletben tartása

Iskolánk az oktatás-nevelés során tiszteletben tartja a tanulók és alkalmazottak emberi értékeit, emberi méltóságát, egyediségét.

Fontos feladatnak tekintjük a megfelelő munkahelyi légkör kialakítását, az alapvető értékek megőrzéséhez és megerősítéséhez való hozzájárulást.

Partneri kapcsolat, együttműködés. Iskolánk a foglalkoztatás keretei között a partnerség elvének érvényesítésére törekszik azzal, hogy világos, és átlátható követelményeket alakít ki a kölcsönös előnyök biztosítása mellett. Kapcsolatot alakítunk ki a szülői szervezetekkel, módszertani központokkal, szakmai szolgáltató intézetekkel.

A megkülönböztetés tilalma nem old fel minden létező egyenlőtlenséget, ezért iskolánk méltányos és rugalmas intézkedéseket dolgoz ki, melyek elősegíti a munkavállalók és a diákok pozíciójának javulását, megőrzését.

A hátrányos megkülönböztetés minden eszközzel való megelőzése és megakadályozása, kivéve az oktatás jellegéből vagy természetéből egyértelműen következő, szükséges megkülönböztetés eseteit.

A felvételi eljárás, tanév alatti értékelés, vizsga, illetve a tantárgy elsajátításához szükséges készségek, képességek, jártasságok, tárgyi tudás minősítése az egyedüli szempont.

Fontos a befogadó, diszkrimináció-mentes légkör biztosítása a tanulók számára, és a tanulók emberi értékeinek, méltóságának, egyediségének tiszteletben tartása az oktatás során.

A tanulók esélyegyenlőségének biztosításával kapcsolatos intézkedések:

A gyermek –és ifjúságvédelmi felelős és az osztályfőnök különös figyelemmel kíséri a hátrányos helyzetű csoportokba tartozó tanulók helyzetét, folyamatosan kapcsolatot tart, együttműködik a szociális és gyermekjóléti ellátások tekintetében illetékességgel és hatáskörrel bíró intézményekkel, szervezetekkel, részt vesz a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésében

19. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

a) A tanulók tudásának mérése

- teljesítménymérések
- diagnosztikus mérések

Teljesítmény mérések

Szempontok:

- a begyakorolt, a megerősített ismeretanyagra épüljenek
- teljesítményszintekhez igazodjon, differenciálásra adjon lehetőséget

Diagnosztikus mérések

Diagnosztikus méréseket helyzetfeltárás céljából alkalmazunk iskolakezdetkor, tanév elején, új tanuló érkezésekor, kirívó eredménytelenség esetén. A diagnosztizálás, a tanítás-tanulás folyamatát végig kísérő gyógypedagógiai tevékenység, amely terápiás célokat szolgál a tanulók között fennálló különbségek, sérülések miatt.

A tartós fejlesztésre, rehabilitációs foglalkozásra szoruló tanulók esetében a diagnosztizáláshoz egyéni lapokat használunk. A lapokon az állapot és a fejlesztés eredményeinek rögzítése történik.

19. 1. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

- A tanulókat (versenyre készülők, a tantárgy iránt aktívan érdeklődők) egyéni választásuk, kérésük alapján szorgalmi feladattal segíthetjük, számukra szorgalmi feladatot javasolhatunk.
- Az otthoni tanulási idő (írásbeli és szóbeli feladatok elvégzésének együttes ideje) maximum 20-30 percet vehet igénybe egy tantárgyból.
- A napi felkészülés otthoni (napközis, iskolaotthonos, tanulószoba) ideje nem lehet több 1-1,5 óránál.

Az otthoni felkészüléshez előírt feladatok meghatározásának elvei

Az otthoni felkészüléshez előírt szóbeli és írásbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait az iskolai és otthoni tanulás arányait előíró szabályok a tanulók optimális terhelésének mértékét hivatottak szabályozni. Ezt az alapján határozzuk meg, hogy egy átlagos felkészültségű és képességű tanuló milyen otthoni terhelés mellett képes megfelelni az iskolai elvárásoknak oly módon, hogy két tanítási nap között a pihenésre és szórakozásra is legyen módja. Az otthoni (napközis - tanulószobai) felkészüléshez az írásbeli és szóbeli feladatokat a tantárgyat tanító pedagógus jelöli ki, a tanmenetben leírt tananyagnak megfelelően. Meghatározza a mennyiségét, ami optimális a tanult ismeretanyag begyakorlásához, memorizálásához, reprodukálásához. Új ismeretet a tanuló számára nem tartalmazhat a házi feladat. Különböző tantárgyaknál kijelölt otthoni felkészülésre szánt feladatok mennyiségénél fegyelembe kell venni az írásbeli és szóbeli feladatokra szánt együttes időt, ami: 1. évfolyamon 30 perc; 2. évfolyamon 40 perc; 3. évfolyamon 45 perc; 4. évfolyamon 50 perc; tanulószobán: 60 perc max.

19. 2. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

Iskolánkban csak a hagyományos évfolyamokra épített tanulócsoporthoz (osztályok) működnek, ezen felül az osztályba sorolásnak nincsenek a tanulói képességektől (teljesítménytől) függő szempontjai. A hagyományos osztálystruktúrát több ízben megbontjuk. A csoportbontás során létrejövő tanulói szervezetek: · kiscsoportos bontás (minimum 10fő/csoport esetén), · egyéni differenciálás, · összevont osztályok vagy évfolyamok (előadás) A csoportbontások során érvényesülnek a tanulói képességektől (teljesítménytől) függő szempontok: · nyelvi csoportok, · matematika nivócsoportok (7-8. évfolyamokon tervezzük). Egyéb - tanórán kívüli - tevékenységi csoportok · 1-3. osztályos tanulóknak szülői igény esetén egész napos szerkezetben · 4-5. osztályos tanulóknak vegyes csoportokban · tanulószoba: 6-8. osztályos tanulóknak · szakkör: 1-8. évfolyamig · egyéb: játszóház, természetbarát csoport, hittankörök, erdei iskola, táborok. A csoportok nagyrészt önkéntesek, részben kiválasztás alapján szerveződnek.

19. 3. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének méréséhez szükséges módszerek

Fizikai mérés

Felmérések mutatják, hogy a tanulók fizikai állapota évről évre romlik. A rendellenességek (pl. elhízás, magas-vérnyomás, tartáshibák stb.) egyre kisebb korban jelentkeznek, s az egészségügyi és statisztikai adatok szerint, az iskolában eltöltött évek alatt nő a gyakorisága és az esetek súlyossága. Ennek okai lehetnek: az egészségtelen, kevés mozgást biztosító

életmód, táplálkozási hiányosságok, lehet az iskolai padok az otthoni székek, asztalok mérete (görnyedés), a számítógép elhelyezése és használata, az iskolatáska súlya stb.

A tanulók testneveléshez és sporthoz való hozzáállása negatív tendenciát mutat: a heti tanórai testnevelésen kívül nem sportol: a fiúk 63%-a, a lányok 70 %-a, a nem sportoló fiúk 34-38 %-a, a nem sportoló lányok 38-42 %-a semmit, vagy csak 1-2 órát mozog hetente, ezek a gyermekek vésszen mozgásszegény életmódot folytatnak, ezért un. „mozgásbeteg”-nek nevezhetők.

Tény, hogy egyre kisebb gyerekek egyre nagyobb számban szorulnak a gyógytestnevelési foglalkozásokra.

Mindennapos testnevelés és a fizikai mérés kapcsolata

A mindennapos testnevelés hatékonyságának méréséhez elengedhetetlen a tanulók edzettségi szintjének fizikai fejlődésének, évente két alkalommal (őszi, és tavaszi időszakban) történő mérése, vizsgálata.

A mindennapos testnevelés, testedzés, testmozgás célja annak elősegítése, hogy a könnyű fizikai munka és a hatékony szellemi munkavégzéshez szükséges fizikai szintet minden tanuló elérje, és az oktatás ideje alatt megtartsa (ne essen vissza). Növelni kell azon tanulók arányát, akiknél az iskolai testnevelés és sport kellő élettani hatást érjen el, és testmozgásban gazdagabb életmódot folytassanak, mint jelenleg.

A tanulók fittségének, edzettségi szintjének rendszeres vizsgálata, a mérési eredmények feldolgozása nélkül a mindennapos testnevelés felülről jövő bevezetése csak oktatáspolitikai fikció maradna.

A fizikai mérés új jogszabályi háttere

Az új Nemzeti köznevelési törvény szerint: Az oktatásért felelős miniszter az országos mérési feladatok keretében gondoskodik a nevelési-oktatási intézményekben folyó pedagógiai tevékenység méréséről, értékeléséről, a tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálatáról.” A fizikai méréssel kapcsolatos feladatokat, a teljesítmény értékelésének rendjét és elveit a miniszter rendeletben határozza meg.

Jogszabály értelmében az iskola a pedagógiai programjában meghatározott mérési időszakban és mérési módszer alkalmazásával tanévenként, valamennyi évfolyamára kiterjedően, a nappali oktatás munkarendje szerint felkészülő tanulók részvételével megszervezi a tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát. A mérés, vizsgálat lefolytatható egyszeri alkalommal és megszervezhető legfeljebb két hónapig terjedő időszakra is. A tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát az iskola testnevelés tantárgyat tanító pedagógusa végzi.

A lefolytatott mérés, vizsgálat eredményeit a vizsgálatot végző pedagógus a mérésben érintett tanulónként, osztályonként és évfolyamonként rögzíti, az eredményeket a testnevelés tantárgyat tanító pedagógusokkal közösen elemzi és meghatározza a tanuló fizikai fejlődése szempontjából szükséges intézkedéseket.

Az iskolai tanév helyi rendjében kell rögzíteni a tanulók fizikai állapotát felmérő vizsgálat időpontját.

Elő kell írni, hogy a fizikai mérés eredményeit, és a testnevelő tanár által tanuló fizikai fejlődése szempontjából szükséges intézkedéseket hivatalosan is közölni kell szülőkkel.

Elő kell írni, hogy szülő kötelessége - megismerve a fizikai mérés eredményeit - megtegye a tőle elvárható intézkedéseket gyermeke fizikai fejlődése és egészségének védelme érdekében (pl. életmód változtatás, táplálkozási szokások megváltoztatása, ösztönzés a testmozgásra, testedzésre, stb.)

Elő kell írni, hogy– az iskola egészségügyi szolgálat bevonásával - a tanulók és a szülők számára útmutatást, szakmai segítséget kell nyújtani a mindennapos testmozgás és az egészséges életmód gyakorlati megvalósításához.

Elő kel írni, hogy a tanulók fizikai állapotának mérési eredménye tanulók egészségi kartonján is szerepeljen, hogy biztosítva legyen a hivatalos nyilvántartás és a tanuló fizikai fejlődésének folyamatos figyelemmel kísérése (pl. iskolaváltásnál).

A mindennapos testnevelés hatékony fizikai mérés nélkül írott malaszt marad.

Egészségileg hátrányos helyzetű tanuló meghatározása

Egészségileg hátrányos helyzetű, „sajátos testi nevelési igényű” tanulóknak tartjuk azokat a (nem fogyatékos, nem beteg) gyermekeket, akik nem érik el a mindennapos tevékenységük során végzett a könnyű fizikai terhelés és a hatékony szellemi munka (tanulás) végzéséhez szüksége fittségi szintet.

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének és oktatásának helyzetét megfelelően szabályozzák a köznevelési rendszabályok. A sajátos nevelési igény fennállásának megállapítására és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség feltárására, a különböző vizsgálatokra, a rehabilitációra széleskörű szak-intézményhálózat működik együtt.

Ugyanakkor a tanulók általános fizikai teherbíró-képességnek (kondicionális állapotának) vizsgálatát eddig nem a súlynak (gyakorlati hasznának) megfelelően kezeli az oktatásirányítás és az egészségügy!

Az általunk „sajátos testi nevelésre szorulóknak” nevezett, különleges bánásmódot igénylő tanulók száma több százezer, akik számára differenciált testnevelés (könnyített testnevelés, gyógytestnevelés) mellett fontos lenne az egészségi állapotnak megfelelő, egyénre szabott képesség szerinti differenciált terhelés a testnevelési órákon. A tanuló „edzetségi” állapotának megfelelő terhelés biztosításához szükséges a tanulók fizikai állapotának mérése (lásd Hungarofitt motorikus próbarendszer lentebb).

A fizikai állapotuk miatt egészségileg hátrányos helyzetű tanulók ellátásának célja.

Fontosnak tarjuk a „pillanatnyi” fizikai állapotuk miatt egészségileg hátrányos helyzetű tanulók besorolását egy új „sajátos testi nevelésre szoruló” kategóriába, annak érdekében, hogy az iskolai testnevelés, testedzés és sport keretében, a fizikai állapot mérése alapján valósuljon meg a differenciált terhelésük (különleges bánásmód).

A tanulók tudatos harmonikus testi fejlesztésének hatékonysága érdekében testnevelési órák mellett (könnyített testnevelés formájában) egyéni felzárkóztató programot kell biztosítani.

A tanuló önmagához viszonyított, fejlődésösztönző értékelést kell bevezetni a testi nevelésben.

Az általános fizikai teherbíró-képesség mérésének egyéni és társadalmi szintű haszna

1. A tanulók fizikai állapotának mérése a testnevelés korszerűsítésének alapköve, „módszertani segédeszköz” a pillanatnyi fizikai állapotnak megfelelő egyénre szabott képesség szerinti differenciált terhelés kialakításához.

2. A tanuló a mérések – az elért teljesítmény közös kiértékelése – folyamán a méréseket elvégző pedagógustól közvetlenül elsajátíthatja, az egyénire szabott edzésterv elkészítéséhez szükséges egészség- és test-kulturális alapismereteket.

3. A mérések befejezése után a tanuló azonnal visszajelzést kap a fizikai állapotának minősítéséről és annak értelmezéséről. Módot ad arra, hogy a szülő félévenként írásos tájékoztatót kapjon gyermeke fizikai terhelhetőségéről.

4. Az adatok – különféle szempontok szerinti – országos szintű feldolgozása konkrét, és megbízható információt ad a testnevelés egészségfejlesztő, egészségmegőrző hatásának tudatos, célirányos fejlesztéséhez.

5. A tanulók fizikai állapotának rendszeres mérése – az elért teljesítményben történő változások irányának és mértékének nyomon-követése – megbízható, objektív adatokat jelent a testnevelés tantárgyból való előmenetel érdemjegyben történő megállapításához.

6. Nagyobb merítési lehetőséget biztosít az élsport számára. A kiváló és extra minősítésű, vagy bármelyik motorikus próbában kiváló teljesítményt nyújtó, sportolni vágyó fiatalot mielőbb szakszerű irányítással kezdheti el az élsportolói pályára való felkészülést.

7. Az iskolaorvosokkal együttműködve, hatékony primér prevenció, mert a tanulók egészségi állapotát a fizikai állapotuk függvényében értelmezhetjük.

Mini Hungarofit” motorikus próbarendszer mérési és értékelési útmutató az egyének fizikai állapotának méréshez.

Ez a felmérés 5 pontból áll. Mindegyik feladat elvégzése után pontokat kap a kliens az eredményére, és az egész felmérés végén az össz-pontszámával egy értékelésben megtudhatja, hogy milyen a fizikai állapota.

Az első felmérés egy Cooper-teszthez hasonlít, csak itt nem az idő van megadva, hanem a távolság. 2000 m-t kell lefutni minél rövidebb idő alatt. Viszont nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy ha túl gyorsan kezd el futni a felméréndő személy (vagy személyek), akkor nagyon hamar kifulladásos lehet, és nem tudja végig futni a távot, ami miatt az egész felmérés érvénytelen lesz; ezért erre a futás elején figyelmeztetni kell őket. A lényeg, hogy vegyenek fel egy kényelmes, nem túl gyors tempót, és azzal folyamatosan, megállás nélkül fussák végig a megadott (2 km-es) távot. Mindenki a lefutott idejének megfelelően kap pontszámot, természetesen figyelembe véve a kort és a nemet is (ez az összes teszt utáni pontozásra érvényes).

A második felmérés a helyből távolugrás. Itt nagyon fontos, hogy a kliens jól tudjon lendületet venni, és azt is tudatnunk kell vele, hogy azt a pontot számítjuk a távolság lemérésénél, amelyik a legközelebb van a kiindulási ponttól, ezért nem éri meg, ha leteszi a kezét, hogy azzal segítse a lábát minél messzebbre letenni. Minden embernek 3 kísérlete van, és ezekből csak a legjobbat kell számításba venni. A férfiaknál és a nőknél is van egy maximum távolság, amit ha megugrott, nem kaphat érte több pontot.

A harmadik felmérés a felülés. Itt is van maximum, amit fölösleges túllépni. Nem időre megy, hanem arra, hogy folyamatosan megállás nélkül mennyit bír megcsinálni a felméréndő személy (személyek). Nagyon fontos, hogy nem szabad segíteni egymásnak, vagyis nem szabad megfogni a lábát. A karjának végig a tarkóján kell lennie, a térdét föl kell húznia, és a talpán kell támaszkodnia, és felüléskor meg kell érintenie a könyökével a térdét. Ha ez nem sikerül, akkor érvénytelen a felülés, és a felmérésnek is vége. A negyedik felmérés a hátizom gyakorlat. Mint ahogy az előzőeknél (és még az utolsónál is), itt is van egy elérhető maximum. Itt sem szabad segíteni a másinak azzal, hogy fogjuk a lábát, és itt is a folyamatosság a lényeg. Ha az illető megáll pihenni, vége a felmérésnek. A kezét a tarkójára kell tennie, és minimum 10 cm-re föl kell emelni a földről a felső-testét; leereszkedéskor sem teheti le a fejét pihenni, végig a levegőben kell megtartania magát.

Az ötödik és egyben utolsó felmérés a fekvőtámasz, vagy fekvő-nyomás. A felmérés lényege, hogy hány szabályos, férfi fekvőtámaszt tudott megcsinálni a kliens. A térdét nem teheti le a földre, folyamatosan kell a karhajlítást-nyújtást elvégeznie, és nem mozgathatja csak a kezét.

A pontozás így alakul:

1. Cooper-teszt: 20 m =1 pont
2. Helyből távolugrás: 3 cm =1 pont
3. Mellsőfekvőtámaszban karhajlítás- és nyújtás: nők 1 db, férfiak 2 db =1 pont
4. Hason-fekvésből felülés: 4 db=1 pont
5. Hanyatt-fekvésből törzsemelés.: 5 db=1 pont

A Cooper-tesztnél a maximális pont, ami adható: 77. A maradék négy esetében ez a pontszám 63, ami $21+(3 \times 14)$. Ezek a pontszámok 7-25 éves korig érvényesek. Az életkor változásával a pontozás is változik. Miután az összes felmérés elkészült, és mindegyikre megkapták a pontjaikat, azokat összeadva csoportokba sorolhatjuk őket. 7 ilyen csoport létezik.

Igen gyenge 0-20.5 pont

Gyenge fizikai állapota miatt gyakran rossz a közérzete. A mindennapi tevékenységétől rendszeresen fáradtnak, kimerültnek érzi magát. Munkavégzése közben nehezen tud tartósan odafigyelni, koncentrálni. Hajlamos a gyakori megbetegedésre. Immunrendszerét a kisebb fertőzések, könnyebb megbetegedések leküzdése is már igen gyakran komoly, hosszantartó feladat elé állítják.

Gyenge 21-40.5 pont

A mindennapi tevékenységétől, fizikai-szellemi munkavégzésétől még estére általában elfárad. Igen gyakori, hogy nem tudja kipihenni magát egyik napról a másikra. Sok esetben már reggel is fáradtnak, levertnek, kimerültnek, rosszkedvűnek érzi magát.

Kifogásolható 41-60.5 pont

A rendszeres mindennapi tevékenységétől, estére ugyan még elfárad, de reggel általában kipihenten ébred. A megszokottnál több fizikai-szellemi munka, azonban még erősen igénybe veszi. Ha tartósan (több nap, hét) többletmunkát vállal, csak nagy erőfeszítés mellett tudja megfelelő hatékonysággal végezni.

Közepes 61-80.5 pont

A közepes szint elérése azt jelzi, hogy az egészség szempontjából leglényegesebb kondicionális képességek területén elérte azt a szintet, amely (az eddigi tapasztalataink szerint) a legtöbb foglalkozási ágban már elegendő ahhoz, hogy mindennapi tevékenységét, esetenként az időszakos túlmunkát maradéktalanul elvégezhesse. Ahhoz azonban, hogy az egészséges létezése kiegyensúlyozott maradjon, ("legalább" az eddig megszokott időtartam és intenzitás mellett) a továbbiakban is törekednie kell arra, hogy a rendszeres testedzés életvitele szerves része maradjon. Ha az időszakos többlet-munka, vagy egyéb okok miatt a közérzetében tartós romlást érez, ajánlatos megnézni, (egy újabb fittség méréssel) hogy összefüggésben hozható-e a fizikai állapotában bekövetkezett esetleges romlással? Vannak olyan egyének akiknek rendszeres testedzés nélkül is sikerül ezt a szintet elérni és megtartani, mert kiváló testi, biológiai, fiziológiai adottságokat örököltek, szívós, egészséges, hosszú életű szülők, nagyszülők) és egészségi állapotukat nem rombolják egy vagy több káros szenvedéllyel. Ezt a szintet heti 2-3 óra, az életkornak megfelelő optimális idejű és intenzitású testedzéssel szinte bárki elérheti. Mindenki célja és saját érdeke kell legyen, ezen szint elérése és folyamatos megtartása.

Jó 81-100.5 pont

Ezt a szintet általában azok érik el, akik több éven át, valamilyen sportágban - alacsonyabb szintű szakosztályban - amatőr szinten versenyeznek, és heti két-három alkalommal rendszeresen edzenek. Ha valaki már gyermekkorában eldönti, hogy élsportoló szeretne lenni, legjobb ha szakember irányításával, az életkori sajátosságok figyelembe vételével, minél fiatalabb életkorban hozzákezd az általános fizikai teherbíró-képességének az adott sportághoz "szükséges", vagy " kell" értékig fejlesztéséhez.

Kiváló 101-120.5 pont

A kiváló szint eléréséhez, heti négy-öt edzés csak akkor elegendő, ha örökletes tényezőként kiváló testi, biológiai, fiziológiai adottságok is jelen vannak.

Extra 121-140 pont

Aki ezt szintet eléri, az fizikailag kiválóan terhelhető. Ez a szint szinte valamennyi élsportolónak elegendő ahhoz, hogy a kiválasztott sportágra jellemző speciális kondicionális képességeket a "kell értéknek" megfelelő szinten lehessen tartani.

A tanulók fizikai (szomatikus) állapotának mérése nem öncélú, ezért a mérésre olyan mérési módszert kell alkalmazni, amely műszerek nélkül is megbízhatóan és objektíven méri az edzettség (fizikai fittség) vizsgálatához szükséges elsőrendű faktorokat (aerob állóképesség és a mindennapi tevékenység során leginkább igénybe vett izomsorok, izomcsoportok erejét, erő-állóképességét).

20. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei

20. 1. Az iskola egészségnevelési elvei

Helyzetelemzés

Az iskolára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében. Minden tevékenységével a holisztikus egészségfejlesztési modell szerint szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését

Az egészségnevelésben alapvető szemléletváltásra van szükség: az eddigi tiltó, figyelemirányító módszerek helyett – hiteles szavakkal – vonzónak találtatni az egészséges állapotokat.

Az egészséges életmódra nevelés nem csak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értéként való tisztelésére is nevel

A cél: vonzó alternatívákat nyújtani és építeni a diákoknak az egészséges életstratégiák kialakításában.

Ehhez nagyon fontos a megfelelő iskolai mentális légkör kialakítása. Ennek tényezői:

- korszerűbb, újszerű megfogalmazások
- döntési képesség (nemert mondani tudás) kialakítása
- felelősség átértékelése
- a család és iskola kapcsolatának megerősítése – megfelelő közös programokkal
- jó tanár – diák illetve diákok közötti viszony kialakítása

Az iskola egészségnevelési céljai

- A rendelkezésre álló eszközeinkkel és kidolgozott módszereinkkel elősegítjük a tanulók, a tantestület és a technikai dolgozók egészségének a védelmét, az egészség fejlesztését és az eredményes tanulást.
- Iskolánk egészséges környezetet, egészségnevelést és iskolai és munkahelyi egészségügyi szolgáltatásokat biztosít, minden tanulójának, dolgozójának.
- A tanulók önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni.
- Képessé váljanak egészséges életvitelt kialakítani.
- Képessé legyenek a konfliktusokat megoldani.
- Tisztában legyenek a fogyasztóvédelmi és bűnmegelőzési ismeretekkel.
- Alakuljon ki a tanulóiban a beteg, sérült és fogyatékkal élő embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartás.
- Készüljenek fel a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére, kezelésére.

- Szerezzenek ismereteket az önálló gyalogos közlekedésre, a tömegközlekedési eszközök használatára, az utas balesetek elkerülésének módjaira.
- Az intézmény együttműködik a térség és településeinek szakembereivel, bekapcsolódik a gyermekek egészségnevelését biztosító programjaiba.
- Kiemelt jelentőséget adunk az egészséges étkezésnek, a testedzésnek és a szabadidő hasznos eltöltésének.
- Az iskola pedagógusai és körösségei teret adnak a társas támogatásnak, a lelki egészségfejlesztésnek és a tanácsadást biztosító programoknak.
- Olyan nevelési-oktatási gyakorlatot folytatunk, amely figyelembe veszi a gyermekek és a dolgozók jól-létét, méltóságát, lehetőséget teremt a siker eléréséhez.
- Törekszünk arra, hogy segítsük tanítványainkat, a velünk kapcsolatban álló családokat, foglalkoztatottjainkat az egészségük megőrzésében.

Egészségnevelési programunk

Tisztában vagyunk azzal, hogy az egészségi állapotot a genetikai tényezők, a környezeti tényezők, az életmód és az egészségügyi ellátórendszer működése határozza meg. Programunk azokon a területeken, ahol konkrét ráhatásunk van, konkrét feladatokat határoz meg.

- Az iskolát a szocializáció színtereként használjuk.
- Érdemi hatást kívánunk gyakorolni az iskola-egészségügyi ellátás minőségére és az életmódra.
- Megragadunk minden iskolai és iskolán kívüli lehetőséget céljaink megvalósítására.
- Felhasználjuk a tantervekben lévő lehetőségeket, a közösségi színtereket, a szabadidős programokat, a családdal bevonásával tartott rendezvényeinket az egészségnevelésre.
- Anyagi lehetőségeink függvényében, külső támogatók bevonásával, felnőtt és gyermek közösségeink mozgatásával éves program szerint fejlesztjük, alakítjuk az intézmény, tagintézmények fizikai-tárgyi környezetét.
- A minőség-fejlesztési munka eredményeit felhasználva, hivatásunkat gyakorolva kedvezően alakítjuk az iskola pszichoszociális környezetét.
- Változatos kommunikációs formákat felhasználva (osztályfőnöki óra, fogadóóra, kirándulás, iskolaújság, rendezvények stb.) bővítjük az egészséggel kapcsolatos ismereteket, tudást és életkézségeket, és megadjuk az ez irányú tanulási lehetőségeket.

Intézményünk középtávú egészségnevelési programja

A program megvalósításáért az intézmény és a tagintézmények vezetői felelősök.

A) Az iskola pedagógiai rendszerébe az egészséges életmód, életszemlélet, magatartás szempontjából lényeges elemek beépüljenek:

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete,
- egészséges testtartás, a mozgás fontossága,
- alsó tagozatban a mindennapos testnevelésre készüljön tanterv,
- értékek ismerete,
- étkezés, táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe,
- a betegségek kialakulása és a gyógyulási folyamat,
- a barátság, a párkapcsolatok, a szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben,
- személyes krízishelyzetek felismerése, és a kezelési stratégiák ismerete, - a tanulás és technikái,
- idővel való gazdálkodás szerepe,

- a rizikóvállalás és határai,
- a szenvedélybetegségek elkerülése,
- a tanulási környezet alakítása,
- a természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége.

B) A pedagógusok a napi gyakorlatban kezeljék és közvetítsék a pedagógiai rendszerbe foglaltakat. Mutassanak példát saját életvitelükben.

C) Az intézményi környezet, a tárgyi feltételek, az étkezés körülményei feleljenek meg az előírásoknak és a törvényeknek, biztonsági feltételeknek:

- osztálytermek berendezése,
- osztálytermek világítása,
- étkezés körülményei,
- élelmezés szakszerűsége,
- az intézmények környezetének parlagfűtől való mentesítése.

A program megvalósulásának nyomon követése, részprogramok kidolgozása, kétévente történő helyzetelemzés.

E) Az osztályfőnökök foglalkozzanak kiemelten a következő témákkal:

- egészséges táplálkozás,
- szenvedélybetegségek,
- szexuális felvilágosítás-nevelés, családtervezés alapjai, AIDS prevenció,
- testi higiénia,
- betegség és a gyógyulást segítő magatartás, elsősegélynyújtás, gyógyszerhasználat,
- környezeti ártalmak (zaj, légszennyezés, hulladékkezelés),
- személyes biztonság, balesetvédelmi rendszabályok megismerése és alkalmazása
- testedzés, a mozgás, a helyes tartás.

F) Pedagógusok a mindennapi munkában tartásuk fontosnak

- az osztálytermek szellőztetését,
- a termék dekorálását és a hulladék gyűjtését,
- minden tanórán a mozgás lehetőségének biztosítását,
- a leterhelés fokozatosságát,
- az ülésrend átalakítását,
- az egyéni adottságokat (rövidlátás, hallási zavar, gyógyszerhasználat, hiperaktivitás, stb.)

G) Az intézmény, tagintézmények technikai dolgozói nagy gondot fordítsanak a tisztaságra, a fertőzések elkerülésére, a gondozott környezet kialakítására.

Az egészségnevelési program megjelenési formái az intézményben:

- a) Pedagógiai Program, helyi tanterv idevonatkozó részei
- b) Törekvés megfelelő partneri viszony kialakítása
  - DADA
  - Drogprevenciós csoport
  - Ifjúságvédelmi Tanácsadó
  - Védőnő
  - Iskolaorvos
  - Fogorvos
  - ÁNTSZ
- c) Osztályfőnöki tanmenet keretében
- d) Egészségnevelési modulok, tantárgyi koncentrációk, diáksportköri foglalkozások
- e) Elsősegélynyújtó szakkörök
- f) Intézményi hagyományok ápolása (salátanap, madarak és fák napja, stb.)
- g) Környezettudatos magatartás kialakítása

- osztálydekoráció – gyermekek számára fontos az osztályterem díszítése, mert maguk alakítják a saját munkahelyi légkörüket,
- biztonságos, igényes iskolakörnyezet kialakítása,
- rendszeres hulladékgyűjtés,
- h) A témához kapcsolódó pályázatokban való rendszeres részvétel
- i) Szaktárgyi órák témafeldolgozása
- j) Napközis foglalkozások
- k) Kirándulások, táborok, rendezvények, szabadidős programok.

Egészségnevelési részprogramok és a kidolgozás követelményei

Intézményünk a következő években több egészségnevelési részprogramot kíván megvalósítani:

- egészséges személyiségfejlődés elősegítése,
- egészséges táplálékozás,
- dohányzás, alkoholfogyasztás és kábítószer használat megelőzése,
- hátrányos helyzetűek és sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja,
- iskolán belüli bántalmazás, megalázás megelőzése,
- mindennapos testmozgás biztosítása.

A részprogramok kidolgozásának követelményei:

- konkrét és reális cél,
- életkori sajátosságok figyelembevétele,
- szakemberek által elfogadott legyen,
- vegye figyelembe az iskola lehetőségeit,
- a feladatokat tagoltan rögzítse,
- tartalmazza a módszertani elemeket,
- határozza meg a szükséges forrásokat,
- jelölje ki a határidőket és nevezze meg a felelősöket

Céljaink:

- az egészségfejlesztés folyamatában tanulónk képessé váljanak arra, hogy saját egészségüket felügyeljék és javítsák,
- pedagógusaink számára meghatározó legyen az egészségfejlesztő gondolkodás és ennek továbbadása,
- a tanulók legyenek tisztában döntéseiknek és tevékenységüknek milyen következményei vannak az egészségre nézve.

Feladataink:

- egészségfejlesztő iskolai környezet megteremtése,
- egészségfejlesztő közösségi tevékenység megvalósítása,
- szemléletváltás kialakítás az egészségügyi szolgáltatásokban,
- az iskola egészségfejlesztési programjának működtetése,
- az egészségfejlesztés folyamatát ez együttműködésre építjük,
- az egyén bevonásával megvalósítani céljainkat

Egészség, egészségfejlesztés

Az EGÉSZSÉG a fizikai, szellemi, szociális, érzelmi, értelmi, egyéni (szakmai) jóllét állapota.

Az egészség:

- alapvető emberi jog,
- biztosítása és fenntartása egyéni és társadalmi cél,

- megléte: a hosszú távú társadalmi és gazdasági fejlődés egyik döntő feltétele.

A magyar lakosság egészségi állapotának mutatói (pl. demográfiai trendek, halálozási okok, drogfogyasztás stb.) egyértelműen jelzik, hogy ezzel a jogunkkal nem élünk, nem vagyunk egészségesek. A negatív irányú változások okai különböző tényezőkben rejlenek (genetikai, környezeti). A környezeti nevelés része az egészségnevelés. Az ember külső- és belső környezete közötti harmónia alakítása, helyreállítása az egészségnevelés központi feladatává vált.

EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS az összes nem terápiás egészségjavító módszer gyűjtőfogalma, tehát magába foglalja a korszerű egészségnevelés, az elsődleges prevenció, a mentálhigiéné, az egészségfejlesztő szervezetfejlesztés, az önségítés feladatait, módszereit.

Egészségfejlesztés területei

Intézményünkben felhasználjuk a hazai kidolgozott programokat. Tisztában vagyunk azzal, hogy az iskola az egészségfejlesztés legfontosabb színtere. A nyolc év alatt érdemi hatást tudunk a tanulókra, személyiségükre gyakorolni és ezt meg is tesszük! Kedvezően kívánjuk kialakítani a nevelés folyamatában az életmódjukat, szokásaikat, életideáljaikat, preferenciáikat.

- a) Hiteles, közérthető tájékoztatást adunk az egészséget érintő törvényekről, rendelkezésekről. A nevelők elősegítik az egészséggel, egészségneveléssel kapcsolatos alapvető információk terjesztését. Használjuk a többrétegű és komplex kommunikáció eszközeit. A helyi tanterv lehetőségeit, a sajátos nevelő hatások együttesét, a tagintézmények tárgyi környezetét, a pozitív emberi viszonyok rendszerét felhasználjuk az egészség-fejlesztés eredményessége érdekében.
- b) Világosítsuk meg az egészség komplex fogalmát. Tegyük közzismertté a környezeti ártalmak és az egészségkárosodás közötti összefüggéseket. Legyen tudományosan meg-alapozott tájékoztatás az ember egészségi állapotát meghatározó tényezőkről.
- c) Teremtünk lehetőséget az egészséges állapot pozitív élményként történő megélésére és bizonyítsuk, hogy az egészséges élet nem keserű lemondások sorozata.
- d) Biztosítani kell az egészségnevelés különböző színtereinek (orvosi rendelők, bölcsőde, óvoda, iskola) együttes, azonos pozitív értékrenden alapuló működését. Különösen fontos ez helyileg, az adott körülményeknek megfelelően.
- e) Meg kell teremteni a feltételeket az egészségnevelési feladatok megoldásához:
  - az óvodában elkezdett testi és mentálhigiénés nevelés folytatása életkornak megfelelően;
  - a szenvedélybetegségek megelőzése pl. mentálhigiénés neveléssel (pozitív értékrend, önbizalom, konfliktuskezelői képességek fejlesztése);
  - a mindennapos testnevelés biztosítása, a test- és mozgáskultúra fejlesztése, és a testedzés lehetőségének biztosítása;
  - egészséges táplálkozási szokások kialakítása, egészséges élelmiszerek iránti igény felkeltése, a közétkeztetésbe való bevezetése;
  - az egészséges napi, heti, évszakos ritmus kialakítása;
  - szexuális felvilágosítás (fertőző betegségek, nemi úton terjedő betegségek megelőzése);
  - beteg társaik elfogadása és segítése;
  - kisállattartási, állatgondozási alapismeretek, egészségügyi vonatkozásaik;
  - növényfaj ismeret bővítése gyógyhatású, mérgező, allergiát kiváltó fajok meg-ismertetésével.
- f) Össze kell gyűjteni a korszerű, hatékony egészségnevelési módszereket (interaktív, személyiségközpontú oktatási, nevelési módszerek alkalmazása, drámapedagógiai elemek beépítése stb.)

- g) Segítsük a tájékozódást a médiatermékek, reklámok világában. Szorgalmazni kell az egészségre káros szokások és anyagok reklámozásának betiltását.
- h) Segítsük a mindennapi élet döntései során az egészségesebb lehetőség kiválasztását. Közismertté kell tenni, hogy mindenkinek alapvető emberi (gyermeki) joga, hogy egészséges legyen.
- i) Nagy gondot fordítunk a lelki egészség védelmére. Tisztában vagyunk azzal, hogy az alternatív örömszerzési formákkal (dohányzás, alkohol, drog) szemben a valós boldogság igényét kell állítanunk.

Étkezés az iskolában

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek, fiatalok megfelelő helyen, megfelelő ételeket fogyasszanak a tagintézményekben. Hazánkban kiemelkedően magas a cardiovascularis és daganatos betegségek halálozási száma. Ennek nagyfokú javulását tudjuk elérni a helyes táplálékozással. A gyermek étkezése, a fejlődő szervezet igényei miatt, különös gondot követelnek. Magas a túlsúlyosok aránya.

El kell érünk, hogy a gyerekek nagy része, de leginkább a veszélyeztetettek az iskolában étkezzenek. A tanulóknak lehetőséget adunk, hogy tanári felügyelettel nyugodt körülmények között elfogyasszák az otthonról hozott ételeket. Szülői értekezleteken felhívjuk a családok figyelmét a reggeli fontosságára és a tízórai szerepére

Egészségnevelés tantárgyi programokban

Az egészségnevelés szinterei:

- Az élő szervezet működését tekintve fontos tanóra a biológia, ahol az emberi test részéről, feladatairól illetve a betegségek okairól szerezhetnek információkat.
- A földünk és környezetünk tantárgy keretében az ember környezete, annak alakítása, a környezetvédelem és annak emberre gyakorolt hatása jelenik meg. A természettel harmóniában élő ember test-lelki egészsége közötti összefüggés ma már vitathatatlan.
- A magyar nyelv és az irodalom, valamint a művészetekkel foglalkozó tantárgyak (ének-zene, tánc, rajz- és vizuális kultúra) főként az esztétika csatornáján, a művészet élményszerző hatásán keresztül hat az emberi szellemre és lélekre. Ezáltal segít egy magasabb, emberhez méltó életminőség, kreativitás kialakításában.
- A testnevelés és sport tanórákon az életkornak, fizikai fejlettségnek megfelelő program összeállításával egyrészt a fizikum felépítését, megerősödését szolgálhatják. Más-részt – és ez legalább annyira fontos – igényt alakítanak ki az iránt, hogy a testmozgás az élet állandó és szerves része legyen. Az általános iskola első-negyedik évfolyamán biztosítjuk a mindennapos testmozgást. A mindennapos testmozgás a helyi tantervben meghatározott legalább három testnevelési óra és a játékos testmozgás keretében valósul meg. A játékos testmozgást minden olyan tanítási napon megszervezzük, amikor nincs testnevelési óra. A játékos, egészségfejlesztő testmozgás ideje naponként leg-alább harminc perc, amelyet több, legalább tizenöt perces foglalkozás keretében is meg lehet tartani.
- Természetismeret órákon elsősorban az egészségkárosító anyagokkal, vegyszerekkel ismerkednek meg, különös hangsúllyal a káros szenvedélyeket okozó szerek hatóanyagaira, és hatásmechanizmusára (nikotin, alkohol), drogok).

Legmarkánsabban azonban a komplex egészségnevelés az osztályfőnöki órákon jelenik meg. Ebben az órakeretben ismertetett témák:

- egészség, életmód szerepe, serdülőkor jellemzői, társas kapcsolatok, káros szenvedélyek;
- társadalom, csoportok, család, kortársak – mindezek hatása az életmódra;

- a média szerepe, reklámok, „okos” fogyasztás, társadalmi elvárások, devianciák, megfelelés az elvárásoknak;
- társadalmi együttélés szabályai, normák, eltérés az elfogadottól (táplálkozás, életmód, szexualitás, bűnözés), önismeret, pozitív gondolkodás;
- felnőtté válás, pályaválasztás, döntési helyzetek, jövőkép, tervezés.
-

20. 2. Az iskola környezeti nevelési elvei

A környezeti nevelés alapelvei

A környezeti nevelés célja a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel elősegítése. Távlatból nézve a környezeti nevelés a természet, s benne az emberi társadalom harmóniájának megőrzését, fenntartását célozza. Célja a természetet, az épített és társadalmi környezetet, az embert tisztelő szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása. A környezeti nevelés tartalma világszerte, így Magyarországon is kiszélesedett, a fenntarthatóságra, az emberiség jövőjének biztosítására irányul. Gondot kell arra fordítanunk, hogy diákjaink a jövőben mindennapi életvitelükben képesek legyenek a bonyolultabb természeti, társadalmi, gazdasági és politikai konfliktusokat kezelni, megoldani. Meg kell alapoznunk tanítványaink környezeti erkölcsét, társadalmi-természeti felelősségét, formálnunk kell alakuló értéktudatát, együttműködési képességeit, a személyes és a közös felelősségtudat alapjait. E nevelési célok hatékony személyiségformálást, az önszabályozás és egyben a társas együttműködés és konfliktuskezelés készségeinek erősítését igénylik. A fenntarthatóság pedagógiája a környezetért felelős, aktív kicsoportok és tágabb közösségek kialakítására törekszik, előtérbe emelve azokat a tanulás-szervezési módszereket, amelyekben felerősödhet a társas részvétel, felértékelődhet a felelős együttműködés. Ennek megvalósítása rendszerszemléletű megközelítést, új tanítási-tanulási stratégiát igényel, amely messzemenően figyelembe veszi az egyéni (személyes) különbségeket, esélyt teremt minden gyermek számára a környezeti kultúra és az ezzel összefüggő kompetenciák elsajátításában. E pedagógiai törekvés sajátos tartalmakat és módszereket igényel a testi vagy szociális hátrányokkal küzdő gyerekeknél, hiszen életük során halmozódhatnak környezeti konfliktusaik. A környezeti nevelés a fenntarthatóság pedagógiai gyakorlata kiterjed az emberi együttélés, illetve az ember-természet kapcsolat bemutatására és formálására, egyben elősegíti a környezeti- és egészség-tudatosság erősödését. A pedagógiai gyakorlatban kiterjed a testi-lelki egészségnevelésre, a társas készségek (mindenekelőtt a konfliktuskezelés, döntés, együttműködés) fejlesztésére és a mentálhigiénés nevelésre is. A környezeti nevelés iskolai gyakorlatában harmonikusan ötvöződik a környezettudományi és a társadalomtudományi ismeretek köre, hiszen csak az ember biológiai és társas-társadalmi természetének sajátosságaira építve történhet az értékrend, az erkölcs és az életviteli szokások formálása. A környezeti nevelés legfontosabb értéktartalmai a fenntartható fejlődéssel, a jövő nemzedékek életminőséghez fűződő jogaival, a bioszféra iránti felelősségünkkel kapcsolatosak, ezért hangsúlyosan erkölcsi-etikai irányultságúak, attitűdöket és szokásokat formálóak. A környezeti nevelési kutatások eredményeinek elemzése azt mutatja, hogy a környezeti ismeretek önmagukban nem elegendőek. Környezettudatos életvitelt azok a személyek tanúsítanak, akik azon túl, hogy pontos ismereteik és fogalmaik vannak a környezetről, az aktuális környezetvédelmi problémákról és tennivalókról képesek e célok érdekében felelősen cselekedni, sőt hisznek is tevékenységük jelentőségében. A környezeti nevelés során felértékelődik a tantárgyak közötti integráció, a különböző tantárgyak ismeretkészletét összekapcsoló, harmonizáló pedagógiai törekvés. Ezzel párhuzamosan erősödik egy szintetizáló, összefoglaló tantárgy iránti igény is.

A környezeti nevelési célkitűzései

Rendszerszemléletre nevelés A tanulókat képessé kell tenni arra, hogy a tanórán szerzett ismereteket össze tudják kapcsolni az élet valós ügyeivel, hogy önmaguk lássák meg a problémákat, azok összefüggéseit, és önmaguk keressék az arra adható válaszokat. Ennek során el kell jutni odáig, hogy a tanulók képesek legyenek megérteni a fejlődés és környezet kérdéseinek összefüggő rendszerét. Az alternatív, problémamegoldó gondolkodás elsajátítása Nem elegendő az egyes problémák, de még a problémák összefüggéseinek felfedeztetése sem, ha nem alakul ki az a képesség, hogy a problémákra válaszokat is keressenek a tanulók. Fontos, hogy az egyes kérdések megválaszolására több alternatíva felállítását igényeljék, s az alternatívák értékelése, ellenőrzése után képesek legyenek a helyes, megfelelő válasz kiválasztására. A globális összefüggések megértése A létező környezeti problémák mögött gazdasági, társadalmi problémák állnak, amelyek globális problémákká szövődnek össze. Nagyon fontos, hogy ne csak egyenként lássák ezeket a gondokat a tanulók, hanem azok gazdasági, társadalmi okait is megértsék. Legyenek képesek ezeket az okokat azonosítani saját környezetükben, életükben, és tanuljanak meg ezeket szem előtt tartva cselekedni. Nem elegendő a szemléleti alapok megteremtése, arra is szükség van, hogy közösen fedezzük fel, hogy mit is tehetünk egyéni életünkben Az ember a természet része, csak akkor van esélye a boldogulásra, ha együttműködik környezetével, és nem uralkodni akar felette, ami a természet törvényeinek megértését, az élet minden formájának elismerését feltételezi. Fel kell fedeztetni, hogy biológiai sokféleség nélkül nincs emberi létezés sem.

A környezeti nevelés sajátos értékelési formái

A környezeti nevelés pedagógiai céljai, feladatai, illetve előírt követelményei határozzák meg azokat a tartalmakat, melyek értékelése a feladatunk. Nevelő tevékenységünk során mint azt a korábbi fejezetekből láthattuk – szakítani szeretnénk a passzív befogadás, a konvergens gondolkodás egyeduralma, a beszűkítés, az uniformizálás rossz gyakorlatával. Az értékmegőrzésre, az értékteremtésre és értékátadásra vállalkoztunk, a gyermek teljes személyiségét fejlesztjük. A pedagógus környezeti nevelési gyakorlatának színvonalát minősíthetjük az alábbi elvárások megítélésével. · Rendelkezzenek mindazon ismeretekkel, szakmai hozzáértéssel és személyiségvonásokkal, amelyek a környezettudatosság és az együttélési morál alakítása során mintaként szolgálnak. · Felkészülésüket hassa át az együttműködésre törekvés. · Törekedjenek fenntartani az egyensúlyt a személyiség szabadsága és a munkavégzés rendje között. · Tanulóik számára jól szervezett tevékenységek során biztosítanak sokoldalú, személyes tapasztalatszerzési lehetőséget és kommunikációs helyzetet. · Adjanak alkalmat az önálló elemzés, szabály, sejtés tanulói megfogalmazásának. Segítsék a szabály, összefüggés, megállapítás napi élethelyzetekben megjelenő példáinak és a szükségszerűségek felismerését. · Olyan lehetőségeket biztosítsanak, hogy a tananyag legyen természetes valóságában tanulmányozható, és élményt nyújtson. · Szervezzék meg az egyéni és kooperatív tanulás formáit, biztosítsák a differenciálás lehetőségeit a képességek fejlesztésének folyamatában. · A rendszerszemléletű gondolkodás kialakulását célozza meg. A tevékenységek szervezése és koordinálása során biztosítsák: a tanulói kíváncsiság megőrzését; az aktivitás fenntartását és megerősítését; a belső motivációs bázis fejlesztését; az általános és különleges adottságok felismerését, fejlesztését; a megismerő és rövid úton célravezető stratégiák felismerését, lehetőségeit; a tanuló jogát véleményének megfogalmazására, a tévedésre, elgondolásainak módosítására, az új utak keresésére; az igények kialakulását a gondolatmenetek elemzésére; a problémamegoldás folyamatának tudatos tervezésére, megvalósítására és a szükséges következmények számbavételére is.

Ellenőrző-értékelő tevékenységünk szempontjai: · Az ellenőrzés bizalomra épüljön és az elért tudásszint megismerésére irányuljon. Ennek alapján lehetséges a további célmeghatározás. Mindig biztosítsuk a javítás lehetőségét, mely tükrözze a következetes igényességet. Az értékelés során a nevelő körültekintő, lényegre irányuló, tárgyilagos, egyértelmű információkat adjon, mely tükrözi a fejlődés irányát és fokát, minősítve a személyes előrehaladást és határozott instrukciókat adva a továbblépéshez. Fontos az összefüggések meglátásának segítése. A környezeti nevelés eredménye nem mérhető olyan egzakt módon, mint a tantárgyi tudás. Az sem egyértelmű, hogy mi tekinthető az iskolai és mi a családi nevelés eredményének! A fejlődés folyamatos követése és az iskolai célokkal történő összevetése alapvető nevelői kötelesség. Tanulóink neveltségi szintje és beállítódásának értékelése magatartásuk és szorgalmuk minősítéseként jelenjék meg. Eredményvizsgálatunk egyes tanulók esetében az iskolai cél- és értékrendszer megvalósulására, a szociális képességek alakulására, a beállítódások és értékorientáció fejlődésére, a csoporthelyzet megismerésére, a konfliktuskezelés módjára irányul. Osztályközösségek esetében a csoportviszonyok alakulásának, a közvéleménynek, a morális gondolkodásnak, az informális kapcsolatrendszernek, a tevékenységrendszernek a megismerésére irányul. Eredményvizsgálati módszereink a következők lehetnek: folyamatkövető megfigyelés célzott megfigyelés helyzetfelmérés (szociometriai vizsgálat) tevékenységelemzés egyéni és csoportos megbeszélés, interjú. A nevelői követelmények teljesítéséről az intézmény belső ellenőrzési szabályzata részletes előírásokat tartalmaz. Választott módszereink lehetnek: a személyiségjellemzők és a feladatellátás minőségének megfigyelése; spontán és irányított személyes beszélgetések; írásos felmérés, illetve kérdőíves vizsgálat; nevelői teljesítmény és dokumentáció elemzése; a helytállás aktivitásának és minőségének követéses vizsgálata.

A környezeti nevelés lehetőségei

Az iskolába kerülő gyermekeket egy vagy két pedagógus gondjaira bízák. A tanító által kialakított környezet, az általa nyújtott viselkedési minta, értékrend a környezeti nevelés szempontjából is döntő. Az esztétikus, rendezett környezet, a mindennapi élet megszervezése segíti a kisiskolásokat az új környezetben való eligazodásban, és felkelti a vágyukat az iskolai élethez, a munkához nélkülözhetetlen tisztaság és rend iránt. Bár tudjuk, hogy a kisgyerekek először az olvasás, írás, számolás rejtelmeivel vannak elfoglalva, szívesen csodálkoznak rá egy-egy természeti jelenségre, szépségre is. Az iskolaérett gyermek közvetlen környezetének számos jelenségével találkozott már, sok személyes emléke, tapasztalata van, de ennek olykor nincs is tudatában. A tanító dolga, hogy a mozaikszerű tudásdarabokat egymás mellé illessze, rendszerezze. Az elsősök természetesen fogadják el a tanító magatartását, viselkedését, utasításait, véleményét. A tiszta környezet (beleértve a mellékhelyiségek, az iskolaudvar állapotát is), a mozgásigény kielégítése, a szétválogató hulladékgyűjtés (elemek, papír, komposztálható életmaradékok) napi gyakorlata természetes velejárói lehetnek a tanulók hétköznapijainak. A későbbi években ez a kör bővíthet, tudatosodhat. A tanító egyben osztályfőnök is: az osztály életének szervezésében hatékonyan segítheti a környezeti nevelést (állatok, növények gondozása az osztályteremben; a környezetvédelem jeles napjainak megünneplése; kirándulások szervezése az élő természet és az épített környezet szépségének átélésére stb.) A családdal való kapcsolata lehetővé teszi, hogy közös programok szervezésével a szülőkre is hatással legyen. A tanító többnyire az összes tantárgyat tanítja osztályának. Az egész napos (iskolaotthonos) formában megszervezett oktatás esetén is csak két pedagógusnak kell együttműködnie. Ennek köszönhető, hogy az osztálytanító általában könnyebben képes összerendezni és megszervezni a környezeti nevelés munkaformáit és színtereit, mint a felső tagozatos osztályfőnökök. A környezetismeret tantárgy a valóságos környezet megfigyelésével, vizsgálatával kielégítheti a gyermeki kíváncsiságot. Felkelti a

természeti jelenségek megismerésének vágyát, bemutatja az élővilág sokszínűségét, az élőlények egyedi, megismételhetetlen voltát, az ember felelősségét az élővilág megőrzésében. Ahhoz azonban, hogy a tanítványainkban kialakítsuk a kívánt magatartásformát, erős érzelmi kötődést is létre kell hozni, mely e viselkedés egyik motivációs bázisa. Erre lehetőség kínálkozik a magyar nyelv és irodalom órákon is. Az élő természethez, az élőlényekhez való érzelmi kötődés, a felelősségérzés itt más szempontból közelíthető meg. A versek, a történetek személyes hangon szólnak a gyermekekhez. Nagy íróink és költőink természetszeretete átsugárzik a gyermekekre. Az érzelmi kapcsolat létrejöttét segíthetjük a rajz és vizuális kultúra tanítása során is. Itt is lehetőség van a természet sokszínűségének, formagazdagságának a tanulmányozására. Egy csigaház, mákgubó, őszi levél vizsgálata a rajzi szempontokon túl új és új kérdéseket vet fel. A természetes anyagok (gyapjú, szalma, kukoricacsuhé, méhviasz stb.) használata új érzékelési területen, a tapintáson, szagláson keresztül ad élményt a gyerekeknek. A technika- és életvitelórákon a felhasznált természetes anyagok, az épített környezet megismerése nyújt lehetőséget a környezeti nevelés számára.

21. A fogyasztóvédelemmel kapcsolatos feladatok, tevékenységek

A Kormány 243/2003. (XII. 17.) számú rendeletével kiadott Nemzeti alaptanterv (NAT) értelmében a helyi tanterveknek biztosítani kell, hogy az egyes tantárgyak sajátosságaihoz igazodva a tanulók elsajátíthassák a fogyasztóvédelemmel összefüggő ismereteket, felkészüljenek azok gyakorlati alkalmazására. Így tehát kiemelt fejlesztési feladat a felkészülés a felnőtt életre, amelyben a fogyasztói kultúra kialakítása is jelentős szerepet kap. A ismeretek, készségek elsajátításának alapjai elsősorban a tantárgyi órakeretekben, a helyi tanterv tananyagához kapcsolódóan jelennek meg.

Iskolánkban a fogyasztóvédelmi oktatás célja:

A fogyasztói kultúra fejlesztése, a tudatos, kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése a tanulóknál. Ennek érdekében életkori sajátosságaihoz mérten:

- El kell érniük 8. évfolyam végére, hogy tanulóban tisztázódjanak a kívánság és szükséglet fogalmai, ezeket el tudja különíteni.
- Elvárjuk, hogy – életkori sajátosságaihoz igazodva – a reál érvényes egyéni és társadalmi jogokat tiszteletben tartsa.
- Védje a természet értékeit.
- A fogyasztás során tudjon tájékozódni, ismerje fel az alapvető döntési helyzeteket, és tudjon felkészülni döntéseire.

A fogyasztóvédelmi oktatás szinterei:

- a) az egyes tantárgyak tanórai foglalkozásai
  - magyar nyelvtan: kommunikáció, döntés,
  - matematika: fogyasztási számítások
  - környezetismeret, természetismereti tárgyak: eltérő fogyasztási szokások, élelmiszerek, egészséges táplálkozás, vegyszerek stb.),
- b) tanórán kívüli tevékenységek (vetélkedő, rendezvények),
- c) iskolán kívüli helyszínek (piaci séták, üzletek, esetlegesen pénzintézetek látogatása).

Módszertani elemek

A tudatos fogyasztóvá nevelés gyakorlatában a szülők a pedagógus legfontosabb segítői és viszont. Amennyiben rendszeresen adunk áruismerettel, vásárlással, fogyasztói döntésekkel kapcsolatos házi feladatokat, egy idő után segíthetünk abban, hogy a gyerekek minél tudatosabban éljék meg családjuk fogyasztói szokásait.

22. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges, nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke

Az iskola alapító okiratában meghatározott tevékenységhez szükséges kötelező (minimális) eszközök, felszerelések többségével rendelkezünk. Az 1/1998 (VII.24.) OM rendelet alapján járunk el, a konkrét feltételeket, az ütemezést a fenntartóval egyeztetjük. A tervek szerint a szükséges felszerelések beszerzése, megépítése folyamatosan történik.

Kötelező eszközök és felszerelések

- Nem rendelkezünk az iskola minden tanulóját befogadó aulával.
- Számítógép parkunk fejlesztésre szorul. Az internet hozzáférés biztosított.
- Nagy gond az épületek állapota. Karbantartásra, állagmegóvásra, felújításra a szűkös költségvetés nem biztosít lehetőséget. Pályázatokon kell a hiányzó pénzeszközöket megszerezni.

Funkcionális taneszköz-jegyzék

- A legszükségesebb taneszközökkel rendelkezünk, illetve ezek beszerzése (a költségvetés ill. a nyertes pályázatok függvényében) tervszerűen történik. Gondot jelent a régi eszközök állapota.
- A könyvtárban rendelkezünk a legalapvetőbb audiovizuális eszközökkel. A könyvtár számítógépparkja nem megfelelő.

Céljaink:

- Az élethosszig tartó tanulás kulcskompetenciáinak fejlesztéséhez szükséges, egyenlő hozzáférést biztosító IKT infrastruktúra megteremtése, a számítógép állomány korszerűsítése.
- A taneszközök kiválasztásánál figyelembe vesszük, hogy a frontális osztálymunkáról a hangsúly áttevődött az egyéni és egyedileg szervezett csoportos tanulási folyamatra.

Olyan eszközöket kell tehát beszereznünk, melyek támogatják a kooperatív tanulási technikák széles körű alkalmazását.

A fejlesztés következtében megvalósulandó célok:

- megvalósulhat az elektronikus mérés-értékelés rendszere,
- növekedhet az IKT eszközellátással támogatott órák aránya,
- az intézmény minden tantermében elérhető lehet az internet,
- adottá válhatnak a kompetencia alapú oktatás taneszközei.

23. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

A nevelőtestület folyamatos feladata az iskolai közösség fejlesztésének megalapozása, s azok alapján a magatartás és szorgalmi jegyekkel való értékelése.

Mind a magatartás, mind a szorgalom minősítésére négy fokozatot használunk.

23. 1. A magatartás értékelésének elvei

A magatartás minősítésének szempontjai:

példás (5):

- a közösségi munkát lelkesen és szívesen végzi, lehet rá számítani különböző feladatok megvalósításában

- vigyáz saját munkájára, annak eredményére
- ügyel az iskola rendjére
- személyi és társadalmi tulajdon iránt érzett felelőssége maximális
- kötelességeit elvégzi
- felnőttekhez és társaihoz tisztelettudóan, megfelelő hangerővel, durva kifejezések mellőzésével beszél
- pontosan érkezik az iskolába, indokolt esetben és igazoltan hiányzik
- ünnepélyeken, szünetekben fegyelmezetten viselkedik
- minden esetben tisztelettudóan köszön társainak és a felnőtteknek
- a buszon, az utcán tisztelettudóan viselkedik

jó (4)

- csak segítséggel és biztatással végez feladatokat
- teljesítménye nincs mindig összhangban képességeivel
- az általa elkövetett hibákért nem mindig vállal felelősséget
- kötelességeit igyekszik ellátni
- személyi és társadalmi tulajdon által érzett felelőssége időnként kifogásolható
- a hangneme még többnyire megfelelő, de a durva kifejezések már megjelennek.
- időnként elkésik, de indokolt esetben hiányzik csak, s ezt a szülő igazolja
- ünnepélyen, szünetben figyelmeztetni kell a helyes viselkedésre
- felnőttekhez tisztelettudó, a köszönről nem feledkezik meg, de társaink csak figyelmeztetésre köszön

változó (3)

- közösségi munkában vonakodva vesz részt, gyakran passzív
- a közösség gyakran emel kifogást ellene
- időnként és csak utasításra végzi el feladatait, de hibáira rámutatva kijavítja azokat
- gyakran hiányzik
- saját hibáit nem ismeri el, durva a vélemény-nyilvánítása
- figyelmeztetésre időlegesen elmarad a durva kifejezés
- gyakran késik, mulasztását nem mindig tudja igazolni
- ünnepélyen tiszteletadásra figyelmeztetni kell
- szünetben általános az agresszivitása
- sem felnőtteknek, sem társainak nem köszön, napközben rendszeresen problémás, akarattal zavarja társait
- osztályfőnöki intés

rossz (2)

- közösségi munkából kivonja magát
- kirívó magatartásával károsan hat, bomlaszt
- munkáját hanyagul végzi, felelősségérzete gyenge, vagy hiányzik
- rendszeresen nem jár iskolába, gyakran késik, óráról elszökik, mulasztását nem tudja igazolni
- agresszív, durva, támadó jellegű hangnem, a hangos megnyilvánulás általános
- ünnepélyen nem tiszteletadó
- szünetben agresszív, anyagi károkat okoz, saját és mások testi épségét veszélyezteti
- nem köszön, az utcán rongál, veszekedik
- rendőrségi felügyelet alatt van
- igazgatói intés, megrovás

23. 2. A szorgalomjegyek megállapításának elvei

példás (5)

- a munkája képességeinek megfelelő, aktívan dolgozik, felszerelését őrzi, óvja
- érdeklődéssel végzi feladatait
- a fegyelmet betartja, társait is erre biztatja
- iskolai munkáját késedelem nélkül kezdi és fejezi be
- házi feladatait mindig elvégzi

jó (4)

- teljesítménye képességétől elmarad, de aktívan részt vesz a feladatok elvégzésében
- kevés hibával dolgozik
- érdeklődéssel, pontosan és időben végzi munkáját, a rendet betartja

változó (3)

- képességeitől elmarad a teljesítménye, aktivitása ingadozó, hibásan dolgozik az iskolai felszerelésekkel nem törődik, időnként rongálja
- ritkán, de vét a házirend szabályai ellen
- időnként pontatlan, munkája hiányosságokat jelez

hanyag(2)

- órán nem akar dolgozni, felszerelését, könyveit rongálja
- felszólításra is nehezen végzi munkáját
- ismerve személyiségét, sokkal több várható el tőle, mégis szétszórtság, pontatlanság rá jellemző

23. 3. A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

Jutalmazás

a) Osztályfőnöki dicséret

- iskolába pontosan érkeznek, tankötelezettségének eleget tesznek
- a tanórákon figyel, gondosan dolgozik
- pedagógusirányítással osztályfokának megfelelő önművelő tevékenységet folytat
- felszereléseit, füzeteit rendben tartja
- társaival szemben udvarias, figyelmes
- óvja környezete tisztaságát
- társait figyelmezteti az iskolai rend megtartására
- megbízásokat teljesít
- közösségi megbízásokban példát mutat
- nevelőivel udvariasan viselkedik
- társait is figyelmezteti a felnőttekkel és iskolatársaival szemben való helyes viselkedésre

b) Igazgatói dicséret

- akár egy alkalommal is kiemelkedő iskolai és megyei, regionális, illetve országos versenyen való szereplésért
- kiemelkedő tanulmányi eredményért
- kiemelkedő szorgalomért, példamutató magatartásáért
- kiemelkedő közösségi munkáért

- elismerés segítőkész, toleráns viselkedésért

c) Fokozatok

- szülő és osztályfőnök jelenlétében, szóban
- osztályközösség előtt szóban
- írásbeli dicséret
- iskola közösség előtti igazgatói dicséret:

d) Formái:

- dicsérő oklevél
- jutalom átadása
- írásbeli dicséret

Felterjesztő az osztályfőnök.

Fegyelmezés

Azokat a tanulókat, akik az iskola házirendjét tanórán vagy tanóránk kívül, az iskolán belül vagy az iskolán kívül megszegik, vagyis az iskolai közösség normáit sértő viselkedést, magatartást tanúsítanak, fegyelmező intézkedésben kell részesíteni.

A tanuló fegyelmezetlen magatartását rendszabályozó intézkedések a következők:

- nevelői figyelmeztetés
- osztályfőnöki figyelmeztetés
- osztályfőnöki intés
- osztályfőnöki megrovás
- igazgatói figyelmeztetés
- igazgatói intés
- igazgatói megrovás

Az elmarasztalás fokozatának megállapítása az osztályfőnök feladata, s ez az osztályban tanító szaktanárok javaslatainak figyelembe vételével történik. A bejegyzés az ellenőrző könyvbe és a naplóba pedagógus és az osztályfőnök feladata. A szülővel alá kell írattni.

Fegyelmi büntetés

Ha a tanuló a kötelességeit vétkenesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető. A felelősségre vonás eljárás módja és formájára nézve a 2011. évi CXCV. Knt.58.§ (3)-(14) és a Knt.59.§ (1)-(3) rendeletei az irányadók.

Orosháza, 2014. május 08.

24. Rehabilitációs pedagógiai program

Súlyos- halmozottan fogyatékos tanulók nevelés-oktatását végző iskolája számára

24. I. Bevezetés

Az intézmény alapadatai és a működésével összefüggő egyéb adatok megegyeznek a 2014-ben készült és jóváhagyott pedagógiai program adataival.

24. II. Súlyos- halmozottan fogyatékos gyermekek, tanulók pszichológiai és pedagógiai szempontú jellemzése

A súlyos és halmozott fogyatékoság az egész életben fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében a speciálisan humán funkciók – mint a kommunikáció, a beszéd, a mozgás, az értelem és az érzékelés-észlelés – minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű zavar mutatható ki, amely következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben elmaradnak az átlagtól. Így az érintett személy egyrészt tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, másrészt társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékoság hátterében rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező átható, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. Ez leggyakrabban a motoros, a kommunikációs, az értelmi funkciók zavarát, valamint az érzékelés-észlelés és a viselkedés érintettségét jelenti. A fenti fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a pedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából *sajátos nevelési igényként* jelentkeznek. E tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségük megtartása, az emberi és a dologi világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalomban való aktív közreműködés érdekében. Egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségére, támogatására utaltak; személyiségük kibontakoztatása érdekében fejlesztő iskolai oktatásra van szükségük.

A súlyos-halmozott fogyatékoság olyan állapot, melynek hátterében rendszerint a korai életszakaszban (pre- vagy perinatálisan), ritkán a későbbi életkorban bekövetkező súlyos, átható, komplex sérülés áll, ami rendszerint a központi idegrendszert is érinti. A komplex károsodás következményeként rendkívül változatos formában megjelenő, összetett tünetegyüttes alakul ki, ami a személyiség fejlődésében jelentős eltéréseket, funkciózavarokat, a tevékenységben súlyos akadályozottságot, és a társadalmi életben való részvételben súlyos hátrányokat okoz. A fejlődés eltérése és a tevékenység akadályozottsága a motoros, a kommunikációs funkciók és e kettővel szoros kapcsolatban álló értelmi funkciók területén a legszembetűnőbb.

A motoros funkciók területén a fejkontroll és a tekintés kontrolljának hiánya, a felegyenesedés, állás, helyváltoztatás képességének súlyos nehézségei, vagy hiánya, a végtagok működésének súlyos zavarai, a komplex mozgásminták koordinációjának zavarai és a beszédszervek funkciózavarai fordulnak elő. A motoros funkciózavarok következtében minden mozgásaktivitást feltételező tevékenység területén akadályozottság figyelhető meg.

A kommunikációs funkciók területén a kifejező beszéd hiánya, a nonverbális és/vagy metakommunikatív jelzések használatának bizonytalanságai, a beszédértés nehezen megítélhető szintje a kölcsönös kommunikációs megértés zavarát, akadályozottságát vagy

hiányát okozzák. Ebből következően a környezettel való kapcsolatfelvétel és az együttműködés nehezített, ami a társadalmi beilleszkedés szempontjából jelent hátrányt.

A súlyos és halmozódó károsodások miatt a súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermekek aktivitásukban a fejlődés kezdeti szintjét mutatják, az értelmi funkciók eltéréseit elsősorban a szenzoros vagy szenzomotoros, és az emocionális-szociális funkciók területén észleljük.

A szenzoros funkciók területén az érzékelés-észlelés organikus, funkcionális vagy pszichés jellegű kiesései, az ingerek felfogásának és feldolgozásának alacsony szintű képessége, az érzékletek és a mozgásminták, illetve viselkedésformák összehangolásának hiányos képessége, a túlérzékenység, vagy az alacsony ingerküszöb okozhat nehézséget. A tünet-együttesben előfordulhat látás- vagy hallászavar, vakság és/vagy siketség is.

Az emocionális-szociális funkciók területén külön megfogalmazást nyer több feltűnő magatartásforma (agresszív/autoagresszív viselkedés), a túlérzékenység, a személyektől és tárgyaktól való elvonatkoztatás képességének hiánya vagy zavara, a hangulati labilitás, és az inadekvát érzelmi kitörések. (pl. nevetés/sírás). A tünet-együttesben előfordulhat autisztikus viselkedés vagy autizmus spektrumzavar.

Mindezekhez az eltérésekhez társulhatnak még különböző krónikus betegségek, fokozott görcskészség (epilepszia), tartós gyógyszeresedés és egészségügyi terápiás szükséglet, megnövekedett balesetveszély és halálozási rizikó. Ezek további súlyosbító, személyiségfejlődést nehezítő feltételeket teremthetnek.

Súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermekeknél az önkiszolgálási képesség alacsony szintje figyelhető meg, amit a motoros funkciózavarok és az értelmi funkciók zavarai egyaránt okozhatnak. Tekintettel a mindennapos tevékenységek mozgásba ágyazottsága, rendszerint a mozgáskorlátozottság okozza a személyi függőséget.

A fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a gyógypedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából sajátos nevelési igényként jelentkeznek, ezek határozzák meg a nevelés, fejlesztés alapelveit, cél- és feladatrendszerét, tartalmait és területeit.

A továbbiakban a pedagógiai program nevelési program része kiegészül a súlyosan-halmozottan fogyatékos tanulók rehabilitációs pedagógiai programjával következők szerint:

24. III. Rehabilitációs pedagógiai program

A súlyos, halmozott fogyatékos pedagógiai következményei meghatározzák a fejlesztő nevelés, oktatás célját, feladatait, s az alkalmazott alapelveket is.

24.III. 1. Célok

A rehabilitációs pedagógiai program iskolai körülmények között olyan fejlesztést nyújt, mely törekszik képessé tenni a tanulókat szűkebb és tágabb környezetük egyre bővülő megismerésére, saját életük mindennapi élményeinek megélésére, és az ezekben való egyre tevékenyebb részvételre, továbbá egyszerű társas kapcsolatok kialakítására és fenntartására, aminek eredményeképpen jobb minőségű életet élhetnek.

24.III. 2. Feladatok

A családban már kialakított szokások, jelzések, megszerzett képességek, készségek, elsajátított tudásanyag feltérképezése és az iskolai életbe való lehetőség szerinti beépítése és fejlesztése.

A súlyos és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott tanulók épen maradt funkcióira alapozva a sérült funkciók fejlesztése egyéni lehetőségeik szerint a kidolgozott fejlesztési program, egyéni fejlesztési tervek alapján.

Elemi szintű ismeretek elsajátíttatása szűkebb és tágabb környezetük jelenségeiről.

A kommunikáció egyénenként változó lehetőségeinek feltérképezése, a tanulók állandó ösztönzése a számukra lehetséges önkifejezési módok tudatos alkalmazására, gyakorlására.

A tanulók mozgásállapotának lehetőség szerinti javítása, a meglévő funkciók állandó fejlesztése, az önállóan kivitelezhető mozgások adta lehetőségek folyamatos kihasználása.

A szociális készségek, társas kapcsolatok, elemi magatartási formák megismertetése.

A szabadidős és játéktevékenységben való aktív részvétel elősegítése.

Szoros kapcsolattartás a szülőkkel a tanulók eredményes fejlesztése, a szülő-gyerek kapcsolat segítése érdekében.

24.III. 3. Alapelvek

A Súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelés- oktatása irányelve részletesen ismerteti a gyógypedagógiai nevelés, fejlesztés során alkalmazott alapelveket:

- Komplexitás és személyiségközpontúság elve
- Interakció és kommunikáció elve
- Kooperáció elve
- Differenciálás és individualizáció elve
- Normalizáció és participáció elve

A mindennapi fejlesztés során szem előtt tartandó pedagógiai elvek, melyek az intézmény helyi sajátosságainak megfelelően módosulhatnak:

A fejlesztés minden esetben játékosan, konkrét tapasztalatok, valóság-hű szemléltetés útján történjen.

Az egyéni adottságok figyelembevételével, ennek megfelelően:

- egyénre szabott fejlesztési terv szerint történő fejlesztés biztosítása

- egyéni foglalkozások keretében és
- csoportban differenciáltan.

Tanulásszervezési alapelv, hogy a csoportban a különböző fejlesztést végző pedagógusok száma a lehető legkevesebb legyen, mivel a személyes kötődések és a szoros team-munka (amely nagyobb létszám esetén nehezített) fokozzák az eredményességet.

Ugyancsak tanulásszervezési alapelv, s egyben az eredményesség feltétele, hogy a csoportos foglalkozások időtartama alatt az optimális fejlesztéshez szükséges számú pedagógus és asszisztens biztosítása elengedhetetlen (legalább 2 fő). Bizonyos esetekben (mozgásnevelés órán, étkezéskor, kirándulásokon) ennél több, akár a tanulók létszámával megegyező felnőtt jelenléte szükséges.

A team-munka rendszeres és hatékony legyen.

A szülőkkel való kapcsolattartás lehetőleg napi kapcsolatot, állandó információcserét jelentsen.

24.IV. A tanulói jogviszony

24.IV. 1. A bekerülés feltételei

A fejlesztő nevelés-oktatás keretében azok a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók kezdenek meg tankötelezettségük teljesítését, akik az adott tanévkezdés évében hatodik életévüket május 31-ig, szülői kérésre, akik december 31-ig betöltik. A fejlesztő nevelés-oktatás megkezdése a megyei szakértői bizottsági feladatokat ellátó intézmény szakértői véleménye alapján történhet. A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanuló annak a tanítási évnél az utolsó napjáig köteles részt venni, amelyben betölti a tizenhatodik életévét és annak a tanítási évnél az utolsó napjáig vehet részt, amelyben betölti a huszonharmadik életévét.

A fejlesztő nevelés-oktatásban részt vevő tanulókat a sajátos nevelési igényük, fejlettségük és életkoruk alapján osztjuk fejlesztő csoportokba, a szülő igénye, a gyermek állapota és a szakértői bizottság fejlesztő foglalkozások heti óraszámára vonatkozó javaslatának figyelembevételével.

meg.

24.IV. 2. A továbbhaladás

A programban rögzített témakörök szerint történik a tanulók fejlesztése. Az ismeretek évről évre koncentrikusan vagy spirálisan bővülnek, melyek elsajátításában a tanulók egyéni tempójuk szerint haladnak. Az évfolyamok közötti átmenethez nincs szükség megadott teljesítmények elérésére, követelmények teljesítésére, az évfolyamok között a továbbhaladás automatikus.

24.IV. 3. Átjárhatóság az iskola többi osztályába

Ha a fejlesztő nevelés- oktatást ellátó csoportba járó tanulók közül valaki a személyre szabott fejlesztés hatására olyan szintre jut, hogy a többi tanulóval együtt eredményesen oktatható az intézmény helyi tanterve szerint, meg lehet kísérelni az áthelyezését a szintjének megfelelő csoportba.

24.V. Csoportlétszám

A fejlesztő nevelés- oktatást ellátó csoport létszáma a 20/2012. EMMI rendelet 140. § (2) alapján legfeljebb 6 fő lehet. Háromnál kevesebb gyermek esetében a csoportos foglalkoztatás előnyei azonban már nem valósulnak meg, ideális csoportlétszámnak öt fő tekinthető.

A fejlesztő nevelés- oktatást ellátó csoportból a gyermekek csak szakértői bizottsági javaslatra, intézményi vagy szülői kezdeményezésre kerülhetnek más intézménybe. A tanulói jogviszony egyéb esetekben a Nemzeti Köznevelési törvényben meghatározott tankötelezettségi korhatár elérésével szűnik meg.

24.V. 1. Az értékelés rendszere a fejlesztő nevelés- oktatás során

A tanulókkal foglalkozó szakmai team minden félévben és tanév végén értékelést készít a gyermek haladásáról. Ez az értékelés lehetőséget nyújt arra, hogy a szakmai team egységbe foglalja tapasztalatait, kontrollálja önmaga munkáját és a pedagógiai tervet. Az értékelés tartalmazza a tanuló minden egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, javaslatokat tesz az újabb fejlesztési terv elkészítésére vagy a meglévő kiegészítésére, módosítására. A tanév végi értékelés egyben a tanuló bizonyítványaként is szolgál, melynek egyik példánya a haladási naplóhoz csatolandó, másik példányát a szülő kapja.

24.VI. Fejlesztési program

24.VI. 1. Fejlesztési területek és foglalkozások

A súlyos-halmozottan fogyatékos gyermekek, tanulók sajátosságai és a nevelési alapelvek alapján körvonalazhatók a fejlesztés fő területei. Ezek a területek nem választhatók szét, komplex egységként kezelendők, és természetes módon épülnek be a mindennapi tevékenységbe is. A rehabilitációs programban meghatározott fejlesztő foglalkozásokon az egyes fejlesztési területeknél ismertetett feladatok, tevékenységek több foglalkozáson is megjelennek, keresztkapcsolatokat képezve.

A fejlesztés területei

- a kognitív funkciók fejlesztése
- az érzékelés, észlelés fejlesztése
- beszédfejlesztés
- a kommunikáció fejlesztése
- esztétikai nevelés
- érzelmi és szociális nevelés
- a mozgásnevelés
- fejlesztő gondozás és önkiszolgálásra nevelés

Ezek a fejlesztési területek majdnem teljesen megegyeznek az iskoláskor előtti fejlesztés területeivel.

Foglalkozások („tantárgyak”)

- szűkebb és tágabb környezet
- reggeli és bűcsű kör
- játék és szórakozás
- mozgásnevelés
- testi higiénia.

(A foglalkozások elnevezései F. Schäffer koncepciójából származnak.)

A fejlesztési feladatoknál és a foglalkozásoknál ismertetett tartalmakat nem bontottuk szét sem évfolyamokra, sem pedagógiai szakaszokra. A gyermekek jelentősen eltérő képességei miatt ez nem látszik célszerűnek. Mindig a csoport tanulóinak képességeihez kell igazítani az éves fejlesztési terveket (tanmeneteket) és az egyéni fejlesztési terveket is.

Heti foglalkozási rend

Sor-Szám	Időpont	Időtartam	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
0.	7.45-8.15	30 perc	Érkezés az iskolába, az iskolabusszal	Érkezés az iskolába, az iskolabusszal	Érkezés az iskolába, az iskolabusszal	Érkezés az iskolába, az iskolabusszal	Érkezés az iskolába, az iskolabusszal
1.	8.15-9.00	15 perc 30 perc	Testi higiénia Reggeli kör	Testi higiénia Reggeli kör	Testi higiénia Reggeli kör	Testi higiénia Reggeli kör	Testi higiénia Reggeli kör
2.	9.15-10.00	45 perc	Szűkebb és tágabb környezet	Szűkebb és tágabb környezet	Szűkebb és tágabb környezet	Szűkebb és tágabb környezet	Szűkebb és tágabb környezet
3.	10.00-11.00	60 perc	Játék és szórakozás	Játék és szórakozás	Szűkebb és tágabb környezet	Játék és szórakozás	Játék és szórakozás
4.	11.15-12.00	45 perc	Mozgásnevelés	Mozgásnevelés	Szűkebb és tágabb környezet	Mozgásnevelés	Mozgásnevelés

FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

A foglalkozások és a fejlesztési területek keresztkapcsolatai

Egy-egy foglalkozás keretén belül általában több terület célzott fejlesztése is történik, úgy, hogy azok nem választhatók külön, szerves egységbe fonódnak.

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli és bűcsű kör	Játék és szórakozás	Mozgás-nevelés	Testi higiénia
Kognitív funkciók fejlesztése	X	X	X	X	X
Érzékelés, észlelés fejlesztése	X	X	X	X	X
Beszéd-fejlesztés	X	X	X	X	X
Kommunikáció	X	X	X	X	X
Esztétikai nevelés	X	X	X	X	X
Érzelmi és szociális nevelés	X	X	X	X	X
Mozgás-fejlesztés	X	X	X	X	X
Fejlesztő gondozás és önkiszolgálásra nevelés	X	X	X	X	X

24.VII. A kognitív funkciók fejlesztése

A kognitív, vagy más szóval megismerő funkciók gyűjtőfogalom, melyhez a következő területek tartoznak:

- – figyelem, megfigyelőképesség
- érzékelés-észlelés
- emlékezet
- gondolkodási funkciók.

Ezek közül az érzékelés-észlelést külön fejezetben tárgyaljuk, ezért itt csak a figyelem, megfigyelőképesség, az emlékezet és a gondolkodás területére térünk ki.

24.VII. 1. A figyelem, a megfigyelőképesség fejlesztése

Előzmények

A központi idegrendszer sérülése mind a spontán, mind az akaratlagos figyelem működésére kihat. A környezet ingereire történő spontán odafigyelés csak nagy intenzitású, hosszantartó és a gyermekek számára kifejezetten felszólító jellegű ingerek esetén megfigyelhető. Ugyanakkor az akaratlagos figyelem még egyéni foglalkozásokon is hamar elterelődik. Az aktivációs szint ingadozása és a motiváció gyengesége nem teszi lehetővé a koncentrált, pontos, alapos megfigyelést. A fejkontroll, a fixáció, a célirányos nyúlás és a manipuláció gyengesége vagy hiánya és a társuló érzékelési és észlelési zavarok jelentősen leszűkítik a megfigyelhető tárgyak és jelenségek körét.

Célok

- A tanulók környezet iránti érdeklődésének kialakulása.
- Új és régi, megszokott ingerek közötti különbségtétel képességének kialakulása.
- Új inger jelentkezésekor spontán odafordulás kialakulása.
- Egy-egy tevékenységnél való elidőzés.
- Lehetőség szerint az összes érzékszerv használata egy-egy dolog alapos megfigyelésekor.
- Az adott helyzet, tevékenység szempontjából fontos és jelentéktelen ingerek elkülönítése.

Feladatok

A megismerési kedv felkeltése.

A figyelem tartósságának, elmélyültségének, terjedelmének fejlesztése.

Az akaratlagos, szelektív figyelmi funkciók fejlesztése.

A megosztott figyelem kialakítása (távlati cél).

Alapelvek

- A gyermek figyelme, koncentrációja, együttműködése alapját képezi minden pedagógiai és terápiás tevékenységnek. Ezért a figyelemfejlesztés minden foglalkozás feladatai között szerepel.
- A napirend kialakításánál és a célok, elvárások megtervezésénél figyelembe kell venni, hogy a halmozottan sérült gyerekektől komoly figyelmet és erőfeszítést követelnek azok a

tevékenységek is, amelyeket ép társaik már rutinszerűen végeznek (pl.: étkezés, WC-használat, játék, stb.). Ezért a nagy koncentrációt igénylő feladatok között lazító gyakorlatokat vagy pihenést kell biztosítani.

A figyelmet, megfigyelőképességet fejlesztő tanulási tartalmak megjelenése a különböző foglalkozásokon

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
A figyelem , megfigyelőképesség	<p>Állatok, növények és tárgyak különböző érzékszervekkel történő alapos megfigyelése</p> <p>A tárgyak funkcióinak megfigyelése</p> <p>Jelenségek különböző érzékszervekkel történő megfigyelése (pl. időjárás, olvadás)</p> <p>Fixálás tárgyakra, képekre (pl. diavetítés)</p> <p>Szemkontaktus felvétele, megtartása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szem – kéz koordináció mutatós és mindenfajta tevékenység közben (a Játék és szórakozás foglalkozáshoz is) • A két kéz koordinációja manipuláció során • Testhelyzetek megtartása, és optimális testhelyzetek felvétele a tevékenykedés során • Új, váratlan ingerekre is nyitottnak kell lenni (pl. séta, kirándulás, spontán helyzetek során) 	<ul style="list-style-type: none"> • Intenzív egymásra figyelés: <ul style="list-style-type: none"> - kik vannak mellettem - ki van velem szemben - megfigyelni, hogy hiányzik-e valaki - szemkontaktus felvétele, megtartása • Annak felismerése, hogy mikor szólítanak a nevemen • A hangszerek hangjainak felismerése és megkülönböztetése • Énekek felismerése (kezdő sor, csak dallam, stb.) • A csend felismerése • A másik kezét megfogni és figyelni, hogy ne szakadjunk el • A megszólítás felismerése [Lehet hanggal (név elhangzása, a név éneklése, a név ritmusa tapssal vagy hangszerrel), érintéssel, szemkontaktussal, labdagurítással] 	<ul style="list-style-type: none"> • Közös játéktevékenység közben a megosztott figyelem fejlesztése: figyelni: <ul style="list-style-type: none"> - a játéktevékenységre - a társakra • Fixálás a játéktárgyakra • Szemkontaktus felvétele és megtartása • A megszólítás felismerése • A soron következő felismerése • Mozgások, mozdulatok megfigyelése (építőjátékok, szerepjátékok) • Játékszabályok megfigyelése • Zenehallgatás tánc közben: <ul style="list-style-type: none"> - a zenedarabok, számok kezdetének és végének felismerése - hangulatok felismerése - figyelni a zene lüktetésére - a zene hangulata és/vagy lüktetése megváltozásának felismerése • zenehallgatás tánc 	<p>A gyermek figyelmének ráirányítása az adott feladatra, ezáltal a gyermek aktív részvételének biztosítása, mely a mozgás-fejlesztés hatékonyságát növeli</p> <p>Egyszerű utasítások megértése, követése (pl.: emeld fel a karod, lazítsd el a lábad)</p> <p>Állandó folyamatos kontaktus fenntartása</p> <p>Saját testhelyzet megfigyelése</p> <p>A testhelyzet változtatásának megfigyelése</p> <p>Utánzásos feladatoknál a mozgások megfigyelése</p> <p>Motiváltság kialakítása</p>	<p>A gyermekekkel való kapcsolat fenntartása szem-kontaktussal, beszéddel</p> <p>A gyermekek figyelmének ráirányítása az adott tevékenységre, illetve tárgyra a gondozási folyamat során. Pl. kézmosáskor: mosdó, csap, a vízszög, a szappan, a törülköző, és az ezekkel kapcsolatos cselekvések</p>

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
A figyelem , megfigyelőképesség	<ul style="list-style-type: none"> Ének, zene, mondóka vagy vers hallgatása közben: a darabok kezdetének és végének felismerése hangulatuk felismerése a zene és a mozdulat (pl. festés) összehangolása Változások megfigyelése: - jelenségek szemlélése - sütés – főzés - gyurmázás, formázás - festés, színezés közben 	<ul style="list-style-type: none"> Mozgások pontos kivitelezése (érintés, labdagurítás, hangszerhasználat, kézfogás, stabil testhelyzet megtartása) Mozdulatok megfigyelése (mozdulatokkal kísért énekek, mozgásos játékok) Az időjárás megfigyelése 	<ul style="list-style-type: none"> Játéktárgyak és a környezet tárgyainak, jelenségeinek megfigyelése játék vagy szemlélézés közben: színe formája tapintása hangja funkciója Valaki, vagy valami hiányának a megfigyelése (pl.: bújóska, eldugós játék) Változás, változtatás megfigyelése (pl.: építő-játékok) A testhelyzet és a testhelyzet változásának megfigyelése játéktevékenység közben, hintázáskor, mozgásos játékokban 		

Általános elvárások

A gyermekek egyéni érzékelési – észlelési, kognitív, mozgásos lehetőségeihez mértén aktív részvétel, interakció a környezettel.

Módszerek

Egyéni és csoportos foglalkozások keretében:

- szomato –, tiflo –, szurdopedagógiai és logopédiai módszerek
- a bazális stimuláció elemei
- alternatív kommunikációs technikák
- kompenzáló technikák
- evésterápia
- gondozási feladatok terápiás végzése
- tanulmányi séták, kirándulások
- bemutatás
- valós és valóság-hű szemléltetés
- egyénre szabott segítségnyújtás
- játékosság
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök

A szűkebb-tágabb környezet tárgyai, személyek, élőlények, a természet jelenségei, erői, képek, hangfelvételek, festékek, hangszerek, zene, diavetítő, magnó.

24.VII. 2. Az emlékezet fejlesztése

Előzmények

Az emlékezet sérülése a gyengébb, halványabb, hiányos, nehezen felidézhető és hamar elhalványodó emlékképekben nyilvánul meg. Mivel a beszéd hiánya és a manipuláció, valamint a fixálás gyengesége miatt a kommunikáció jelentősen akadályozottá válik, az emlékezet működésének objektív megítélése nehéz.

Célok

A gyermekek olyan fejlettségi szintre való eljuttatása, hogy emlékezzenek:

- – a mindennapos események egymást követő mozzanataira,
  - kialakult szokásokra a családban, a csoportban,
  - a begyakorolt korrekciós mozgásformákra, a testhelyzetekre,
  - korábbi élményekre, tapasztalatokra,
  - a napirendre

– egy adott dolog (szűkebb–tágabb környezetünk tárgya, jelensége, stb.) megismerése során szerzett különböző érzékeletre, észleletekre.

Feladatok

- A fejlettségi szintet figyelembe vevő bevésés,
- a fejlettségi szintet figyelembe vevő felidézés,
- a rövid, majd a hosszú távú emlékezet fejlesztése.
- A különböző érzékelési területek érzékeleti és észleletei megőrzésének elősegítése:
  - látás
  - hallás
  - bőrérzékelés
  - szaglás
  - ízlelés
  - egyensúly
  - kineztészia
  - térészlelés
  - az idő észlelése.
- A különböző érzékelet és észleletek összekapcsolódásának, integrálódásának elősegítésével a felidézés megkönnyítése.
- Egyszerű összefüggések felismertetése, megtanítása a felidézés elősegítése céljából.
- A kommunikáció fejlesztése, amely lehetővé teszi az emlékképek kifejezését.
- A cselekvések mozgásos feltételeinek javítása, amelyek szintén az emlékképek kifejezését szolgálják.
- Jelek, szimbólumok kialakítása, melyekkel bonyolultabb eseményeket, történéseket idézhetünk fel egyszerűbben.
- Szoros kapcsolattartás a szülőkkel az üzenő füzetten keresztül az iskolai és a hétközi eseményekről, hogy ezek később is felidézhetők legyenek.

Alapelvek

Az adott tartalom különböző észlelési területek felől, különbözőképpen történő megismertetése.

A kis lépésekben való haladás elve.

Gyakori ismétlés, ellenőrzés.

A tanmenet összeállításánál alapelv, hogy az ismeretek egymásra épüljenek és koncentrikusan bővüljenek.

Az emlékezetet fejlesztő tanulási tartalmak megjelenése a különböző foglalkozásokon

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Emlékezet	Emlékezés a korábbi élményekre, tapasztalatokra	Emlékezés a hétfégi eseményekre az évszakokról, az időjárásról tanultakra ki hiányzott tegnap, ki volt beteg? Milyen nap van ma? – vagyis: a napok jellegzetességei (pl.: a hét kezdő napja, vagy mozgásos nap) Cselekvések felidézése (pl.: „ma festeni/főzni fogunk”) Kit köszöntöttünk már és kit még nem? Kinek nem énekeltük még a nevét? Emlékezés az énekeket kísérő mozdulatokra és azok sorrendjére	<ul style="list-style-type: none"> Emlékezés korábbi élményekre elemi játékszabályokra mesékre, történetekre 	<p>Állandó feladatsornál: emlékezés a feladatokra és a sorrendjükre</p> <p>Az egyes testrészek érzékleti képeinek, funkcióinak, nevének felidézése, testfogalom kialakítása</p> <p>Mozdulatokkal kísért mondókák, versek, énekek megtanulása, melyek játékosan segítik a különböző mozgásformák felfedezését és gyakorlását</p> <p>Utánzásos feladatokkal a rövid távú emlékezet fejlesztése</p> <p>Általános, mindig érvényes szabályok tudatosítása a hosszú távú emlékezet fejlesztése céljából (pl.: a fejtartásra, kéztámaszra, korrekciós helyzetekre, helyzet- és helyváltató mozgások kivitelezésére vonatkozó szabályok)</p> <p>Játékszabályok elsajátítása</p>	<p>Az egyes gondozási feladatok mozzanataira és azok sorrendjére való emlékezés</p> <p>Az egyes gondozási feladatok végzése során használt eszközök megjegyzése, felismerése (pl.: ruhadarabok, fogkefe, szappan, fogkrém)</p> <p>A napirend eseményeinek egymásutánisága</p>

Általános elvárások

A gyermekek egyéni érzékelési – észlelési, kognitív, mozgásos lehetőségeihez mérten aktív részvétel, interakció a környezettel.

Módszerek

A bevésés módszerei:

- bemutatás
- szemléltetés
- cselekedtetés
- gyakoroltatás
- beszélgetés
- és ezek ismétlései, felidézései

A felidézés módszerei:

- beszélgetés
- szemléltetés (valóság-hű modell, kép, jelkép)
- bemutatás
- cselekvés megkezdése
- megfelelő testhelyzet és kommunikációs eszközök, módszerek biztosítása

Eszközök

- szűkebb és tágabb környezetünk tárgyai, élőlényei, erői, a természet jelenségei
- modellek
- képek (fénykép, grafika, jelkép...)
- fotóalbum
- üzenő füzet
- tárgyi emlékek pl.: nyaralásról, sétáról, stb.

24.VII. 3. A gondolkodás fejlesztése

Előzmények

A halmozottan fogyatékos gyermekek esetében a gondolkodás kialakulásának elengedhetetlen feltétele a mozgás, mivel a gondolati síkon való műveletvégzés csak a konkrét tárgyakkal történő cselekvés és sok-sok gyakorlás talaján alakulhat ki. A tárgyi tevékenykedések közben jelentkező problémák megoldása csak fokozatosan függetlenedik a cselekvéstől, és a szavakban történő kifejeződésen keresztül vezet a képzeletben történő megoldások kereséséhez, a gondolkodáshoz. A beszéd, a mozgás és az értelmi képességek sérülésének következtében a gondolkodási műveletek kialakítására és gyakoroltatására még a cselekvés szintjén van szükség.

Célok

Önmaguk megismerése, azonosságtudatok és én identitásuk kialakulása.
Szűkebb és egyre bővülő környezetükben való eligazodás.
Tárgyi környezetük birtokba vétele.

Személyi és tárgyi környezetükre való hatás gyakorlása.

A környezet változásaihoz való alkalmazkodás.

Egyszerű probléma-megoldási módozatok megismerése és alkalmazása (kommunikációs problémáikra, céljaik elérésére, akaratuk keresztülvitelére, stb.).

Feladatok

A környezet megismertetése, felfedeztetése.

Elemi fogalomrendszer kialakítása, ismereteik rendszerezése, új ismeretek elhelyezése, színek, formák megismertetése.

Főfogalom alá rendelés.

Különbségek megfigyeltetése.

Változás megfigyeltetése.

(Logikai)- funkcionális összefüggések megfigyeltetése.

Analizáló - szintetizáló képesség fejlesztése.

Hiányok pótlása

szimmetria

rész-egész viszony.

Általánosítás, konkretizálás.

Analógiás gondolkodás fejlesztése.

Téri, idői tájékozódás fejlesztése.

Testfogalom fejlesztése.

Szám- és mennyiségfogalom fejlesztése.

Társadalmi szokások, elemi szabályok megismertetése, elsajátíttatása.

Hangulatok, érzelmek felismertetése.

Kreatív gondolkodás, képzelet fejlesztése.

Alapelvek

A gondolkodási műveletek fejlesztése sohasem elszigetelten, öncélúan történik, hanem mindig a heti témakörbe ágyazva, játékos formában vagy természetes, valóságos, életszerű helyzetekben.

A fejlesztési feladatok kiválasztása és meghatározása egyénre szabottan, tervszerűen, az egyéni szükségleteknek megfelelően történik.

A gondolkodási funkciókat fejlesztő tanulási tartalmak megjelenése a különböző foglalkozásokon

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Gondolkodási funkciók	<ul style="list-style-type: none"> • Az általános ismeretek bővülése, mélyülése • Főfogalom alá rendelés • Az egy dologra vonatkozó, különböző érzékleti tapasztalatok összegzése, integrálása • Összehasonlítás: az egyforma, nem egyforma fogalmának megismerése <ul style="list-style-type: none"> - különbségek észrevétele - tárgy – tárgy, - tárgy – kép, - kép – kép egyeztetés <p>Analizáló – szintetizáló képesség fejlesztése (Dupló, építőkocka, néhány elemes puzzle)</p> <p>Rész – egész viszony megértése (tárgyak, növények, állatok, saját magunk megismerése során)</p> <p>Általánosítás – konkretizálás, ennek segítségével jelek kidolgozása a kommunikációs táblára</p> <p>Ritmikus sorok alkotása</p>	<p>Időbeli tájékozódás (évszak, nap, napszak)</p> <p>Téri irányok (mellettem, velem szemben ki van?)</p> <p>Valaki hiányának felismerése</p> <p>Analógia: egy-egy mozdulat, hang, stb. körbeadása (pl.: mindenki tapsol egyet sorban, mindenki üt a hangszerére)</p> <p>Számfogalom (pl.: 1 tapsolás, 1 névválasztás)</p> <p>Alapfogalmak: családtagok, az időjárás jelenségei, hangszerek nevei, a gyermekdalok szövege; ki gyerek, ki felnőtt, fiú-lány)</p> <p>Állatok és hangjai (bábok személyesítik meg)</p> <p>Különböző kommunikációs formák és csatornák megtapasztalása (beszéd, ének, dallam, ritmus, érintés, simogatás, tárgyak, képek)</p> <p>Alapérzelmek, hangulatok felismerése (öröm, bánat, fáradtság, fájdalom)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Általános ismeretek bővítése • Összehasonlítás • Változás megfigyelése • Ritmikus sorok alkotása (Pl.: építőjátékok) • A téri orientáció fejlesztése • A testfogalom fejlesztése • Össze nem illőség felfedezése • Logikai-funkcionális összefüggések felismerése 	<ul style="list-style-type: none"> • Alapfogalmak megismerése • Testrészek nevei, száma, funkciói, a testfogalom kialakítása • Mozgást kifejező fogalmak bevezetése (pl.: nyújtás, feszítés, lazítás, hajlítás, emelés, húzás, tolás) • Felhasznált játékok, eszközök megismerése, melyek elősegítik a motivációt, a mozgások helyes kivitelezését és a mozgásos feladat megértését. (pl.: különböző játéktárgyak, a tanterem berendezései: hinták, matrac, bordásfal, labdák, bicikli, karikák, tornabotok, súlyzók, babzsákok, csörgők) 	<ul style="list-style-type: none"> • A gondozási feladatokkal kapcsolatos helyzetek, cselekvések, eszközök megismerése, a passzív (aktív) szókincs bővítése • Egyszerű utasítások megértése és követése (pl.: „Add a kezed!”) • A saját testtel kapcsolatos tudás bővítése, mélyítése (pl.: testrészek nevei, jobb és bal oldal) • A testi szükségletek felismerése (pl.: WC-re kell mennem, ki kell fűjni az orromat) • Időben való tájékozódás • Alapvető szokások megtanítása (pl.: evés előtti kézmosás, evés utáni kézmosás) • Cselekvés és annak eredménye (pl.: ha megmosom a kezemet, tiszta és illatos lesz; ha megfésülködöm, szép lesz a frizurám) • Ellentétpárok (pl.: piszkos-tiszta; kócos-szép; bűdös-illatos)

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Gondolkodási funkciók	<p>Eseményképek sorba rakása Téri tájékozódás fejlesztése Időben való tájékozódás fejlődése (most; előbb–később; eseményképek sorrendje) Szín- és formaismeret</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szám- és mennyiségfogalom kialakítása (több–kevesebb, sok–kevés, 1, 2, 3) <p>A különböző érzékelési területek ingerei minőségének megismerése, pl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hallás: halk – hangos mély – magas - látás: színek sötét – világos kicsi – nagy - ízlelés: édes–savanyú–sós (keserű, csípős) - tapintás: sima–nem sima (tüskés, rücskös, recés) hideg – meleg puha – kemény • szaglás: illatos–bűdös 			<ul style="list-style-type: none"> • A téri orientáció fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> - téri irányok mozgással egybekötve (föl, le, oldalra, mellé, alá, fölé, stb.) - relációs szavak és helyragok (on, -en, -ön, -hoz, -hez, -höz, -ba, -be, stb.) • Időbeli tájékozódás <ul style="list-style-type: none"> - mozdulatsorok, feladatsorok által a sorrendiség megtapasztalása - egyszerű fogalmak megismerése (lassan, gyorsan, folyamatosan, stb.) - relációs szavak • Különbségek megfigyelése és összehasonlítás saját testen, tükör segítségével és utánzásos feladatoknál • Változás megfigyelése: <ul style="list-style-type: none"> - testhelyzet, ízületek helyzete, izomfeszesség • Szimmetria felfedezése • Egyszerű játékszabályok megértése 	

Általános elvárások

A gyermekek egyéni érzékelési – észlelési, kognitív, mozgásos lehetőségeihez mérten aktív részvétel, interakció a környezettel.

Módszerek

Egyéni és csoportos foglalkozások keretében:
szomato –, tiflo –, szurdopedagógiai és logopédiai módszerek
alternatív kommunikációs technikák
kompenzáló technikák
evésterápia
gondozási feladatok terápiais végzése
tanulmányi séták, kirándulások
bemutatók
valós és valóság-hű szemléltetés
egyéni szabott segítségnyújtás
játékosság
cselekedtetés
gyakoroltatás
beszélgetés
ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök

a környezet tárgyai, személyek, állatok, növények, jelenségek (pl.: időjárás)
játéktárgyak
mesekönyvek, fényképek, diaképek, rajzok, jelképek, feladatlapok
kommunikációs táblák
festékek, ceruzák, papírok
magnetofon, diktafon, hangfelvételek a környezetünkről, zene

24.VII. 4. Az érzékelés, észlelés fejlesztése

Előzmények

A súlyosan-halmozottan fogyatékos gyerekeknél a súlyos agykárosodás miatt az érzékelés, észlelés is nehezített. A biológiai károsodás történhet az érzékszervben, az érzőideg mentén és az ingereket feldolgozó agyi központokban. A szintén az agykárosodás következtében kialakuló mozgáskorlátozottság tovább nehezíti az érzékelést, a mozgásos tapasztalatszerzést. Gyakran rontja a teljesítményt a meglassúbbodott pszichés tempó és az aktivációs szint ingadozása. Gyakori a figyelem és a motiváció gyengesége.

Mivel az érzékelés-észlelés a megismerő funkciók alapját képezi, a fent említett tényezők miatt az érzékelés-észlelés fejlesztése kiemelt jelentőségű, ezért tárgyaljuk külön, nem a kognitív funkciók címszó alatt.

A legsúlyosabban sérült tanulók önállóan végzett tevékenységre csak nagyon korlátozott mértékben képesek, s ezen tevékenységek száma is nagyon kevés. Beszédképtelenségük miatt a beszéd kapcsolatteremtő, információkérő, aktivitást adó lehetőségeivel sem

rendelkeznek. Ezért ahhoz, hogy ők is minél gazdagabb életet élhessenek, nagyon nagy szükségük van az őket körülvevő világ érzékszerveken keresztül megragadható tartalmaira.

Célok

- Érzékleti – észleleti tapasztalatok szerzésével az önmagukról és a szűkebb környezetükről való ismereteik bővülése.
- A világ érzékszerveken keresztül megragadható tartalmainak segítségével a tanulók gazdagabb, intenzívebb, a környezettel interaktívabb, ahhoz jobban alkalmazkodó, jobb minőségű életet élhessenek.

Feladatok

A tanulók hozzásegítése ahhoz, hogy önmagukról és a szűkebb értelemben vett személyi, tárgyi és természeti környezetükből érzékelési – észlelési tapasztalatokat szerezzenek. Ezek segítségével az önmagukról és a környezetükről való ismereteik bővítése.

Részfeladatok:

A tapasztalt érzékelési – észlelési zavarok mögött rejlő okok (lásd: előzmények) társszakemberekkel (pl.: szemész, audiológus, neurológus) együtt történő feltérképezése és a velük közösen történő kezelése.

Az aktiváció, a motiváció erősítése.

A mozgásfejlesztés feladataihoz tartozóan az érzékelés, észlelés mozgásos feltételeinek javítása (a fejkontroll javítása a fixálás elősegítésére, kóros reflexek gátlása, leépítése; a manipuláció mozgásos feltételeinek javítása.), megfelelő testhelyzet biztosítása.

Az egyes érzékelési – észlelési területek fejlesztése:

látás

hallás

bőrérzékelés (tapintás, hő- és fájdalomérzékelés)

szaglás

ízlelés

egyensúlyérzékelés

kinesztetikus érzékelés

testérzékelés

térérzékelés

az idő érzékelése.

Ezek részeként az észlelési figyelem fejlesztése.

A fejlettségi szintet figyelembe vevő mennyiségű és minőségű inger biztosítása.

A tanulóknak a saját testükből és a külvilágból érkező ingerek iránti érzékenységének felkeltése, kialakítása.

Az ingerek felé való odafordulás, az azok megragadására irányuló képesség fejlesztése.

A lényeges ingereknek a lényegtelenektől való elkülönítése képességének kialakítása.

Az érzékletek, észleletek értelmezésének elősegítése az aktuális fejlettségi szintnek megfelelően.

A különböző érzékelési területek összekapcsolódásának, együttműködésének elősegítése, fejlesztése.

Az érzékletek, észleletek integrálódásának elősegítése.

Az érzékelési és mozgási folyamatok összerendeződésének elősegítése.

Alapelvek

Az érzékelés-észlelés alapját képezi minden tevékenységnek, ezért a fejlesztése valamennyi foglalkozás feladatai között szerepel.

A mozgás- és cselekvőképesség súlyos korlátozottsága következtében elmaradt tapasztalatokat konkrét, közvetlen tapasztalatszerzésen keresztül pótoljuk.

Az érzékelési, észlelési képességek fejlesztése általában nem elszigetelten, öncélúan történik, hanem a heti témakörbe ágyazva, játékos formában, vagy természetes, valóságos, életszerű helyzetekben.

Az érzékelési, észlelési funkciókat fejlesztő tanulási tartalmak megjelenése a különböző foglalkozásokon

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Érzékelés, észlelés	Látás	Tárgyak, személyek tartós fixálása	Egymásra tekintés-szemkontaktus	Játéktárgyak nézegetése, megnevezés mellett	Szemkontaktus a mozgásnevelővel	Tisztálkodási szerek nézegetése folyamatos megnevezés mellett
		Tárgyak nézegetése gyakori megnevezés mellett	Tárgyakra tekintés-fixálás	Megnevezésre rátekintés (mutatás) egy adott tárgyra	Mások mozgásának követése szemmel	Mosdás (mosdatás), WC-használat (pelenkázás) közben a különféle eszközök, tárgyak, berendezések nézegetése, megnevezés mellett
		Képek, képeskönyvek nézegetése a képek folyamatos megnevezése mellett	Személyek, tárgyak követése szemmel	Játéktárgyak színeinek megfigyelése	A gyakran használt eszközök felismerése: rátekintés (mutatás) megnevezésre	Evés közben az edények, ételek, gyümölcsök színeinek megfigyelése, megnevezés mellett
		Nagyméretű fényképek nézegetése, azonosítása személyvel	Megnevezésre rátekintés egy adott személyre	Játéktárgyak mozgásának követése szemmel (labda, autó, lufi, szappan-buborék, stb.)	Cselekvések, mozgásformák megfigyelése megnevezés mellett (áll, ül, fekszik, fut, megy, stb.)	Saját test megfigyelése, nézegetése fogmosásnál a tükörben
		Megnevezésre rátekintés a környezet egyes tárgyaira (esetleg rámutatás)	A mimika megfigyelése, megnevezése	Szem-kéz koordinációs gyakorlatok	Testrészek mozdításának próbálgatása utánzás alapján	
		Színek nézegetése gyakori megnevezés mellett	Érzelemnyilvánítások esetében (sír, nevet, szomorú, fél)	Környezet megfigyelése (bújócska, eldugás)		
		A színek differenciálása	Hangszerek nézegetése megnevezés, megszólaltatás mellett	Mozgások (nagy- és finommozgások) megfigyelése, utánzása pl. építő vagy szerepjátékoknál		
		Adott szín kiválasztása (rátekintéssel vagy mutatással) a többi közül	Rátekintés (mutatás) egy adott hangszere, hallva annak hangját			
		Az időjárás megfigyelése, amikor valamilyen jelenség jól látható (eső, hó, napsütés, köd)				
		Testrészek megfigyelése megnevezés mellett, saját magukon és másokon				

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Érzékelés, észlelés	Hallás	<p>A csoportban megjelenő személyek hangjainak felismerése</p> <p>A környezet tárgyainak megnevezése, hangjainak megfigyelése, felismerése</p> <p>Cselekvések megnevezése, hangjaik felismerése</p> <p>Állatok, növények megnevezése</p> <p>Állathangok megfigyelése, felismerése</p> <p>Időjárási jelenségek megnevezése, hangjaik megfigyelése</p> <p>Színek megnevezése minden lehetséges alkalommal</p>	<ul style="list-style-type: none"> A saját név felismerése- valamilyen reagálás a saját név hallatán <p>Társak, felnőttek nevének felismerése</p> <p>Dalok, versek, mondókák hallgatása</p> <p>Hangszerek különféle hangjainak hallgatása</p> <p>A hangszerek hangjának és nevének egyidejű hangoztatása</p> <p>Adott hangszer azonosítása a hangjával (rátekintéssel vagy mutatóval)</p> <p>Érzelmek felismerése hangok alapján (sír, nevet, mérges, fél, fáj valamije, stb.)</p> <p>Jól ismert személyek, tárgyak, állatok felismerése hangjuk alapján</p>	<p>A játéktárgyak megnevezése</p> <p>A játéktárgyak hangjainak megfigyelése</p> <p>Zajkeltés a játékokkal</p> <p>A játéktárgyakkal végezhető cselekvések folyamatos megnevezése</p> <p>Személyek, tárgyak, állatok felismerése hangjuk alapján</p> <p>Dalok, mondókák, versek hallgatása</p> <p>Hangszerek hangjai</p> <p>Zenehallgatás (hangerő megfigyelése, érzékelése)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Testhelyzetek megnevezése <p>Cselekvések megnevezése</p> <p>Eszközök, tornaszerek megnevezése</p> <p>Testrészek minél gyakoribb megnevezése</p> <p>Testrészek mozdtításának próbálgatása szóbeli felszólítás alapján</p>	<p>Mosakodás, kézmosás, WC-használat közben a vízcsobogás megfigyelése</p> <p>Evés közben az ételek, edények, evőeszközök megnevezése</p> <p>Öltözködésnél az egyes ruhadarabok megnevezése, színükkel együtt</p> <p>Evés, mosakodás, öltözködés közben az éppen végzett cselekvés megnevezése</p> <p>Evés közben a fogyasztott ételek jellemző ízének megnevezése, amikor az jellegzetes</p>

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Érzékelés, észlelés Bőrzékelés	<p>Az időjárás megfigyelése hideg és meleg napokon</p> <p>Hideg és meleg ételek</p> <p>Hideg és meleg tárgyak tapogatása</p> <p>Különféle textíliák tapogatása (vastag, meleg pulóver, vékony nyári póló, stb.)</p> <p>Különféle papírok tapogatása, gyűrögetése (vastag, kemény papír, vékony, puha lap)</p> <p>Növények, gyümölcsök tapogatása, tépegetése</p> <p>Alakítható anyagok tapintása (gyurma, agyag, só-liszt gyurma)</p> <p>Festés kézzel</p> <p>Sütés-főzés egyes műveletei: tésztagyúrás, formázás, nyomkodás</p> <p>A természet megismerése tapintás útján (föld, fű, fakéreg, állatok szőre, stb.)</p> <p>Séta hóban, esőben, szélben, tűző napon, az éppen érzékelt hőmérséklet megnevezése</p>	<p>Hideg-meleg tárgyak érintése</p> <p>Társak simogatása, az éppen érzékelt minőség megnevezése mellett (az arca sima, a haja borzas, a pulóvere puha)</p> <p>Egymás kezének megfogása, simogatása</p> <p>Időjárás megtapasztalása bőrzékeléssel közvetlenül (hőmérséklet, eső, szél, hó)</p>	<p>Játéktárgyak tapogatása, simogatása (a maci szőrös és puha, a mesekönyv sima és kemény, a labda sima és puha, stb.)</p> <p>Alakítható anyagok tapintása (gyurma, agyag, só-liszt gyurma)</p> <p>A természet anyagaival való ismerkedés, játék (víz, hó, homok)</p>	<p>Puha és kemény felületek kipróbálása megnevezés mellett</p> <p>Sima, érdes, rücskös, szúrós felületek kipróbálása, megnevezés mellett</p>	<p>Hideg és meleg ételek</p> <p>Használati tárgyak tapogatása megnevezés mellett (a szappan síkos, a kanál hideg és kemény, a törülköző puha, stb.)</p> <p>„Igen-nem” válaszok adása</p> <p>„Fázol? Meleged van?” kérdésekre</p> <p>Szalvéta, papír-zsebkendő, pelenka tapogatása, gyűrögetése</p> <p>Öltözködés közben az egyes ruhadarabok tapogatása, simogatása</p> <p>Hideg, meleg víz megtapasztalása, megnevezés mellett</p>

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Érzékelés, észlelés	Szaglás	Ételek, gyümölcsök szagolgatása (jó szagú, rossz szagú) Növények, virágok szagolgatása Séta közben az esetleges jellegzetes szagok megfigyelése, megnevezés mellett (kukás autó, pékség, cukrászda, virágüzlet, hentes, stb.) Gyertya, mécses, füstölő szagolgatása Szagolgatás sütés-főzés közben	Egymás hajának, kezének, ruhájának megszagoltatása, amikor erre lehetőség adódik	Illatos alapanyagokból (fűszerek, illóolajok, virágszirmok, stb.) barkácsolás Mikulás, karácsony ünnepére készülés, illatok segítségével az ünnepek felidézése Sütés, főzés, étel, ital készítése közben szagolgatás		Szagok megnevezése, ahol mód nyílik rá (a pelenka bűdös, a szappan illatos, stb.) Tisztálkodó szerek szagolgatása (a sampon, a szappan, a mosópor illata) Ételek szagolgatása

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Érzékelés, észlelés	Ízlelés	<p>A négy alap-íz megnevezése minden olyan helyzetben, amikor erre lehetőség van</p> <p>A különféle ételek fogyasztása közben az étel minősítése egyszerű kifejezésekkel</p> <p>Gyümölcsök kóstolása, megnevezés mellett</p> <p>Fűszerek kóstolása, megnevezés mellett</p> <p>Az éppen fogyasztott ételek megnevezése</p> <p>Sütés-főzés közben ízlelgetés</p>		Sütés-főzés közben ízlelgetés		<p>Evés közben a négy alap-íz megnevezése, amikor erre lehetőség van</p> <p>Az éppen fogyasztott étel minősítése egyszerű szavakkal (finom a leves, kicsit sós a főzelék, kemény a hús, forró a tea, stb.)</p> <p>Az éppen fogyasztott étel nevének többszöri elisméltése az étkezés során</p>
	Egyensúly	Stabil testhelyzet megtartása, cselekvés közben és mozgásos játékok, feladatok közben is	Stabil testhelyzet megtartása, cselekvés közben és mozgásos játékok, feladatok közben is	Hintázás Lovacskázás Csúszdázás enyhe lejtőn	Szándékos kibillentés az egyensúlyi helyzetből, játék közben. Az új helyzet megnevezése (pl.: „Most gurulunk. Most hintázunk. Most leesel az ölemből. Most felborulsz.”)	Pelenkázás közben az adott helyzet megnevezése, amikor a gyerek kibillen az egyensúlyi helyzetből

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Érzékelés, észlelés	Kinesztetikus	<p>Testrészek megnevezése mellett az adott testrész mozdítása segítséggel vagy önállóan</p> <p>Az éppen végzett cselekvések, az éppen felvett testhelyzetek minél gyakoribb megnevezése („Most lefekszel. Most felülpsz. Most felemelem a kezedet. Most sétálunk.” stb.)</p> <p>Mozgással kísért versek, mondókák, énekek</p> <p>Mutatás</p> <p>Megnevezett mozdulatok végrehajtása</p>	<p>Szem, száj nyitása, csukása (utánzással, illetve felszólításra)</p> <p>Kéz nyújtása a társak felé</p> <p>Ujjak csukása, nyitása</p> <p>Igen-nem jelzése a fej mozdításával</p> <p>Igen-nem jelzése szemmozgással</p>	<p>Játék közben a felvett testhelyzetek, az önállóan vagy segítséggel kivitelezett mozgások folyamatos megnevezése, tudatosítása</p> <p>Mozgással kísért versek, mondókák, énekek</p>	<p>A saját test helyzetének érzékeltetése az adott helyzet megnevezésével (áll, ül, fekszik, stb.)</p> <p>Testrészek mozdítása önállóan vagy segítséggel, a mozdulat megnevezése mellett</p> <p>Testrészek önálló mozdításának próbálgatása, lehetőség esetén önálló mozdítása, szóbeli instrukció, illetve utánzás alapján</p> <p>A saját test mozgásának érzékeltetése, megnevezése a különféle eszközök, tornaszerek használata során („Most gurulsz. Most csúszol. Most hintázol.” stb.)</p> <p>Sokoldalú mozgáslehetőségek megtapasztalása vízben (tangentorban)</p>	<p>Minden testápolási tevékenység során az éppen felvett testhelyzet, az éppen végzett mozgás vagy mozdulat megnevezése, ill. megnevezés utáni végrehajtása</p>

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Érzékelés, észlelés	Testérzékelés, a testkép	Önmegfigyelés tükörben, a társak megfigyelése	Köszönési és kapcsolatteremtési formák, módok (pl. szemkontaktus felvétele, integetés, simogatás, puszi adása) kapcsolódása testrészekhez, közben ezen testrészek megnevezése	Játékbabák, -állatok testrészeinek megmutatása, megnevezése, mozgatása Játékbaba öltöztetése, mosdatása, gondozása közben testrészeinek megnevezése „Orvosos” játék – a test megvizsgálása (a testrészek megérintése, mozgatása), a „fájó” vagy „beteg” testrész, testtáj megkeresése, „kezelése”	A test masszírozása, passzív mozgatás, vezetett aktív/aktív mozgások közben érzékletek, észleletek szerzése a testünkben, testrészeinkből, közben az érintett, mozgó testrészek megnevezése	Gondozási és önkiszolgálási feladatok közben a testrészek megérintése, megnevezése, segítséggel vagy önállóan történő mozgatása
		Páros és páratlan testrészek megkeresése, megnevezése				
		A mimika megfigyelése		A testről, testrészekről szóló mondókák, versek, énekek. Közben ezen testrészek megérintése, megmutatása, mozgatása	Izometriás gyakorlatok, pl. tolás, húzás, feszítés	
		Testünk körberajzolása, a test részeinek berajzolása		Minél több testrész használata a játéktevékenységek során	Izomfeszítő, - lazító gyakorlatok (a gyerekek sérüléseinek függvényében)	
		Képkiegészítés, testrészekből a test összerakása			A testérzet felerősítése (pl. csengősor, boka-súlyzó erősítése a csuklóra, bokára)	

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Érzékelés, észlelés	Térérzékelés, -észlelés	Téri irányok, helyzetek, viszonyok érzékeltetése, gyakorlása a saját testen, a térben és a síkban A tér különböző irányjaiból különféle érzékleti ingerek érkezése, ezek lokalizálása	Térbeli elhelyezkedésünk a foglalkozás során – téri irányok, viszonyok (Mellettem, velem szemben ki ül?)	Játéktárgyak helyzete, térbeli viszonya Játéktárgyak mozgatása a tér különböző irányjaiba Mozgásos játékok során mozgás a tér különböző irányjaiba, ezek megnevezése (pl. hintázásnál: előre-hátra, csúszdázásnál: felmászni-lecsúszni) A téri irányokról, helyzetekről szóló mondókák, versek, énekek – mozgással kísérve	Mozgáson keresztül a téri irányok, helyzetek és viszonyok megtapasztalása, érzékeltetése, közben megnevezése (pl. előre-hátra, föl-le, oldalra; főt-lent, elől-hátul, oldalt; mellette) Kéziszerekkel, különböző eszközökkel, tárgyakkal, azok mozgatásával a téri irányok, helyzetek, viszonyok érzékeltetése, közben megnevezése (relációs szavak és helyragok: alá-fölé; -ba, -be, -ra, -re, -hoz, -hez, -höz)	A saját testtel kapcsolatos tudás bővítése (jobb és bal oldal) A gondozási és önkiszolgálási feladatok ellátásához szükséges mozgások segítségével vagy önállóan a tér különböző irányjaiba (pl. a láb előre nyújtása, a popsi, kar felemelése), ezek meg-nevezése

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Érzékelés, észlelés	Az idő érzékelése, észlelése	Napszak, nap, évszak jellegzetességeik sorrendiségük ismétlődésük Napirend Most, előbb-később, régen- sokára fogalmak érezeltetése Eseményképek sorrendje Fényképalbum készítése Beszélgetés a gyermekek fejlődéséről. Kiskori fényképek nézegetése. A különböző életkorok jellemzőinek megjelenítése, utánczása	Napszak, nap, évszak A nap eseményeinek (a napirend) eljátszása, felidézése a nap elején és végén tárgyak, képek segítségével A nap eseményeinek időbeli egymáshoz viszonyítása Múltbeli eseményekre (pl. ünnepek, az előző heti kirándulás, a hét-vége eseményei) való visszaemlékezés, ehhez tárgyak, fényképek, képek segítségül hívása (előbb, előtt fogalmak) Eljövendő eseményekre való készülés. A jövőben bekövetkező események- re utaló jelzések alkalmazása (pl. adventi naptár, koszorú, Mikulás-énekek), (később, utána fogalmak) Rövid-hosszú időtartam megtapasztalása, pl. ének, zene hallgatásakor	Cselekvéssorok által a sorrendiség megtapasztalása	Mozdulatsorok, feladat- sorok által a sorrendiség megtapasztalása Egyszerű fogalmak megismerése (lassan, gyorsan, folyamatosan, stb.)	Az étkezések és más gondozási és önkis- szolgálási feladatok kapcsolódása a nap- szakokhoz Ezt felhasználva az időben való eligazodás segítése

Általános elvárások

A tanulók egyéni érzékelési – észlelési, kognitív, mozgásos lehetőségeihez mérten aktív részvétel, interakció a környezettel.

Módszerek

Egyéni és csoportos foglalkozások keretében:
szomato –, tiflo –, szurdopedagógiai és logopédiai módszerek
bazális stimuláció
alternatív kommunikációs technikák
kompenzáló technikák
evésterápia
gondozási feladatok terápiás végzése
tanulmányi séták, kirándulások
bemutató
valós és valóság-hű szemléltetés
egyéni szabott segítségnyújtás
játékosság
cselekedtetés
gyakoroltatás
beszélgetés
ellenőrzés, értékelés alkalmazása

Eszközök

a szűkebb és tágabb környezet élőlényei, tárgyai
a természet erői, jelenségei
modellek
képek (fénykép, diakép, grafika, jelkép...)
könyvek
kommunikációs táblák
játéktárgyak
hangfelvételek (személyek, tárgyak, cselekvések, jelenségek hangjai)
hangszerek, zene
festékek, zsírkréták, színes ceruzák, színes papírok
gyurma, agyag
diavetítő, magnetofon, diktafon
tükör
egyensúlyfejlesztő eszközök (pl.: hinta, billenődeszka)
tangenter

24.VII. 5. Beszédfejlesztés

Előzmények

A súlyosan halmozottan fogyatékos tanulóknál a központi idegrendszer sérülése következtében a mozgás, az érzékelés-észlelés, és a kognitív funkciók mellett legtöbbször a beszéd is károsodik. Ez a károsodás egyénenként különböző mértékű lehet, melytől függően részesülnek beszéd- és/vagy augmentatív kommunikációfejlesztésben. Utóbbit a következő fejezetben tárgyaljuk.

„Súlyosan-halmozottan fogyatékos személyekkel való foglalkozás során a kommunikáció nem elsősorban cél, hanem az egyénnel közösen végzett valamennyi tevékenység során eszközként használt interakciós folyamat. Cél lehet azonban a súlyosan-halmozottan fogyatékos emberrel közösen kialakítani a kommunikációnak azt a hatékony módját, mellyel az együttműködés megalapozható”. (Farkas 2003, Márkus, 2005)).

Az érintett csoportok tagjainak - kommunikációs akadályozottságuk miatt - számtalan helytelen feltételezéssel és félreértéssel kell szembesülniük mindennapjaik során, akár a legegyszerűbb élethelyzetekben is, amikor nem tudják mások számára érthetővé tenni gondolataikat, érzéseiket, kívánságaikat; amikor nem tudják hatékonyan befolyásolni az őket körülvevő világ eseményeit és történéseit.

Célok

A beszédfejlesztés célja, hogy a gyermekeket eljuttassa az általuk elérhető legmagasabb szintre a beszédmegértés és a beszéd területén, és ezzel elősegítse az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetbe való beilleszkedést.

Feladatok

Az akusztikus észlelés fejlesztése:

- a tanulók érdeklődésének felkeltése környezetük hangjai és hangforrásai iránt
- a hallási figyelem fejlesztése
- az akusztikus differenciálási képesség fejlesztése
- a hangok irányába való odafordulás kialakítása
- a hangforrás, hangok azonosításának kialakítása
- a sorrend, ritmus, hangsúly, hanglejtés megfigyeltetése
- zenehallgatás, a zene és a mozgás összekapcsolása.

Reflexgátló testhelyzet biztosításával az izomtónus normalizálása a foglalkozások megkezdésekor.

A mellkas, a vállöv és a szájkörüli izmok lazítása a foglalkozások megkezdésekor.

A gyermekek közlési, önkifejezési vágyának felkeltése és folyamatos ébren- tartása.

A beszédhez szükséges motoros képességek tréningje és a nyálzás befolyásolása:

- a száj akaratlagos nyitásának és zárásának kialakítása
  - a szopó, harapó reflexek kialakítása, majd gátlása
  - a rágás facilitálása
  - a szívás, fújás, köpés kialakítása és gyakoroltatása.
- A hangképzés fejlesztése:
    - a légzés és a hangadás egyidejű fejlesztése

a hangadás és a mozgás összekapcsolása
egyres hangok, ill. szótagok kialakítása az egészséges fejlődés sorrendjének
megfelelően
a hangok megtartásának kialakítása
majd egyszerű kilégzés során egyik magánhangzóról a másakra való áttérés
kialakítása
a hangadás megszakításának kialakítása.

Artikulációs mozgásügyesítés, az ajkak és a nyelv differenciált mozgásának kialakítása és gyakoroltatása.

A beszédmegértés és a szókincs fejlesztése a fogalmak körének fokozatos kialakításával és bővítésével az ismerttől a kevésbé ismert felé, a közvetlen környezettől a tágabb környezet felé haladva.

Folyamatos lehetőség biztosítása az önálló megnyilatkozásokra a legkülönbözőbb helyzetekben.

A beszédképtelen gyermekek megnyilvánulásainak értelmezésével a jobb megértés, az egymásra való odafigyelés elősegítése.

Minden lehetséges helyzetben és módon a gyermekek készítése az egymással és a felnőttekkel való (kölcsönös) kommunikációra.

A kifejezőképesség fejlesztése:

a meglévő szókincs aktivizálása, a szókészlet bővítése
a nyelvhelyesség fejlesztése
összefüggő beszéd kialakítása
mondókák, versek memorizálása.

Alapelvek

Rendkívül fontos a beszédre, hangadásra ösztönző légkör és a mesterségesen kialakított beszédhelyzet.

Az augmentatív kommunikációs módszereket használó tanulók hangadásra, ill. beszédre való ösztönzéséről nem szabad lemondani.

Az ismeretszerzés, a fogalmak bővítése konkrét tapasztaláson, cselekedtetésen alapul.

A bemutatás, szemléltetés során a való világ tárgyait, jelenségeit érzékeltetjük a tanulókkal, képekkel, filmekkel csak olyasmint szemléltetünk, amit már a gyermekek jól ismernek.

A szóbeli közlések, instrukciók mindig rövidek és a tanulók számára érthetőek.

A gyakorlás, ismétlés a már meglévő ismeretek szinten tartását, elmélyítését szolgálja.

Az új ismeretek közlése mindig a már meglévők ismétléséhez kapcsolódva, az ismeretek körét apró lépésekkel bővítve történik.

A tanulók ellenőrzése, értékelése folyamatosan, minden megnyilvánulásuk azonnali – lehetőleg pozitív – minősítésével történik.

A beszédmegértés fejlesztésének, a szókincs (passzív, aktív) bővítésének főbb területei

A saját személlyel kapcsolatos ismeretek: név, testséma.

A szűkebb társadalmi környezet: családtagok, osztálytársak, nevelők.

A közvetlen tárgyi környezet: lakás, tanterem, iskolaudvar.

A tágabb környezet: iskola helyiségei, környező utcák, üzletek, közlekedési eszközök.

A természeti környezet:

évszakok, időjárás

növények (fák, virágok) és azok változásai az egyes évszakokban
zöldségek, gyümölcsök
állatok.

Öltözködés, ruhadarabok.

Ünnepek:

születésnap, névnap, anyák napja

Mikulás, karácsony, húsvét

farsang, gyermeknap.

A beszédfejlesztés tartalmainak megjelenése a különböző foglalkozásokon

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Beszédfejlesztés	<p>A közvetlen környezet (osztályterem)</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyai - személyei <ul style="list-style-type: none"> • Otthoni környezet <ul style="list-style-type: none"> - családtagok nevei - a lakás helyiségei - bútorok, berendezési tárgyak nevei • Iskolai környezet <ul style="list-style-type: none"> - ebédlő, tornaterem, lift, folyosó, erkély, - iskolaudvar, kert • Évszakok, időjárás <ul style="list-style-type: none"> - az egyes évszakok legjellemzőbb jegyei - az időjárás jól megragadható jelenségei (eső, hó, erős szél, napsütés, dörgés, villám) 	<ul style="list-style-type: none"> • A saját keresztnév, becenév ismerete <ul style="list-style-type: none"> - reagálás valamilyen módon a név hallatán - hangadás a név közlésének szándékával - a név ritmusának visszaadása hangadással - a név érthető közlése • A saját teljes név ismerete • A csoporttal dolgozó felnőttek, osztálytársak nevei <ul style="list-style-type: none"> - rátekintés az adott személyre - rámutatás az adott személyre - hangadás a megnevezés szándékával - az illető neve ritmusának felismerhető visszaadása hangadással - érthető megnevezés 	<ul style="list-style-type: none"> • A játéktárgyak nevei • A játéktevékenységek nevei • Érzelmek nyilvánítása egy-egy játékkal kapcsolatban • Közös játék során valamilyen kommunikáció a társakkal, nevelőkkel • Hangutánzó játékok játékállatokkal • A játéktárgyak színeinek megnevezése 	<ul style="list-style-type: none"> • Egyszerű felszólítások megértése, végrehajtása • A tornaterem, tornaszoba gyakran használt berendezési tárgyainak, eszközeinek nevei • A naponta végzett cselekvések nevei • A fájdalom, kényelmetlenség, fáradtság kifejezése valamilyen módon 	<ul style="list-style-type: none"> • A saját test részeinek felismerése, megnevezése • Testi szükségletek jelzése • Testi állapotok (fájdalom, hideg, meleg) kifejezése • Tisztasági szerek nevei • Személyi higiénével kapcsolatos tevékenységek nevei • A gyakran fogyasztott ételek nevei • Evőeszközök, edények nevei • Az étkezéssel kapcsolatos érzelmek kinyilvánítása • Az éppen fogyasztott étel minősítése egyszerű szavakkal

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Beszédfejlesztés	<ul style="list-style-type: none"> • Öltözködés, ruhadarabok nevei <ul style="list-style-type: none"> - az öltözködés változásai az évszaknak meg-felelően • A növények változásai az egyes évszakokban <ul style="list-style-type: none"> - gyümölcsfák megfigyelése a környező kertekben • A gyakrabban fogyasztott gyümölcsök, zöldségek nevei, kapcsolódás az évszakokhoz. • A tágabb környezet <ul style="list-style-type: none"> - üzletek, utcák az iskola környékén - közlekedési eszközök megfigyelése • Ünnepek A színek megnevezése 	<ul style="list-style-type: none"> • A köszöntés, a búcsúzás legegyszerűbb szavai • Közös éneklés során a dalok, mondókák ritmusának visszaadása valamilyen hangadással <p>(A fokozatok a tanulók eltérő képességeinek függvényében értendők. Ugyanezek érvényesek az összes többi ismeret vonatkozásában is.)</p>			

A beszéd (verbális kommunikáció) mozzanatai, fejlesztési feladatok, kimeneti elvárások

Kompetencia terület/ készségek, képességek	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti elvárások
<p>Felfigyelni</p> <p>Nézés, odanézés</p> <p>Hangadás</p> <p>Dialóg - cselekvés</p> <p>Szimbolikus, szimbólumok</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Önmagát érezni • Nyilatkozni a hogylétéről, ezt megkülönböztetni • Pillantással válaszolni • Mások szeme irányát követni • Véletlen hangadás (észrevenni, értelmezni, válaszolni rá) • Szándékos hangadás • Váltakozó hangadás partnerrel • Variációk a hangadásnál • Valamit megfogni, elvenni, visszaadni • Valamit megmutatni, beszéddel, hangadással kísérfni • Tárgyi állandóságot kialakítani • Imitációs képességet kialakítani • Cselekvések tudatosítása • Emlékképek és képzelet kifejlesztése • Önmagát, tárgyat és cselekvést elkülöníteni 	<ul style="list-style-type: none"> • Alakuljon ki a spontán hangadás. • Lehetőség szerint induljon meg a differenciált hangadás. • A gyermekek ismerjék társaik, családtagjaik és a velük dolgozó felnőttek nevét. • Egyszerű felszólításokat értsenek meg, és – képességeik függvényében – hajtsanak végre. • Szükségeiket, akaratukat, véleményüket valamilyen, a többiek számára is érthető formában jelezzék. • Legyenek képesek egymás és a pedagógusok közléseire rövid ideig figyelni és adekvátan reagálni. • Legyenek alapvető ismereteik közvetlen környezetük tárgyairól, személyeiről, jelenségeiről. • Fogadják örömmel az ünnepeket, legyenek képesek elemi magatartási szabályok betartására az ünnepélyek alkalmával
Kompetencia terület/ készségek, képességek	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti elvárások

<p>Odanézés, mimika, testtartás, mozgás</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tárgyakat megismerni, követni, keresni • Cselekvéseket pillantással követni • Mozgást, hangadást és odanézését használni (interakció) • Mimika jelentését felfogni • Hangulatokat mimikából megérteni • Saját arcjeleket alkalmazni • Test-jeleket megérteni, saját kommunikációra felhasználni • Önmagát kinyilvánítani 	
<p>Beszélni (hangokkal), megérteni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Észrevenni, figyelni, odanézni, megkülönböztetni (egyéb zajtól) • Odafigyelni, reagálni (gyere, nem...) • Hangképet és jelentést összekötni (megértés) • Személy- és állatnevek, tárgyak, cselekvések neve, tulajdonságok, tevékenységek neve stb. • Egy, majd több jelentés-egységet megérteni, és megfelelően reagálni • Érzelmek verbalizációját megtapasztalni 	

Kompetencia terület/ készségek, képességek	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti elvárások
Saját verbalizációt a gyermek megértéséhez alkalmazni	<ul style="list-style-type: none"> • Tárgyra és szituációra vonatkozóan: korlátozni, ami látható és történik • Egyszerű, lassú és érthető beszéd • Ismétlés, utánzás: ezt értettem? • Kérdés-válasz struktúra: bevonni a kommunikációba • Igen - nem választás 	
Tudatosan hallani zajokat	<ul style="list-style-type: none"> • Észrevenni, azonosítani, lokalizálni, megkülönböztetni, sorrendet megjegyezni • Zajokat hangadással utánozni 	
Hangok, hangzások (emberi, hangszer, tárgyak)	<ul style="list-style-type: none"> • Magas, mély (mozgással összekötni, rajzolni, felismerni) • Rövid, hosszú (mozgással összekötni, rajzolni, felismerni) • Hangos, csendes - utánozni (mozgással összekötni, rajzolni, felismerni) 	
Hangzók, szavak, mondatok	<ul style="list-style-type: none"> • Megpróbálni hangokat kicsalni • Azonosítani, megkülönböztetni • Kihallani, utánozni • Eredményt kazettán meghallgatni • Szavakat megérteni, rövid – hosszú szót mondatból kihallani • Szavak sorrendjét megjegyezni • Mondatok cselekedni 	

Kompetencia terület/ készségek, képességek	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti elvárások
<p>Hangadást érezni</p> <p>Beszéd-motorika</p> <p>Gógicsélni, szótagok, megnevezni, 1-2 többszavas mondat</p> <p>Beszéddel kapcsolatot létesíteni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Feszülést és lazulást megtapasztalni • Saját és mások vibrációja, száj, gége • Szopni, nyelni, harapni, rágni • Szájzár, csámcsogás, sziszegés, fütty • Utánzás • Érintést elfogadni • Részmozgásokat létrehozni • Fújni, zümmögni, brummogni • Átmenet az igazi szóhoz • Tárgy, személy stb. • Mindent felerősíteni, ismételni • Szavakkal valamit elérni • Kívánságot, érzést, élményt közölni • Másokat meghallgatni • Javasolni, vigasztalni • Kérdezni, válasz 	<ul style="list-style-type: none"> • .

Módszerek

- Bobath-módszer
- evés-ivás terápia
- bemutatás
- motiválás
- gyakoroltatás
- cselekedtetés
- ellenőrzés, értékelés
- valós és valóság-hű szemléltetés
- beszélgetés
- tanulmányi kirándulás
- egyénre szabott segítségadás

Eszközök

- Bobath-labdák (különböző méretű és formájú)
  - ékpárnák, matracok
  - számolyok
  - speciális székek
  - speciális poharak: kétfülű, átalakítható fülű, puha, összenyomható, orrnál kivágott
  - speciális evőeszközök: hajlított nyelű (jobbra, balra kanyarodó)
  - vastagított, formált, cserélhető nyelek az evőeszközökre
  - rágókák
  - tapadó alátétek
  - terápiás fogkefék: puha szőrű, szivacs
  - jeges tömlők, jég
  - gumikesztyűk
  - szívószál
  - gyertyák
  - könnyű labdák: szivacs, hungarocell, papír, ping-pong
  - „pipa”
  - tollpohely
  - szappanbuborék, buborékfúvók
  - sípok, vizisípok
  - „ördögnyelv”
  - lufi, stb.
-
- zizi
  - méz, szörp, csoki, tejföl, stb.
  - fültisztító
  - rúzs
  - tükör
-
- játéktárgyak
  - tárgyképek, rajzok, fotók
  - didaktikai játékok (lottó, memória, puzzle, dominó, stb.)
  - bábok

- különböző logopédiai segédkönyvek és segédanyagok (Logopédia Gmk. kiadványai, egyéb kiadványok)
- a szűkebb-tágabb környezetünk tárgyai, jelenségei
- modellek, makettek
- mesekönyvek, vers-, mondóka-, énekgyűjtemények

24.VII. 6. A kommunikáció és interakció (segített kommunikáció) fejlesztése

Előzmények

Definíció: Fröchlich:

„... individuumok minden kölcsönös/ váltakozó megnyilatkozása, amely belső vagy külső állapotra vagy folyamatokra vonatkozik; a saját test segítségével vagy beszéddel, mimikai, gesztikulációs vagy egyéb megnyilvánulások útján ...”

(In: Dittmann, Klöpfer, Ruoff: Zum Problem der pädagogischen Förderung Schwerst behinderten Kinder und Jugendlicher - Cs.Hohendorf, 2005)

A beszédképtelen gyerekek az iskolás kort elérve még alig rendelkeznek valamilyen kommunikációs eszközzel, és kommunikációs lehetőségük – jó esetben is – a passzív igen-nem feleletig terjed. Kiszolgáltatottságuk miatt alig vagy egyáltalán nem kerülnek döntéshelyzetbe, és ezáltal akarataik, gondolatuk véghezviteléhez sincs lehetőségük. Súlyos mozgáskorlátozottságuk és értelmi problémáik miatt sokszor az adekvát igen-nem jelzés sem alakult ki. Az információszerzés, a tanulás alapvető feltétele az oda-vissza működő kommunikációs kapcsolat. A személyiség egészséges fejlődéséhez, gondolkodáshoz, a passzív befogadó szereptől az aktív részvételig való eljutáshoz az augmentatív és alternatív kommunikáció adja meg számukra a lehetőséget. Az augmentatív és alternatív kommunikáció magába foglalja mindazokat az eszközöket, módszereket, technikákat, amelyek kiegészítik vagy helyettesítik a beszédet. Ebből kifolyólag egyénre szabottak a módszerek és eszközök.

„Súlyosan-halmazottan fogyatékos emberek és segítők között olyan kommunikációs stratégiákat kell kialakítani, melyben létrejöhet a kölcsönös megértés, szavak nélkül is értelmezni kell tudni az érintett személy testnyelvének preverbálisan közvetített üzeneteit, s adekvátan kell azokra válaszolni.” (Márkus 2005)

A kommunikáció kialakítására és fejlesztésére több ismert eljárás létezik:

Bazális kommunikáció

Individuális kommunikáció

Orientációs kommunikáció

Segített kommunikáció (augmentatív és alternatív kommunikáció).

Célok

- A beszédképtelen gyermekek kívánságainak, gondolatainak mások számára is érthető közlése.
- Saját életük cselekvőbb részesévé válás.
- Augmentatív kommunikációs eszköz segítségével egyenlő esély elérése a többi gyerek között, a szűkebb és tágabb környezetükben egyaránt.
- Beilleszkedés az őket körülvevő emberek közösségébe.
- Személyiségük minél teljesebb kibontakozása.
- A lehető legteljesebb beilleszkedés a társadalomba.

Feladatok

- A kommunikáció iránti igény felkeltése.
- Kommunikációs csatornák és módok megismertetése, erősítése, bővítése (eszköz nélkül vagy eszközigényes augmentatív kommunikáció segítségével).

- Alapkommunikáció kialakítása:
  - kapcsolatfelvétel, szemkontaktus kialakítása
  - ránézéssel való kiválasztás, döntés
  - adekvát igen-nem válaszadás
  - köszönés.

Önálló akaratközlés, vélemény, szükséglet, döntés kifejezésének megtanítása.

Az önkifejezéshez személyes kapcsolat és megfelelő mennyiségű idő biztosítása.

A szülőkkel való szoros együttműködés feladatákként üzenő füzet vezetése az iskolában, illetve a hétvégén, otthon a gyerekekkel történekről, melyek többek között a kommunikáció tartalmát képezik.

Az augmentatív és alternatív kommunikációs rendszer, illetve eszköz kiválasztását körültekintő megfigyelésnek kell megelőznie.

Meg kell figyelni:

- a gyermekek mozgáskéességét
- értelmi képességeit
- kommunikációs igényét
- családi helyzetét

a gyermekek, a szülők, a közösség igényeit

hogyan kommunikálnak a gyermekek otthon, ismeretlen helyen kétszemélyes helyzetben és csoportban

mit szeretnek csinálni, mik a kedvenc játékaik, mivel lehet jól motiválni őket.

A fenti ismeretek alapján a kommunikációs eszköz és rendszer kiválasztása.

A gyermekek már meg lévő jelzéseire építve és azokat erősítve további jelzések kialakítása.

Alapelvek

Mindenfajta megnyilvánulást közlésként értelmezzük, még akkor is ha a gyermekek azt nem közlésnek szánják.

A gyermekek véleményét, akaratát, gondolatait mindig, minden helyzetben figyelembe vesszük, és arra adekvát választ adunk.

Lehetőleg minden helyzetben biztosítani kell a kommunikációs eszközök hozzáférhetőségét.

Kétszemélyes helyzetekben, játékba ágyazottan, majd a csoportos foglalkozásokhoz és a tananyaghoz kapcsolódva (tevékenységi kontextusban modellálva) kell bevezetni a gyermekeket az aktív kommunikációba.

Az optimális kommunikációfejlesztéshez elengedhetetlenül szükséges a szülőkkel való szoros együttműködés.

A tanulók spontán jelzéseit beépítve olyan kommunikáció kialakítására kell törekedni, amely lehetőleg nemcsak a legszűkebb környezet számára érthető.

A fejlesztés tartalma, területei

Egyénenként változó, meghatározza a gyermekek értelmi szintje, mozgáskészsége, személyisége, szociális helyzete, életkora, a család és az iskola elvárásai.

Ennek megfelelően:

szemkontaktus felvétele

adekvát igen-nem kialakítása

szemmel mutató, kiválasztás megtanulása

mutató módok megtanulása

választás, mint kifejező eszköz megtanulása

döntés, mint megtapasztalás megtanulása
akarat kifejezése, az események cselekvő részesévé válás
tárgy-fotó-grafika egyeztetés
alapvető általános kifejezések elsajátítása, alkalmazása
ok-okozat felfedezése, tudatosítása
egyszerű (1-2 üzenetes) kommunikátor használata
szituációs kifejezések, élethelyzetekkel kapcsolatos kifejezések, kérések, stb.
léptetőszkenneres program megtanulása, használata
szókincs növelése.

Az augmentatív (segített) kommunikációt fejlesztő tartalmak megjelenése a különböző foglalkozásokon

Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
<ul style="list-style-type: none"> • Ismeret-közvetítés <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak, élőlények cselekvések megnevezése - szókincs-, fogalom-bővítés - kérdezés képessége - kérés, kíváncsiság jelzése - érzelem, vélemény kifejezése - igen-nem válaszok - ok-okozat - szemmel mutató - választás - döntés 	<ul style="list-style-type: none"> • Szociális kapcsolatok kialakítása <ul style="list-style-type: none"> - kapcsolatfelvétel és tartás - általános szociális kifejezések és mondatok - figyelemfelkeltés, - felhívás - kommunikációra való felkészítés - egymás megnyilvánulásaira való oda-figyelés, meghallgatás, reagálás - személyek neve - mondatalkotás - igen-nem válaszok - szemkontaktus - mutatósi mód alkalmazása 	<ul style="list-style-type: none"> • Tapasztalatszerzés <ul style="list-style-type: none"> - szerepjáték alapján élethelyzeti ismeretek - spontán gyermeki megnyilvánulások reprodukálása - modellálás - mutatósi mód megtalálása, megfigyelése - érzelmi-indulati kifejezések - kérés, kíváncsiság jelzése - kapcsolatfelvétel, -tartás - egyéb kommunikációs csatornák használata - kapcsolóhasználat - igen-nem válaszok - ok-okozat - szemkontaktus - szemmel mutató - választás - döntés 	<ul style="list-style-type: none"> • Mutatóra alkalmas testrész megtalálása, illetve erősítése • Megfelelő, stabil, biztonságos testhelyzet kialakítása • Megfelelő szék használata • Segédeszköz nélküli kommunikáció kialakítása • Kommunikációs tábla nélküli kommunikáció kialakítása <ul style="list-style-type: none"> - igen-nem válaszok - szemkontaktus - szemmel mutató - választás - döntés - jelzés 	<ul style="list-style-type: none"> • Szükségletek jelzése • Figyelem-felhívás, -felkeltés • Kérés • Étkezési szokások és az azokkal kapcsolatos szükségletek kifejezése <ul style="list-style-type: none"> - igen-nem válaszok - ok-okozat - választás - döntés

Általános elvárások

A tanulók legyenek képesek a mozgásos és értelmi lehetőségeikhez képest aktívan kommunikálni.

Tudják adekvátan jelezni szükségleteiket, kéréseiket.

Legyenek képesek érzelmek, élmények, pozitív-negatív tapasztalatokkal kapcsolatos kifejezések használatára.

Fel tudják hívni magukra a figyelmet.

Értsék az egyszerű megszólításokat, kérdéseket, utasításokat, és egyértelmű választ adjanak.

Legyenek képesek a társas együttlétekbe bekapcsolódni és azokban részt venni.

Módszerek

Egyéni és kiscsoportos foglalkozás.

Egyénre szabott multikommunikációs forma alkalmazása. Ez magába foglalja és kombinálja a gesztust, a jelbeszédet, a maradék beszédet vagy hangokat, a mimikát, a kommunikációs rendszereket és eszközöket.

Pozitív élmények alapján történő inspiráció. (A beszéd tartalma: itt és most, arról beszélek, amit teszek vagy amit tenni fogok, amit a másik cselekedeteiből, érzéseiből, kívánságaiból, szándékaiból, jelzéseiből érzékelek. Egyszerű mondatok, szavak, fogalmak.)

Élethelyzetek játékos modellálása, reprodukálása.

Eszközök

- elemes játékok
- speciális kapcsolók
- fejpálca
- fejlesztő játékok
- kézjel-rendszerek
  - Nézd a kezem!
- kép-kommunikációs rendszerek
- jelkép-kommunikációs rendszer
  - Bliss
- kommunikátorok
- számítógép, oktatási programok

Az eszközök kiválasztásánál figyelembe kell venni a gyermekek mozgásállapotát, értelmi szintjét, életkorát, kommunikációs igényét és szintjét, kognitív képességeit, vizuális észlelését, a foglalkozások témáját.

24.VII. 7. Esztétikai nevelés

Előzmények

Az ember életének, személyiségének egyik talán legnehezebben megfogható területe fejlesztését esztétikai nevelésnek neveztük el.

A mozgást, az érzékelés-észlelést, a figyelmet, emlékezetet és gondolkodást, valamint a kommunikációt magába foglalva az átélt élményekkel és érzelmekkel a léleken keresztül táplálja a személyiséget.

Fő eszköze a művészet – vagyis a zene, a képzőművészet és az irodalom – szavakkal szintén nehezen körülírható, világot összesűrítő ereje.

Az esztétikai nevelés mind alkotó, mind pedig befogadó tevékenységeket felölel, melyek sokszor szétválaszthatatlanul egymásba fonódnak. Pl.:

zenehallgatás közben ringatózás Bobath-labdákon

tánc, forgás kerekesszékekkel

spontán, improvizatív mozdulatok zenére

egymás improvizatív táncának (a csoportban dolgozó felnőttek tánca is)

megfigyelése zenehallgatás közben

tánc zenére színes selyemkendőkkel

improvizatív egyéni és közös játék hangszereken

programzene hallgatása, átélése, feldolgozása beszélgetéssel, játékkal, vizuális

ábrázolással

zenére festés.

Célok

- Az önkifejezésre lehetőséget adó technikákkal, mint újabb kommunikációs eszközökkel való megismerkedés.
- Passzív befogadóból aktív résztvevővé válás.
- Alapérzelmek megélése, felismerése, kifejezése. Pl.: öröm, szomorúság, félelem.
- A tanulókat körülvevő jelenségek élményeinek, hangulatainak felidézése, képzeletben történő újbóli átélése, elképzelése és kifejezése. Pl. esőben, szélviharban, tavaszi mezőn.
- A környezet jelenségeiről szerzett tapasztalatok, és ezek művészi eszközökkel történő összekapcsolódása, integrálódása.
- Egy-egy képzőművészeti alkotás láttán, vagy zenedarab hallatán képzeletük megindulása.
- A rendelkezésre álló technikák, alapanyagok, eszközök közötti választás képességének kialakulása.
- Az esztétikai fejlesztésen keresztül a szűkebb és tágabb környezet alaposabb megismerése, elemzése.

Feladatok

Nyugodt, biztonságos légkör teremtése.

Az alkotáshoz, önkifejezéshez szükséges helyzetek, alapanyagok, eszközök biztosítása.

Az alapvető festészeti, grafikai, vegyes technikák és a mintázás megismertetése, használatuk gyakoroltatása.

A közös alkotó folyamatba való bekapcsolódás lehetőségének biztosítása.

A színek szerepének megfigyeltetése, az alapformák megismertetése, különféle eszközökkel történő megjeleníttetése, kapcsolódva a tanmenethez.

A vizuális kifejezési formák és az irodalom, a zene és egyéb művészeti ágak kapcsolatának megismertetése, az ebből adódó lehetőségek kiaknázása.
Dramatikus technikákban való minél aktívabb részvétel lehetőségének megteremtése (bábjáték, jelmezes megjelenítés, zenei megjelenítések, egyszerű mondókák eljátszása).
Fényképek, műalkotások, a természet hangjai, zenei darabok megfigyeltetése. A hangulati, érzelmi megjelenítés elősegítése.

Alapelvek

A foglalkozások során mindig tartsuk tiszteletben az alkotás szabadságát.
A témakezelés legyen rugalmas és interaktív.
Törekedjünk a csönd és elmélyülés, valamint az önkifejezés és beszélgetés megfelelő arányának megtalálására.
Valósuljon meg a lehetőségekhez mért legaktívabb kommunikáció.
Mindenfajta művészeti megnyilvánulást alkotásként értelmezzünk.
Ne javítsunk bele a művekbe, hanem tartsuk őket tiszteletben.
Fejezzük ki örömünket és bátorítsuk a gyerekeket további önkifejezésre.
Kezdetben értékeljünk pozitívan minden aktivitást, még ha az eszközhasználat, a megnyilvánulás nem is tökéletes.
Ne korrigáljunk kezdetben, később is inkább csak ajánljuk fel az általunk jobbnak vélt lehetőséget.

A fejlesztés tartalma, területei

A csoportban a szabad festés technikájának bevezetése. A zenére festés, hangulati ábrázolás gyakorlása. Érzelmek felismerése, megjelenítése a tanult technikákkal.
Az alapszínek elkülönítése, a meleg és hideg színek és tónusok hatásának megfigyelése. Az alapformák megjelenítésének gyakorlása.
Formázás agyaggal, gyurmával. Egyszerű modellek készítése különféle alapanyagokból.
Szabad hangszerhasználat. Hangutánzás. Egyszerű ritmusképzés. Zenei darabok hatásának megfigyelése, megbeszélése.
Kötött témák megjelenítése művészeti eszközökkel, kapcsolódva a tanmenethez.
Múzeumlátogatások, koncerthallgatás, egyéb kirándulások. Az itt szerzett élmények feldolgozása, elemzése, felhasználása a fejlesztési folyamat során.

Az esztétikai nevelés tartalmainak megjelenése a különböző foglalkozásokon

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás*	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Ősz	Színek	Őszi színek megfigyeltetése és elkülönítése a többitől Meleg színek megjelenítése: vörös, barna, sárgák	Szabad hangszerhasználat Éneklés, illetve énekekhez hangadás próbálgatása Egyszerű ritmusképzés Állatok és időjárási jelenségek hangjainak hangszerekkel történő utánzása Ritmushangszerek használata	Szabad hangszerhasználat Egyszerű ritmusképzés Mondókák, énekek, zene egyszerű kísérése ritmushangszerekkel Hangszerkészítés különböző anyagokból		
	Levelek	Lenyomatok temperával, vízfestékekkel papírra, filcre, vászonra Montázsok, ragasztások levéldarabokból, teából, fűszerekből, stb. Közös nagy szabadfestéses kompozíciók: fák	Zenélés az erdő kincseivel, termékekkel, kavicsokkal... Hangszerkészítés termékekből, dobozokból, üvegekből	Zenehallgatás - a zene hangulatának, lüktetésének, tempójának, dinamikájának megfigyelése Szabad mozgás, tánc zenére Mondókák, versek, énekek hallgatása		

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás*	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Ősz	Gyümölcsök	<p>Mintázás színes gyurmából</p> <p>Mintázás agyagból festékekkel kifestve</p> <p>Lenyomatok csomagolópapírra, vászonra</p> <p>Formák megfestése sablonnal</p> <p>Formák és színek vizes alapon</p> <p>Ragasztások kreppből, filcből</p>		<p>Énekekhez hangadás, ill. beszélő gyermeknél a szöveg reprodukálásának próbálgatása is</p> <p>Formázás gyurmából, sóliszt gyurmából, agyagból</p> <p>Ragasztások levelekből, papírokból, termésekből, terményekből</p> <p>Lenyomatok készítése</p>		
	Időjárás	<p>Temperás kompozíciók vastag ecsettel, hengerrel, kézzel: levelek, fák</p> <p>Lapon vízfestékekkel: a köd és az eső megfestése</p>				

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Tél	Színek	Hideg színek megjelenítése, hatásuk megfigyelése (kékek, lilák) A fehér szerepe a téiben				
	Időjárás	Temperás festés fekete, sötét alapra: hó, hideg, jég (cukros festés) Üvegfestés: a jég hatásának érzékeltetése Ragasztások (hó): kókusszal, grízzel, stb. Papírmunkák: tépések (hópihe, hóember)				

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Tél	Ünnepek	<p>Mikulás: Mikulás-báb virgácsfestés zsák készítése</p> <p>Karácsony: csomagolópapír-festés dísz készítése kompozíciók fenyőből adventi koszorú betlehem gyertyamártogatás a gyertya díszítése mézeskalács-díszítés</p> <p>Farsang: díszek maszkok arcfestés</p>	<p>Gyertya, adventi koszorú, mécses meggyújtása zenehallgatás, éneklés közben</p> <p>Ünnepekre készülődés énekkel, verssel, a terem feldíszítésével</p> <p>Tánc, mozgás zenére</p>	<p>Gyertya, adventi koszorú, mécses meggyújtása zenehallgatás, éneklés közben</p> <p>Ünnepekre készülődés énekkel, verssel, a terem feldíszítésével</p> <p>Tánc, mozgás zenére</p> <p>Karácsony: csomagolópapír-festés díszek készítése asztaldísz adventi koszorú betlehem készítése gyertyamártogatás, -öntés a gyertya díszítése mézeskalács-díszítés</p>		
	Állatok	<p>Bábok és modellek készítése fakanál bábok barlang papírmáséból, dobozokból</p>				

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
--	------------------------------------	--------------------	----------------------------	----------------------	-----------------------

Tavaszi	Színek	A zöld szín fontosságának érzékeltetése A hideg és meleg színek együttes jelenléte				
	Víz	Vizes alapon festés késsel, zölddel A víz megfestése A víz felszínének megfestése és papírra vetítése Festékfolyatás vizes alapon				
	Virágok	Vizes alapon foltok és egyenesek létrehozása Temperás festés: - rétek - fák - felhők Ragasztások szívószáלבól, papírból, textiltől Textilfestés				

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
--	------------------------------------	--------------------	----------------------------	----------------------	-----------------------

Tavaszi	Időjárás	Az eső megfestése vizes alapon, festékfolytatás A szél megjelenítése selyempapírral				
	Ünnepek	Húsvét: - tojásfestés - nyuszi készítése - mézeskalács-díszítés		Húsvét: - tojásfestés - nyuszi készítése - mézeskalács-díszítés		

		Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Nyári	Színek	Meleg színek megjelenítése (sárgák és a vörös) Zöldek szerepe				
	Időjárás	Napsütés és a hőség megfestése temperával				

* Az esztétikai neveléshez tartozó, a „Szűkebb és tágabb környezet” és a „Reggeli kör” foglalkozásokon megvalósuló tanulási tartalmak többsége megjelenhet a „Játék és szórakozás” foglalkozásokon is, de annak fő tevékenysége – a játék – mellett csak kisebb arányban.

A gyerekek fejlődésével elképzelhetőnek tartjuk, hogy később nem heti 4 óratervi óra játékra lesz szükség, hanem ezekből az órákból valamennyi helyet adhat több művészeti, illetve munkatevékenységnek.

A táblázatban a „Játék és szórakozás” foglalkozás alatt a fent említett tanulási tartalmak közül csak azokat emeltük ki, amelyek jelenleg gyakrabban szerepelnek ezen a foglalkozáson.

Általános elvárások

A tanulóiban alakuljon ki az alkotás iránti vágy. Legyenek képesek bekapcsolódni, részt venni az alkotási tevékenységben.

Módszerek, technikák

- Szabad festés különféle festékekkel.
- Vizes, ragasztós alapon festés.
- Asszociációs gyakorlatok.
- Festékfolyatás, tussal kihúzás.
- Belelátó gyakorlatok.
- Festés versre, zenére, kötött témára.
- Montázs-technikák.
- Ragasztások.
- Dramatikus megjelenítés, báb.
- Formázás agyaggal, gyurmával.
- Modellézés különféle alapanyagokból.
- Mondókák, énekek, versek meghallgatása, megjelenítése.

Eszközök

A természet kincsei:

ágak
levelek
termések
kövek, stb.

Festékek:

tempera
ujjfesték
vízfesték
üvegfesték
textilfesték
ruhafesték
tus.

Papírok:

karton
rajzlap

selyempapír
A0-s papírok különféle színekben
újságpapír
színes papír.

Érdekes formájú üvegek, síküveg.

Textildarabok különféle színekben, minőségben, filc.

Ecsetek:

változó méretű és jellegű ecsetek
szivacsok
hengerek.

Agyag, különféle tulajdonságú gyurmák.

Dobozok, hurkapálca, különféle ragasztók, gombok.

Arcképek, fényképek.

Művészeti albumok, verseskötetek, mesekönyvek, cd-k, gyertyák, füstölők.

Audiovizuális eszközök.

Ritmushangszerek, zajkeltő tárgyak:

xilofon
metallofon
csőhangsor, stb.

Egyéb hangszerek:

gitár
furulya
hegedű, stb.

24. VII. 8. Érzelmi és szociális nevelés

Előzmények

A súlyosan halmozottan sérült gyermekek állapota számos probléma- és konfliktushelyzet forrása. Ezeknek egy részét tanulóink felismerik, megélik, de mivel e válságok kifejezése, megosztása és kezelése akadályokba ütközik, súlyos lelki terheket jelentenek számukra. Ilyen például a beszédképtelenség okozta meg nem értettség, a mozgássérülés következtében a mindennapokban való aktív részvétel hiánya, az ép testvérek közötti háttérbe szorulás, a természeti és tárgyi világgal való kapcsolattartás kudarca. Továbbá a fogyatékosoknak lehetnek olyan nem törvényszerű következményei, melyek bár a gyermekek megítélése szerint nem feltétlenül kellemetlenek, mégis káros hatással vannak a személyiség fejlődésére. Pl.: túlzott féltés, óvás, kiszolgálás, babázás.

Célok

Pozitív és reális énkép kialakulása a tanulók értelmi szintjének megfelelően.

Érzelmek felismerése, tudatos megélése.

A tanulók nyitottá válása a környezetükben élők felé.

Akarják és tanulják meg érzelmeiket, akaratukat a legdifferenciáltabban, legérthetőbben kifejezni.

Mások megnyilvánulásainak értelmezése és tolerálása.

Vágyaik késleltetése, a várakozás képességének kialakulása, türelmessé válás.

Ugyanakkor legyenek képesek küzdeni egy-egy cél eléréséért. Ne adják fel hamar, legyenek kitartóak.

Feladatok

- Az önkifejezés lehetőségeinek megismertetése.
- Az én-tudat fejlődésének segítése (énkép kialakítása).
- Lehetőség biztosítása a különféle élmények és érzelmek megélésére, kifejezésére.
- Az élmények és a velük kapcsolatos érzelmek értelmezésében, kezelésében való segítségnyújtás.
- A gyerekek képessé tétele más emberek hangulatának, érzelmeinek felismerésére, és az arra való reagálásra (pl. együtt örülés, vigasztalás).
- A motiváció erősítése.
- Az együttműködési készség fejlesztése.
- A közösségi magatartás kialakítása (felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek viszonylatban).
- A helyes viselkedési formák megismertetése, elsajátíttatása.
- Dramatikus technikák és a bábjáték alapjainak megtanítása.
- A csoportos és az egyéni tevékenységek arányának helyes megválasztása az életkor, a szociális érettség, a fogyatékosok és a pillanatnyi szükségletek szempontjainak figyelembevételével és mérlegelésével.
- A közösséghez való tartozás élményeinek közvetítése a csoportos foglalkozásokon keresztül, ezek pl.:
  - a közös éneklés, zenélés, játék öröme
  - a mások sikerének öröme
  - a „mindenki egyformán fontos” élménye
  - a „valamit közösen létrehozni” élménye

- a kortársakkal való kapcsolat öröme.
- Kétszemélyes helyzetekben
  - a „most egyedül én vagyok a fontos”
  - a teljes elfogadottság
  - az osztatlan figyelem
 élményének közvetítése.
- Pozitív, reális énkép kialakítása a tanulók értelmi szintjének megfelelően.
- Döntési helyzetek teremtése, melyekben a tanulók szabadon választhatnak tevékenységek, játékok, ételek, stb. közül, valamint ezek biztosítása.
- Reális és egységes, a tanulók állapotához, ugyanakkor életkorához is a lehető legjobban igazodó elvárások kialakítása, megismertetése.
- Kommunikációs eszközök és technikák biztosítása és alkalmazása.

Alapelvek

- Az érzelmi és szociális nevelés az egész napot átszövi. A közösségi szokásokat a nap folyamán valamennyi élethelyzetben szem előtt kell tartani.
- A pedagógusok minden megnyilvánulásukkal önkéntelenül is nevelnek, mintául szolgálnak. Erre tudatosan is törekedniük kell.
- A gyermekek optimális érzelmi és szociális fejlődéséhez szükségük van mind csoportos, mind kétszemélyes helyzetekre.
- A gyermekek fejlődésében különösen nagy szerepe van a feltétlen szeretet és elfogadás biztosságot adó érzésének.
- Mindenfajta fejlesztésnek és tanulási szituációnak érzelmi bázison kell alapulnia.
- Az érzelmek, indulatok megélését, kifejezését, ezeken keresztül pedig értelmezését és feloldását kell elősegíteni, nem pedig az elfojtását.
- A szülőkkel való szoros együttműködés (pl.: üzenő füzetten keresztül, személyes beszélgetések) elengedhetetlenül szükséges a tanuló teljesebb megismeréséhez, és a fejlesztés eredményességéhez.

Az érzelmi és szociális nevelés tartalmainak megjelenése a különböző foglalkozásokon

	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Mozgásnevelés	Testi higiénia
Érzelmi és szociális nevelés	<p>A család</p> <ul style="list-style-type: none"> – a családtagok <ul style="list-style-type: none"> - felnőtt, gyerek - név - foglalkozás – családi szokások <p>Az iskola</p> <ul style="list-style-type: none"> – csoporttársak – tanárok <p>• Ünnepek</p> <ul style="list-style-type: none"> – családi ünnep <ul style="list-style-type: none"> - születésnap - névnap – egyéb ünnep <ul style="list-style-type: none"> - Mikulás - karácsony - farsang - húsvét - anyák napja - gyermeknap - évnyitó - évváró - ballagás 	<p>Köszönési formák, kapcsolatfelvétel (éneklés, szemkontaktus, simogatás, labdagurítás)</p> <p>Kapcsolatok</p> <ul style="list-style-type: none"> – felnőtt-gyerek – gyermek-gyermek <p>Nevek</p> <ul style="list-style-type: none"> – saját – csoporttársak – felnőttek – család <p>Búcsúzás Érzelmek kifejezése Élmények felidézése, megosztása</p> <p>A közösséghez való tartozás élménye</p>	<p>Társasjáték Szerepjáték Dramatizálás Bábozás Egyszerű játékszabályok pl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – soron következés – valami, pl. labda körbeadása – kiszámoló-játék <p>A (közös) játék öröme A (közös) alkotás öröme A választás, a döntés öröme és következménye</p>	<p>Játékszabályok Együttműködés Kitartás, küzdelem Fáradtság, fájdalom kifejezése és elviselése</p>	<p>Napirend és napi rendszeresség elfogadása A különböző gondozási folyamatok elviselése Együttműködés, aktív részvétel A testi szükségleteknek a környezet számára érthető és elfogadható módon történő jelzése A testi szükségletek késleltetése, várakozás – ha a helyzet úgy hozza</p>

Általános elvárások

Tudják elfogadni és alkalmazni a mindennapi életben az alapvető közösségi normákat (pl.: köszönés alternatív formái, tiszta étkezés). Tudjanak alkalmazkodni a környezet elvárásaihoz, az értelmi- és mozgásállapot függvényében, egyéni elbírálás alapján.

Módszerek (és tevékenységi, foglalkoztatási formák)

- Beszélgetés
- Dramatizálás:
  - Bábjáték
  - szerepjáték
- Csoportos foglalkozások:
  - közös játék
  - éneklés-zenélés
  - tánc, ringatózás, mozgás zenére
  - közös alkotás
  - vizuális művészetterápia
  - közösen átélt élmények
  - kirándulások
  - verses, mesés foglalkozások
- Kétszemélyes helyzetek:
  - beszélgetések
  - páros játék
  - tánc, ringatózás, mozgás zenére

Eszközök

- üzenő füzet
- bábok
- jelmezek
- játéktárgyak, társasjátékok
- fejlesztő játékok
- hangszerek
- papírok, festékek, ecset, agyag
- gyurma
- magnó, kazetták

24. VII. 9. Mozgásfejlesztés - mozgásnevelés

A „Mozgásfejlesztés” fejlesztési terület és a „Mozgásnevelés” foglalkozás leírása együtt történik.

Előzmények

A központi idegrendszer sérülése okozhat különböző fokú mozgáskorlátozottságot, melyet nemcsak az ép mozgásformák részleges vagy teljes hiánya jellemez, hanem a mozgásállapotot jelentősen befolyásolják a különböző kóros tartási- és mozgásminták, valamint az idő folyamán kialakult deformitások, kontraktúrák is. Általában a nagymozgások mellett a kézfunkciók, a finommotoros tevékenységek is – különböző mértékben – sérülnek.

A mozgásnak kiemelt jelentősége van a gyermekek fejlődésében, képességeik kibontakozásában. A mozgás nagymértékben segíti az észlelést, a tapasztalatszerzést, alapját képezi a magasabb gondolkodási funkcióknak, a beszéd egyik feltétele, a beszédképtelen gyermekek esetében az alternatív kommunikációhoz is szükség van a mozgás valamilyen formájára.

Az aktivitás, a tevékenykedés, az önállóság is összefüggésben vannak a mozgásos képességekkel.

„Az élet első éveiben a fejlődés egész folyamatát jelentősen meghatározza a mozgás ép, vagy megváltozott fejlődés, a mozgásos akadályozottság okozta hátrányok következtében az ép fejlődéstől való egyre nagyobb elmaradás tapasztalható, különösen akkor, ha nem avatkozunk be kellő időben.

A súlyosan-halmozottan fogyatékos emberek többsége súlyos mozgászavarral is küzd, és gyakran az életkortól függetlenül a fejlődés kezdeti (elemi) szintjét mutatják. Ha a fejlődés elemi szintet mutat, figyelembe kell venni a fejlődés korai szakaszának – pszichomotoros vagy szenzomotoros szakasz – legfontosabb jellegzetességét, a mozgásba ágyazottságot (Csiky In Várkonyi 1997). A fogyatékos személy funkcióinak és képességeinek harmonikus alakulásához elengedhetetlen a mozgás, hiszen ellenkező esetben a többi funkció sem tud optimálisan fejlődni, s ezzel további nehézségek várnak a mozgásfejlődésre is. A funkciók egymástól való kölcsönös függőségi viszonyaként kell tehát ezt a folyamatot elképzelni, melynek alappontjában a mozgás áll.

A súlyosan-halmozottan fogyatékos személyek mozgásnevelésének előfeltétele a megfelelő szenzoros ingerek felvétele, feldolgozása és integrálása (ld. érzékelés-észlelés fejlesztése), folyamata passzív, vezetett aktív illetve facilitált mozdulatok, mozgások formájában megvalósuló közös tevékenység.” (Márkus 2005.)

Célok

A gyermekek adottságainak függvényében a lehető legmagasabb szintű mozgásos önállóság elérése.

Feladatok

A mozgásnevelés elsődleges feladata: a motoros aktivitás csökkenése miatt kialakult szenzomotoros depriváció csökkentése, a szenzomotoros területen kialakult fejlődési elmaradások pótlása célzott ingerléssel, passzív mozgatással (mozgásérzékelés) és facilitált mozgások kiváltásával. Optimális feltételek megteremtése a saját test megéléséhez (testkép, testséma, mozgáskoordináció). A spontán fejlődés feltételeinek megteremtése a fiziológiás mozgássornak megfelelően (kóros mozgásmintákat gátló kiinduló helyzetek megtalálása, megfelelő tér és idő biztosítása az aktív mozgások gyakorlásához a fejkontrolltól a felállásig). A mozgásnevelés összekapcsolása az érzékelés-észleléssel, a mindennapos tevékenységekhez szükséges mozgásokkal, a fejlesztő gondozással. (Márkus 2005, 151.)

A gyermekek pozitív mozgásélményhez juttatása sok játékkal, motiválással.

A mozgásra való képesség felismertetése, tudatosítása, a mozgás iránti igény felkeltése, erősítése.

Az elmaradt vagy károsodott tartási és mozgási funkciók fejlesztése, javítása.

A idegrendszer sérülése nyomán kialakuló kóros mozgások, elváltozások megelőzése, korrekciója és kompenzálása.

A lehető legnagyobb önállóság eléréséhez szükséges mozgásos és önellátási ismeretek megtanítása.

Gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök viselésének, használatának szoktatása, tanítása.

Az ép fejlődéshez – a lehetőségekhez képest – leginkább közelítő testi fejlődés elősegítése.

Mozgásos tapasztalatokon keresztül a pszichomotoros és szenzomotoros képességek fejlesztése.

Speciális feladatok

A mozgásnevelés kiindulása: a pozicionálás (helyes és biztonságos testhelyzetek kialakítása), mert ennek jelentős szerepe van az általános testi funkciók működésében (pl. légzés, emésztés, stb.), a következményes tünetek megelőzésében (pl. decubitus, kontraktúrák, deformitások, stb.), és a mindennapos tevékenységek lehető legönállóbb kivitelezésében. (Márkus 2005.)

A mozgásnevelő feladata a rehabilitációs és foglalkoztatási terapeutával közösen a gyermekek ültetésének, tanórán és egyéb foglalkozásokon történő pozicionálásának kialakítása. Annak meghatározása, hogy mennyi időt tölthetnek egy bizonyos helyzetben, segédeszközben.

Ha a gyermekek egyik végtagja sem alkalmas célirányos mutatásra, ceruzafogásra, akkor meg kell találni számukra a megfelelő segítő eszközt.

A mozgásnevelő feladata az ültetés folyamatos felülbírálása, illetve szükség szerinti változtatása.

A mozgásnevelés megvalósításához feltétlenül szükséges a terapeuta (szomatopedagógus) kreativitása és spontaneitása a mozgásnevelés optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekációjában.

Alapelvek

A mozgásfejlesztésnek a kiemelt célú mozgásnevelés foglalkozások mellett a gyerekek egész napi tevékenységébe integráltan kell folynia, tevékenységüket át kell szőnie.

Szükséges, hogy a tanulóknak legalább a hét négy napján legyen mozgásnevelés foglalkozásuk.

Törekedni kell a fiziológiás mozgások lehetőségek szerinti helyes kivitelezésére, de elsődleges szempont a mozgás – bármilyen, az egészséget nem veszélyeztető módon történő – végrehajtása.

További alapelv a már megtanult legmagasabb szintű mozgásformák alkalmazása, megkövetelése – a végrehajtáshoz elegendő időt, illetve segítő eszközt biztosítva.

A különböző foglalkozásokon a gyermekek lehetőleg aktuális egészségi és mozgásállapotuknak megfelelő testhelyzetekben legyenek.

Játékosság elve.

A mozgásanyag összeállításánál, tanításánál figyelembe kell venni a mozgáskorlátozottság mellé társuló egyéb fogyatékoságokat, zavarokat, így az értelmi fogyatékoságot, az esetleges érzékelési-észlelési zavarokat, stb.

A gyakorlatok tervezésénél szem előtt tartjuk a következő szempontokat:

lassú tempó,

több ismétlés,

egyszerű feladatok.

A mozgásfunkciók gyakoroltatása, kiépítése csak apró lépésenként történhet.

Fejlesztési feladatcsoportok

Izületek mobilizálása

- Izületek minden irányú passzív kimozzgatása
- Kontraktúra oldása
- Izületi mozgáshatárok növelése nagymozgásokkal

Izomlazítás, relaxáció

- Átmozgatás, hintáztatás
- Bobath-labdán rugóztatás
- Izoméret kialakítása (feszítés-lazítás)

Izmok erősítése

- Izmok nyújtása
- Innervációs-, vezetett aktív gyakorlatok (gravitáció irányában, illetve ellen),
izometriás-, ellenállás gyakorlatok
- Szelektív izomerősítés diagnózisnak megfelelően

Helyes légzéstechnika kialakítása

- Légzőizmok, mellizmok lazítása, vibráció

Mozgásos önkontroll kialakítása

- Alaphelyzetek pontos felvétele, egyszerű mozgások kivitelezése optikus és külső kontroll segítségével

Mozgás-koordináció fejlesztése

- Szenzoros ingerre adekvát válasz adása
- Célzó gyakorlatok (szem-kéz koordináció kialakítása)

Fiziológiás mozgássor alaphelyzeteinek és mozgásanyagának elsajátítása

- Alaphelyzetek elsajátítása, összekapcsolása mozgássorrá

Egyensúly fejlesztése

- Billenések, hintázás, fordulás, testsúlyáthelyezés

Kóros szinergizmusok megtörése, reflexgátló helyzetek kialakítása (Bobath)

- Reflexgátló helyzetek kialakítása
- Reflexgátló helyzetekből indított egyszerű gyakorlatok

Helyes testvázlat, térbeli orientáció kialakítása

Helyes testtartás kialakítása (ülésben, állásban)

- A helyes tartás megéreztetése
- Gerinctorna, tartáskorrigálás

Ritmus fejlesztése

- Egyszerű mondókák, énekek összekötése mozgással

Manipuláció fejlesztése

- Felső végtag passzív, aktív átmozgatása

Szenzoros ingerek alkalmazása
Tapintásos feladatok végzése, a taktilis percepció fejlesztése
Fogás, elengedés
Ceruzafogás lehetőségek szerinti kialakítása

Praktikus és önellátási feladatok
Műteti előkészítés, utókezelés
Mozgásos játékok
Testi képességek fejlesztése
Gyógyászati segédeszközök használatának elfogadtatása, szoktatása
Hydroterápia (tangenterban)

A mozgásfejlesztés tartalmainak megjelenése a különböző foglalkozásokon

Mozgásnevelés	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Testi higiénia
<p>Lásd a fenti „Fejlesztési feladatsoportok”-nál</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kóros szinergizmusok megtörése, reflexgátló helyzetek kialakítása • Helyes testtartás kialakítása A fiziológias mozgássor alaphelyzeteinek megfelelően (testhelyzet felvétele, megtartása) – ennek egyik része-ként a helyes ültetés megfelelő székben, kocsiban, szükség esetén gyógyászati és rehabilitációs segédeszközt használva (a megfelelő ültetéssel a térbeli orientáció és szem-kéz koordináció fejlődését is elősegítjük) <p>Manipuláció és finommotorika fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> – kar nyújtása, célzott nyúlás – tárgyak megfogása, megtartása, elengedése – szem-kéz koordináció – tapintásos feladatok 	<hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin: 0;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin: 0;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin: 0;"/>	<hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin: 0;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin: 0;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin: 0;"/>	<hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin: 0;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin: 0;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin: 0;"/>

Mozgásnevelés	Szűkebb és tágabb környezet	Reggeli kör	Játék és szórakozás	Testi higiénia
Lásd a fenti „Fejlesztési feladatcsoportok”-nál (.... oldal)!	A szűkebb és tágabb környezet felfedezése közben a nagy- és finommozgások, az egyensúly, a térbeli orientáció, az állóképesség és a mozgásos önkontroll fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> Ritmusérzék fejlesztése – énekek, mondókák mozgással, hangszerrel való egyszerű követése, kísérése 	<p>Különböző testhelyzetekben végzett játék-tevékenység</p> <p>Helyzet- és helyváltoz-tatás fejlesztése</p> <p>Egyensúly fejlesztése (pl. billenések, hintázás)</p> <p>Mozgásos játékok elsajátítása</p> <p>Mozgásos koordináció fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> – utánzással – követéssel 	Önellátási feladatok (pl. étkezés, öltözködés, bili és WC használata, mosakodás) végzése a tanulók adottságaik szerinti aktív közreműködésével, önállóságával
	Gyógyászati segédeszközök használatának szoktatása, elfogadtatása	<hr/>		<hr/>

Dokumentáció

A tanév elején részletes felmérés készül az iskolánkban használt felmérőlap kitöltésével. A felmérés alapján egyéni fejlesztési rehabilitációs tervet dolgozunk ki, mely a mozgásfejlesztés rövid és hosszú távú céljait és feladatait tartalmazza.

Általános elvárások

Aktív részvétel a foglalkozásokon a tanulók egyéni képességeinek függvényében.

A tanulók legyenek képesek:

- adottságaik szerinti tudatos izomlazításra,
- a passzív kimozgatások elviselésére,
- azon aktív mozgásoknak, amelyekre képesek (felszólításra történő) kivitelezésére, együttműködésre a mozgásnevelővel.

Módszerek

A fizioterápia módszerei

A komplex mozgásterápia módszerei

Adaptált testnevelési mozgásanyag és játékok

Továbbá:

- passzív segítségnyújtás
- aktív mozgáskiváltás
- bemutató
- folyamatos szóbeli irányítás
- gyakorlás
- korrigálás

- motiválás
- játékosság
- differenciálás
- igazi/valós tevékenységbe ágyazott mozgásfejlesztés

Foglalkoztatási formák:

- egyéni foglalkozás
- csoportos, differenciált foglalkozás

Eszközök

Az általános tornatermi felszerelés mellett:

- állítógép
- babzsák
- bokasúlyzó
- egyensúlyozó eszközök (pl. egyensúlyozó deszka, félhenger)
- gomboló, fűző modell
- gumiasztal
- gumikötél
- gurulózsámoly
- hinta
- hálós hintaágy
- hengerek (különböző méretben)

járókorlát
kézügyességet fejlesztő speciális játékok
lépcső, lejtő
labdák (különböző méretű, anyagú, fogású, keménységű, súlyú labdák, Bobath-
labdák)
léggömb
masszázsgép
párnák (ék, henger – különböző méretben)
súlypárnák, súlymellény
tangentor
terápiás háromkerekű kerékpár
tornabot
tükör

Továbbá egyéb használati és játéktárgyak, amelyekkel a gyermekek kapcsolatba kerülnek.
Gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök, pl.:

kéz- és lábsínek
járógépek
adaptált járókeretek
kerekszékek.

24. VII. 10. FEJLESZTŐ GONDOZÁS ÉS ÖNKISZOLGÁLÁSRA NEVELÉS

„A súlyosan-halmazottan fogyatékos személyek akadályozottsága miatt az önálló életvitel korlátozott, egész életükön át külső személyek segítségét igénylik. A gyógypedagógiai megsegítésnek ki kell terjednie az alapvető biológiai, létfenntartó szükségletek kielégítésére, a nevelés, oktatás fejlesztés céljai, feladatai és tartalmai közé fel kell venni a mindennapos tevékenységek részterületeit.

A megfelelően és személyre szabottan szervezett mindennapos tevékenységek mindamelllett, hogy biztonságérzetet adnak, sok tanulási lehetőséget biztosítanak a súlyosan-halmazottan fogyatékos emberek számára. Az ápolás-gondozás tevékenységeit naponta többször el kell végezni, és sok időt vesznek igénybe. Ilyenkor közvetlen testi kontaktusba kerülünk a súlyosan-halmazottan fogyatékos személlyel, kommunikálunk egymással, szenzoros ingereket közvetítünk számukra.

A mindennapos tevékenységekben az önellátás szintjének emelése a cél, ennek megvalósításában a fejlesztő gondozás hatásai játszanak jelentős szerepet. Ilyenkor ugyanis a fogyatékos személy élményhorizontját fokozatosan tágítjuk, stabilizáljuk szociális kapcsolatait, a mindennapos események megfelelő kis lépésekre bontásával és strukturálásával lehetővé tesszük számára a szituációhoz kapcsolt tevékenységtanulást és gyakorlást.

A fejlesztő gondozás megvalósítása során érdemes szem előtt tartani a strukturált foglalkoztató terápia elméleti és gyakorlati ismereteit.” (Márkus 2005)

Előzmények

A mozgásukban súlyosan akadályozott emberek testi szükségleteinek kielégítése és jó közérzetük biztosítása sok időt vesz igénybe. Ezeket a szituációkat tovább nehezíti az értelmi funkciók és a beszéd sérülése. A súlyosan és halmozottan sérült emberek is átélik kiszolgáltatottságukat létük legalapvetőbb történéseivel és a mások által végzett gondozással szemben. Programunkban ezért a gondozási feladatok nem csupán mellékesen elvégzendő tevékenységek, hanem külön foglalkozásként is megjelennek, még akkor is, ha a mozgás olyan súlyosan sérült, hogy az önkiszolgálás még távoli célként sem tűzhető ki.

Cél

A tanulók lehessenek aktív részesei saját életük legalapvetőbb történéseinek, testi szükségleteik kielégítésében is.

Feladatok

- Az érzékelés-észlelés fejlesztése: a saját testtel kapcsolatos ingerek felismerésének és értelmezésének elősegítése (pl.: éhség, szomjúság, jóllakottság, széklet-, vizeletürítés, hőmérséklet).
- A kommunikáció fejlesztése: a tanulók képessé tétele arra, hogy ha felismerik testi szükségleteiket, azokat a környezetük számára a legérthetőbben és a legdifferenciáltabban tudják kifejezni.
- A mozgás fejlesztése: a lehető legnagyobb mértékű mozgási képesség kialakításával a lehető legnagyobb önállóság, illetve részvétel biztosítása.
Ezek tanulóink esetében többnyire részmozzanatok, pl. öltöztetés közben a kar nyújtása – hajlítása; étkezés közben az ajkakkal a falat lehúzása a kanálról.
- A kognitív funkciók fejlesztése:
  - A figyelem fejlesztésével a gondozási feladatok figyelemmel kísérésének, az aktív részvétel alapjának megteremtése.
  - Az emlékezet fejlesztésével a gondozási feladatok mozzanatai sorrendjének, az azokhoz kapcsolódó eszközöknek, a napirendhez való kapcsolódásuknak rögzítése; mindezen keresztül az aktív részvétel elősegítése.
  - Az ok-okozati összefüggések megismertetésével a testi szükségletek és az azokat kielégítő tevékenységek, illetve ezek összetevői jobb megértésének segítése.
- A tanulók és a személyzet mindennapjait egyaránt megkönnyítő eszközök biztosítása.

Speciális feladatok

A mozgásnevelő és az osztályban dolgozó pedagógus feladata, a rehabilitációs és foglalkoztatási terapeutával közösen, a gyermekek étkezéshez való pozicionálásának kialakítása. Továbbá a lehetséges önkiszolgálási tevékenységekhez kapcsolódó eszközigeny felmérése.

A kommunikációs szakember az osztályban dolgozó pedagógussal közösen méri fel és fejleszti azt a kifejezés-repertoárt, amellyel a gyermekek – adottságaik függvényében – képesek jelezni igényeiket, szükségleteiket.

Alapelvek

- A gondozási feladatok elvégzésének idejét és módját befolyásolják a családban már kialakult szokások, a tanulók értelmi és mozgásos lehetőségei.
- A napirend kialakításánál figyelembe kell venni a gondozási és önkiszolgálási feladatok optimális idejét és időtartamát.

A gondozási és önkiszolgálási feladatok – terápiás – végzése fontos, ám időigényessége miatt óvakodni kell attól, hogy a tanulók életének egyedüli központi kérdésévé váljon. A súlyosan-halmazottan sérült tanulóknak sem csak testi szükségleteik vannak, ők is igénylik a kommunikációt, a személyes kapcsolatokat, a játékot, a tapasztalatok és ismeretek szerzését, mint ép társaik (illetve amennyiben nem, úgy ezen igények kialakításán fáradozni kell).

A foglalkozás témakörei, fejlesztési feladatai, kimeneti teljesítmény, eszközök

Témakörök	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény	(Speciális) eszközök
<p>Bazális ápolás, higiénia</p> <p>Dialógus, egzisztenciális alapgondozás Előjelzés</p> <p>Emocionalitás és szenzibilitás a gondozásban</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gondozás kommunikációs szituáció, szóval kísért cselekvés • Megélni, reagálni • Testi érintést elfogadni • Ápoló kezet eszköztől megkülönböztetni • Biztonságot, jó érzést közvetíteni, melegíteni • Szükséges forgatásokat, emeléseket félelemmentesen végezni • Szenzibilitás elfogadása a genitáliáknál • Tükröt használni • Közelség és távolság • Testrészeket, gondozást tudatosítani: nyomás, fájdalom, hőérzést közölni • Minden megnyilvánulást visszajelezni • Észrevenni, ha valami megváltozik, és • Tudatosan változtatni: beszédhang, testhelyzet, fény? 	<p>gondozásban való aktív részvétel</p> <p>Gondozás tudatos megélése</p> <p>Változások megélése és visszajelzése</p>	<p>tisztálkodási eszközök rögzített és speciálisan kialakított tisztálkodási eszközök</p>

Témakörök	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény	(Speciális) eszközök
<p>Étkezés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Éhséget és szomjúságot más érzésektől elkülönítve észrevenni • Alapkészségek • Étetést elfogadni • Ételeket ismerni • Kedvenc és nem szeretett ételeket ismerni 	<ul style="list-style-type: none"> • szükségletek jelzése • Megkülönböztetni, jóllakást szomjoltást tudatosítani, jelezni • Széklet és vizelet szükséglet tudatosítása, összefüggés az étkezéssel • Szükségletet jelezni • Étkezés saját ritmusa, mennyisége, időzítése • Jó és rossz érzéseket evés után felismerni • Szívni, harapni, rágni, nyelni tanulni • Száj és szájüreg szenzibilizálása • Lazítások, szájzár • Inni különféle edényekből • Megfelelő testtartás • Segédeszközök • Együttműködés • Külső, íz és tapintás szerint • Ehetőt és ehetlent megkülönböztetni • Előkészítést és elkészítést megismerni • Az ízek sokoldalúságát megismerni • Ismeretlent próbálni • Jeleket találni és alkalmazni • Személyes ízlést közölni 	<p>a kéz sérülésétől függően aktív részvétel aktív részvétel az evésterápiában lehetőség szerint tiszta étkezés</p>	<p>speciális szék, asztal speciális tányér csúszásgátló alátét kivágott pohár, kifelé hajló peremmel kétfülű pohár csőrös pohár szívószál speciális evőeszközök speciális nyéllal ellátott evőeszközök</p>

Témakörök	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény	(Speciális) eszközök
<ul style="list-style-type: none"> • Étkezés társaságban - ivás - darabos étel fogyasztása - folyékony étel fogyasztása 	<ul style="list-style-type: none"> • Viselkedés asztalnál (csukott száj, csend, szalvéta – előke, letörlés) a pohárra való ráfogás, szájhoz emelése, megtartása ivás közben az ajkak poháron való tartása a szilárd étel szájhoz emelése, száj-kéz koordináció a kanálról az étel ajakkal történő lehúzása a falat nyelvvel való továbbítása rágás nyelés közben az ajkak zárása tiszta étkezésre való törekvés • Speciális evőeszköz használata • nyelés közben az ajkak zárása 		

Témakörök	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény	(Speciális) eszközök
<ul style="list-style-type: none"> • Öltözködés - Öltözködés-vetkőzés - Öltöztetni – vetkőztetni, megismerni, elfogadni - Helyes öltözködés (időjárás szerint) 	<p>a ruhadarabok felismerése, mit hova veszünk fel saját ruhadarabok felismerése az évszaknak megfelelő ruházat kiválasztása testtudat</p> <p>a „fázom”, a „melegem van” szükségletek felismerése</p> <p>aktív részvétel a vetkőzésben, öltözésben: felszólításra vagy anélkül végtagok, testrészek emelése, nyújtása, hajlítása, ellazítása – az öltözés-vetkőzés megkönnyítésére</p> <p>Kiszolgáltatottság és egyéni kívánságok: tudatosítani, jelezni</p> <p>Védettséget és biztonságot nyújtani, hogy együttműködjön</p> <p>Fordulás, fejtartás reflexek ellen</p> <p>Öltözés: önkifejezés, fejleszteni</p> <p>Felismerni hideg-meleg időt</p> <p>Napszemüveg, esővédők</p> <p>Különböző eseményekre öltözni</p> <p>Öltözetet felismerni, keresni</p> <p>Vásárolni segítséggel</p>	<p>saját ruhadarabok felismerése</p> <p>aktív részvétel a lehetőségekhez mérten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • saját ruházat

Témakörök	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény	(Speciális) eszközök
- cipő le- és felvétele	<ul style="list-style-type: none"> a kifűzött, meglazított cipő levétele a cipő kifűzése, meglazítása a cipő felvételénél aktív részvétel, a cipő megfogása a kifűzött, meglazított cipő levételének más módjai pl.: lerúgása a másik lábbal a cipő felhúzását segítő lábtartás felvétele saját cipő felismerése évszakhoz tartozó lábbelik felismerése 		<ul style="list-style-type: none"> •

<ul style="list-style-type: none"> • Szobatisztaságra nevelés 	<ul style="list-style-type: none"> együtműködés pelenkázás közben szükségletek jelzése megfelelő testhelyzet felvétele és megtartása bilin vagy WC-n WC-papír használata WC-lehúzó, nyomógombok ismerete, használata a kézmosás szükségességének felismerése 	<ul style="list-style-type: none"> szükségletek időben történő vagy utólagos jelzése a szükségletek kultúrált elvégzése, vagy abban való együtműködés a segítővel 	<ul style="list-style-type: none"> pelenka bili WC szoba-WC gyerekülőke speciális WC-ülőke dobogó, lábtartó kapaszzkodók
---	--	---	--

Témakörök	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény	(Speciális) eszközök
<ul style="list-style-type: none"> • Testápolás kézmosás mosakodás fürdés zuhanyozás hajmosás törülközés fésülködés körömvágás testápoló krémek használata menstruáció 	<p>a testápolás szükségességének és céljának megértése</p> <p>a testápolás módjainak és mozzanatainak ismerete és tolerálása</p> <p>a szükséges eszközök és használatuk ismerete</p> <p>testtudat</p> <p>az egyes testápolási módok mozzanatainak sorrendjére való emlékezés</p> <p>a lehetőségekhez mért aktív közreműködés pl.: felszólításra testrészek mozgatása, eszközök megfogása, használata</p> <p>Érzéki benyomásokat gyűjteni</p> <p>Berendezést ismerni</p> <p>Passzívan megélni, félelem nélkül</p> <p>Víz, szappan, emelők, kendők</p> <p>Sorrend, rituálé</p> <p>Különböző ápolószerek</p> <p>Nyugalom, ellazulás, hő</p> <p>Menstruációt megélni, tudatosítani, gondozás</p>	<p>testápolásban való aktív részvétel</p> <p>a testápolás eszközeinek és azok rendeltetésének ismerete</p>	<p>(speciális) mosdó, kád, zuhanyfülke, csaptelepek</p> <p>tisztálkodási eszközök</p> <p>rögzített és speciálisan kialakított tisztálkodási eszközök</p>

Témakörök	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény	(Speciális) eszközök
<ul style="list-style-type: none"> • Egészségügyi szokások orrfűvás, orrtörés - tüsszentésnél, köhögésnél lábtörés • Egészségügyi terápiás ellátás 	<p>szükségletek felismerése és jelzése orr kifújása zsebkeendő használata a száj eltakarása a lehetőség szerinti módokon (kézzel, karral, stb.) a fej elfordítása, lehajtása</p> <p>szükségességének megértése használata (járóképesség esetén)</p> <p>Orvosságok és segédeszközök haszná- elfogadása, jó segítség Orvosi vizsgálatoktól nem félni, együttműködni Emelőket elfogadni</p>	<p>a tisztasági rendszabályok ismerete és betartása a lehetőségekhez mérten</p> <p>az egészségügyi ellátás elfogadása szükségességének megértése együttműködés</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zsebkeendő • lábtörő

Módszerek

bemutató
cselekedtetés
gyakoroltatás
terápiás étkezés

24. VIII. Foglalkozások

24. VIII. 1. Szűkebb és tágabb környezet

Célok

A tanulók érdeklődésének kialakulása szűkebb és tágabb környezetük szereplői, tárgyai, jelenségei iránt.

Egyénileg eltérő képességeik függvényében a természeti, tárgyi és személyi környezetükről szerzett élményeik megélése, értelmezése, elraktározása.

A tanulók saját életükben történő minél aktívabb részvételének kialakulása.

Az egymással és a nevelőkkel való állandó kommunikáció kialakulása.

A természeti környezet szépségeinek felismerése.

Feladatok

A szűkebb és tágabb környezet személyeinek, tárgyainak, jelenségeinek megismertetése a tanulókkal, a mindennapi életük apró tapasztalatszerzéseinek irányítása és folyamatos tudatosítása által.

Alapelvek

A természeti, társadalmi és tárgyi környezet jelenségei, tárgyai, szereplői minden gyermek számára megismerhetők valamilyen szinten.

A mozgás- és cselekvőképesség súlyos korlátozottsága következtében elmaradt tapasztalatokat elsősorban konkrét, valódi élményeken keresztül pótoljuk. Ezekre főleg a hetenkénti, három „Szűkebb és tágabb környezet” foglalkozást magukban foglaló kirándulások nyújtanak alkalmat.

A „Szűkebb és tágabb környezet” és a „Játék és szórakozás” foglalkozások anyaga sokszor jól kapcsolható egymáshoz, kölcsönösen épülhetnek egymásra, ezért szükséges az ezen foglalkozásokat tartó tanárok közös részvétele a tervezésben, valamint a folyamatos konzultáció.

Sok játék a hetente egy délelőtt lévő kirándulásukon közösen szerzett élményekből, tapasztalatokból táplálkozik, azok újraéléséhez, feldolgozásához, elmélyítéséhez segít hozzá. Ezért szükségesnek tartjuk a kirándulásokon a délelőttös és a napközis tanár részvételét is. Ez csoportbontásban oldható meg

A kirándulásokon a gyermekek helyválttatásának, figyelmének, aktív részvételének és egyéni tapasztalatszerzésének szükséges segítése miatt a gyermekek számával megegyező felnőtt jelenléte az optimális.

A foglalkozás témakörei, fejlesztési feladatai, kimeneti teljesítmény

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>A család</p> <ul style="list-style-type: none"> – családtagok és neveik – családi szerepek és szokások – a lakás helyiségei és berendezési tárgyai (szoba, konyha, fürdő) <p>Az iskola</p> <ul style="list-style-type: none"> – az iskola helyiségei és berendezési tárgyai (csoportszoba, ebédlő, mosdó, folyosó, lift) – csoporttársak és neveik – tanárok és neveik <p>Zugok, individuális szükségletek</p>	<p>A családtagok és neveik megismertetése</p> <p>A lakás helyiségeinek és bútorainak megismertetése</p> <p>Család, fogadott család</p> <p>Az iskola helyiségeinek bemutatása, berendezési tárgyainak megismertetése</p> <p>Csoporttársak és tanárok nevének megismertetése</p> <p>Internátus</p> <p>Osztály</p> <p>Lakóközösség megkülönböztetése</p> <p>Saját szükséglet felismerése</p> <p>Ahová visszavonulhatok</p> <p>Térmegosztás</p> <p>Barlang, láda, nyugvósarok sátorral, fénnel, vízágy</p>	<p>Tudják a saját és családtagjaik nevét</p> <p>Értsék, hogy ki tartozik a családba</p> <p>Ismerjék fel a lakás helyiségeit és bútordarabjait</p> <p>Ismerjék fel a csoport-terem berendezési tárgyait</p> <p>Vegyenek részt csoportosítási feladatokban</p> <p>Tudják a csoporttársaik és tanáraik nevét</p> <p>Tudják jelezni életterük megváltoztatásának igényét</p>

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Évszakok</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az őszejellegzőbb jegyei: <ul style="list-style-type: none"> - időjárás - öltözködés - növények - állatok – A tél jellegzőbb jegyei: <ul style="list-style-type: none"> - időjárás - öltözködés - növények - állatok – A tavasz jellegzőbb jegyei: <ul style="list-style-type: none"> - időjárás - öltözködés - növények - állatok – A nyár jellegzőbb jegyei: <ul style="list-style-type: none"> - időjárás - öltözködés - növények - állatok <p>Az iskola környéke</p> <ul style="list-style-type: none"> – utcák, üzletek az iskola környékén <p>Közlekedési eszközök</p> <ul style="list-style-type: none"> – legismertebb közlekedési eszközök (autó, autóbusz, vonat, HÉV, hajó) – a közlekedés zajai <p>Testünk</p> <ul style="list-style-type: none"> – a főbb testrészek nevei 	<p>Az évszakok legjellegzőbb jegyeinek bemutatása</p> <p>Az időjárás megragadható jelenségeinek megismertetése</p> <p>Ruhadarabok és neveinek megismertetése</p> <p>Gyakran fogyasztott gyümölcsök és zöldségek bemutatása, neveik megismertetése</p> <p>Hideg-meleg bemutatása és megismertetése</p> <p>Édes-keserű, savanyú-sós megismertetése</p> <p>Az utca, az üzletek bemutatása</p> <p>A közlekedés és közlekedési eszközök bemutatása</p> <p>A közlekedés zajainak megfigyeltetése</p>	<p>Ismerjék fel az esőt, napsütést, és havat</p> <p>Ismerjék fel és tudják a ruhadarabok nevét</p> <p>Ismerjék fel és tudják a gyakran fogyasztott zöldségek és gyümölcsök nevét</p> <p>Tudjanak különbséget tenni hideg és meleg között</p> <p>Tudjanak különbséget tenni édes, keserű, savanyú és sós között</p> <p>Vegyenek részt a látottak megbeszélésében</p> <p>Ismerjék fel a legismertebb közlekedési eszközöket</p> <p>Ismerjék fel az utca zajait</p> <p>Ismerjék a fej, has, hát, láb, kéz fogalmát</p>

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Állatok</p> <ul style="list-style-type: none"> – a háziállatok legjellemzőbb jegyei (cica, kutya) – vadon élő állatok legjellemzőbb jegyei (medve, madár) – állatok hangjai <p>Színek</p> <ul style="list-style-type: none"> – piros, kék, zöld, sárga, barna, fehér <p>Időbeli tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> – napirend – napszakok (reggel, dél, este, délelőtt, délután) <p>Térbeli tájékozódás</p> <ul style="list-style-type: none"> – le-fel – fölé- alá –mellé <p>Élelmiszereket ismerni,</p> <ul style="list-style-type: none"> – szag íz, kinézés, ehető – nem ehető <p>Kézzel – eszközzel feldolgozni</p> <p>Változásokat megismerni</p>	<p>A négy alapszín megismertetése</p> <p>A napirenden keresztül a napszakok megismertetése</p> <p>A fel-le, fölé-alá-mellé fogalmak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Megkülönböztetni • Kipróbálni • Puha, kemény • Édes, savanyú, sós, keserű • Héj, mag, hús • Érett, éretlen • Nyers, főtt • Dagad, apad, levet ereszt • Reszelés, vagdalás • Szag • Gyúrás, nyújtás • Formálás • Hámozás, kimagozás, keverés stb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ismerjék fel a tanult állatokat <p>Tudják egyeztetni a tanult színeket, megnevezésre ismerjék fel a négy alapszín</p> <p>Ismerjék fel a nappalt és estét</p> <p>„Tedd a ...!” felszólítással tudják a legegyszerűbb téri viszonyokat létrehozni</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Ünnepek – születésnap – névnap – Mikulás – karácsony – farsang – húsvét – anyák napja – gyermeknap – tanévnyitó –záró – ballagás 	<p>Az ünnepek hangulatának érzékeltetése „Mit ünneplünk?” Az ünnepek kellékei</p>	<p>Vegyenek részt az ünnepi készülődésben és az ünnepen Értsék, hogy különleges nap az ünnep</p>
---	---	---

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>A világ megismerése 3 dimenziós tér</p> <p>Fogalmak tevékenységek</p> <p>Mennyiség elemei</p> <p>Forma, mint tulajdonság</p> <p>Nagyság, vastagság, szín, szag, íz, felület, hő, hangzás, több tulajdonság, gyűjtőfogalmak, mennyiséggel dolgozni</p>	<p>Különböző nagyságot megismerni Mászás, bebújás, bedugás stb.</p> <p>Tele, üres Tölteni, telerakni, fele Kiüríteni Kicsi nagy, túl ... Sok-kevés hely</p> <p>Összerakni, elvenni Tárgyak közös tulajdonságai Rendezés</p> <p>Kerek-szögletes Azonosítás, megkülönböztetés, rendezés</p> <p>Mindenhez fogalom, jel, szimbólum Ugyanannyi, több, kevesebb Növelni, csökkenteni Legtöbb, legkevesebb Egy az egyhez rendezni stb.</p>	<p>Ismerjék a mennyiség- tér és formaismereti alapfogalmakat, és tudjanak abban értelemszerűen tevékenykedni</p>

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
Hosszúsággal dolgozni Felületekkel dolgozni Súlyal dolgozni Időt megismerni	Összehasonlítani, rövid – hosszú Négyzet, háromszög Keskeny-széles Megélni, könnyű-nehéz Kezdet-vég, tartalom, jelek (csengő) Most, mindjárt, később Először, azután végén, Pontosan ma-tegnap Évszakok, napok, napszakok stb. Rendszeresen visszatérőek, óra Események lefolyása, időbeli	

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
A természet megismerése Fölfigyelni Természetes anyagok Növények és állatok Életjelek, élőlények Állatok és növények haszna	<ul style="list-style-type: none"> • Minden érzékkel • Játék szabadban • Növekedés, virágzás, hervadás megfigyelés • Állatok megfigyelés • Éhség, szomorúság, vidámság, fájdalom • Érzelmeket tudatosítani • Állatok, növények • Étkezés, ruházkodás stb. 	A környezetünkben élő élőlények megismerése Életfolyamatok, szükségletek megismerése

Élet – évszak - ciklus	<ul style="list-style-type: none"> • Elmúlás • Erdő élettér, gazdaság, folyó • Időjárást évszakok szerint megélni 	<ul style="list-style-type: none"> • Az élőlények életciklusai, változások
Víz tulajdonságai	<ul style="list-style-type: none"> • Főzni • Elpárolgás • Fagy, olvadás, öntözés 	<ul style="list-style-type: none"> • A természeti környezet elemeinek, tulajdonságainak, változásainak megismerése, felfigyelés a veszélyekre
Tűz és hő	<ul style="list-style-type: none"> • veszélyek 	

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
A technika megismerése Technikai szerkezeteket megismerni	<ul style="list-style-type: none"> – Kapcsoló – WC – Zár, kilincs – Csengő – Mágnes, távirányítók, kávéfőző stb. 	A közvetlen környezet technikai eszközeinek ismerete, egyszerűbbek használata

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Nyilvánosság Megélni, hogy része a társadalmi környezetnek (iskola, otthon)</p> <p>A társasági életformákat ismerni (hivatalok, sport, egyházközség, stb.)</p> <p>Együttlakás Az együttélés különféle formáit ismerni</p> <p>Partner-viszony</p> <ul style="list-style-type: none"> • Személyes viszonyok, odafordulás, érezni, hogy megszólítják és bevonják, barátságot pozitívan megélni 	<ul style="list-style-type: none"> • Megkülönböztetni • Megszólítani • Gesztusokkal meghívni • üdvözölni • Szünetet tudatosítani <ul style="list-style-type: none"> • Megkülönböztetni embereket: embereket, intézményeket, részt venni különféle lehetőségeken/ rendezvényeken <ul style="list-style-type: none"> • Szülő – gyermek • Ház, lakóközösség • Együtt élő párok <ul style="list-style-type: none"> • Mall: bazális kommunikáció • Ének • Ujj-játékok • Segíteni és erősíteni egymást 	<p>A többi emberhez való adekvát viszonyulás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Különböző helyszínek és a hozzájuk tartozó tevékenységek összekapcsolása • A társas együttélés formái, megfelelő viszonyulás • A bazális kommunikáció megélése, aktív részvétel abban

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>„Én”</p> <p>Én vagyok én: élni az érzékszervekkel, velük tanulni</p> <p>Testsémát kialakítani, testi funkciókat észrevenni és tudatosítani</p> <p>Saját érzéseket észlelni, megkülönböztetni, adekvát magatartást tanulni</p> <ul style="list-style-type: none"> • Önmagát és másokat értékelni, tisztelni 	<ul style="list-style-type: none"> • Minden érzékszervvel érzékelni, viscerális, hő- és mozgástapasztalatok is • Testrészeket ismerni, funkcióval összekötni • Nyújtani, húzni, nyomni • Kopogtató masszázs • Hintáztatni, lengeni • Billegni, forgatni • Támasztani, felegyenesíteni, felhúzni • Csúszni-mászni • Saját magát megtapogatni • Dörzsölni, vakarni • Tükörképet felismerni • Undor, izgalom, bosszúság, félelem, öröm, meglepetés, harag, düh, élvezet • Nem megbántani, fájdalmat okozni • Emberekkel, állatokkal, növényekkel óvatosan bánni • 	<ul style="list-style-type: none"> • Saját test, testrészek, érzékszervek ismerete, érzetek megélése • Az én és a tér összekapcsolása •

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Időt megélni, fogalmakat megismerni</p> <p>„Az öregedés folyamata</p> <p>Én és mások Egyedül lenni másokkal</p> <p>Együttélés szabályai</p> <p>Szexualitás Megélni, érzéki benyomásokat megismerni Nemiség</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Időszakok • Most – később – mindjárt • Azonnal, mindig • Tegnap – ma – holnap • Óra, terminusok • Változásokat észrevenni • Születésnap • Csecsemő – gyermek – felnőtt – idős • Halál • A személyiség egyedi-egyszerisége • Önmagát másokkal szemben képviselni • Feladatok, rituálék, szabályok • Jogok és kötelességek • Udvariassági formák • Bocsánatot kérni • Más véleményt elfogadni • A test jelzéseit észrevenni, tudatosítani (kellemes, kellemetlen) • Reakciókat megismerni, testi funkciókról tudni • Férfi és nő különbsége 	<ul style="list-style-type: none"> • Az én és az idő összekapcsolása • Az én és a többi ember viszonyának megélése • Szabályok megismerése, alkalmazkodás azokhoz • Szexuális érzések megélése, elfogadása, kezelése

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Az „élet értelmével” foglalkozni Az élet nehézségei és a fogyatékoság problémái</p> <p>Légzés</p> <p>Bizalom, védettség</p> <p>Énkép</p> <p>Saját korlátokat ismerni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Segítséggel lélegezni (simítás – nyomás) • Szabadon lélegezni különböző testtartásokban • A légzés hangjait felerősíteni • Partner-légzés: hát – háttal, hát - hassal • Megélni, megnyugodni, jó légzésritmusba kerülni • Rábízni magát valakire • Testi kontaktust megélni • Zavarmentes sarok, kunyhó, sötét, vízágy, szívritmus-zene • Tudatosítani, milyen vagyok én • Szükségletet és kívánságot felismerni és közölni • Mások állapotát felismerni • Tudni róla, mik a korlátaim • Megoldást keresni • Frustrációt feldolgozni 	<p>Saját életfolyamatokat megélni, kezelni</p> <ul style="list-style-type: none"> • A kiszolgáltatottságot megélni, helyesen kezelni • Mások támogatását kérni, elfogadni, pozitívan értékelni Saját életfolyamatokat megélni, kezelni • A kiszolgáltatottságot megélni, helyesen kezelni

Tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Emberi kapcsolatokat élni</p> <p>Halál Életjeleket ismerni</p> <p>Megérteni, hogy mindenki halandó</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kontaktust felvenni • Kívánságot, hogylétet, hangulatot közölni (verbális, nonverbális kommunikációval) • Légzést, szívdobogást tudatosítani • Ember és természet életfolyamatain keresztül megtanulni • Veszteséget és gyászt megélni • 	<ul style="list-style-type: none"> • Mások támogatását kérni, elfogadni, pozitívan értékelni • Az életfolyamatok tudatosítása, megélése • Az élet mulandóságának megértése, elfogadása, megélése

Módszerek, tevékenységi és foglalkoztatási formák

bazális stimuláció elemei
kompenzáló technikák alkalmazása
valós és élethű szemléltetés
bemutatás
cselekedtetés
gyakoroltatás

játék
beszélgetés
séta
kirándulás
zenei foglalkozás
barkácsolás
festés

egyéni és differenciált,
csoportos foglalkozások

Eszközök

szűkebb és tágabb környezetünk tárgyai
a természet jelenségei
a természet kincsei (ágak, levelek, termések, kövek, stb.)
növény- és állatvilág
modellek, makettek
játéktárgyak, bábok, jelmezek
zene, hangfelvételek (gyermek- és népdalok, versek megzenésített változatai, a zeneirodalom témához illő darabjai a hangulati aláfestés érdekében, saját készítésű hangfelvételek a környezetünk hangjairól)
gyermekirodalom (mesék, versek, mondókák)
hangszerek
könyvek
képek
fényképek
dia- és videofilmek
ecset, festék, tempera, színes ceruza, zsírkréta, papírok
gyurma, agyag

Speciális eszközök

A megfelelő testhelyzetet biztosító eszközök:

párna
ékpárna
karfás szék
speciális szék
kerekeszék
ülőfüző

csúszásgátló
egyéb gyógyászati segédeszközök

Kommunikációs eszközök:

fejpálca
kommunikátor
kommunikációs tábla
képek, jelképek
speciális számítógépes programok

Manipulációt segítő eszközök:

csúszásgátló
ceruzafogó
vastagított nyelvű eszközök
speciális olló
dönthető asztallap

- A helyváltoztatást segítő eszközök:
  - gurulószámoly
  - gurulókeret
  - kerekesszék
  - speciális háromkerekű kerékpár

24. VIII. 2. Reggeli és búcsúkör

Az elnevezést és az alapötletet Franziska Schäffer koncepciójából merítettük és alakítottuk tovább.

Célok

Az iskolában töltött idő keretbe foglalása.

A közösen eltöltendő idő jó hangulatban való elkezdése, majd lezárása, illetve jó hangulatban való hazatérés.

Figyelemösszpontosítás egymásra, a tanulási tartalomra, önmaguktól a környezetük felé fordulás.

Az önkifejezés a különféle kommunikációs csatornák, eszközök, módszerek kipróbálásával.

Közösségi társadalmi szokások, szabályok megismerése és gyakorlása.

Zenei élményszerzés.

A közösség élménye, közösséggé válás.

Hangulatok, érzelmek megismerése.

Személyes kapcsolatok kialakulása, elmélyülése. Önálló vélemény kialakulása.

Feladatok

Nyugodt, kellemes légkör teremtése.

Megfelelő testhelyzet biztosítása, mely lehetővé teszi a figyelmet és a különféle kommunikációs fogások alkalmazását, beleértve a hangadást, a manipulációt és a nagymozgást is.

A beszédértés fejlesztése.

Kommunikációs eszközök, módszerek megismertetése.

Igen-nem válaszadás kialakítása.

Manipulációfejlesztés.

Hangadásra való bátorítás.

Alapelvek

A tanulók minden megnyilvánulását kommunikációként értelmezzük, azonban törekednünk kell arra, hogy a tanulók a már elsajátított, legmagasabb szintű kommunikációs jelzéseket alkalmazzák.

A foglalkozás témakörei, fejlesztési feladatai, kimeneti teljesítmény

Témakörök	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Egymás köszöntése- egymástól való elbúcsúzás hangadással szemkontaktussal hangszerhasználattal kommunikációs tábla használatával simogatással labdagurítással</p>	<p>a szituáció felismerése a nevek ismerete a saját név meghallása hallási figyelem fejlesztése fejkontroll hangadás a szemkontaktus felvétele, megtartása szem-kéz koordináció két kéz koordináció manipuláció hangszerekkel mutatósi módok kialakítása célirányos mozgások: - nyúlás - gurítás - fogás-elengedés kommunikációs szándék egymásra figyelés, a másik meghallgatása - reggeli és búcsú énekek</p>	<p>a szituáció felismerése a saját név meghallása, felismerése a csoporttársak nevének ismerete a társak és a csoport-helyzet elfogadása a lehetőségekhez mért aktív részvétel</p>

Témakörök	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Ünnepekre való készülődés énekekkel, versekkel, mondókákkal egyszerű jelképekkel, szokásokkal, teremdíszekkel (pl.: adventi koszorú, gyertyagyújtás, adventi naptár, Mikulás- csizma, húsvéti kosárka tojásokkal) beszélgetéssel</p>	<p>az énekek, versek, mondókák szövegének értelmezése a díszekre, dekorációra való felfigyelés</p> <p>beszédértés igen-nem válaszadás választás képessége képfelismerés mutatási képesség</p>	<p>igen-nem válaszadás választás, döntés képessége 2-4 dolog között</p>

Témakörök	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Az időjárás megfigyelése testi tapasztalatokkal ablakon való kinézéssel beszélgetéssel</p>	<p>bőrzékelés (napsütés, hideg, eső, szél, hó, stb.) hallás (a szél, az eső hangja) az érzékek értelmezése, összegzése irányított figyelem („nézd meg a fákat” „nézd meg a háztetőt!” „látod a napot?”) látásfejlesztés a látottak értelmezése a látottak összehasonlítása természeti felvétellel, vagy az időjárást, évszakot ábrázoló képekkel igen-nem válaszadás</p>	

Témakörök	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Közös éneklés, zenélés kézfogással</p> <p>tapsolással, kopogással, dobogással</p> <p>hangszerekkel</p> <p>énekléssel</p>	<p>célirányos nyúlás, fogás a másik kezének megtartása a kezek himbálása az ének ritmusára</p> <p>egyéni testhelyzetek és egyéni megoldások megtalálása és alkalmazása (pl.: egy vagy két kézzel, tenyérrel, ököllel) alkalmazkodás az ének ritmusához, lüktetéséhez nyúlás, fogás, megtartás</p> <p>célirányos mozgás (pl.: dob ütése) szem-kéz, illetve két kéz koordináció az ének kezdetének és végének felismerése az ének lüktetésének átvétele hangadás, vokalizáció</p> <p>egyszerű mozdulatok utánzása</p>	<p>a másik kezének megtalálása</p> <p>az ének kezdetének és végének felismerése aktív részvétel kézzel vagy lábbal</p> <p>az ének kezdetének és végének felismerése a hangszer megfogása és mozgásba hozása, hangkeltés hangszerválasztás</p> <p>aktív részvétel, próbálkozás aktív részvétel, együttműködési szándék megjelenése, próbálkozások</p>

Módszerek

csoportos foglalkozás
beszélgetés
zenés foglalkozás
játék

Eszközök

labdák
léggömbök
ritmushangszerek:
    egyéb hangszerek
    játékszongora
    xilofon
    metallofon
    furulya
    gitár
    csőharang, stb.
ünnepi kellékek:
    adventi koszorú
    gyertya
    napta
    dekorációk
    Mikulás-csizma
    húsvéti kosárka tojásokkal, stb.
mondókák, versek, énekek

Speciális eszközök:

A megfelelő testhelyzetet biztosító eszközök:

párna
ékpárna
karfás szék
speciális szék
kerekeszék
ülőfüző
csúszásgátló
egyéb gyógyászati segédeszközök

Kommunikációs eszközök:

fejpálca
kommunikátor
kommunikációs tábla
képek, jelképek

- A manipulációt segítő eszközök:
  - csúszásgátló
  - vastagított nyelű eszközök (pl.: hangszer-ütők)

24. VIII. 3. Játék és szórakozás

Előzmények

Súlyosan halmozott fogyatékoság esetén a gyermekek játéktevékenységének – és ezáltal az összes területnek – fejlődése is nagy mértékben nehezített. Ebben szerepe van a kézfunkciók, a nagymozgások különböző fokú, esetenként nagy mértékű korlátozottságának, az értelmi képességek akadályozottságának, egyes gyermekeknél a társuló érzékelési, észlelési zavaroknak, az indíték-szegénységnek.

Mivel az egészséges gyermek – legfőbb tevékenységformájaként – fejlődésének egyik alappillére a játék, nagy részben ezen keresztül ismeri meg környezetét, gyűjt részletes tapasztalatokat az őt körülvevő világról, alakítja ki társas kapcsolatait, sajátítja el a közösségi viselkedés alapjait, fejlődik figyelme, gondolkodása, képzelete, gazdagodik érzelmi élete – ezért a fent leírt nehézségek miatt a terápiás csoportban indokoltnak látjuk (legalább az első iskolai években) a játéktevékenység külön óratervi órában is megjelenő fejlesztését.

Célok

A játék örömeinek megismerése, a játéktevékenység iránti igény kialakulása.

Egyéni és közösségi játékok, szórakozási lehetőségek megismerése.

Ezekben a gyermekek egyéni lehetőségeihez mérten minél aktívabb részvétele.

Képessé válás önállóan végzett játéktevékenységre is.

A gyermekek szocializációs képességének fejlődése. Ennek részeként a közös játékban való részvétel, a játszótársakhoz való alkalmazkodás fokozatos elsajátítása.

A játék során, által a gyerekek sokféle képességének és készségének fejlődése: a nagy- és finommozgások, érzékelés-észlelés, figyelem, megfigyelőképesség, emlékezet, gondolkodás, képzelet, fantázia, utánzás, kreativitás, kommunikáció és beszéd, szociabilitás fejlődése.

Feladatok

A gyerekek megismertetése különböző játékeszközökkel és azok használatával, egyéni és csoportos játéktevékenységek és szórakozási lehetőségek megismertetése és megszerettetése.

Az ezekben való minél aktívabb részvétel elősegítése, kialakítása.

Az egyéni adottságokhoz igazodóan, a szükséges feltételeket megteremtve a játszás és szórakozás képességének kialakítása.

Részfeladatok

Vidám, felszabadult légkör teremtése.

A játékra való motiváltság kialakítása és fenntartása.

A játék örömszerző jellegének biztosítása.

A gyermekek játékszintjének megfigyelése, megismerése.

Az érdeklődési körnek, nemnek, életkornak, értelmi, mozgásos, érzékelési-észlelési, kommunikációs képességeknek megfelelő, játékeszközök és –tevékenységek, idő, hely biztosítása.

A gyerekek játéktevékenységének, játékszintjének továbbfejlődéséhez szükséges segítség megadása (pl.: a tevékenységhez megfelelő testhelyzetek megtalálása, biztosítása,

- mozdulatok vezetése, segítése, együttjátszás, - cselekvés, a figyelem irányítása, minta, játékötlet adása, élmények nyújtása, melyekből játéktevékenység fakadhat).
- Meg kell találni azokat a játékeszközöket is, amelyeket a gyerekek önállóan tudnak használni, azokat a játéktevékenységeket is, amelyeket önállóan tudnak végezni.
- A segítséssel történő és az önállóan végzett tevékenykedés közötti helyes arány megtalálása (A segítséssel, irányítással soha ne vegyük el a játék örömét, lényegét.).
- A lehetőségek szerinti legnagyobb szabadság és önállóság biztosítása.
- A tervezett, szervezett, irányított mellett a spontán, szabadon választott játéktevékenységek lehetőségének biztosítása.
- A játékban való szabad kommunikáció (pl.: a játék iránti igény kifejezése, játéktárgy, -tevékenység, játszótárs választása) elősegítése, ehhez szükség esetén augmentatív kommunikációs eljárásokat, módszereket, eszközöket alkalmazva.
- A társas, közösségi kapcsolatok, a közösségi érzés kialakulásának, erősödésének elősegítése.
- A iskola más csoportjaival való közös foglalkozások szervezése, ezáltal a nagyobb közösségbe való beilleszkedés elősegítése, a játéktevékenységek bővebb körének biztosítása.
- A délelőtti témákhoz való kapcsolódás és az azoktól való eltérés közötti helyes arány megtalálása.
- A játék során élményeik, tapasztalataik feldolgozása, ismereteik mélyítése, gyarapítása, rendszerezése; képességeik, készségeik fejlesztése.
- A játéktevékenység tudatos fejlesztésével az egész személyiség fejlődésének, életük tevékenyebb részesévé válásának elősegítése.

Alapelvek

- A „Játék és szórakozás” és a „Szűkebb és tágabb környezet” foglalkozások anyaga sokszor jól kapcsolható egymáshoz, kölcsönösen épülhetnek egymásra, ezért szükséges az ezen foglalkozásokat tartó tanárok közös részvétele a tervezésben, valamint a folyamatos konzultáció.
- Sok játék a hetente egy délelőtt lévő kirándulásokon közösen szerzett élményekből, tapasztalatokból táplálkozik, azok újraéléséhez, feldolgozásához, elmélyítéséhez segít hozzá. Ezért szükséges a kirándulásokon a napközis tanár részvétele is.
- Mivel a gyerekek számára a játék az ismeretszerzés egyik leglényegesebb formája, nagyon fontos az egyéb foglalkozásokon való gyakori megjelenése is.
- A játékoság elve

Témakörök, tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Utánzásos és szerepjátékok</p>	<p>Egyszerű mozdulatok, mozgások, tevékenységek megfigyelése és utánzása. Mindennapi helyzetek, egyszerű szerepek, tevékenységek, viszonyok megismerése, eljátszása.</p> <p>Elemei: utánzásos játékok baba gondozása (etetés, fürdetés, ringatás, altatás, öltöztetés, stb.) papás-mamás autózás, közlekedés, utazás eljátszása (utas, vezető, jegyeladó, kalauz, rendőr) „orvosos” játék főzőcskés „boltos” játék „postás” játék vendégség eljátszása állatok gondozása, etetése egyéb saját és közösen szerzett élmények eljátszása</p>	

Témakörök, tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Mondókák, versek, énekek hallgatása, mozgással való kísérése</p> <p>Zenehallgatás, tánc</p> <p>Képeskönyvek nézegetése</p> <p>Bábozás, versek, mesék hallgatása és dramatizálása</p> <p>Rajzolás, festés</p>	<p>A ritmus, lüktetés érzékelése Kísérő mozdulatok megfigyelése, utánzása Hangadás, beszélő gyermekeknél a szöveg reprodukálásának próbálgatása Az esztétikai érzék, fogékonyság fejlődése</p> <p>A zene hangulatának, lüktetésének, tempójának, dinamikájának, az ezekhez való alkalmazkodás lehetőségeinek megismerése Szabad mozgás, tánc a zenére</p> <p>A képekre való fixálás, figyelés Ismerős tárgyak, élőlények felismerése, megmutatása Kevésbé sérült manipuláció esetén a képeskönyv lapozása</p> <p>Bábok és alapvető használatuk megismerése Egyszerű, rövid történet figyelemmel kísérése, átélése, megjelenítése és eljátszása tárgyakkal, képekkel, saját mozdulatainkkal, bábozással</p>	

Témakörök, tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Munka és szórakozás</p> <p>Alapvető tapasztalatok fával (ég, úszik)</p> <p>Textiliákkal foglalkozni</p> <p>Bőrt ismerni</p> <p>Papírt ismerni</p> <p>Műanyagot ismerni</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Építőkocka használata – Reszelés – Kirakás – Ragasztás – Nyomtatás – Összehasonlítás más anyagokkal – Ismeretek: mindennapi használat: ruha: szoros-tág, rövid-hosszú, melegít, szárít. – Különbségek: ruha, háztartási, lakástextil, kötél – Használat szerint rendezni – Megtapasztalni, különbségek: bőrök, szőrök, természetes és műbőr – Bőrápolás, cipőtisztítás – Különféle papírok – Kísérletezni: szakítani, gyúrni, lapozni, vágni, hajlítani, hatogatni, göngyölíteni, nedvesíteni, formálni, gyúrni – Felismerni háztartásban – Csomagolás – Használati tárgyak – Összehasonlítani – Hő hatása: formálható thermoplast 	<p>A tanulók értelmi, érzékelési és mozgásbeli akadályozottságukhoz mérten legyenek képesek irányított, egyéni és közösségi munkatevékenységekben aktívan részt venni</p>

Témakörök, tananyag	Fejlesztési feladatok	Tervezhető kimeneti teljesítmény
<p>Lakásfelújítás, építés, házmesteri feladatok</p> <p>Agyaggal dolgozni</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ragasztók, festékek, utcai kréta, tapéta, lakk ecsetek – Padlók és falburkolatok – oldószer – ismeretek – tapintani, gyúrni, formálni, önteni/természetes anyag – só-liszt gyurma, gipsz, gyurma – simítani, nyújtani, szűrni, hasítani – formát/ mintát belevágni – nyomtatni 	

Módszerek, tevékenységi és foglalkoztatási formák

motiválás
bemutatás, mintaadás
együtt játszás, együtt cselekvés
cselekedtetés
ismétlés
gyakoroltatás
egyéni szabott segítségadás
irányítás
megerősítés

játék
bábozás
mese dramatizálás
énekes, zenés foglalkozás
barkácsolás
beszélgetés, szükség esetén augmentatív kommunikációs módszerek, eszközök alkalmazása

bazális stimuláció elemei
kompenzáló technikák alkalmazása

egyéni (és differenciált) foglalkozás csoporton belül
csoportos foglalkozás

Eszközök

A környezetünkben található valamennyi tárgy lehet a játék, a foglalkozások eszköze:

játszóanyagok
használati tárgyak, pl. ruhadarabok, bútorok
mozgásfejlesztő eszközök, sporteszközök
bábok
textíliák
könyvek
diafilmek
társasjátékok, stb.

Speciális eszközök

A finommozgásokat igénylő tevékenységekhez nagyméretű baba.
Kellékek: fésű, babaruhák, -ágy, -kád, -tányér, -bögre, stb.
A gyerekek manipulációs képességeihez igazodva
különböző méretű és fogású autók, stb.
A kishajó úsztatásához lavórban, babakádban víz.
Esetleg székek (ülésnek), kör alakú tárgy a kormány imitálásához.
Különböző méretű, keménységű és felületű labdák.

Lego, Duplo építőjáték
Ugyanazok, mint a „Szűkebb és tágabb környezet” foglalkozásokon.

Az eszközök kiválasztásának szempontjai:

Figyelembe vesszük a gyermek
mozgásállapotát, és hogy milyen testhelyzetben játszik,
manipulációs képességeit,
érzékelési-észlelési, megismerő funkcióit, kommunikációs képességeit,
szem-kéz koordinációjának szintjét,
életkorát, nemét,
aktuális érdeklődési körét.

24. VIII. 4. Mozgásnevelés

A foglalkozás leírását lásd a „Fejlesztési területek”-nél!

24. IX. Egyéni fejlesztési tervek

Az egyéni fejlesztési tervek alkalmazásának szükségessége

A súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermekek nem képeznek egységes csoportot. Sérüléseik és tüneteik, s azok pedagógiai következményei és akadályozottságuk is rendkívül változatosak és összetettek. A fent felvázolt javaslat alapján elkészíthető egy csoportra, tagozatra, részlegre egy egységes rehabilitációs pedagógiai program, ez azonban teljes mértékben nem valósítható meg minden tanulónál.

A már elkészült rehabilitációs pedagógiai program alapján és az egyéni adottságok és akadályozottság figyelembe vételével minden tanuló eredményesebb fejlesztéséhez egyéni fejlesztési programok készítésére van szükség.

Az egyéni fejlesztési tervek teszik lehetővé, hogy minden súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermek a képességeinek megfelelő mennyiségű és összetételű anyagot a neki megfelelő ütemben, személyre szabott eszközök, módszerek és megsegítő stratégiák alkalmazásával sajátítsa el.

Cél:

Az egyéni tervek készítésének célja, hogy azokat a tanulókat, akik csoportban nem fejleszthetők kellő eredményességgel, eljuttassa az egyénileg elérhető legteljesebb intellektuális, kommunikációs és szocializációs szintre. Ez lehet a csoport számára tervezett teljesítményénél alacsonyabb, de bizonyos területeken akár jóval magasabb szint is.

Feladat:

Legfontosabb feladat, hogy a súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermekeknek egyénre szabott:

- eszközök,
- módszerek,
- eljárások és fejlesztési ütem alkalmazásával olyan, egyéni korrekciót is biztosító programot nyújtson, amelynek segítségével adottságaikhoz, képességeikhez és korlátaikhoz mért legeredményesebb fejlesztésük megvalósítható.

Az egyéni programok tartalmi vonatkozásai

Sérüléstől függően egyénenként változhat az elsajátítandó tananyag, a módszerek és a kompenzáló technikák kiválasztása, alkalmazása, ezért az egyéni fejlesztési tervekhez egységes tartalmi útmutatót nem lehet adni. Alapját minden esetben a gyermek képességei és az intézmény rehabilitációs pedagógiai programja képezi.

Az egyéni fejlesztési programok csak akkor lehetnek hatékonyak, ha elkészítésüket megelőzi egy részletes, az észlelés területére is kiterjedő felmérés. Ezt a rögtön bekerüléskor kell elvégezni, de lehetőség szerint évente meg kell ismételni, illetve kiegészíteni az év eleji felmérési időszakban. Kiegészítő vizsgálatokra, megfigyelésekre tanév közben is sor kerülhet.

A tervek tartalmaznia kell:

- a bevezető részt, amelyben ismertetni kell:
  - a diagnózist,
  - a magatartás, viselkedés jellemzőit
  - a beszéd, a kommunikáció, a mozgás és az egyes észlelési részterületek felmérési eredményeit
  - a TARC felmérés eredményét
- az éves tervet, amely tartalmazza:
  - az egész évre szóló fő feladatokat
  - a megvalósítás módját, idejét, eszközeit, tanári és tanulói segédleteket.
- a részletes tervet, mely az éves anyag egy-egy hónapra történő lebontását tartalmazza. Ezt szükség szerint lehet hosszabb, de rövidebb időre is tervezni.

Szervezési vonatkozások

Az egyéni tervek fejlesztési irányvonalát és annak megvalósulását team-munka követi nyomon.

A team munkakapcsolata:

- A bekerülést, illetve a tanév eleji felméréseket követően az adott gyermekkel foglalkozó pedagógusok team-megbeszélést tartanak a felmérések eredményeiről.
- A felmérések értékelése után megbeszélik és összehangolják a fejlesztés irányát.
- A mozgásnevelő segítséget és útmutatást ad a speciális testhelyzetek, önkiszolgálás kialakítására, speciális asztal, szék használatára, illetve a kompenzáló technikák, eszközök alkalmazására.
- Meghatározzák az óratervi, a szabadidős, a kollégiumi vagy otthoni foglalkoztatás feladatait, s összehangolják azokat.
- A team havonta tart megbeszélést.
- Kiugró negatív tapasztalatok, eredmények mutatkozásánál rendkívüli team megbeszélést kell tartani, szükség esetén a fejlesztési tervet korrigálni.
- Az egyéni fejlesztés mindig a kommunikációs, logopédiai és mozgásfejlesztő órák támogatásával, tanórai differenciált foglalkoztatással történik.

24. X. Értékelés

A gyermekek félévkor és tanév végén írásbeli értékelést kapnak. Félévkor rövid, néhány szavas értékelést alkalmazunk, a korábban már ismertetett formában. Tanév végén az iskolalátogatási bizonyítványba részletes szöveges értékelés kerül.

Az egyénre tervezett fejlesztési stratégiák és az ehhez szükséges egyedi eszközök megválasztása, tervezése, tanításának sikere minden esetben team munkát igényel, mely a fejlesztést végző pedagógus, mozgásnevelő, kommunikációt oktató pedagógus, napközis tanár, gyermekfelügyelő és a szülők összehangolt, egymást segítő munkáját feltételezi.

24. XI. Egyéni terápia

A egyes foglalkozásokon belül, vagy a napközis foglalkozások ideje alatt kerülhet sor a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók eredményesebb fejlesztését elősegítő egyéni terápia alkalmazására. Ez intézményenként változó lehet, de néhányat példaképpen röviden ismertetünk.

A speciális módszereket, eljárásokat a gyermekek egyéni adottságainak, képességeinek, lehetőségeinek, a társadalom és a szülői ház elvárásainak figyelembevételével, velük együttműködve, intézményi keretek között vagy a módszertani központtal, vagy az utazótanári szolgálatot biztosító más intézménnyel történt megállapodás alapján kell végezni.

Segített kommunikáció

A kapcsolatteremtés képességének, a gondolatok, érzelmek megosztásának, közös értelmezésének kialakítása, megerősítése, kibővítése; elsődlegesen a beszédfejlesztés, az alternatív, augmentatív kommunikáció és a komplex művészeti nevelés módszereivel, eszközeivel, technikáival. A súlyos beszéd fogyatékos, beszédképtelen gyermekek fejlesztésének része, sőt központi feladata.

„Az alternatív és augmentatív kommunikáció a modern gyógypedagógia és rehabilitáció elengedhetetlen részeként, a sérült emberi kommunikáció okozta súlyos érzelmi, intellektuális és szociális hátrányok kiküszöbölését, de legalább csökkentését szolgálja.” (Kálmán Zs.: AAK füzetek).

A kommunikációoktatás célja, hogy a beszédképtelen gyermekek megtanulják, hogyan tudják szükségleteiknek megfelelően, aktívan kifejezni magukat. A gyermekek a mindennapi kommunikációjukhoz úgynevezett kommunikációs táblákat, vagy kommunikátorokat használnak. Külön speciális foglalkozást igényel. Alternatív, augmentatív kommunikációs technikákat csak azok a pedagógusok taníthatnak, akik ezt a speciális tanfolyamot a Bliss Alapítványnál elvégezték, vagy a főiskolai képzés keretében elsajátították.

Beszédterápia

A beszédterápia a központi idegrendszer sérüléséhez társuló beszédzavarok korrekciójára irányul. A beszédterápia a mozgásterápia eredményeit felhasználva, arra épülve korrigálja a sérült beszédet, ezzel elősegíti a gyermek beilleszkedését szűkebb és tágabb környezetébe.

A mozgásterápiából átvett elemek: kóros reflexek gátlása, megfelelő testhelyzet megtalálása, helyes mozgások facilitálása, lazítás (spasztikus gyermekeknél), egyensúlyfejlesztés (athetotikus és ataxiás gyermekeknél), vállöv ellazítása, fejkontroll kialakítása. A terápia során felhasználjuk az evés- és ivásterápiában elért eredményeket.

A beszédterápia további lépései többnyire megegyeznek a hagyományos logopédiában alkalmazottakkal: légzés, hangképzés, ajak- és nyelvgyakorlatok, beszédritmus, kiejtés, stb. A beszédfejlesztés során arra törekszünk, hogy a gyermekek az egyéni adottságokhoz igazodva, alakilag megközelítően tiszta beszédet tudjanak produkálni. Aktívan vegyenek részt a foglalkozásokban, mutassanak kezdeményező beszédmagatartást. Beszédterápiát csak logopédus végezhet.

Evés- és ivásterápia

Az evés és ivás olyan tevékenység, melynek kivitelezésében ugyanazok a szervek vesznek részt, melyek a beszédet is létrehozzák. A beszédszervek helyes koordinációját ezért elősegíthetjük a terápiás jellegű étkeztetéssel.

Az (etetés-) evésterápia szorosan kapcsolódik a beszéd és mozgásneveléshez,

Az evésterápia az egészséges fejlődés menet lépésein vezeti végig a gyermekeket, megtanítja a szabályos harapást, rágást, nyelést, és a száj, izmainak tréningjén keresztül elősegíti a beszédfejlődést is. Az evés-, ivásterápiának egyéb előnyei is vannak. A megismerési folyamatoknak része többek között az ízek, szagok, hőmérséklet, tapintási érzékelés fejlesztése is, ami az étkezések során, a napirendbe ágyazva sokkal inkább fejlesztő hatású, mint mesterségesen megteremtett szituációkban. Az étkezés, az ízlelés az életminőség szempontjából sem közömbös, a jóízű táplálék örömforrás, ha az étkezés nehézségei azt nem rontják el.

Az evésterápia nem külön foglalkozásokon történik, hanem az étkezéskor, etetéskor kell alkalmazni. Végezhetik az asszisztensek is, akiket erre meg kell tanítani.

Szenzoros integrációs terápia

Jean Ayres ergoterapeuta, gyermekpszichológus által kidolgozott, a szenzoros integráció elvén alapuló komplex módszer a tanulási zavarok feltárására és terápiájára. Speciális eszközrendszerével (hinták, hálók, labdák stb.) a hibás mintázatú neuropszichológiai funkciók normalizálását segíti. A motoros válaszok saját testélményen keresztüli aktivizálásával nyújt kompenzációs és egyben fejlesztő hatásokat. A terápia tervezett és kontrollált szenzoros ingereket nyújt abból a célból, hogy kiváltsa az ingerekkel kapcsolatos adaptív válaszokat és ily módon emelje az agyi mechanizmusok szervezettségi szintjét. Mozgássérült gyermekeknél a pontosan megtervezett ingerek segítik a sérült funkciók integrálódását. A vestibuláris ingerekkel fejleszthető az egyensúlyérzék, a fej- és törzskontroll, a kitérésreakciók és a talptámasz.

A terápia eszközei: különböző hinták, térhálók, térhágcsók, rácshinták, billenő lapok, rugós lapok, gördeszkák, csúszdák, hengerek, fiziolabdák. (A gólyaláb mozgáskorlátozott gyermekeknél általában nem használható.)

25. Pedagógiai Program sajátos nevelési igényű óvodások részére

25. I. Bevezetés

Gyógypedagógiai óvodánk pedagógiai programját a Köznevelési törvényen túl az Óvodai nevelés országos alapprogramja valamint a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve alapján készítettük el, figyelembe véve a gyermekek speciális nevelési szükségleteit és intézményünk helyi adottságait.

A Köznevelési törvény biztosítja, hogy minden sérült, akadályozott fejlődésű gyermek születése pillanatától, illetve a szülők igényeihez alkalmazkodva, támogató segítséget kapjon.

Olyan segítséget, amely hatékonyan mozdítja elő a szervezet érését, integratív funkcióinak, belső erőforrásainak kibontakoztatását, annak érdekében, hogy a speciális nevelési szükségletű gyermek eredményesen illeszkedjen be a többségi közösségbe, hogy saját képességeinek megfelelően fejlődjön.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramjában meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek a megvalósítására törekszik.

Az irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

Gyógypedagógiai óvodánk nevelési programjának elkészítésénél felhasználtuk a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola óvodáinak sérült óvodások számára kidolgozott nevelési programjait.

Óvodánk része az általános és középfokú oktatást is végző intézményünknek, így fontos feladatának tekintjük a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók fejlesztését is.

Felvétel a gyógypedagógiai óvodánkba:

Óvodánkba a gyermekek a Megyei szakértői bizottság javaslata alapján nyernek felvételt. Ebben az értelemben a gyógypedagógiai óvoda "bemenet-szabályozott" intézmény.

Az a gyermek kerülhet be gyógypedagógiai óvodába aki:

- Értelmi fejlődésében enyhe vagy középsúlyos fokban akadályozott. (enyhén vagy középsúlyosan értelmi fogyatékos)
- Halmozottan fogyatékos / értelmi-érzékszervi-mozgásszervi-beszéd fogyatékos, autizmus spektrum zavarral élő

25.II. Az óvodai nevelés alapelvei, céljai, feladatai

25. II. 1. Az óvodai nevelés általános célja:

→ Egy olyan feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a tünetek változatosságát, az egyéni teherbíró képességet, a speciális nevelési szükségleteket, a harmonikus személyiségfejlesztést, a testi, szociális, értelmi érettség kialakítása, az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése, az iskolában történő beválás érdekében.

→ A speciális nevelési szükségletekhez, életkori, érési sajátosságokhoz igazodó támasznyújtás, az érzelmi biztonság nyújtásán túl törekszik:

- az interperszonális kapcsolatok, az énkép kialakítására, az önismeret fejlesztésére, attitűdök, normák kialakítására;
- speciális módszerek, terápiák alkalmazásával segíti az egyre pontosabb észlelést, fejleszti a figyelem összpontosítását, a gondolkodást, az emlékezetet, elősegíti a verbális és nonverbális kommunikáció kialakulását;
- a tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztésénél a mozgásra alapoz;
- a program a gyógypedagógiai hagyományokra, a legújabb szakirodalomra, a gazdag tapasztalatokra támaszkodik, a sérült gyermek egyéni szükségleteihez, eltérő fejlődési üteméhez igazodik;
- differenciált, a szükségletekhez igazodó segítségnyújtással szolgálja a képességfejlesztést, törekszik a hiányosan működő képességek korrekciójára valamennyi területen.

25. II. 2. Az óvodai nevelés általános feladatai:

Az óvodai nevelés feladata az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása
- az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása
- az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.

25. II. 3. Fejlesztési célok

A sérült óvodáskorú gyermekek az óvodába lépéskor igen heterogén képet mutatnak. Az eltérések az életkorban, fejlettségi szintben, a fogyatékoság súlyosságában, típusában, a gyermek előzetes életében, családi vagy előző intézményes nevelésében gyökereznek.

Közös vonásuk azonban, hogy **fejlődésük lelassult**, s a mennyiségi eltéréseken túl **minőségi eltérés** tapasztalható. Az **alacsony pszichés aktivációs szint** miatt minden területen nehezebben induló, lassabb fejlődést mutatnak. Gyakran motiváció szegények.

Míg a problémamentesen fejlődő gyermek egyenletes tempóban nagyobb lépcsőfokokon át jut el a célig, addig a fogyatékos gyermek sok kisebb, alacsonyabb lépcsőfok megmászásával, **kis lépésekkel**, sok-sok gyakorlás után közelíti meg a célt, saját lehetőségeinek csúcsát.

Szorosan **együttműködve a családdal** célzottan igyekeznek a pedagógus kihasználni azokat az időpontokat, amikor bizonyos funkciók érése "szenzibilis fázisban" van.

Az optimális fejlesztés a transzferhatás következtében az egész személyiségre hat, a **gyermek pszichomotoros fejlesztését szolgálja**. Így nem egymástól elkülönült funkció tréning zajlik, hanem egyidejűleg több funkció fejlődését segíti a komplex környezet.

A **szociális tanulás támogatása közben** figyelembe veszi a program a különböző funkciók egymásra épülését, hogy sikerélményt biztosítson a gyermekeknek, s hogy a tanítási technikák könnyen érthetőek, elsajátíthatóak legyenek.

A "tanulás" akkor hatékony, ha a gyermek érzi a **biztonságot**, ha tudja, hogy a környezete őt elfogadja, megérti.

A sérült gyermek is elsősorban gyermek, akinek szüksége van a bizalomteljes szeretetre, elfogadásra, de a túlzott óvó-védő szeretet gátja lehet az önállósulásnak.

Így meg kell tanulni elengedni, "letenni" a gyereket, örülni az első önálló kísérleteknek, s ezt elő kell segíteni, illetve szükségleteit oly módon figyelembe venni, hogy a

napirendben legyenek a pihenést, a nyugalmat biztosító idők, fázisok, ahol azt csinál amit akar – természetesen a felnőtt felügyelete mellett.

Miután a **spontán tanulás is sérült**, gyakran hiányzik a természetes kíváncsiság belőlük, tudatosan kell kiépíteni a tanulási helyzeteket.

Meg kell tanulniuk az összes érzékszerv bevonásával a **helyes érzékelést, észlelést**, mint a magasabb mentális folyamatok kialakulásának első lépcsőfokát.

Az észleléssel igen szoros kapcsolatban van a megismerés folyamatában az **emlékezet és figyelem**, hisz csak azt tudják felidézni, amire emlékeznek, az emlékezet pedig függ a figyelemtől.

A **nagy mozgásigényre, a tevékenység érzelem vezéreltségére**, a viszonylag jó **utánozó készségre**, a felnőtt központúságra támaszkodva lehet eredményt elérni.

A gyermeki személyiség fejlődése szempontjából a legfontosabb tevékenységformára a **játéokra** épülhet a pedagógiai munka, bármilyen képesség-fejlesztés legyen az mozgás, pszichomotoros vagy nyelvi-kommunikációs fejlesztés.

A játék nincs ellentétben a tanulással. Játék közben a gyermek tanul: tanul szociális szerepet, érzelmeket, motívumokat, beállítódást, tanulja a környezet személyi és tárgyi világának elsajátítását.

Az **óvodai élet tudatos szervezésével**, a mindennapos szakszerű csoportos és egyéni **képességfejlesztő munkával**, az **érzelmi biztonság megteremtésével**, a gyermekek tevékenység-szükségletének kielégítésével, a sokoldalú tapasztalat-szerzést, a szociális tanulás feltételeit biztosítva **kell elérni**, hogy az óvodások:

- érezzék magukat biztonságban a szeretetteljes légkörű közösségben;
- testi, szociális, értelmi képességeik egyaránt fejlődjenek;
- tudjanak utánozni;
- tudjanak egymás mellett és egymással tevékenykedni, a felnőtt irányítását elfogadni;
- használják adekvátan a játékeszközöket, játékban legyenek kitartóak, vigyázzanak játékukra, ismerjék azok helyét;
- értsék az egyszerű – alkalmanként gesztussal kísért – verbális utasításokat, azokat hajtsák végre.
- fejlettségi szintjüknek megfelelően tudjanak kommunikálni;
- kíváncsiságukat, kérésüket, szükségleteiket tudják közölni;

- használjanak nonverbális jelzéseket is.,
- sokrétű tapasztalatokat szerezzenek közvetlen környezetükről, tudjanak abban tájékozódni,
- ismerjék meg a környezet tárgyait, azok tulajdonságait,
- tudjanak rövid ideig feladathelyzetben maradni, figyelmüket egy adott tevékenységre irányítani,
- alakuljon ki önállóságuk az elemi tisztálkodás, öltözés-vetkőzés, étkezés, WC használat terén, ha kell, fogadjanak el és kérjenek segítséget,
- mozgásuk legyen viszonylag összerendezett, harmonikus;
- igényeljék a rendszeres mozgást, tevékenyen vegyenek részt mozgásos játékokban.
- tudjanak különböző anyagokkal ügyesen manipulálni, alakuljon ki az ábrázolás igénye bennük,
- szívesen hallgassanak rövid mesét, verset, tudjanak életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő dalokat, verseket, mondókákat,
- ismerjék az alapvető viselkedési szokásokat, tudjanak köszönni, kérni, kivárni,
- tudjanak elemi szabályokhoz alkalmazkodni, elemi munkát végezni.

A fejlesztés legfontosabb területei

- Nagymozgások kialakítása, korrigálása
- Egyensúlyérzék fejlesztése
- Beszédszervek ügyesítése, beszéd megindítása, beszédmegértés növelése
- Manuális készség fejlesztése
- Játéktevékenység bővítése
- A zenei nevelés alapjai- ének, zene, énekes játék
- Iskola előkészítés

25.II. 4. Fejlesztési tartalmak

- **önkiszolgálásra nevelés:** a tisztálkodás, öltözés-vetkőzés, étkezés, egyszerű munkavégzés, szobatisztaságra nevelés terén minél nagyobb önállóságra nevelni az óvodás gyermeket.
- **mozgásfejlesztés:** az alapmozgások kialakítása, korrigálása, a koordinációs zavarok, a mozgásos ügyetlenség csökkentése, a testi-lelki harmónia, a jó pszichomotoros állapot elősegítése.

- **anyanyelvi nevelés:** a beszéd megértés fejlesztése, az aktív beszéd indítása, fejlesztése, illetve speciális megközelítési móddal, kis lépésekkel, minden érzékszerv egyidejű bevonásával a szűkebb környezet megismertetése. Egyszerű mesék, versek, mondókák megtanítása.
- a **vizuomotoros készség fejlesztése:** a vizuális és taktilis észlelés, a testséma fejlesztése a szem-kéz koordináció, alakállandóság, alak-háttér felismerő képesség fejlesztése, a téri tájékozódás fejlesztése, a helyes ceruzafogás megtanítása, az ábrázoló kedv felkeltése, technikák, eszközök megismertetése.
- **játékra nevelés:** az adekvát játékhasználat elsajátíttatása, a gyakorló, konstruáló és elemi szerepjátékok megismertetése. Az egymás melletti és együttes játék megvalósítása énekes-verses népi játékok játszása.
- **zenei nevelés alapjai:** egyszerű ritmusú versek, mondókák segítségével a ritmus, a zenei hallás fejlesztése.
- **egyéni fejlesztés:** az adott gyermek fejlettségi szintjének megfelelő képességfejlesztés. A lassabban haladó és a csoport átlagánál jobb képességű gyermek egyénre szabott terápiáját is jelenti.
- **iskola előkészítés:** az alapvető kultúrtechnikák – olvasás, írás, számolás – sikeres elsajátításához szükséges alapkészségek kialakítása.

25. II. 5. Szokások kialakítása

Minden ember életében a rítusok, szokások jelen vannak. A szokás valamilyen művelet többszöri ismétlésének eredménye egy adott helyzetben. Ennek kialakulásához meghatározott számú gyakorlásra, ismétlésre van szükség, hogy a cselekvés vagy viselkedésforma szokássá váljon.

A gyermek sérülésének, életkorának megfelelő élethelyzeteket kell teremteni, a kialakult feltételes reflexeket meg kell erősíteni.

Szükséges, hogy a már kialakult szokásokat mindig, minden körülmények között azonos módon várják el a gyermektől. A szokások keletkezésekor a **tudatosságnak**, a szükségesség belátásának a **cselekvés akarásának** is lényeges szerepe van, megkönnyíti, meggyorsítja a szokásfejlődés folyamatát.

Az értelmi fogyatékos óvodás még nem látja be helyes vagy helytelen viselkedésének következményét, itt az **utánzásnak**, modellkövetésnek van nagy jelentősége. A cselekvés

hasznosságát kell hangsúlyozni elsősorban. A helyes viselkedést kell megerősíteni. A következetes elvárás mellett szükséges az állandó ellenőrzés. Figyelni kell a **fokozatosságra, egymásutániségra**, fontossági sorrendre.

Ki kell kiküszöbölni azokat a cselekvési alkalmakat, amelyből a rossz szokások származhatnak. A szokások kialakításának alapvető feltétele tehát a **pozitív példa**. A preferált személy viselkedése utánzásra készíti a gyermeket. Ezért csak olyan szabályokat állítson fel a pedagógus – a gyermek számára érthetően, - amely betartása nem jelent túl nagy feladatot.

A meggyőzés a gyermek szenzoros problémái értelmi állapota miatt csak óvatosan alkalmazható.

A jól megválasztott **napirend**, a határozott, de szeretetteljes **követelés**, az **értelmes rend** segíti a szokások kialakítását.

A nevelés során egyre nagyobb szerepet kap az önállóságra nevelés, amely azonban soha nem nélkülözheti az ellenőrzést, az ehhez kapcsolódó jutalmazást, büntetést.

A gyermekek a pedagógusban, illetve a velük kapcsolatban levő felnőttekben **érzelmi támaszt** keresnek. Szavaikat, azok tartalmát, egész magatartásukat, annak minden összetevőjét úgy kell szabályozni, hogy érzelmeken alapuló, bensőséges személyes kapcsolat alakulhasson ki.

Az óvodások családban élnek. Többségük meleg, szeretetteljes milióból érkezik, de a családok nevelés attitűdjét gyakran meghatározza a túlzott féltés. Többségüket teljesen kiszolgálják, etetik, pelenkázzák, ölben cipelik. Többnyire autón utaznak – a nagy távolságok ezt indokolják – nem ismerik a tömegközlekedési eszközöket, néhány lépés után elfáradnak, rövid ideig tudnak csak sétálni. Egyedül nem tudják elfoglalni magukat. Már a 3-4 éves értelmi fogyatékos gyermek is képes "manipulálni" környezetét, ha a család ezt hagyja.

Mindezek figyelembevételével kell a gyermek helyes szokásrendszerét kiépíteni, hatva a családra, azonos követelményeket állítva.

A **szoktatási idő** arra szolgál, hogy fokozatos legyen az átmenet, de feltétlenül örömszerző a gyermek számára. A családban addig csak felnőttek között élő a vele való permanens anyai foglalkozást igénylő gyermek **fokozatosan** szokja meg az új miliót.

Fontos, hogy ne változtassanak meg radikálisan mindent a gyermek életében. Türelmes, de **határozott követeléssel, speciális tréningekkel** (pl. játék elrakás, csap kinyitása stb.) érik el, hogy szívesen alkalmazkodjon az elvárásokhoz minden gyermek.

25. II. 6. A szokások kialakításának területei

Az egészséges életmódra nevelés

Az óvodai élet során törekedni kell arra, hogy a gyermekek egészsége, későbbi igényei megalapozása érdekében kapja meg szükségleteinek megfelelő gondozást, s egyre inkább legyen számára természetes igény az egészséges életmód.

Ezek megvalósulási területei:

Testápolás

- Célja a tisztaság igényének felkeltése, a fokozatos önállóság: tudják a csapot kinyitni, elzárni, saját törölközőt felismerni, kis segítséggel kezet törölni, WC-használat után, étkezés előtt kezet mosni, segítséggel fogat mosni, túrni a fészülést, kérjenek zsebkendőt, tudjanak orrot fújni, üljenek helyes testtartással.

Étkezés:

- Esztétikus környezetben fokozatosan alakulnak az étkezési szokások az etetéstől az önálló kanalazáson át, megtanulják a villa használatát, a szalvéta használatát, a pohárból ivást, a rágást. Ügyesebb gyermekek segítenek teríteni, az asztalt leszedni, letörölni, szemetet kivinni, kancsóból tölteni stb. Fontos az étkezésnél a helyes mérték, a tempó megtanulása is.

Öltözés-vetkőzés:

- A célszerű, könnyen le-felvehető kényelmes ruhadarabok segítik az önállóságra nevelést. Fontos, hogy igényelje a gyermek a tiszta, ápoltság, a rendet. A fokozatosság elvét betartva tanulja meg az egyes ruhadarabok levételét, majd kis segítséggel az öltözködés fázisait, a saját ruhadarabok felismerését.

WC használat, szobatisztaságra nevelés

- A lehetőleg pelenka nélkül rendszeres ültetés mellett nappal "száraz maradjon" állapottól el kell jutni az utánjelzés, majd szükséglet jelzéséig. A bilitől a WC használatig, a WC- papír használatban segítséget igényelnek többnyire az óvodások.

Testedzés

- a teremben vagy szabad levegőn való tornázás, kirándulás, sok-sok mozgás legyen igénye minden gyermeknek.

25. II. 7. A közösségi élet szokásainak megalapozása

A bölcsődéből érkező gyermek óvodai beilleszkedése viszonylag könnyebb, mint a családból érkező gyermekeké. Ők először kerülnek olyan helyzetbe, amikor a vágy a cselekvés, szándék és végrehajtás közé akadályok ékelődnek. Nehezíti a helyzetet, hogy a kommunikáció hiányában nem tudják kívánságaikat, szükségleteiket jelezni, kódjai nem egyértelműek az új környezet számára. A szülő és pedagógus türelmes kivárása, egyszerű gesztussal megerősített beszéde segíthet az első időben. Ha a gyermek tapasztalja, hogy nem örökre szakították ki a megszokott környezetből, és számára élményhordozó az első óvodai nap, könnyebben beilleszkedik. Megtanul alkalmazkodni, vágyait késleltetni, a szituáció ismétlődésével lassan tájékozódni az új helyzetben, megtanulja "elviselni" társait, majd fokozatosan közelít a számára szimpatikusabbak felé, mindig érezve, hogy a szeretett, biztonságot adó felnőtt közelében van.

A napirend, a foglalkozások változatos ismétlődése, a pihenés, szabad játék számtalan lehetőséget ad az egymásra figyelésre, az együttes örömszerzésre, a másság elfogadásának segítésére.

Megtanulják az elemi illemszabályokat, pl. köszönés, lábtörlés, kopogás, a csendes- és hangos helyzetek váltakozását.

Az óvodai élet alkalmat nyújt a közlekedési eszközökön való utazásra, az egyre nagyobb séták megtevéseire, közös vásárlásra, lépcsőzésre stb. Mindezek számtalan lehetőséget

nyújtanak a **szociális** tanulásra, a derűs légkör, a jó munkaszervezés, sok-sok együttes élmény alapján.

25.II. 8. Munka jellegű tevékenységek

Az értelmi fogyatékos óvodások szívesen tevékenykednek, "segítenek". Sajnos a túl féltő környezet gyakran letöri a kezdeti próbálkozásokat.

Ha a gyermek érzi munkája fontosságát – bármilyen kicsi is az – szívesen hajt végre egyszerű feladatokat önmaga ellátására, társai javára.

Az egyszerű "add ide!", "hozd ide!", "rakjuk el!" jellegű feladatoktól fokozatosan jutnak el a gyermekek az elemi **"naposi"** feladatokig.

A felnőttet utánozva egymásnak is szívesen segítenek – gyakran elvégezve egymás helyett a feladatot – segítenek az eszközök kikészítésében, elrakásában, terem átrendezésben stb.

Fontos, hogy a szülők is igényeljék az otthoni feladatvégzést, s a későbbi önálló életvezetés érdekében bízzák meg őket egyszerű feladatokkal.

25. II. 9. Hagyományok kialakítása

A hagyományok minden közösség életében nagy jelentőségűek. A készülődés, az ünnepi hangulat, majd a rá való emlékezés, fényképek, filmek nézése sok közös élmény forrása lehet. Erősíti az összetartozást, segíti az egymás figyelését, az egymásnak segítést. Fokozza önmaguk megismerését, önbizalmukat.

A hagyományok egy-egy közösség sajátjai, csak rájuk jellemző apró mozzanatokkal, intimitásokkal bírnak. Hagyomány lehet pl. az alvás előtti rövid mese, a reggeli közös éneklés, névsorolvasás, a közösen megünnepelt születésnapok, névnapok, az egy-egy ünnephez kapcsolt sajátos programok.

Az ünnepek is a hagyományépítést szolgálják. A legjelentősebbek: Projektnap, Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák Napja, Gyermeknap, Nyárköszöntő Wesley Party, Kézműves házak (advent, húsvét), Tanévzáró ballagás.

Ezek egy része csoportban zajlik, más része a szülők számára is nyilvános. Alkalmat nyújtanak arra, hogy számot adjanak arról, hogy mit tanultak a gyermekek, hogy mennyit

változott figyelmük, emlékezetük, beszédállapotuk, mennyire váltak magabiztossá, mennyit ügyesedtek. Értik-e, hogy a szülő most néző, s nekik a "színpadon" van a helyük. Fontos, hogy az ünnepekre való készülődéskor a külsőségek, és a tartalom arányban legyen.

25. III. Képességfejlesztés a célzott foglalkozásokon

25. III. 1. Önkiszolgálásra nevelés:

Mindennapos tevékenységi forma, nem külön órarendszerű foglalkozás. Fontos, hogy kellő időt adjunk a gyakorlásra, fokozatosan, kis lépések elvét alkalmazva végezzük a különböző részfeladatokat.

formája	- egyéni illetve mikrocsoportos
ideje	- értelemszerűen a WC használat, tisztálkodás, étkezés, öltözés, teremrendezéssel kapcsolatosan naponta
célja	<ul style="list-style-type: none"> - a gyermek szükségleteinek megfelelő komfortérzés biztosítása, gondozás, gondoskodás - nagyon apró lépésekkel az önállóság elérésének segítése - verbális utasítások a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése - a testséma fejlesztés, tájékozódás a saját testen, a testrészek ruhadarabok viszonyának felismerése - alapvető higiénés szokások kialakítása - az ápoltság, tisztaság igényének felkeltése - helyes viselkedési formák elsajátítása - a rászorultság, kiszolgáltatottság helyett az "én is tudom" függetlenség érzésének segítése - a téri tájékozódás elősegítése.

A gyermekek az önállóság terén is különböző fejlettséget mutatnak. Önállóságuknak gátja lehet az esetleges társulói fogyatékoság (pl. mozgáskoordinációs zavar). Ahhoz, hogy e téren eredmények szülessenek, **alkalmat** és **időt** kell adni a gyermeknek, s amit már önmaga el tud végezni, azt nem szabad helyette megtenni még akkor sem, ha sürget az idő, s a felnőtt gyorsabban, komfortosabban végezné el a feladatot.

Az a gyermek vagy fiatal felnőtt lesz a társadalom számára elfogadható – azzal lehet elmenni nyaralni, barátokhoz, színházba stb. – aki birtokában van a társadalom által elvárt viselkedési formáknak. Ez az önállóság, helyes viselkedés az elfogadás szempontjából talán fontosabb, minthogy ismerje a színeket, vagy tud-e számolni.

Az a gyermek, aki korai életszakasztól kellő alkalmat és segítséget kap, hagyják és elismerik próbálkozásait, felnőttként is természetesen tesz azért, hogy önmaga és környezete élete jobb legyen.

Az óvodának tehát alapozó szerepe van e téren. Az önállóság bizonyos területei nemcsak a gyermek **életkorától függnnek**, hanem **fiziológiai érettségétől** (pl. szobatisztaság), **mozgásos ügyességétől** (pl. öltözés), s nem utolsó sorban **értelmi állapotától**.

A túl bonyolult, a gyermek pillanatnyi képességeit meghaladó feladat sikertelenséghez, elbizonytalanodáshoz vezet. Elbátortalanítja a gyermeket. Ezért fontos, hogy a gyermekek apró lépésekben, rövid gesztussal kísért utasítások, illetve utánzás alapján tanuljanak.

Fontos, hogy az ügyetlen próbálkozást is értékeljék, jutalmazták. Szociális megerősítés, de gyakran maga a feladat elvégzése is jutalomértékű a gyermek számára.

25. III. 2. Mozgásfejlesztés

Ez a foglalkozás a nagymozgások kialakítását, begyakorlását, korrigálását szolgáló foglalkozási forma.

formája	- csoportos vagy egyéni
ideje	- naponta
időtartama	- 20-30 perc
célja	<ul style="list-style-type: none"> - a motoros tanulás elősegítése; - az alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes, célirányos mozgás kialakítása; - a biztos egyensúly kialakítása; - ügyesség, állóképesség, erő fejlesztése; - a teljesítőképeség növelése; - a mozgásos gátlás oldása; - az utánzóképeség fejlesztése; - a testséma fejlesztése; - a légzéstechnika javítása; - a ritmusérzék fejlesztése; - a szervezet sokoldalú, harmonikus, arányos fejlődésének biztosítása, az egészség megőrzése; - a figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása; - a szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása; - a mozgáskoordináció fejlesztése; - a téri tájékozódás fejlesztése.

A mozgás fejlődése az érés és tanulás egységében valósul meg. Mozgásmintákból épülnek fel a motoros készségek, a sok-sok gyakorlással, ismétléssel lesznek pontosak, célszerűek.

A mozgás a gyermek természetes reakciója, természetes aktivitása. Benne komoly motivációs erő rejlik, mely könnyebbé teszi az ismeretek átélését. Fontos, hogy a környezet készítse a gyereket a motoros válaszadásra, miközben biztonságot is ad. A gyermek saját aktivitásán át jusson újabb és újabb tapasztalatokhoz, amelyek az érzékszervi és mozgásos tanulás további fejlődését szolgálják.

A mozgásfejlesztés hatalmas nyelvi anyagot is mozgásba hoz. Az átélt mozgás és annak megfogalmazása erős késztetést jelent a történések kifejezésére.

A fogyatékos gyermek mozgásának jellemzői

A fejlődésükben akadályozott gyermekek mozgásukban is eltérnek ép társaiktól. A pszichoszomatikus fejlődésüket befolyásolja – az életkor mellett – a **fejlődési tempó nagyfokú lelassúbodottsága**, a fejlődés **szabálytalansága**, **egyenetlensége**, az egyes területek egymáshoz való viszonyában bekövetkező változás. Ehhez járul a fejlődés során jelentkező minőségi változásokat jelentő mozzanatok **elmosódása**, **jellegtelensége**.

Ezeknél a gyermekeknél a mozgásfejlődés során bizonyos **fázisok kimaradnak**, **kevésbé gyakorlódnak be**, illetve **hibásan rögzülnek**.

Ez a **mennyiségi** és **minőségi eltérés** megmutatkozik a mozgáskoordináció és egyensúlyérzék zavarában, a mozgás folyamatainak kivitelezésének pontatlanságában, a testséma, a téri, időorientáció fejlődésének elmaradásában, ügyetlen, lassú mozgásban, vagy hipermotilitásban.

A gyermek szembetűnő vonása a **bizonytalan**, **ügyetlen**, **kevésbé harmonikus** mozgás. Járása általában széles alapú, a kezek együttmozgása hiányzik testi fejlettségük eltér ép társaiktól. A gracilis csontozatú, kissúlyú gyermekek mellett sok az elhízott, nehézkes mozgású óvodás is.

A figyelem zavara miatt gyakran egyszerű feladatok utánzására képtelenek. Számolnunk kell az esetleges társuló fogyatékoságként jelentkező mozgássérüléssel, esetleg mozgásos félelemmel. Ugyanakkor bizonyos kórfarmájú gyerekek jó utánzókézsége jó kiinduló alapot ad a fejlesztéshez.

A mozgásfejlesztés feladata

Az óvodáskorú gyermekekre a cselekvésbe ágyazott gondolkodás jellemző, tehát a mozgásos tanulásnak – melyhez az érés is természetesen hozzájárul – óriási a jelentősége.

Mivel gyermekeink fogékonyak a szenzoros-motoros közlésre, tanulásuk alapja a szemléletes, cselekvéses tanulás, ehhez állandó vezetésre, megerősítésre van szükség a sok-sok gyakorláson túl.

Az óvodai mozgásnevelés feladata, hogy fejlessze az erőt, ügyességet, gyorsaságot, állóképességet, a biztos egyensúly kialakítását, növelje a teljesítőképeséget, továbbá javítsa a hibás összerendezetlen mozgásokat. Meg kell tanítani a gyermekeket a különböző helyzetekben való értelmes cselekvésre, célirányos mozgásra.

Az utánzókézség fejlesztését a nagymozgások utánzásával lehet a legjobban fejleszteni.

Első lépés a **passzív mozgásindítás** (passzív tornáztatás). Eleinte sok ringató, gurítós játékot játszanak, amely a feszültség oldását segíti és az érzelmi nevelés szempontjából is nagy jelentőségű. Ezután a gyermeki mozgásfejlődés állomásainak megfelelő **alpmozgások kialakítására**, gyakorlására térnek át, majd az alpmozgásokból állítanak össze mozgássorokat.

Ezekkel párhuzamosan sok **gestussal kísért mondókát** tanulnak.

A mozgásfejlesztés területei

- játékos utánzó gyakorlatok
- alpmozgások kialakítása, korrigálása, gyakorlása
- mozgásos játékok.

Játékos utánzó gyakorlatok

Feladatai:

- az utánzókézség fejlesztése,
- sikerélmény biztosítása, közös tevékenység, kapcsolatteremtés,
- az egyes testrészek átmozgatása, ráhangolódás a foglalkozásra,
- testséma fejlesztés,
- a beszéd megértés és beszédkésztetés,
- a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

A játékos utánzó gyakorlatokat kezdetben segítséggel, majd egyre önállóbban végzik a gyerekek. A mondókával, verssel, énekkel kísért gimnasztikai gyakorlatok az egész test átmozgatását célozzák.

Az énekek, versek megadják a mozgások ritmusát, az egyszerű, könnyen utánozhatók, felkeltik a gyermek érdeklődését. Általuk megismerik az egyes testrészeket, megtanulják, hogy melyik a páros, és azt, hogy azok egymástól függetlenül is mozgathatók. Testsémájuk, testtudatuk, testfogalmuk fejlődik.

Az alapmozgások kialakítása, korrigálása

Feladatai:

- a pontos mozgás-kivitelezés segítése, a hibás, összerendezetlen mozgások javítása,
- a mozgásos gátlások oldása, a mozgásigény kiélésének segítése,
- az erő, ügyesség, állóképesség, gyorsaság, teljesítőképesség növelése,
- az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, beszéd fejlesztése.

A foglalkozások fő részét ezek a gyakorlatok töltik ki. A csoportos együttlét alatt megtanulnak a gyermekek egymásra figyelni, egymást megvárni, segíteni egymáson. Megtanulnak egyszerű verbális utasításokat végrehajtani. Viselkedésük fegyelmezett lesz.

A foglalkozás e része alatt **hely- és helyzetváltató mozgásokat** végeznek. A különböző minőségű talajon, szőnyegen, szabadban végzett, sokoldalúan begyakorolt mozgások hatására gazdagodnak ismereteik önmagukról. A páros gyakorlatok a kapcsolatteremtést is segítik. A hibás mozgás korrekcióját az új dinamikus sztereotípiák kialakítása szolgálja.

A foglalkozások e részének tervezésekor különös figyelmet kell fordítani a gyermek **biológiai állapotára** az esetleges **társuló fogyatékoságára**.

Mozgásos játékok

Feladata:

- a tanult mozgásformák játékos gyakorlása, egyszerű szabályok megismerése, a versenyszellem előhívása, a foglalkozás játékos lezárása.

Ezek a játékok azokból az elemekből épülnek fel, amelyek a foglalkozásokon megjelentek. Játék formájában szolgálják a rögzítést, gyakorlást. Alkalmat kínálnak versenyzésre, páros gyakorlatra, együttes játékokra. Siker, kudarc átélését reprezentálják. Megtanulják a gyerekek ezek elfogadását, ezzel alkalmazkodóképességük is fejlődik az ügyességük, erőnlétük mellett.

A foglalkozások része a **légző gyakorlat** is.

Célja:

- a hasi légzés kialakítása, a helytelen ritmusú légzés korrigálása és a túlnyomóan szájon át történő ki- be légzés helyett az orron át történő belégzés megtanítása.

Elvárások az óvodáskor végén

- alakuljon ki a természetes mozgásigény
- örömmel, szívesen mozogjanak
- tudjanak mozgást utánozni
- alkalmazkodjanak a foglalkozások rendjéhez
- értsék az egyszerű verbális utasítást
- az alapmozgásokban szerezzenek jártasságot
- lépcsőn kapaszkodva, váltott lábbal közlekedjenek
- biztosan mozogjanak tornaszeren, játszótéri játékokon
- tudjanak rövid ideig figyelni a felnőltre és egymásra
- elemi szabályokat ismerjenek, tartsanak be.
-

25. III. 3. Anyanyelv (beszédfejlesztés és környezetismeret)

A kommunikációs készség fejlesztését, a közvetlen környezet megismerését segítő foglalkozási forma.

formája	- csoportos vagy egyéni, esetleg mikrocsoportos.
ideje	- 5-30 perc
célja	- a gyermek beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, utánzó-képesség fejlesztése; - kommunikációs igény felébresztése, ösztönzése; - a verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása; - a beszédszervek ügyesítése; - a beszéd indítása, a passzív illetve aktív szókincs bővítése; - a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése; - a grammatikai rendszer kiépítése; - a közvetlen környezet tárgyai, élővilága, cselekvései, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése; - a kognitív funkciók, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

A fejlődésükben sérült gyermekek speciális beszédfejlesztését az teszi szükségessé, hogy beszédük minőségileg és mennyiségileg is eltér ép társaikétól. Később indul, lassabb ütemben fejlődik, s a szókincs, a mondatalkotás, illetve az artikuláció területén egyaránt sajátosságokkal bír. Nevelésüknek és oktatásuknak általánosan elterjedt komplex módszere, amely a fejlesztésnek, gyakorlásnak és a beillesztésnek többféle lehetőségével

dolgozik, számol azzal, hogy az egyes funkciók terén sajátos és fokozott elmaradások vannak.

Számol mindenekelőtt az érzékszervi - mozgásos koordináció sajátos és fokozott zavarával, az érzelmi éretlenséggel és az indítékszegénységgel.

A beszéd-rendellenesség együtt járója az értelmi sérülésnek és egyben súlyosbítja is azt. A gyermek nehezen sajátítja el a beszédet és éppen a sérüléséből adódóan nehezebben tudja "asszimilálni a beszéd differenciált rendszerét".

Jellemző az **artikulációs hibák nagy száma**, ami részben működési eredetű, részben a beszédszervek fejlődési rendellenességeivel függ össze. A sérült gyermeket jellemzi, hogy kognitív, emocionális és szociális területen olymértékben gátoltak, hogy nehéz őket motiválni. Többségüknél nagyon megkésik a beszédfejlődés, legtöbbjüknek makacs pöszeség található.

Nyelvük tartalmilag szegényes, tényleges szókincsük lassan bővül, az utánzott szavakat nem képesek adekvátan használni.

Az értelmi fejlődésükben sérült gyermekeknél **kommunikációs igényű beszédnevelésről** kell beszélni. Ez annak a törekvésnek a kihangsúlyozása, miszerint csak a kommunikációba való tudatos beillesztéssel és a kommunikációs képességre való ráneveléssel érhetőek el a célok. A kommunikáció fejlesztésénél figyelembe kell venni mindazokat a **nonverbális ismerethordozókat**, amelyek az emberi kapcsolatrendszerben szerepet játszanak. Ilyen vizuális elemek pl. a mimika, tekintetváltás, gesztusok; taktilis elemek pl. érintés, simogatás; auditív elemek pl. a hang intenzitása, ritmusa, hanglejtés.

Minél kevésbé beszél a gyermek, annál kevesebb impulzus éri az embereket és dolgokat felől. Nem tudja feldolgozni a környezet jelzéseit, elsivárosodik, nincs, ami motiválja a kommunikáció fejlődését.

Rá kell nevelni őket a környezetből jövő jelzések iránti érzékenységre, azok felismerésére és a megfelelő válaszadásra.

Mindezért a beszédfejlesztő munka igen fontos lépése a **kommunikációs igény felkeltése, a hallásfigyelem fejlesztése**, amit a következők segítenek:

- a gyermek aktivizálása, motiválása ritmus, dal segítségével;
- állathangok, állatmozgások utánzása;
- az akusztikus figyelem felkeltése:

- hosszú-rövid, gyors-lassú, magas-mély hangok megkülönböztetése;
- felszólítások, felkiáltások élénk gesztussal, mimikával való kísérése;
- a beszédszervek ügyesítése tornáztatással, játékos gyakorlatokkal (a beszédszervek passzív tornáztatása, ajak-, nyelv-, fúvó-, légző gyakorlatok);
- a beszéd indítása, a passzív és aktív szókincs bővítése, játékos formában ismerkedés a tárgyakkal, ezek beépítése a szókincsbe;
- a tárgyak mellett a képek megnevezése, mondataalkotás segítése.

A beszédfejlődés szoros összefüggésben van a mozgásfejlődéssel. A kezdetben mozgásfejlődésre fordított energiák a motorika megszilárdulása után felszabadulnak és a beszédfejlődés irányába hatnak.

Az óvodába kerülő gyermekek beszédfejlődési sajátosságai

Az óvodába kerülő gyermekek heterogén képet mutatnak a beszédállapot területén. Ahány kórisme, annyi beszédfejlődésbeni sajátossággal lehet találkozni, illetve az egyes típusokon belül az egyes gyerekek is különböző képet mutat-hatnak.

Jellemző:

- a beszédmegértés alacsony szintje, a beszéd és a gesztusok használatának beszűkülése, amely a közvetlen környezet konkrét körére korlátozódik.
- A gyermekek indítékszegények, gyakran a beszédre való odafigyelés képessége is hiányzik náluk, közömbösek az akusztikus ingerekre.
- Az aktív beszéd területén is nagyobb mérvű elmaradás mutatkozik.
- A figyelem és a koncentráció zavara is hátráltató tényezőként jelenik meg.
- Auditív figyelmük bizonytalan, a beszédszervek finom mozgása is sérült.
- Nagy motoros ügyetlenségük miatt nehezen utánozzák az artikulációs mozgásokat.
- Elzárkóznak a világtól, nem keresik a kapcsolatot a benne levő dolgokkal, személyekkel. Kontaktus csak nagyon nehezen alakítható ki velük.
- Érdeklődésük beszűkült.
- Hiányzik belőlük a közlési vágy, szinte szándékosan kerülik a kommunikációt.
- Beszédfejlődésükre a belső tartalom kifejezésének zavara jellemző, benne a nyelv jelrendszere és a közlési vágy sérült.

Az anyanyelv (a beszédfejlesztés és környezetismeret) foglalkozás feladata

A **beszédfejlesztés** jelen van a gyermek egésznapos tevékenységében, tehát **nem tekinthető egyetlen foglalkozás megvalósítandó feladatának**. A beszéd fejlesztése szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, a mozgás és játék fejlesztéséhez, mintegy összefonódik ezekkel.

A megkésett mozgásfejlődés hátráltatja a beszéd fejlődését. Megzavarja azt a folyamatot, amelyben a gyermek közvetlen közlelől ismerkedik meg a környezettel, gátolja a képzetek kialakulását és érezteti hatását az artikulációban, amely a beszédszervi mozgások magasabb fokú koordináltságát igényli.

A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban.

Ezért az értelmi fejlődésükben sérült gyermekeket nevelő óvodákban szorosan összekapcsolódva, egymást kiegészítve, egy foglalkozáson belül szerepel a beszéd fejlesztés és környezetismeret, vagyis az anyanyelvi fejlesztés.

A környezet megismerésének feladata, hogy a gyermekek képességeihez mérten minél több **tapasztalatot** szerezzenek (bekapcsolva a mozgást és a különböző érzékszerveket) az őket körülölelő természeti és társadalmi környezetből. Ehhez inspiráló, segítő, megértő, befogadó környezet kell.

A gyermekek tapasztalataira, élményeire, a már meglévő ismereteire kell támaszkodni ahhoz, hogy új ismereteket tudjanak elsajátítani, illetve a meglévőket bővítsék. Ehhez egy **sokat beszélő, megértő környezet** megteremtése szükséges, amely a gyermek minden rezdülésére, közölni akarására azonnal reagál és megfogalmazza azt.

Fontos a **pedagógus -- mint modellértékű személy --** érdeklődése, empátiás készsége, színes egyénisége, hiszen ez biztosítja a gyermekkel való **jó érzelmi kapcsolat kialakulását**. A családdal való együttnevelés olyan pozitív élményeket nyújt, ami biztosítja a környezetében való biztos eligazodást is. A környezetismeret témakörei szoros kapcsolatban vannak a többi nevelési területtel, pl. a "testünk" témakör kiemelten szerepel a mozgásfoglalkozáson és minden nap jelen van az önkiszolgálásban is.

A környezet megismerésére szolgáló témakörök lehetőséget nyújtanak a pedagógusnak arra, hogy a gyermekcsoport fejlettségi szintjének, életkori sajátosságainak megfelelő tartalommal töltsse meg.

Speciális feladatok:

- az érdeklődés felkeltése;
- a kérdés, kijelentés rövid, egyszerű megfogalmazása;
- nonverbális elemek támogató alkalmazása;
- a beszédmegértés fejlesztése;
- az otthonról hozott közlési formákra támaszkodás;
- az ismeretek tevékenységbe ágyazott nyújtása;
- a környezet megismerése érdekében a kognitív funkciók célzott fejlesztése az észlelés (látás, tapintás, szaglás, hallás, ízlelés), a figyelem, a megfigyelőképesség, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése;
- a figyelem tartósságának, terjedelmének, akaratlagosságának növelése;
- a gondolkodás és a nyelv fejlesztésének összekapcsolása.

25. III. 4. Játékra nevelés

Adekvát játékhasználatot megtanító, a fantáziát, az elemi kreativitást fejlesztő foglalkozás.

formája	- mikrocsoportos, csoportos. esetleg egyéni
ideje	- heti 2 - 3 alkalommal
időtartama	- 5-30 perc
célja	<ul style="list-style-type: none"> - a játékkedv felkeltése, - az adekvát játékhasználat megtanítása, - az egymás melletti tevékenység támogatása, - az együttes játék örömeinek felfedeztetése, - elemi szerepjátékok, a konstruálás megtanítása, - a mozgás, a megfigyelőképesség, a figyelem, az emlékezet, a beszéd, a képzelet fejlesztése, - a különböző minőségű, színű, formájú, nagyságú anyagok segítségével népi játékok, mondókák, énekes játékok segítségével elemi szabályok megtanítása, a zenei hallás, a ritmusérzék fejlesztése - a játéktevékenység örömforrásának biztosítása, - a mintakövetés, modellkövetés, az interakció támogatása.

A személyiség fejlődésében meghatározó szerepe van a játéknak, amely a gyermeki fejlődés velejárója.

Játéktevékenységében tükröződik a gyermeket körülvevő környezet, cselekedeteiben ismert szituációkat utánoz. Kellemes élményei újra és újra megjelennek a játékban, de sérelmei is feloldást nyerhetnek.

A viselkedési szabályok, a társakkal, felnőttekkel való kapcsolat csiszolására is tág teret nyújt a játék.

Az óvoda a percepció és a gondolkodás összeszerveződésének szenzitív időszaka.

A játék alkalmas arra, hogy egyé szervezze az értelmi, érzelmi és társas folyamatokat. Elválaszthatatlan a fejlődés egészétől az érzelmi, értelmi, szociális fejlődéstől tehát.

A játék nem csupán szabadidős tevékenységet jelent, hanem **jelen van minden célzott foglalkozáson** is, a játék ismeretszerző funkcióval bír, nélkülözhetetlen a beszédfejlesztésnél, a mozgásnevelésnél, a finommotorika fejlesztésnél.

A játékra nevelés **együttjátszást, együttes cselekedtetést** jelent, ahol a gyógypedagógus szerepe fokozatosan csökken, helyét a játékkezdeményezés, majd az egyre önállóbb játék veszi át.

A foglalkozás akkor tölti be szerepét, ha a gyermek játéktevékenységében egyre több lesz az olyan elem, amely önálló elgondolásból, a tanult formák alkalmazásából születik.

Játék közben lehetőség nyílik a gyermek mozgásigényének kielésére épp-úgy, mint a különböző eszközök, anyagok megismerésére. Észrevétlenül szerez tapasztalatot a gyermek a távolságról - közelségről, magasságról - mélységről, megismeri, hogy a tárgyaknak van kiterjedése, nagysága, formája, súlya, puhasága - keménysége, esetleg hangja.

Alkalmat ad arra is, hogy a veszélyérzettel nem mindig rendelkező gyermek megtanulja, hogy vannak balesetveszélyes helyzetek, megismerje lehetősége korlátait, ugyanakkor saját magáról is ismeretek birtokába jut.

A sajátos nevelési igényű gyermek játékának jellemzői

A sajátos nevelési igényű gyermek játékát nem az életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. Tükrözi az adott gyermek sérülés okozta elmaradását, értelmi állapotát.

Játéka nem csupán alacsonyabb szintű, mint a többségi óvodába járó gyermekeké, hanem **minőségileg is más**. Sokszor hiányzik belőle a természetes kíváncsiság, a kreativitás, az alkotás vágya, a fantázia. Gyakran **sztereotipen rakosgat, a játékát szájába veszi, dobálja**. A már megtanult játékot ön-magától nem fejleszti tovább, **megreked egy adott tevékenységnél**. Ugyanazokat a játéktárgyakat választja mindig a szabadon választhatók közül. Gyakran a társánál levő játék megszerzése szolgál örömforrásul.

Előfordulhat, hogy a játék számára **nem bír felhívó jelleggel**. "Nem játszik". Tevékenységéhez nem mindig társul öröm. Nem a játék okozta kellemes tapasztalat motiválja, hanem tevékenysége többnyire betanult, begyakorolt helyzetekre épül. Egy-egy játékfolyamatot képes kitartóan **monoton** módon ismételtetni. Gyakran hiányzik a kezdeményezés, igényli a felnőtt irányítását, jelenlétét. Meghatározza a játékszintjét, játékkedvét a fejlettségi szintjén túl a gyermek előélete, a családban szokásos viselkedési módok, az, hogy van-e testvére, egyedül játszik-e vagy felnőttel, testvérrel, milyen játékszere van, mennyi hely áll rendelkezésére stb.

Az óvodáskorú gyermekre jellemző, hogy elsősorban a **mozgásos játékokat** (futkározás, ugrálás, mászás stb.) preferálja. Uralkodó játékforma a **magányos** játék. A fejlesztés hatására megjelenik a **párhuzamos** játék, amikor a pedagógus irányítása mellett utánozza a felnőttet (pl. együtt konstruálnak). Majd **önállóan** is próbál játszani, végül az egymás mellett tevékenykedő gyermekek rövid ideig megpróbálnak **együtt** játszani.

A sajátos nevelési igényű gyermek egész napos tevékenységének legfontosabb eleme a játék, az **értelmes, örömszerző** játékos tevékenység.

Minderre alkalom nyílik a reggeli **gyülekezés idején**, a **játéokra nevelés foglalkozáson**, a **szabadban** történő játék, illetve a délutáni irányított vagy **szabad játék** idején.

Szervesen kapcsolódik az óvodai foglalkozásokhoz, amikor a tanult játékos tevékenységet, játéksituációkat felhasználva segíti az egyéb foglalkozások eredményességét. Miközben játszik, megismeri a környező világot és az emberi viszonylatokat. Egyben az ismeretek rögzítésének eszköze. Játék közben átismétli a látott, hallott dolgokat.

Az e foglalkozásokon megtanult játékokat hasznosítjuk a többi foglalkozáson is.

A játékeszközök kiválasztásának szempontjai

- a gyermek fejlettségi szintje
- az adott feladat

- az esztétikum
- tartósság, könnyen tisztíthatóság
- ne veszélyeztesse a gyermek testi épségét
- legyen választási lehetőség
- legyen a játék a gyermek számára könnyen elérhető
- legyen a játéknak állandó helye
- lehetőleg fejlesztő jellegű legyen
- megfelelő számban álljon a csoport rendelkezésére.

Elvárások az óvodáztatás végén

- ismerjék az alapvető játékokat
- legyenek képesek rövid ideig adekváтан játszani
- válasszanak maguknak eszközt, használat után tegyék helyre
- tanulják meg elkérni a játékot, tudjanak várni
- tudjanak egyszerű építményt konstruálni
- a szerepjátékok elemei jelenjenek meg játékukban
- legyenek képesek rövid ideig együtt játszani
- ismerjék a játszótéri játékokat, használják azokat rendeltetésszerűen
- ha kell, játékukat kísérik beszéddel
- a tanult játékokat próbálják továbbfejleszteni.

25. III. 5. Vizuomotoros fejlesztés

A finommotorika fejlesztését, a kéz ügyesítését, a gyerekek ábrázoló készségét fejlesztő foglalkozás.

formája	- mikrocsoportos, egyéni
ideje	- heti 3 alkalommal
időtartama	- 15-20 perc
célja	- kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyáguk fokozása, - a kéz izomerejének szabályozása, - a célirányos kézmozgások kialakítása, - a szem és kéz közti koordináció kialakítása, - az ujjak tapintásérzetének fokozása, - a csukló, az ujjak laza mozgatása, - a látás - tapintás - mozgásérzet együttes szabályozása,

- a dominancia kialakításának segítése,
- a testséma fejlesztés,
- az ábrázoló kedv felkeltése,
- az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak megismertetése,
- a helyes ceruzafogás kialakítása,
- a figyelem, az emlékezet, az ügyesség fejlesztése,
- a téri tájékozódás fejlesztése,
- az analízáló, szintetizáló készség kialakítása,
- egyszerű ok - okozati összefüggések felismertetése,
- a beszéd-készség fejlesztése,
- alapszínek és egyszerű formák megismertetése.

A nagymozgások és a finommotorika fejlődése egymással szoros kapcsolatban van. A mozgásos tanulás közben vizuális, akusztikus, kinesztetikus, taktilis ingerek fejlesztik a percepciót, hatnak a kognitív funkciókra és a beszédre, segítik a manipulációt.

A vizuális percepció által alakul a látás, tapintás és mozgásérzet együttes szabályozása. Tehát amikor a gyermek kezét kívánjuk alkalmassá tenni az egyszerű feladatok elvégzésére, vagy ábrázolásra, elsősorban az **érzékelés - észlelés** fejlesztését kell elvégezni. Ugyanakkor az **ujjak, a kéz ügyesedésével** kialakult szem - kéz koordinációval fejlődik a forma, szín, nagyság megkülönböztető képesség, a taktilis érzékelés, a soralkotás, osztályozás, elrendezés képessége is.

A különböző minőségű, anyagú, súlyú, nagyságú tárgyak megfogása, elengedése, használata más-más mozdulatot igényel. Másként kell fogni a ceruzát, fésűt, másként csengetni, ajtót nyitni.

A célirányos mozgás-kivitelezés érdekében számtalan tanulási helyzetet kell létrehozni. Tág lehetőséget biztosít az **önkiszolgálás** e terület fejlesztésére.

A próbaszerencse alapon szerzett ismeretek, a mindennapi tapasztalatok segítik a gyermeket abban, hogy észrevegye az egyszerű **összefüggéseket** a tárgyak tulajdonságai között, az ok - okozat közvetlen egymásutánisága alapján. A globálisan felhívó jellegű tárgyakkal (személyekkel) kapcsolatba kerülve, azokról sokoldalú tapasztalatokat szerezve fokozatosan képes lesz a részletekre is figyelni, az egészből egy-egy **lényeges részt kiemelni**. Alak - háttér differenciáló képessége is finomul.

A **testséma** fejlődése is szoros kapcsolatban van a mozgás, azon belül a finommotorika fejlődésével is. Megtanulja a saját testén való tájékozódást is.

A **szem - kéz koordináció** fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szem fixáló mozgásának kialakítása, az alakkonstancia, az alak - háttér felfogó képesség, a téri irányok, térbeli viszonylatok fejlesztése.

Mindehhez meg kell erősíteni az érzékelő apparátust, fejleszteni kell a motoros folyamatokat és a nyelvi képességeket.

A különböző fejlesztő játékokkal végzett manipuláció ügyesíti a gyermek finommotorikáját, de igazi alkotókedvet a festéssel, nyomdázással, gyurmázással, tépéssel, rajzolással élhetik ki. E tevékenység során sikerélményhez jutnak, produktumok keletkeznek, ha a gyermek látja alkotásának eredményét.

Fontos, hogy megtanulja az egyes eszközök használatát és szívesen ábrázoljon.

A sajátos nevelési igényű óvodás vizuomotoros készségének jellemzői

A motoros készségek és a percepció fejlettsége alapvető szerepet játszanak a kognitív képességek kialakulásában. Az sajátos nevelési igényű gyermekeknél a **mozgásszerveződés** különböző **zavarai** gyakran társulnak az **észlelés** különböző tartományainak **zavarával**.

A vizuális észlelés képessége erősen befolyásolja a gyermek **érzelmi stabilitását**.

A gyermek **mozgásos ügyetlensége** a manualitásban is megjelenik. A kézfejlődés üteme lassabb, óvodáskorban is többnyire marokra fogja a tárgyakat. Lassan alakul ki háromujjas és csak hosszas gyakorlás után a kétujjas fogás (csípőfogás).

A két kéz együttes mozgása, a test középvonalának átlépése nehézséget jelent.

A kognitív funkciók sérülése, a pontatlan megfigyelés, a célirányos mozgások kivitelezésének nehézségei, a hibás vizuális emlékezet, a kialakulatlan dominancia, a tartós figyelem, a feladattartás gyengesége, szétszórtságuk, nyugtalan magatartásuk nehezíti az ismeretszerzést. A finommozgást igénylő feladatokat erőtlen, pontatlan mozgáskoordinációval oldják meg.

Ezért alkalmassá kell tenni a gyermeket egyre pontosabb **célzott manipulálásra** - az érzékelés - észlelés - tapintás az ujjak ügyesítésével;

másrészt fel kell kelteni az **ábrázoló kedvet**, támogatni kell a gyermek önkifejezését.

Elvárások az óvodáskor végén

- tudjon rövid ideig helyhez kötötten tevékenykedni

- alakuljon ki kétujjas fogása
- tudjon pontosan illeszteni
- alakuljon ki a megközelítőleg helyes ceruzafogása
- tartsa be a papírhátart
- szívesen ábrázoljon
- rajzában jelenjen meg a kezdeti emberalak ábrázolás
- használja az ábrázolás-foglalkozáson megismert eszközöket
- rajzában alakuljon ki a helyes nyomaték
- tudjon egyszerű ábrát, ritmikus sort kirakni
- munkájában balról - jobbra haladjon
- alakuljon ki kezessége, testsémája
- ismerje az alapszíneket és néhány egyszerű formát

- 25. III. 6. Zenei nevelés alapjai

Ez a foglalkozás lehetőséget nyújt a zene, a ritmus személyiségformáló szerepének megalapozására.

formája	- csoportos, mikrocsoportos, egyéni
ideje	- alkalmasszerűen, illetve heti 2 alkalommal
időtartama	- a gyermek igényének megfelelően 5 - 10 perc
célja	<ul style="list-style-type: none"> - a zenei érdeklődés felkeltése - a környezet hangjainak felismerése, differenciálása - utánzásra készítés - a ritmusérzék fejlesztése - a gyermek érzelmi életének alakítása, a gátlások oldása - a zenei hallás fejlesztése - hangulatkeltés, motiválás - a beszéd, mozgás, zene, játék összekapcsolása, egymás hatásának erősítése - a nagyon egyszerű népi mondókák, versek, énekek megtanítása - a zenehallgatás megszerettetése - a csend, a zörejek, a zene szerepének értékelése.

A sajátos nevelési igényű gyermek életét végigkíséri a zene. A zene megnyugtató, elringató, figyelemfelkeltő, motiváló szereppel bír.

Az a gyermek, aki a születése pillanatától élvezzi az édesanyja megnyugtató beszédét, halk énekét, aki megtapasztalja a csend jelentőségét -- és nem állandóan szóló rádió, TV háttérzaja mellett él -- igényli a zenét, illetve később maga is szívesen énekel.

Ezért fontos, hogy tudatosan építse ki a felnőtt közösség azt a légkört, ahol a zenének is szerepe van.

Már a **zörejek** fontos szerepet játszanak a gyermek ismeretszerző folyamatában. A többször ismétlődő zörejhangokból mozgásokra, eseményekre tud következtetni (megérkezett valaki, ebédünk stb.). Maguk is keltenek zörejeket játéuk során. A felnőtt felhívja a figyelmet a környezetben keletkezett váratlan zörejekre (mentő, autó, útfűrés, telefoncsöngés stb.).

A **beszéd** és a zene szoros kapcsolatban van. A beszéd tempója, a ritmus, a hanglejtés, a hanghordozás, a hangmagasság más-más jelzéssel bír a gyermek számára. **Érzelmi hatása** különös jelentőséggel bír.

A kisgyermeket **zenei hangok** tömege veszi körül, ebből az értelmi fogyatékos óvodás életében az **ének** játszik óriási szerepet.

A **hangszer** is szerepet kaphat, mert élményt jelent a gyermeknek a felnőtt furulyázása, gitározása, sőt ő maga is megismerkedik a különböző hangszerekkel, azonban az énekhang közvetlen személyes kapcsolatot teremtő játékot, mozgást kísérő szerepe nagyobb. Az egyszerű mondókák, dalok a magyar beszéd hanglejtését, ritmusát pontosan követik. A dalokat elsősorban a magyar népdal-kincsből válogatják.

A dalok szolgálhatják a hangulatkeltést, **zenehallgatásként** énekelhetnek. Ilyenkor a szöveg is érdekes lehet, míg máskor a szöveg jelentéktelen. Az óvodában alkalmazott mondókák, énekek hangsúlya, lüktetése, ritmusa, szövege, hanglejtése, dallama, mozgásossága egyaránt jelentőséggel bír.

A dalokat először a felnőtt énekli, a gyerek figyel, vele örül, újra és újra kéri. Tehát egy-egy mondóka vagy dal önmagában is öröm, de igazi örömet a sokszori ismétlés ad. Fokozza a gyermek érdeklődését, a szép, tiszta felnőtt éneklés, a tempóváltoztatás, a halkabb, hangosabb előadásmód. A pedagógus mimikája, gesztusai esetleg bábok alkalmazása fokozhatja a hatást.

A gyermekek életében a **hócsölő, lovagoltató énekek, mondókák** fordulnak elő gyakran. Ezeknél a dal, a mondóka lüktetését mindig mozgás kíséri. A gyermekek nem értik a dalok mondanivalóját, de érzik ritmusát, élvezik dallamát, tempóját, a keletkező feszültséget. A

gyakorlások, ismétlések során várják a "csattanót". Ezenél a játékos együttléteknél a testi kapcsolat is fontos.

A gyermek képzelete fejlődésével ő is utánozza a felnőttet, eljátssza babával, társaival az ismert dalt.

A mindennapok során számtalan mód nyílik az éneklésre. A motiváción túl meséskönyv nézegetésekor **körjáték** játszásánál, altatásnál énekelhet a pedagógus. Ilyenkor csak egy-két ismétlést alkalmaz, addig énekel, míg a gyermekek figyelik az énekszót.

Az élő zene az énekhangon túl **hangszerek** is szerepelnek az óvodában. A felnőtt hangszeres játékának hallgatásán túl maguk is megszólaltatnak hangszereket, a közös éneklést **egyenletes lüktetéssel** kísérik, tapsolnak, dobolnak, körbe járnak a dalra.

A gyermekek a kedvenc énekeket, mondókákat megpróbálják énekelni, dúdolni, imitálni. Sokszor csak a dallam foszlányai ismerhetők fel és a dalt kísérő mozdulat mutatásával jelzi a gyermek, mit szeretne hallani.

A sérült gyermekek beszédfejlesztésénél is fontosak a mondókák, énekek. Sokszor ezek kulcsszavai jelentik a gyermekek első önálló szavait is.

A ritmusfejlesztés során az egyenletes lüktetésen túl érzékeltetik a **gyors és lassú ritmust**, a **magas és mély hangokat**.

Az óvodások szívesen énekelnek, sok mondókát ismernek, képesek a dallam alapján felismerni kedvenc dalaikat, szívesen vesznek részt mozgásos, énekes játékokban.

Feltétlenül indokolt a zenei nevelésre nagyobb hangsúlyt fektetni harmonikus személyiségfejlődésük, életük teljesebbé tétele érdekében.

Elvárások az óvodáztatás végére

- ismerjék fel a tanult énekeket,
- szívesen vegyenek részt dalos játékokban,
- szívesen énekeljenek,
- tudjanak egyenletes lüktetéssel kíséni egyszerű dobbal,
- ismerjék a hangszereket.

Egyéni fejlesztés

A gyermek speciális nevelési szükségletéhez, a képesség-struktúra egyenetlenségéhez igazodó, sérülésspecifikus fejlesztés.

formája	- individuális képességfejlesztés (rehabilitáció)
ideje	- naponta (ill. a Megyei szakértői bizottság javaslata szerint)
időtartama	- 5-15 perc a gyermek állapotától, az adott tevékenységtől függően
célja	<ul style="list-style-type: none"> - hatásfokozó, erősítő, támogató, kiegyenlítő - esetleg tehetség-gondozó tevékenység a tanulási munkatevékenység illetve a közösségi élet nehézségeinek leküzdése érdekében; - esetleges társuló sérülésekből adódó problémák kiküszöbölése; - taktilis, kinezetikus, vizuális, auditív ingerléssel, a játékok, eszközök felhívó jellegét kihasználva növelni az együttműködő készséget, a kitartást, feladattartást, fejleszteni a modális, intermodális, szeriális észlelést; - a figyelem, az emlékezet fejlesztése a nyelvi zavarok kiküszöbölése, a beszédszervek ügyesítése, a beszédindítás; - a formaészlelés, alak-háttér differenciáló képesség, a látási, hallási diszkriminációs készség fejlesztése - a finommotoros készség, a formakivitelező készség fejlesztése; - a megfigyelőkészség fokozása; - a kognitív funkciók közül a válogatás, csoportosítás, rendezés (nagyság, szín, forma szerint), analógiák, a rész-egész viszony észrevétele, az analizáló- szintetizáló készség, a szerialitás fejlesztése.

Az egyéni fejlesztés tartalma éppen a gyermekek sokfélesége miatt nagyon változó.

De fontos, hogy sor kerüljön a **fixálás**, a **tárgyra irányultság**, a **tárgy** szemmel való **követése**, a **változás** illetve **állandóság** megfigyelésére.

Szerep jut a foglalkozásokon az adott feladathoz illő rövid **mondókák**, **versek**, **énekek** mondogatására, **mutatására**.

De feladat lehet a **tárgyállandóság** kialakítása a különböző szempont szerinti válogatás, osztályozás, csoportosítás, a sorrendiség kialakítása.

A tárgyakkal történő manipuláció mellett a foglalkozásokon a **képek** is jelentőséget kapnak.

A tárgyat képpel, a képet képpel egyeztetik, észrevetetik a **hiányt**, **azonosságot**, **különbséget**, **változást**, **rész-egész viszonyt**.

A színek megtanítását, nagyság szerinti csoportosítást, fő fogalom alá rendelést végeznek. Mindezeknél a nyilvánvaló nagy különbségtől haladnak az alig észre-vehető felé.

A tárgyon végzett játékos gyakorlatokat igyekeznek síkra lefordítani, képeken, feladatlapon is felismerni, megmutatni, kiválasztani ugyanazt.

A csoportos foglalkozásokon tanultak elmélyítésére, integrálására is lehetőség nyílik.

Az **önkiszolgálás** részfeladatai pl.: "toalett tréning", egyes ruhadarabok felvétele stb. lépcsőn járás váltott lábbal stb. megtanítása is egyéni fejlesztés során történik.

A helyes ceruzatartás, a helyes nyomaték, az egyszerű ábrák színezése, a bekarikázás, összekötés technikájának megtanítása illetve iskolába induló jobb képességű gyermekek grafomotoros fejlesztése is e foglalkozásokon történik.

Itt tanulhatják meg az **időrendi** sorrendet, az **egyszerű történetek** képek segítségével történő felidézését éppúgy, mint a **bal-jobb differenciálását**, esetleg a névutókat - ha erre alkalmasak.

Bővül aktív szókincsük, kezd kiépülni **grammatikai rendszerük**, megtanulnak **kérdezni**. Fontos, hogy a csoportos és egyéni fejlesztés összhangban - az utóbbi egyénre szabott - legyen, hogy kellő időt biztosítson a gyakorlásra, s ne nélkülözze a pedagógiai tudatosságot.

Egyéni fejlesztés során kell megoldani a gyermekek egészségügyi és pedagógiai rehabilitációját is azokon a területeken, amelyeket a szakértői vélemény megjelöl. Ehhez speciális terápiákat is alkalmazunk és minden gyermek esetében egyéni fejlesztési terv alapján végezzük.

25. III. 7. Kiegészítő speciális terápiák

Ezek a terápiák **speciális képzettséget igényelnek**, és az igények, továbbá a lehetőségek szabják meg az alkalmazást.

E terápiák közül feltétlenül szükséges a **logopédiai foglalkozás**, illetve a **speciális mozgásfejlesztés (gyógytorna, DSGM-terápia, TSMT, Ayres-terápia stb.)**.

Ezen kívül fontos lehet a mindennapos nevelést kiegészítő:

Frostig terápia elemei:

Dr. Marianne Frostig amerikai gyógypedagógus - pszichológus "Frostig Fejlődéstudás és Terápiás Program" címen ismert program a szenzoros és motoros funkciók összefüggését, az észlelés és mozgás pszichikus funkciók fejlődésében betöltött szerepét hangsúlyozza. A program 4 részből áll (mozgásnevelés, előkészítő program a vizuális észlelés fejlesztésére, fejlesztő program, speciális fejlesztő program). Ezekből az első 2 rész adaptálható az értelmi fogyatékos óvodásoknál.

Tervezett Szenzomotoros Tréning (TSMT):

Az alkalmazás során egyéni vagy mikrocsoportos foglalkoztatási formában, részletesen felépített, precízen kivitelezett mozgássorok gyakorlása történik tréning formában. A fejlesztés transzfer hatásának eredményeként más agykérgi területeken is segítünk kialakítani a könnyebb és differenciált működést, előkészítve ezzel az utat a különböző kultúrtechnikák elsajátítása számára. A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek tehát az értelmi műveletek, s egyben az önmagunkról kialakított testséma is. A gazdag mozgásos tapasztalat a nyelvi szimbolikus leképzéssel segíti a konkrét cselekvéses tapasztalatok beépülését, az absztrakt struktúrák gazdagodását. Így a mozgás, a finommotorika célzott fejlesztésén keresztül több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk: a testséma, a lateralitás, testdimenziók, térpercepció alakulását is. Az enyhébb ideg-élettani ártalmak, diszfunkciók rendezésében is a mozgás lehet a kiindulás és adekvát eszköz.

Terápiás célú lovagoltatás

A lovagoltatás körülményeinél fogva alkalmas a korábban megismert, elsajátított mozgássémák korrigálására, finomítására, az új helyzetekhez igazodó mozgások megtanítására, gyakorlására. A gyermek és a ló kapcsolata, a vele való együttes mozgás, a ló ápolásában való részvétel érzelmi kötődést hoz létre, segít a félelmek leküzdésében.

Ugyanakkor hozzájárul az egyensúlyérzék és a ritmusérzék fejlesztéséhez. A figyelem, a koncentráció képesség, a fegyelem, az alkalmazkodó képesség, az egymásra figyelés szintén fejlődik a lovagláskor.

A ló mozgása már önmagában is hat a lovagló mozdulataira.

A rendszeres terápiás lovagoltatás a lóháton végzett egyensúlyozó gyakorlatok hatnak a gyermek mozgáskoordinációjára.

Speciális úszás, vízhez szoktatás

E foglalkozás során nem feltétlenül a különböző úszásnemek elsajátítása történik, hanem elsősorban vízhez szoktatás, vízben történő mozgás, játék, az úszás előkészítése. A vízben való tartózkodás, megnyugtató hatású, örömteli helyzet, melyben könnyebben elsajátítják a különböző mozgásformákat, az elért eredmények sikerélményhez juttatják őket. Megtanulnak a vízben félelem nélkül mozogni, a víz alá merülni, siklani, az ügyesebbek úszni.

25. IV. Iskolaelőkészítés

25. IV. 1. A finommotorika és a taktilis észlelés fejlesztése (grafomotoros fejlesztés)

Célja: az írástanuláshoz szükséges finommozgások kialakítása, a vizuális megfigyelő- és elemző képesség fejlesztése.

Feladata:

- a szem-kéz koordináció fejlesztése;
- az íráshoz szükséges testhelyzet begyakorlása, a helyes írószertartás elsajátítása, a laza csuklómozgás beidegzése;
- a formaemlékezet fejlesztése;
- az irányok differenciálása;
- az ábrázoló készség fejlesztése;
- az írástanuláshoz szükséges íráselemek elsajátítása.

Az írástanulásnál nagyon fontos finommozgások kialakítása, az ún. finommotorika fejlesztése során nagy gondot kell fordítanunk a kézfej és az ujjak izmainak edzésére, az ujjmozgások koordinálására. Ez történhet:

- tornáztatással,
- manuális tevékenységek végeztetésével,
- a kéz taktilis érzékenységének fejlesztésével,
- utánzó gyakorlatok végeztetésével,
- ujj-kiszámolók játszásával,
- a mindennapi élet apró feladatainak gyakoroltatásával (cipőfűzés stb.),

25. IV. 2. Az olvasástanulás előkészítése (diszlexia prevenció)

Célja: az olvasáshoz szükséges készségek kialakítása.

Feladata: percepciófejlesztés

A készségfejlesztés célja az, hogy kialakuljanak a betűtanulás feltételei. Ez a részképességek különböző eltérései miatt, igen sokrétű tevékenységet kíván meg. Természetes azonban, hogy a fejlesztés során mindig a gyermekek sajátosságainak megfelelő feladatcsoportot hangsúlyozzunk.

A készségfejlesztés során a percepciófejlesztés, ezen belül a vizuális észlelés fejlesztése az egyik legfontosabb feladat, hiszen ez a tanulási folyamatok szerveződésének, így az olvasás elsajátításának is sarkalatos pontja.

Percepciófejlesztés

- a vizuális észlelés fejlesztése;
- a szem-kéz koordináció fejlesztése;
- az alakállandóság fejlesztése;
- az alak-háttér felfogás fejlesztése;
- a hallási észlelés fejlesztése;

Vizuális észlelési gyakorlatok végeztetése, segíti a gyermek önazonosításának fejlődését, közvetlen kapcsolatot alakítanak ki a "belülről érzett test" és a kívülről látott testkép között. Így kialakul a gyermek tudatában a teljes körkörös és plasztikus kép önmagáról.

Feladatai:

- vizuális környezetséma kialakítása és differenciálása,
- képi emlékezet és elemzőkészség önmegfigyelése,
- emberábrázolási készség fejlesztése.

A szem-kéz koordináció fejlesztése

- a szem fixáló mozgásának kialakítása;
- stabil cél-kontrollt kívánó gyakorlatok finom mozgásokkal és nagymozgásokkal;
- balról jobbra tartó haladási iránytartás fejlesztése manipulációval;
- a szem követő mozgásának fejlesztése (a fej mozdulatlan).

Az alakállandóság fejlesztése

- tárgyak formák karakterjegyeinek megismerttetése;

- a környezet formáinak alapformák szerinti osztályozása;
- a formák körbejárása (fölrajzolt forma körbejárása);
- a formák kitöltése (különböző technikák – ragasztás, színezés stb. alkalmazásával);
- „varázslás” az alapformákból (az alapformák azonosítása a környezetben található tárgyakkal);
- a formák méret, szín, anyag szerinti differenciálása;

Az alak-háttér felfogás fejlesztése

- tárgyak válogatással történő elkülönítése;
- tárgyak karakterjegyeik alapján történő elkülönítése környezetüktől;
- „puzzle-játékok” összerakása;
- a vizuális mező tagolása.

A hallási észlelés fejlesztése során a beszédhangok tudatos meghallásának, differenciálásának kialakítása történik.

Fejleszteni kell:

- a hallási figyelmet és a hallásemlekezetet;
- a beszédhang-hallást;
- a zöngés és zöngétlen hangok differenciálását;
- a beszédhangok időtartamának megfigyelését.
-

25. IV. 3. A számlálás előkészítése /diszkalkulia prevenció/

Célja: a nyelvi és a matematikai képességek, készségek az egyéb részterületekkel együtt való fejlesztése.

Feladata:

- az érzékelés - észlelés fejlesztése (taktilis - vizuális - auditív);
- a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése;
- a saját testen, térben, síkban való tájékozódás fejlesztése;
- az időbeli tájékozódás fejlesztése;
- soralkotásos feladatok, a sorrendiség fejlesztése;
- a beszéd fejlesztése – matematikai szókinccs kialakítása;
- geometriai, mértani ábrák felismerése, egyeztetése, kirakása, megnevezése,

- a mennyiségfogalom kialakítása 6-ig, műveletvégzés lehetőleg 6-os körben (hozzáadás, elvétel, pótlás, bontás, összeadás, kivonás);
- a műveleti és relációs jelek felismerése, megnevezése, kirakása,
- számlálás az ujjakon – jó ritmusban;
- Globális mennyiség felismerés, korongképek alapján 6-ig.
- Analógiás gondolkodás aktivizálása, különböző logikai összefüggések felismerése

Ahhoz, hogy egy gyermeknél a mennyiségérzet kialakuljon, hogy a mennyiségekkel való manipuláció és a matematikai fogalmak értelmezése biztos legyen, a következő absztrakciós útvonal végigjárására van szükség:

- cselekvés közben a gyermekek saját maguk alakítanak ki helyzeteket;
- tárgyakkal végeznek cselekvéseket;
- modellekkel végeznek cselekvéseket;
- a legmagasabb szint: cselekvés nélkül számolnak.

A gondolkodás segítségével a gyermekek megtanulnak felismerni, összehasonlítani, megkülönböztetni, rendezni, osztályozni, összefüggéseket meglátni.

A matematikai tevékenységekhez alapvetően szükséges készségek fejlesztésének területei:

- Csoportosítás, halmazalkotás:

A gyermekeknek meg kell tanulniuk a tárgyakhoz, jelenségekhez fűződő tulajdonságok, ismertetőjelek, jellegzetességek meglátását, megfogalmazását, hiszen a számjegy is egy mennyiség (halmaz) tulajdonsága, elvont kifejezése. Fontos, hogy a gyermekek képesek legyenek megadott szempontok alapján csoportosításra, halmazalkotásra, illetve két vagy több halmaz összehasonlítására, a halmazok tulajdonságainak megfogalmazására.

- Térbeli kiterjedéseket jelölő kifejezések gyakorlása ellentétpárokon keresztül:

A gyermekek környezetében lévő tárgyak alapvető viszonyainak megismertetése, változó jellegük érzékeltetése.

- A tájékozódás fejlesztése térben, síkban, időben:

A térbeli irányokat és relációkat jelölő fogalmak elsajátítása, az oszlop és sor fogalmának kialakítása.

- Ritmikus soralkotás:

A szabályalkotás megalapozása.

- Különbözőség, azonosság:

- A különbségek és azonosságok észrevételése síkban, térben.
- Számlálás 5-ös esetleg 10-es számkörben:
Tárgyak számlálása, mozgáshoz kötött pontos számlálás kialakítása.
  - Sorszámnevek:
A sor elemeinek hely szerinti tudatosítása. Az első, az utolsó és a középső fogalma.
  - Alapvető matematikai fogalmak kialakítása:
A sok-semmi, a sok-kevés, a több-kevesebb-ugyanannyi fogalmának kialakítása.
  - Relációs jel felismerése, értelmezése, alkalmazása:
A mennyiségek összehasonlítása: a több, kevesebb, ugyanannyi relációs jelekkel való jelölése.
  - Számjegy, korongkép, ujjkép felismerése, a mennyiség-állandóság kialakítása:
Konkrét cselekvés útján számjegy, korongkép, ujjkép egyeztetése a globális mennyiségfogalom kialakítására.
  - A mennyiség számnévvvel való egyeztetése:
A feladat elvégeztetése mozgásos játékok alkalmazásával a legkönnyebb.

25. V. Az egészség és környezeti nevelés alapelvei

25. V. 1. Az egészségtudatos magatartás megalapozása

Számunkra fontos, hogy az óvodában eltöltött időben minden kisgyermek részesüljön a teljes testi-lelki jólétet szolgáló egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, az óvoda mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Az egészséges életmód kialakítása:

Feladatok:

- az egészséges életmód feltételeinek biztosítása;
- az egészséges életmód szokásainak kialakítása;
- az érzékszervek egészséges működésének segítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás, a testi képességek, a mozgáskultúra fejlesztése;

Az egészséges életmódra nevelés az egészséges életvitel igényének alakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Kiemelt feladatunk a gyermekek testi fejlődésének elősegítése:

- a gyermekek gondozása, testi szükségleteiknek, mozgásigényének kielégítése
- a harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése,
- a gyermek egészségének védelme, óvása, megőrzése az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, öltözködés szokásainak alakítása,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet kialakítása,
- a környezetvédelemhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása,

A játékos mozgás a teremben és udvaron, a szabad levegőn, eszközzel vagy eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában, az óvodai mindennapokban hangsúlyossá váljon.

A mozgás váljon örömforrássá, kedvvel és aktívan vegyenek részt benne a gyermekek mindenféle kényszer nélkül.

25. V. 2. A környezettudatos magatartás megalapozása

A környezeti nevelés céljainak, feladatainak megvalósítását elősegíti az a tény, hogy óvodánk intézményünk része.

Az alkalmazottak közül többen ezen a településrészen élnek, így van rálátásuk az adottságok, értékek területi elhelyezkedéséről.

A lakossággal való nagyon jó kapcsolat, mint erőforrás további lehetőség. Évek óta így működnek óvodánkban a kirándulások, tágabb környezetünk megismerése, a környezettudatos magatartás kialakítása, környezetvédelem, megóvás és az egészséges környezet fenntartásához kapcsolódó szokások kialakítása, megtartása.

25. V. 3. Az óvoda környezeti és egészségnevelési céljai

- a környezeti és az egészségnevelési értékek kialakításához szükséges szokás szabályrendszer, érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- a környezet állapotára való érzékenység kialakítása
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés,
- tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- tolerancia és segítő életmód kialakítása

A célok elérését szolgáló feladatok, tevékenységek:

- a rendszeres élményszerző napokon a közvetlen környezeti értékek megismerése
- a környezettel, természettel kapcsolatos témák feldolgozása képességfejlesztő tevékenység formájában
- környezettudatos életmód elemeinek szocializációja, lakó és óvoda környezet közös megóvása
- személyes higiéne elsajátítása
- az egészséget befolyásoló környezeti tényezők felismertetése,
- egészséges étkezés
- anyag és energiatakarékos óvodaüzemeltetés és a pedagógusok példamutatása,
- csoportszoba, folyosók, mellékhelyiségek, udvar tisztasága,
- az óvodán kívüli ismeretterjesztés lehetőségeinek kihasználása.

25. V. 4. Az óvoda környezet és egészségvédő, fejlesztő programja

Az óvodában folyó lelki egészségfejlesztés célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek környezethez történő alkalmazkodását, felkészítsük őket a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben, így csökkentve a káros következményeket, továbbá pozitív hatást gyakoroljunk a személyiséget érő változásokra.

A teljeskörű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen az óvodában végzett tevékenységet, a pedagógiai programot és a szervezeti működést a gyermekek és szülők részvételét úgy befolyásoljuk, hogy a gyermekek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Az óvoda mindennapos működésében kiemelt figyelmet biztosítunk a gyermekek egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatoknak, amelyek különösen az alábbiakra terjednek ki:

- az egészséges táplálkozás
- testmozgás
- a testi-lelki egészség fejlesztése
- bántalmazás, erőszak megelőzése,
- baleset megelőzés és elsősegélynyújtás
- személyi higiéne

- a tágabb és szűkebb környezet megismerése, megélése, védelme

Cél:

- Környezettudatos magatartás és életvitel kialakítása
- Az egészséges életmód kialakítása (helyes táplálkozás, a mozgás szeretete)

Tanulásszervezési és tartalmi elemek:

- az egyes tevékenységekben rejlő nevelési lehetőségek kihasználása
- nevelőmunka (környezeti és egészségnevelési témák)
- élményszerző napok rendszere.

Kapcsolatrendszer, kommunikáció

Óvodánk tagjai, részt vesznek az intézmény minden az egészség- és környezeti neveléssel foglalkozó programján. Mindezek mellett szoros kapcsolatokat alakítottunk ki és ápolunk más óvodai intézményekkel, környezetünk befogadó tagjaival, akik lehetőséget biztosítanak sajátos nevelési igényű gyermekeink számára kirándulások szervezésére.

25. VI. Szervezeti és időkeretek

A speciális óvodánkba a gyermekek a szülő kérésére és a Megyei szakértői bizottság javaslata alapján kerülnek.

VII. Felvétel az óvodai csoportba

Az a gyermek kerülhet a gyógypedagógiai óvodába, aki rendelkezik a szakértői bizottság szakvéleményével, s megfelel a következő **minimum-követelmény**nek:

mozgás terén:

- helyzet és helyváltoztató alapmozgásokra képes, sima talajon önállóan jár;

gondozás terén:

- öltözésnél: együttműködő;
- étkezésnél kanállal képes enni, pohárból kevés folyadékot inni;
- a szobatisztaság kezdeti jelei mutatkoznak meg az életkor függvényében

kommunikáció terén:

- figyel a beszélőre, minimális kontaktus kialakítható vele;

szociális fejlettség terén:

- csoportban nevelhető, önmagára és társaira nem jelent veszélyt

A csoportlétszám 6-8 fő.

A **vegyes életkorú és kórformájú csoport** az optimális.

A pedagógiai program legfőbb jellemzője a **rugalmasság**. Ez jelenti az év folyamán az egyes tevékenységek aránybeli eltolódását éppúgy, mint a napirenden belüli rugalmas kereteket.

Mivel az értelmi fogyatékos óvodások spontán tanulása is sérült, indokolt, hogy a többségi óvodáktól eltérően kötött, tehát az egész csoport számára kötelező foglalkozások, illetve mikrocsoportos, egyéni fejlesztő foglalkozások váltsák egymást. **(A foglalkozások részletes tartalma: ld. 2.sz. melléklet).**

Mindezek mellett a **játék**, az elmélyült játéktevékenység lehetőségeit is biztosítani kell.

Az egész napos tevékenység során megteremtjük a megfelelő kereteket a **mozgásigény** kielégítésére csoportos foglalkozások, szabadban végzett játék, tornázás, kirándulás segítségével, azzal a céllal, hogy a gyermek természetes igényévé váljon, beépüljön szokásrendszerébe, s mert a "gyökerek" kiépítése a munka alapja.

A mozgásos tanulás a tanulás többi területével is szoros kölcsönhatásban van.

A fejlesztőmunkánkban kiemelt szerepe van az **önállóságra** nevelésnek.

Az óvodába kerüléskor e terület fejlesztése nagyobb időkeretet kap, mint az értelmi nevelés, a későbbiekben az arány megfordul. Megfelelő időt, teret, sok-sok próbálkozást kell biztosítani a fokozatosság elvét szem előtt tartva a gyermekeknél.

A higiénés szokások kialakítása, a helyes táplálkozás, a szabadlevegőn való tartózkodás, a helyes öltözködés szolgálja az **egészséges életmódra** nevelést, azt, hogy az óvodások teherbíró képessége, edzettsége, a betegségekkel szembeni ellenállása, fizikai erőnléte fokozódjon. Lehetőség szerint gondoskodunk arról is, hogy vízhez szoktatással - az úszás elemeinek oktatásával - terápiás lovaglással, rendszeres kirándulással, is egészséges életmódra neveljük őket.

A szülőket is próbáljuk befolyásolni közös programok, kirándulások alkalmával.

A többségi óvodásokkal, az iskolásokkal, az egészségesek közösségével tervezett közös programok is számtalan lehetőséget rejtenek magukban.

A mozgás, a célzott foglalkozások, a környezet kínálta spontán tanulási helyzetek hozzájárulnak az **érzelmi neveléshez**.

E terület az óvodánkban kiemelt jelentőségű.

A szokásrend, a mindennapok ritmikus ismétlődései tagolják az óvoda életét. Az óvodáskorú gyermek igényli az ismert és áttekinthető, ismétlésekkel tagolt **napirendet**, a biztos támpontokat. Ezekben természetesen lehetnek kivételes alkalmak, mint az ünnepi készülődés ideje, vagy az ünnepek.

Az értelmi fogyatékos kisgyermek életében a napi ritmuson túl a megszokott kereteknek is nagy jelentősége van.

A napirend csupán egy keret, rugalmasan változik az adott igényeknek megfelelően.

(Az óvodai csoport napirendje és heti rendje: ld. 1. sz. melléklet)

Egy gyógypedagógus és egy gyógypedagógiai asszisztens mindig együtt van jelen a csoportban. (de. – du.)

A csoportban fejlesztő foglalkozásokat vezet logopédus és más szakirányú gyógypedagógus is, a szükségletek szerint.

A gyógypedagógus fejlesztő munkáját segíti a gyógypedagógiai asszisztens, aki a gyermekek szabad játékát is képes irányítani, segíteni.

A kötött foglalkozások, az önkiszolgálásra nevelés célzott foglalkozásai, a levegőztetés délelőtt zajlanak. A délutáni alvás után a gyakorlásra, szabad játékra van lehetőség.

Az egyes **foglalkozások időtartama** függ az adott gyermekcsoport fejlettségétől, a témától, illetve az egyes gyermekek aznapi állapotától. S így 5 - 15 - 20 perces foglalkozások lehetnek.

A foglalkozások azonos rítusok szerint indulnak (teremrendezés, énekes névsorolvasás, hiányzók felismerése, időjárás megfigyelése).

A gyógypedagógus törekszik a **játékosságra**, a gyermek életkori, fejlődésbeli különbségeinek figyelembevételére már a tervezés idején is.

A fejlesztés során folyamatos ellenőrzéssel győződik meg az eredményességről.

Lehetőséget biztosít az elmélyült tevékenységre, biztosítja az értő figyelmet, differenciált feladat adással, sokoldalú megközelítéssel, sok gyakorlással segíti az ismeret elsajátítást.

Ez cselekedtető tanulásirányítás.

A csoportos és egyéni foglalkozások, a pihenésre, nyugodt étkezésre, tisztálkodásra, az önállóságra fordított idő megfelelő aránya biztosítja a gyermek optimális fejlesztésének, s a túlterhelés illetve üresjárat kiküszöbölésének.

A tevékenységi formák ritmikusan ismétlődnek, a gyakorlásra, az ismétlésre kellő időt biztosítva, a gyermek spontán megnyilvánulásait is figyelembe véve.

A tematikus feldolgozásnak megfelelően az egyes témák feldolgozási ideje 1 hét, vagy ennél hosszabb ideig is tarthat.

Figyelembe veszi a pedagógus azt a tényt, hogy a tanulás az óvodások számára kapcsolatfelvétel, és a világgal való együttműködés kiegészítését jelenti. Ez a világ számukra mérték és tükör, mely személyiségük épülése szempontjából és mint tananyag az életben való eligazodáshoz feltétlen és egyaránt szükséges.

A szorgalmi idő szeptember 1-től június 15-ig tart.

25. VIII. Ellenőrzés, értékelés

A gyermek fejlődési ütemének ellenőrzése

A pedagógus a tanév elején **pedagógiai megfigyeléseit** írásban rögzíti (fejlődési lap + pedagógiai jellemzés). Mindezek, és a gyermek gyógypedagógiai - pszichológiai - orvosi vizsgálati lelete alapján készíti el a gyermek **egyéni terápiás tervét**, s tervezi a csoport munkáját.

Munkájára jellemző a **folyamatellenőrzés**: a pedagógiai vizsgálatot félévkor, évvégén megismétli.

A nevelőtestület rendszeres **esetbeszélésein** team munkában keresik a lehető legjobb megoldást egy-egy gyermek esetében. Ez a team gyakran kiegészül a gyermeket kezelő szakorvossal, pszichológussal.

25. IX. A programellenőrzés és értékelés rendszere

Az ellenőrzési formák:

- folyamatos megfigyelés, feljegyzések készítése, munkaközösségi megbeszélések, a gyermekek cselekedeteinek, viselkedésének elemzése, fejlődési tesztek végzése, felmérések, nyomon követések. Az iskolai bevételek vizsgálata.

Az ellenőrzésben résztvevők:

- munkaközösség-vezető, igazgató, igazgató-helyettes.

Az ellenőrzés részben **folyamatos**, részben ciklusonkénti, pl. bizonyos célzott ellenőrzés: szokások elsajátítása, erőfeszítés, munkában való részvétel; vagy egyes fejlesztési terület eredményei.

Másrészt **évenkénti**: a magatartás, a viselkedés változása, a képességek fejlődése, a továbbhaladás lehetőségei stb.

Három évente: az értékek elfogadása és az azzal azonosulás, a program erényei, hibái, az esetleges újabb kihívásoknak való megfelelés szempontjai alapján.

25. X. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek (20/2012.EMMI r.7.§ 1 bn)

A törvény szerint hátrányos helyzetű tanuló az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve, aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítanak.

A „hátrány”, „hátrányos helyzet” relatív fogalmak. A nem szociális hátrányok halmozott előfordulása vezethet szociális hátrányhoz vagy veszélyeztetettséghez.

Mindenképpen szociálisan hátrányos helyzetet okoz a szülők munkanélkülisége, alacsony jövedelme, a kereset rossz beosztása, italozó, kábítószerrel való visszaélés, játékszenvedély, rövidebb és hosszabb távú tervezés hiánya, urbanizáció negatív hatásai.

A helyzetfelmérés után a hátrányos helyzet megszüntetésére irányuló tevékenység alapvetően kétféle lehet:

- Segítségnyújtás a családnak a szemléletváltáshoz.
- Segíteni a káros szenvedélyekről való leszokást, a tervezéshez támpontokat, mintát adni, és állandó kapcsolatot tartani a családdal.

A munkanélküliség vagy alacsony kereset miatti hátrányt szociális támogatás megszerzésével csökkenteni lehet. Ha a szülő képes arra, hogy maga intézze, akkor csak a lehetőségeket kell ismertetni, ha nem, akkor személyes segítséget kell felajánlani, és érdeklődésben a lehető legkörültekintőbben és hatékonyan szükséges eljárni. A lehetőségek ismertetésének színterei: szülői értekezlet, fogadóóra, családlátogatás. A helyzetfelmérés, helyzetfeltárás folyamatos.

Pszichés hátrányt okozhat a csonka család, a testvérek közötti rossz viszony, rideg nevelés, a túlzott szigor vagy kényeztetés, ellenőrzés hiánya, erkölcstelen családi környezet. Ha ezek a környezeti és magatartászavarok deviáns vagy antiszociális viselkedést eredményeznek, akkor a problémakezelésnek elsősorban a családban kell megtörténnie

(mert ezzel nem csak tüneti a megoldás). Ha ott nem oldható meg, akkor addig kell kiemelni a családból a gyermeket, amíg a személyiségén változtatni lehet. Ezt segítheti a személyes ismeretség. Törekedni kell a jó kapcsolat kiépítésére és a szimmetrikus viszonyra. Az óvodai kezdeti hátrányokat megelőzendő nagy hangsúlyt kell fektetni az iskola előkészítőre és az iskolaérettségi vizsgálatokra.

A következő tevékenységformákat alkalmazzuk a hátrányok leküzdésére:

- Kiscsoportos foglalkozások szervezése, amelyek eredménynövelő hatással bírnak.
- Szoros kapcsolat a polgármesteri hivatalokkal és a gyermekjóléti szolgálatokkal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt elszenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek.
- Az egyéni képességekhez igazodó fejlesztések megszervezése.
- A nevelők és a gyermeket segítő, személyes kapcsolatai.
- A családlátogatások.
- A szülők és a családok nevelési, életvezetési gondjainak segítése.
- A gyermekétkeztetés.
- Az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tevékenysége.
- Étkezési díjak kifizetéséhez nyújtott segélyek
Rendkívüli esetben adott anyagi támogatás
- Szociális munkás segítsége, általa való családi megsegítés, nyomon követés

25. XI. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenysége

Feladataink:

- A szociális hátrányokkal küzdő tanulók számbavétele, körülményeik feltárása, elemzése.
- A nevelők, segítő munkatársak tájékoztatása a hátrányos helyzet, és veszélyeztetettség kritériumairól.
- Problémafeltáró tevékenység, a veszélyeztetett körülmények, tényezők, felderítésére.
- A nevelők javaslatai alapján a gondozásba kerülő gyermekek nyilvántartásba vétele.
- A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyerekek szociális helyzetének folyamatos

figyelemmel kísérése.

- Családlátogatások során a családok helyzetének, problémáinak megismerése, pedagógiai eszközökkel történő segítségnyújtás.
- Súlyos probléma jelzésekor azonnali személyes tájékozódás a családoknál, a tapasztalatok átadása az igazgatónak, igazgatóhelyettesnek.
- Környezettanulmány, pedagógiai jellemzés készítése szükség esetén.
- Gyermekbántalmazás esetén, intézkedés közvetlen kezdeményezése a megfelelő hatóságok felé (pl: gyámhivatal, rendőrség).
- Veszélyeztetettség esetén jelzés a Családsegítő Szolgálat felé.
- A rendszeresen mulasztó, igazolatlanul távollévő gyermek ügyében polgármesteri hivatal gyámügyeseivel naprakész információcsere.
- A gyermekek anyagi veszélyeztetettsége esetén, rendszeres gyermekvédelmi támogatás megállapításának kezdeményezése az illetékes önkormányzati hivatalnál.
- Az önkormányzatokkal való rendszeres kapcsolattartás.
- Folyamatos együttműködés és információcsere a Családsegítő Szolgálattal.
- Szülőkkel való találkozás, a felmerülő problémák megbeszélése, tanácsadás a fogadóórán.
- Indokolt esetben más intézmények gyermekvédelmi felelőseivel való információcsere.
- Kapcsolatfelvétel a helyi védőnővel, iskolaorvossal, vöröskereszttel, karitatív szervezetekkel.
- Egészségmegőrző programok szervezése.
- Pályázati munka a szociális hátrányok csökkentése érdekében.

Elsődleges feladat, hogy minden tanév elején a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős mérje fel az intézménybe járó hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulók számát.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett tanulókat a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tanár kérésére - a fenti szempontokat figyelembe véve - az alábbi felismerési aspektusok alapján tudják az pedagógusok kiszűrni:

- azonosulási szintjük a koruknak megfelelő szint alatt marad
- tűrőképességük csekély, teherbírásuk nem kielégítő
- alkalmazkodni nem képesek, életvezetésük megbízhatatlan, érték-felfogásbeli,

pszichés és emocionális zavarokkal küzdenek

- gyakran gátlásosak, szorongók, indulatosak, agresszívek, depressziósak
- nem képesek hosszú ideig koncentrálni, teljesítményszintjük alacsony, bizonyos esetekben csökkenő
- erkölcsileg deviánsak
- személyiség-, viselkedési- és életvezetési zavarokkal küzdenek
- gyakori az alacsony önbecsülés, önértékelés.

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős ifjúságvédelmi faliújságot készít, melyen megtalálhatók a gyermekvédelmi és rendőrségi intézmények, személyek, pszichológiai- és jogi tanácsadás fogadóóráinak időpontjai, a drogambulancia elérhetősége, lelki-segély szolgálatok, szülők, gyerekek jogai, kötelességei, gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények, elsősorban a gyermekjóléti szolgálat szolgáltatásainak kínálata.

Szintén jól látható helyen hirdesse ki fogadóórái idejét is, melyen szülők, gyerekek, és kollégák egyaránt megkereshetik.

A szakember a gyermekjóléti szolgálattal rendszeres, ha szükséges, akkor napi kapcsolatban áll. Tájékoztatja a szolgálatot, azon belül is az ügyben érintett családgondozót a családlátogatáson szerzett tapasztalatairól, viselkedéséről, emocionális, pszichés és szociális helyzetéről. Számot ad a gyermek mentális, és testi higiéniájáról egyaránt. Külön kérésre jellemzést, írásbeli tájékoztatást kap tőle a gyermekjóléti szolgálat. Pszichológussal, családgondozókkal, egyéb szakemberekkel rendszeresen egyeztet, és kölcsönösen tájékoztatják egymást a gyermeket érintő lényeges kérdésekről.

A tanév folyamán az indokok, és az esetek számának függvényében összehív, kezdeményez esetmegbeszéléseket, melyen rendszerint a következő személyek vesznek részt, de nem mindig egyszerre:

- családgondozó
- ifjúságvédelmi felelős
- gyógypedagógus
- szülő
- bármely pedagógus.

A gyermekvédelmi felelős hangsúlyozott feladatai közé tartoznak a családlátogatások, melyre igyekezzen magával „vinni” családgondozókat és csoport vezetőket. A családlátogatások alatt felméri a külső-belső lakókörnyezetet, a család szociális, pszichés és emocionális relációit, állapotát, stb. Egy-egy ilyen alkalom lehet egy környezettanulmány készítéséhez is alap.

Tekintettel arra, hogy a gyermekek egyik szociális hátrányaként igen gyakran jelentkeznek egyéb higiénés hiányosságok, az intézmény lehetővé teszi a rendszeresített egészségügyi prevenció rendjét. A védőnő fogadja a gyerekeket egészségügyi problémáikkal és az iskolaorvosi ellátás külön jogszabályokban rögzített, és az iskola szervezeti és működési szabályzatában megjelölt megelőző orvosi intézkedéseket és szűrővizsgálatokat tartalmazzon.

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős a népjóléti iroda és a gyermekjóléti szolgálat információi alapján felvilágosító munkát végezhet a szülők és az osztályfőnökök részére a szociális, az ingyenes jogi és pszichológiai juttatások lehetőségeiről fogadóóráin, családlátogatásokkor, esetleg szülői értekezleten, vagy egyéni megbeszélések keretén belül.

A gyermekvédelmi problémák feltárásának az a célja, hogy a gyermekek problémáit az intézmény a gyermekvédelmi szolgálatok segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni.

A pedagógusok közös feladata a tanulói hátrányok okainak feltárása, amelyek lehetnek:

- biológiai
- környezeti
- életviteli
- szocializációs

Az általános gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok közül a legfontosabb a prevenció.

További feladatok

- A személyiség fejlesztésével kapcsolatos feladatok.
- Képességfejlesztés, nevelés.

- Gyermeki, tanulói jogok érvényesítése
- Szülők szemléletformálása, motiválása, bevonása a közös és önálló feladatok megoldásába.
- Szülő, intézmény együttműködésének segítése.
- Együttműködés a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményekkel. (Családsegítő, rendőrség, védőnő, gyámhivatal, gyermekjóléti szolgálat, egyházak.)

A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat az arra kijelölt felelős az csoportvezetőkkel és a tantestület minden tagjával együtt kell, hogy végezze. Minden pedagógus közreműködik intézményünkben a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

Az együttműködés területei és a gyermek és ifjúságvédelmi felelős feladatai:

- A gyermekek, tanulók eltérő problémáinak tervszerű kiszűrése, feltárása.
- Az eltérő helyzetű és szükségletű gyerekek célzott speciális kezelése, fejlesztése, foglalkoztatása.
- A kapcsolatfelvétel a problémás gyerekek, tanulók szüleivel, speciális bánásmód alkalmazása, szükség esetén külső segítők bevonása.
- Családlátogatásokon való részvétel a veszélyeztető okok feltárása érdekében.
- A veszélyeztető okok megléte esetén értesíti a gyermekjóléti szolgálatot.
- A gyermek anyagi veszélyeztetettsége esetén gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi.
- Speciális szakemberek bevonása a munkába – rendőrség, védőnők, tűzoltók.
- Anyagi segítséggyűjtés területeinek felkutatása (pénzbeli, természetbeni), és a segélyek elosztása (étkezés, üdülés, kirándulás) adatbázis alapján.
- Pályázatok figyelése, írása, a megnyert pénzek optimális felhasználása (gyermekétkeztetésre, táborozásra, kirándulásra, kulturális programokra).
- Szakirodalom figyelemmel kísérése, továbbképzéseken való részvétel.
- A gyermekek és a szülők tájékoztatása azokról a lehetőségekről, személyekről, intézményekről, amelyekhez problémáik megoldása érdekében fordulhatnak.

A tanulók fejlődését veszélyeztető okok megszüntetésének érdekében az iskolánk együttműködik a területileg illetékes:

- nevelési tanácsadóval,
- gyermekjóléti szolgálatokkal,
- családsegítő szolgálatokkal,
- polgármesteri hivatalokkal,
- gyermekorvosokkal,
- továbbá a gyermekvédelemben részt vevő társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal.

Intézményünk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekvédelem céljainak megvalósítását:

- az indulási hátrányok csökkentése érdekében tett intézkedések,
- a személyes, egyéni tanácsadás (tanulóknak, szülőknek),
- az egészségügyi szűrővizsgálatok,
- a tanulók szociális helyzetének javítása (segély, természetbeni támogatás)
- a szülőkkel való együttműködés,
- tájékoztatás a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról.

25. XII. A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái

A folyamatos kapcsolattartást a pedagógus kezdeményezi, irányításáért, hatékonyságáért – mivel a pedagógus van kulcspozícióban – ő a felelős.

A partnerközpontú működés alapja a folyamatos párbeszéd, információcsere a lehetőségek, szándékok, folyamatos egyeztetése.

A szülőknek minden év elején írásos tájékoztatást adunk a tanév rendjéről, az intézményi programokról: ünnepélyek, rendezvények, tanítás nélküli munkanapok, szünetek, az ebédbefizetés rendje, a szülői értekezletek, fogadóórák időpontja. Számunkra azok a programok a legfontosabbak, ahol együtt dolgozik, szervez, érzi jól magát a gyermek, a szülő, a pedagógus.

Hagyományos ünnepeink:

- Tanévnyitó ünnepély
- Intézményi Projekt- hét és nap, ahol a gyerekcsoportok, képességeikhez mérten kapott feladatok és témák feldolgozását végzik
- Adventi Kézműves ház, a szülőkkel való közös munkálkodás
- Karácsonyi ünnepély

- Farsang, ahol a szülők a szervezésben és a lebonyolításban is segítenek
- Húsvéti Kézműves ház
- Anyák napja
- Nyárköszöntő Wesley Party, mind gyermekeink, mind családjaik, mind városunk polgárai számára szervezett rendezvény a szülők aktív közreműködésével, az elfogadás erősítése jegyében
- Tanévzárón jutalmak, elismerések, oklevelek kiosztásával köszönjük meg az aktív szülők munkáját.

A szülőket a gyermek fejlődési üteméről szóban folyamatosan, félévkor és tanév végén írásos jellemzéssel tájékoztatjuk

Nevelési kérdések megoldásában partnerként kezeljük a szülőket. Nemcsak a tanárok pedagógiai kultúrájának folyamatos fejlesztésére törekszünk, hanem arra is, hogy ismereteinket átadjuk a szülőknek is.

E mellett rendszeresen tartunk szülői értekezletet és fogadóórát. A folyamatos megbeszélések, egyeztetések, az egymást erősítő módszerek alkalmazása segíti, erősíti a pedagógiai munkát, ezáltal fokozható a nevelés hatékonysága.

Nyílt napok, bemutatók az óvodában:

A szülői tájékoztatás egyik alappillérenek tekintjük a fejlesztés folyamatának megismerését, ezért ősszel és tavasszal szervezett keretek közt lehetőséget biztosítunk a szülőknek a nyílt foglalkozások látogatására, az észrevételeik, javaslataik elmondására is, a bemutatók utáni konzultációra.

Az óvodások kirándulásokon vesznek részt, ahol nemcsak a közvetlen környezettel és tágabb lehetőségekkel ismerkednek, hanem ezek a kirándulások alkalmasak a gyerek, szülő, pedagógus közösséggé formálására is. A kirándulások megszervezésében, a programok összeállításában, a gyerekek kísérésében is segítenek a szülők.

A Szülői Munkaközösség minden év elején újjáalakul. Fontos pedagógiai döntéseink előtt kikérjük a szülők véleményét, ötleteket várunk, melynek segítségével a továbbfejlesztés lehetőségét vizsgáljuk.

A szülőknek lehetőségük van részt venni a döntések előkészítésében. Az intézményi életet, a gyerekek tevékenységét meghatározó döntések befolyásolására is módjuk van.

Munkánk eredményességének megállapításánál is figyelembe vesszük a szülők véleményét, erről anonim kérdőívekkel szerzünk pontos információt.

25. XIII. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Célunk az, hogy érvényesüljön a diszkriminációmentesség biztosítása, és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi integrációjának támogatása.

Tiltunk minden közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetést, amely egy személy vagy csoport valós vagy vélt jellemzői (neme, faji hovatartozása, bőrszíne, nemzetisége, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozása, anyanyelve, fogyatékosága, egészségi állapota, vallási vagy világnézeti meggyőződése, politikai vagy más véleménye, szexuális irányultsága, nemi identitása, életkora, társadalmi származása) alapján hátrányos helyzetbe hoz. Tiltjuk a zaklatás, jogellenes elkülönítés és megtorlás alkalmazásának minden formáját.

Partneri kapcsolat, együttműködés. Intézményünk a foglalkoztatás keretei között a partnerség elvének érvényesítésére törekszik azzal, hogy világos, és átlátható követelményeket alakít ki a kölcsönös előnyök biztosítása mellett. Kapcsolatot alakítunk ki a szülői szervezetekkel, módszertani központokkal, szakmai szolgáltató intézetekkel.

A megkülönböztetés tilalma nem old fel minden létező egyenlőtlenséget, ezért intézményünk méltányos és rugalmas intézkedéseket dolgoz ki, melyek elősegíti a gyermekek pozíciójának javulását, megőrzését.

A hátrányos megkülönböztetés minden eszközzel való megelőzése és megakadályozása, kivéve az oktatás jellegéből vagy természetéből egyértelműen következő, szükséges megkülönböztetés eseteit.

Fontos a befogadó, diszkrimináció-mentes légkör biztosítása a gyermekek számára, és emberi értékeinek, méltóságának, egyediségének tiszteletben tartása az nevelés során.

A gyermekek esélyegyenlőségének biztosításával kapcsolatos intézkedések:

A gyermek –és ifjúságvédelmi felelős és csoport vezető különös figyelemmel kíséri a hátrányos helyzetű csoportokba tartozó gyermekek helyzetét, folyamatosan kapcsolatot tart, együttműködik a szociális és gyermekjóléti ellátások tekintetében illetékességgel és

hatáskörrel bíró intézményekkel, szervezetekkel, részt vesz a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésében

25. XIV. A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek

Az intézmény tantestülete a változó jogszabályi környezethez és folyamatosan változó gyermeki és szülői igényekhez igazodva folyamatos szakmai konzultációt folytat azokról, valamint az intézménnyel szemben támasztott elvárásokról, amelyek mentén az intézmény munkájának minősége, színvonala emelhető.

25. XV. Személyi ellátottság

A sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő óvodai csoport ellátásához feltétlenül szükséges óvodai feltételek:

Csoportonként: gyógypedagógus- óvodapedagógus

gyógypedagógiai asszisztens

gyermekápoló, dajka

A speciális feladatokra alkalmazni lehet gyógytornászt, logopédust, speciális terápiát végző szakembert a helyi igényeknek, lehetőségeknek megfelelően.

25. XVI. Tárgyi feltételek

Csoportszoba, egyéni fejlesztést biztosító helyiség, gyermekmosdó zuhanyzóval, gyermek és felnőtt öltöző, nevelői szoba, ünnepélyek lebonyolítására szolgáló közös helyiség, tálaló konyha, tornaszoba, udvar.

A csoportszobában a szokásos óvodai berendezésen túl szükséges:

- nagyméretű tükör, az egyéni fejlesztéshez logopédiai tükör, vizual tábla, fejlesztő játékok, speciális audiovizuális eszközök, mozgásfejlesztést segítő eszközök (pl. Bobath labdák, hengerek, AYRES, WESCO eszközök), a finommotorika fejlesztést segítő játékok, eszközök, anyag (lehetőleg természetes anyagok, eszközök), logopédiai eszközök.

25. XVII. Kapcsolatok

A közoktatási törvény értelmében az intézmény önálló jogi személy, melynek élén magasabb vezetői beosztású **intézményvezető** áll.

Az óvoda életét, szervezeti felállítását, belső rendjét, működését a **nevelőtestület** határozza meg.

Valamennyi terület szabályozását az intézmény Szervezési és Működési Szabályzata tartalmazza.

A zökkenőmentes működést a további szabályzatok, illetve az intézményi házirend, az éves munkaterv és ütemterv segíti.

Az óvoda kapcsolatot tart fenn a város többségi óvodáival, illetve speciális óvodákkal, integrált óvodákkal.

Szoros kapcsolat fűzi a szülő szervezetekhez, a helyi adottságoknak megfelelő egyesületekhez, alapítványokhoz, kapcsolatot tart a bölcsődékkal, speciális bölcsődei csoportokkal, korai fejlesztést végző szakemberekkel. Szoros munkakapcsolatban van a nevelési tanácsadóval valamint a Megyei szakértői bizottságokkal, a családsegítő-, gyermekvédelmi- és védőnői szolgálattal

25. XVIII. Mellékletek

1. sz melléklet

A foglalkozások heti rendszeressége

a foglalkozás neve	heti előfordulás	a foglalkozás formája
anyanyelv	5	csoporthoz, egyéni
mozgásfejlesztés	5	csoporthoz
önkiszolgálás	mindennapi tevékenységbe ágyazottan	egyéni, mikrocsoporthoz
vizuomotoros fejlesztés	3	mikrocsoporthoz vagy egyéni
játékokra nevelés	2 - 3	csoporthoz, mikrocsoporthoz vagy egyéni
egyéni fejlesztés (benne rehabilitáció)	5 ill. egyénenként a szakvélemény szerint	egyéni
zenei nevelés alapjai	2	mikrocsoporthoz
iskola előkészítés és rehabilitációs célú foglalkozások	2*	mikrocsoporthoz vagy egyéni

* Az iskolába lépés előtti tanévben

Napirend

Időtartam	Tevékenység
7- 8³⁰	Gyülekező, szabad játék, szabadon választott tevékenység
8³⁰ - 9	Önkiszolgálás (tisztálkodás, reggeli)
9 -10	Kötelező foglalkozások (egyéni és csoportos formában)
10 -10³⁰	Önkiszolgálás (tisztálkodás, tízórai), illetve szabad játék
10³⁰ - 12	Kötelező foglalkozások, illetve levegőzés
12 - 13	Önkiszolgálás (ágyazás, terítés, ebédelés, tisztálkodás)
13 – 15	Pihenés
15 - 15³⁰	Önkiszolgálás (tisztálkodás, uszonna)
15³⁰ - 17	Szabad játék, szabadon választott tevékenység, távozás.

2. sz. melléklet

A foglalkozások részletes tartalma

Önkiszolgálás

Étkezési szokásoknál:

- kanalazás megtanítása (merítés, szájhoz vitel, az étel megrágása, nyelés),
- a poharazás: a pohár felemelése kortyolás, nyelés, a pohár letétele,
- a szalvéta használata,
- a villával való ismerkedés (felszúrás vagy merítés),
- kérés, megköszönés,
- ügyesebb gyermekeknél az ételből való szedés,
- a rágás megtanítása,
- a helyes tempó elsajátíttatása,
- kenyér vagy kifli fogása, leharapás a kenyér és a rajta levő együttes elfogyasztása,
- a terítés folyamatának megismerése (pl. szék, tányér, kanál, pohár, szalvéta egymáshoz rendelése).
- az étel és a hozzávaló eszközök felismerése,
- étkezés utáni teremrendezésben közreműködés.

Tisztálkodás terén:

- a vízcsap kinyitása, elzárása,
- szappan használat, utána kézöblítés,
- a saját törülköző felismerése,
- a kéz, arc szárazra törlése segítséggel,
- önálló kéz- és arcmosás,
- fogmosásnál együttműködés (száraz, majd nedves fogkefe, fogkrémes fogkefe elfogadása, szájöblítés megtanítása), önálló fogmosás,
- "baleset" vagy kirándulás esetén a zuhanyozáskor együttműködés (kéz, láb felemelése stb.),
- a fésülés túrése, önálló próbálkozás,
- igény a tiszta, ápolts külsőre,
- étkezés előtti, utáni, bizonyos munkafolyamatok (pl. festés) utáni kézmosás igényének felkeltése,
- orrfújás megtanítása, zsebkendő használatának igénye, a piszkos zsebkendő szemétkébe dobása.

Szobatisztaság kialakítása terén:

- rendszeres ültetés mellett a szükséglet megfigyelése,
- a jelzés megtanítása (utánjelzés majd mutató, hangadás stb.),
- WC, vagy bili és a szükséglet elvégzése közti kapcsolat felismertetése
- kérdésre jelezze szükségletét
- önmagától jelzi szükségletét, képes visszatartani addig, míg a WC-re ér

- a biliről a gyermek WC-re szoktatása
- fiúk állva pisiltetésének megtanítása
- WC papír használata segítségével
- "baleset" jelzése
- a WC használatához szükséges ruhadarabok le-, felhúzása
- WC használat utáni kézmosás megtanítása
- ajtó nyitás-csukás megtanítása.

Öltözés, vetkőzés

- együttműködés az öltözésnél, vetkőzésnél,
- sapka, sál levétele,
- zipzár lehúzása,
- egyszerű ruhadarabok levétele (cipő, zokni, nadrág stb.),
- vetkőzésnél kis segítségnyújtás (kigombolás, kikötés, cipőfűző meglazítása stb.)
- egyszerű ruhadarabok felvétele, pl. sapka, bugyi stb.,
- kis segítséggel öltözés (ruha elejének megmutatása, jobb - bal oldalnál segítség, befűzés, gombolás stb.),
- bizonyos ruhadarabok teljesen önálló felvétele.

Önálló munkafeladatok

- saját hely felismerése (öltözőben, étkezésnél, alvásnál stb.),
- székek helyre rakása,
- játékok közös elrakása,
- szőnyeg feltekerése (pl. mozgásfoglalkozáshoz),
- közös teremrendezés,
- eszközök bevitele, kiosztása,
- egyszerű tárgyak kivitele (pl. konyhába),
- egyszerű üzenet közvetítése óvodán belül,
- társak segítése,
- asztal letörlése,
- szemét összeszedése,
- székek felrakása,
- saját ruhadarabok, eszközök felismerése, elrakása,
- közös ágyazás, ágynemű, ágyak elrakása,
- lépcsőn járás.

Mozgásfejlesztés

Rendgyakorlatok

Kartartások

- nyújtott
- hajlított
- vegyes

Karkörzések

Állások:

- alapállás
- lábujjon

- sarkon
  - talpélen
  - guggoló állás
  - terpeszállás
- Ülés:**
- nyújtott
  - terpesz
  - török
- Fekvés:**
- hanyatt
  - hason
  - oldalt
- Függés:**
- függőállás
  - függeszkedés
- Járás:**
- kis és nagy lépéssel előre, oldalra
  - gyors, lassú
  - különböző minőségű talajon
  - vonal között
  - vonalon
  - tárgyak kikerülésével
  - tárgyak átlépésével
  - hullámvonalon
  - irányváltoztatással
  - különböző eszközökkel
  - lépcsőn járás
- Futás:**
- kis és nagy lépéssel előre, oldalra
  - gyors, lassú
  - különböző minőségű talajon
  - vonal között
  - vonalon
  - tárgyak kikerülésével
  - tárgyak átlépésével
  - hullámvonalon
  - irányváltoztatással
  - különböző eszközökkel
  - lépcsőn járás
- Ugrás:**
- szökdelés
  - átugrás
  - leugrás
  - ki-be ugrás
- Dobás-fogás:**
- elkapás
  - eldobás
  - célba dobás
- Támaszgyakorlatok:**

- csúszás
- kúszás
- mászás
- gurulás

Egyensúlyérzékét fejlesztő gyakorlatok:

- lábujjhegyen állás nyitott, majd csukott
- szemmel
- fél lábon megállás
- statikai egyensúlyhelyzetből való
- kibillentés
- egyensúlyozás gerendán, vonalon
- járás közben tárgy egyensúlyozása
- állatmozgások utánzása
- egyensúlyozás Bobáth labdán,
- hengeren, AYRES eszközökön
- forgások, hintázás
- gördeszkán húzás, tolás
- postura utánzás
- stb.

Mozgásos játékok

Témakörök a környezet megismerésére (anyanyelv)

Óvodások lettünk:

- nevek, jelek, felnőttek neve
- tájékozódás az óvoda helyiségeiben

Testünk:

- saját név, jel tudatosítása
- saját test részei
- testrészek másokon

A család:

- a család tagjainak felismerése, megnevezése,
- a szülők, testvérek munkája
- a család otthoni tevékenysége

Évszakok:

Az ősz:

- az őszi természet megfigyelése (gyűjtés)
- őszi időjárás
- őszi gyümölcsök (befőzés)
- őszi zöldségek
- őszi öltözködés, testséma fejlesztés

A tél:

- a téli természet megfigyelése, téli örömök
- a téli időjárás
- a téli öltözködés, testséma fejlesztés
- a téli ünnepek (Mikulás, Karácsony, Farsang, sütés)

A tavasz:

- a tavaszi természet megfigyelése, (növényültetés)

- a tavaszi időjárás
- a tavaszi virágok, gyümölcsök, zöldségek
- a tavaszi öltözködés, testséma fejlesztés
- a tavaszi ünnep: Húsvét, Anyák Napja

Az óvoda:

- csoportszoba
- öltöző
- fürdőszoba
- konyha
- udvar

Otthoni tevékenységek:

- mosás
- takarítás
- főzés
- terítés
- mosogatás
- ágyazás

A közlekedés:

- a járművek felismerése
- közlekedés a járműveken
- helyes viselkedés a járműveken
- elemi közlekedési szabályok elsajátítása

Az állatok:

- a ház körül élő állatok
- állatkertben élő állatok

Az utca:

- üzletek
- vásárlás
- (járművek, járókelők)

Foglalkozások:

- fodrász
- orvos
- boltos

Játékok:

- szobai játékok
- játékok a játszótéren.

Megtanulandó játékok (játékfoglalkozáson)

Finommotorikát fejlesztő játékok

- ki-be pakolás
- válogatás, csoportosítás
- építés vízszintesen
- építés függőlegesen
- építés különböző formájú, anyagú, nagyságú elemekből
- építés minta után
- illesztés
- fűzés
- ujjak ügyesítése mondókákkal, mesékkel

A megismerő tevékenységet fejlesztő játékok

- képes lottó
- szétvágott képek összeillesztése,
- hasonlóság, különbség észrevételét segítő játékok
- memori
- képtörténet kirakása
- sorozatok
- hallási differenciálást fejlesztő játékok
- tájékozódás a hang alapján
- tárgyak felismerése tapintás útján

Mozgásos játékok

- köralakítás
- körbejárás
- párválasztás
- körjátékok
- páros játékok
- egyensúlyozó játékok
- célbafutás
- egyszerű táncelemek

Játék a szabadban

- homokozás
- hintázás
- csúszdázás
- mászókázás
- pancsolás
- labdagurítás, eldobás, elkapás
- futkározás
- ugrálás
- körjáték a szabadban
- hógolyózás, szánkózás, csúszkálás
- húzás, tolás
- kerékpározás, rollerezés
- építés.

Szerepjáték elemei

- babaringatás, etetés, altatás, sétáltatás, öltöztetés
- autó tologatás, szállítás, garázsépítés, közlekedési szőnyegen közlekedés
- utazás
- orvos, beteg
- fodrász
- főzés
- takarítás
- boltos
- mese dramatizálása

Barkácsolás

- felnőttekkel közösen
- ismerkedés a bábokkal

Dramatizálás és bábozás

- egyszerű mesék eljátszása nevelői irányítással
- bábmozgatás célzattal
- a bábjátékhoz szükséges eszközök készítése segítséggel (sík-, egyszerű fakanálbáb, termésbáb)

Építő, konstruáló játékok:

- kirakás
- építés
- összeállítás
- szerelés

Az ábrázolás, alakítás lehetőségei

Mintázás:

homok:

- formázás
- építés
- formakitöltés

víz:

- töltögetés
- pancsolás

gyurma:

- lapítás
- sodrás
- gömbölyítés
- formálás

Festés:

kézzel:

- tenyérrel
- öt ujjal
- ököllel
- egy ujjal

eszközökkel:

- "csumival"
- szivacsos flakonnal
- szivacs-ecsettel
- vastag ecsettel

Nyomdázás:

- szivaccsal
- dugóval
- terményekkel
- játéknymodával

Papírmunkák:

- gyűrítés
- tépés
- sodrás

- ragasztás
- nyírás

Rajzolás:

- vastag zsírkrétával
- vastag színessel
- grafit ceruzával

Vegyes technikák

Zenei nevelés

A környezet hangjai:

- csend, zörejek, hangok
- tárgyak, élőlények hangja
- eseményekkel kapcsolatos hangok

Légző gyakorlatok:

- szívó-fújó gyakorlatok

Ritmus gyakorlatok:

- egyenletes lüktetés
- dobolás különböző eszközzel
- ritmusjáték
- gyors-lassú
- magas-mély
- höcögtető, lovagoltató
- ujjolvasó
- kiolvasók
- járás mondókára

Egyszerű énekes, mozgásos játékok:

- körjátékok
- altatók

Hangszerek használata:

- dob, ritmusbot
- csörgő
- triangulum
- cintányér

Zenehallgatás

Egyéni fejlesztés

A mozgásfejlesztésre irányuló gyakorlatok

- a testkép, testfogalom, testséma fejlesztése,
- a vestibuláris rendszer fejlesztése;
- statikus illetve dinamikus - egyensúlyt fejlesztő gyakorlatok (kitámasztás erősítése);
- a két testfél mozgásának összerendezése, posztúra utánzás,
- téri tájékozódás fejlesztése;
- a mozgás- és beszéd (ritmus) összekapcsolása,
- bizalomerősítés.

A beszédindítást segítő gyakorlatok

- a beszédre való figyelés fejlesztése,
- a beszédszervek ügyesítése,
- aktív szókincs bővítése,
- a verbális és nonverbális jelzések megtanítása,
- a grammatikai rendszer kiépítése,
- a szerialitás gyakorlása, analógiák alkalmazása,
- beszédmegértés segítése,
- színek egyeztetése, megnevezése, osztályozás, válogatás,
- csoportosítás, fő fogalom alá rendezés, jelzők megismertetése,
- ritmikus sorok kialakítása.

A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló gyakorlatok

- az érzékelést, észlelést fejlesztő gyakorlatok (modális, intermodális, szeriális észlelés fejlesztése),
- a figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése,
- a figyelem tartósságának fokozása, a lényeges – lényegtelen dolgok megkülönböztetése, késleltetett figyelem kialakítása,
- az emlékezet fejlesztése, a felidézés segítése az azonosság - különbség felismerése, összehasonlítás,
- a rész - egész viszony érzékeltetése,
- hiány felismerése, változás észrevétele,
- analízáló - szintetizáló készség fejlesztése,
- fő fogalom alá rendelés,
- analógiás gondolkodás fejlesztése,
- a szerialitás fejlesztése.

A vizuomotoros koordináció fejlesztését szolgáló gyakorlatok

- ujjak ügyesítése,
- kézügyességet fejlesztő gyakorlatok,
- fixációs gyakorlatok,
- a szem - kéz koordináció fejlesztése,
- a szenzomotoros koordináció fejlesztése,
- az ábrázoló készség fejlesztése, helyes ceruzafogás, kellő nyomaték kialakítása, a rajzkészség fejlesztése,
- a téri orientáció, alak - háttér differenciáló készség fejlesztése.

ZÁRADÉKOK

1. Záradék

Az orosházi Wesley János Gyógypedagógiai Óvoda, Fejlesztő Nevelés- oktatást Végző Iskola, Speciális Szakiskola Pedagógiai programját (benne a helyi tantervekkel) a mellékletekkel együtt a nevelőtestület 2014. május 08- án tartott nevelőtestületi értekezletén megismerte és elfogadta.

Orosháza, 2014. május 08.

Szemenyeiné Farkas Szilvia

gyógypedagógus

Szin Jánosné

gyógypedagógus

2. Záradék

Az iskolai Diákönkormányzat képviselőjében és felhatalmazása alapján aláírással tanúsítom, hogy az orosházi Wesley János Gyógypedagógiai Óvoda, Fejlesztő Nevelés- oktatást Végző Iskola, Speciális Szakiskola Pedagógiai programját (benne a helyi tantervekkel) a mellékletekkel együtt megismertük és élhettünk véleményezési jogunkkal.

Orosháza, 2014. május 08.

Csetneki Anna

Diákönkormányzat vezető

Farkas Richárd

Diákönkormányzati elnök

3. Záradék

Az intézmény Szülői Közössége nevében aláírással tanúsítom, hogy az orosházi Wesley János Gyógypedagógiai Óvoda, Fejlesztő Nevelés- oktatást Végző Iskola, Speciális Szakiskola Pedagógiai programját (benne a helyi tantervekkel) a mellékletekkel együtt megismertük és élhettünk véleményezési jogunkkal.

Orosháza, 2014. május 08.

Rác Jánosné

Szülői Közösség elnöke

4. Záradék

Az intézmény fenntartója nevében aláírással tanúsítom, hogy az orosházi Wesley János Gyógypedagógiai Óvoda, Fejlesztő Nevelés- oktatást Végző Iskola, Speciális Szakiskola Pedagógiai programját (benne a helyi tantervekkel) a mellékletekkel együtt megismertem és elfogadtam.

Budapest, 2014.

Dr. Iványi Gábor

a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség Elnöke

A legitimációs záradékok a következőkkel egészülnek ki:

A Pedagógiai Program érvényességének ideje: a következő módosításig
Értékelésének és felülvizsgálatának módja: rendszeres

A Pedagógiai Program módosításának módját a mindenkor érvénye jogszabályok határozzák meg.

A Pedagógiai program nyilvánosságra hozatala: egy példány az iskola könyvtárában, egy példány a tanári szobában, egy példány az igazgatói irodában kerül kihelyezésre.

Curpásné Rosinsky Tünde

igazgató

26. Mellékletek

1. számú melléklet

SZAKMAI TANTERVI ADAPTÁCIÓ

a

31 346 02

SZÁMÍTÓGÉPES ADATRÖGZÍTŐ

részsakképesítés

speciális szakiskolában történő oktatásához

tanulásban akadályozottak (st) számára

a 54 346 01 Irodai asszisztens szakképesítés kerettanterve alapján

I. A szakképzés jogi háttere

A szakmai tantervi adaptáció

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény,
- a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény,

valamint

- az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló 150/2012. (VII. 6.) Kormányrendelet,
- az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól szóló 217/2012. (VIII. 9.) Kormányrendelet,
- a 31 346 02 Számítógépes adatrögzítő részsakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit tartalmazó 27/2012. (VIII.27.) NGM rendelet,
- a szakképesítések kerettanterveit tartalmazó NGM rendelet

alján készült.

II. A részsakképesítés alapadatai

A részsakképesítés azonosító száma: 31 346 02

A részsakképesítés megnevezése: Számítógépes adatrögzítő

A szakmacsoport száma és megnevezése: 16. Ügyvitel

Ágazati besorolás száma és megnevezése: XXV. Ügyvitel
Elméleti képzési idő aránya: 40%

Gyakorlati képzési idő aránya: 60%

III. A szakképzésbe történő belépés feltételei

Iskolai előképzettség: alapfokú iskolai végzettség
vagy iskolai előképzettség hiányában

Bemeneti kompetenciák: a képzés megkezdhető a részsakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit kiadó rendelet 3. számú mellékletében a 16. Ügyvitel szakmacsoportra meghatározott kompetenciák birtokában

Egészségügyi alkalmassági követelmények: -

Pályaalkalmassági követelmények:szükségesek

Az iskolai rendszerű képzésben az összefüggő szakmai gyakorlat időtartama:
Az első szakképzési évfolyamot követően 70 óra

IV. A szakképzés szervezésének feltételei

Személyi feltételek

A szakmai elméleti és gyakorlati képzésben a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény és a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény előírásainak megfelelő végzettséggel rendelkező pedagógus és egyéb szakember vehet részt.

Ezen túl az alábbi tantárgyak oktatására az alábbi végzettséggelrendelkező szakember alkalmazható:

Tantárgy	Részsakképesítés /Szakképzettség
-	-

Tárgyi feltételek

A szakmai képzés lebonyolításához szükséges eszközök és felszerelések felsorolását a részsakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye (szvk) tartalmazza, melynek további részletei az alábbiak: nincs

Ajánlás a szakmai képzés lebonyolításához szükséges további eszközökre és felszerelésekre:nincs

V. A fogyatékosági típushoz kapcsolódó általános információk, javaslatok **Módszertani ajánlás a tanulásban akadályozott tanulók szakmai képzéséhez**

A módszertani ajánlás alkalmazható szegregált (speciális szakiskolai) vagy integrált (többségi szakképző intézményben vagy csoportban) szervezeti formában, valamint speciális elemeinek átvételével a felnőttképzés keretében is.

A tanulási akadályozottság jellemzői

A tanulási akadályozottság a tanulás minden területére kiterjed, hosszan tartó, végigkíséri a gyermeket egész iskolai pályafutása alatt. A tanulási képesség fejlődésében olyan átfogó zavar következik be, amely jelentősen akadályozza a gyermek tanulását. Gyógypedagógiai eszközökkel ezen az állapoton sokat lehet változtatni, és meg lehet előzni a tanulási akadályozottság további romlását. A tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai segítségnyújtással a többségi iskolát is látogathatják. Ha azonban nem kapnak elég segítséget, akkor kudarc-kudarcra halmozódik, egyre jobban elfordulnak az iskolától, tanulási kedvük (motivációjuk) és önértékelésük rohamosan csökken, és ezzel életesélyeik is romlanak. Megfelelő segítséggel azonban ez elkerülhető és hozzá lehet őket segíteni az örömmel és figyelemmel végzett eredményes tanuláshoz. A segítség a fiatal egyéni fejlesztését és a tanulási környezet számára megfelelővé alakítását egyaránt jelenti.

Ha ennél pontosabban szeretnénk megfogalmazni a tanulási akadályozottságot, akkor az alábbi definícióhoz nyúlhatunk:

„A tanulásban akadályozottak csoportjába tartoznak azok a gyermekek, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okokra visszavezethető gyengébb funkcióképességei, illetve kedvezőtlen környezeti hatások folytán tartós, átfogó tanulási nehézségeket, tanulási képességzavart mutatnak.” (Mesterházi, 1998, 54.) Tehát az idegrendszeri károsodás mellett és helyett ebben a definícióban megjelenik a szociális környezet igen erős hatása, amely a későbbi tanulási sikerességet meghatározóan befolyásolhatja.

A tanulási akadályozottság megállapítását a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakemberei végzik komplex vizsgálatok alapján. Szakértői véleményben rögzítik a fogyatékoság tényét, megjelölve egyúttal a fejlesztés irányait.

A tanulási akadályozottság – ahogy már szó volt róla – elsősorban iskolai tanulási helyzetekben jelentkezik, összefüggésben az alapképességek eltérő, lelassult fejlődésével, melynek következményei sok esetben a középiskolás fiatal tanulási teljesítményében is megjelennek, ezért az oktatás során még ekkor is figyelemmel kell lenni rájuk. A problémák az érzékelés-észlelés (percepció), a kivitelezés-

végrehajtás, a szocio-emocionális területeken, valamint a kommunikáció terén egyaránt jelentkezhetnek.

A társas kapcsolatokban, a szociális interakciókban jelentkező nehézségek a tanulásban akadályozott emberek esetében igen gyakoriak, még akkor is, ha az iskolát befejezve sikerül munkát találniuk, családot alapítaniuk. A szociális készségek fejlesztésének a hívei szerint a „mentális zavarok egy részét a szociális kompetencia hiánya okozza”. Ha ez így van, akkor jelentős eredményeket lehet elérni, ha figyelmünket a szociális készségek fejlesztésére fordítjuk, s energiát fektetünk bele mind a tanórákon, mind pedig azokon kívül.

A szegregált és integrált szervezeti formák

Szegregált intézményekben tanulnak olyan tanulásban akadályozott diákok, akik egyéni szükségleteik miatt nem képesek integrált oktatásban részt venni. Ezekben a gyógypedagógiai intézményekben megfelelő végzettségű szakemberek, gyógypedagógusok dolgoznak, valamint speciális tantervet alkalmaznak, mindezt kislétszámú osztályokban.

Integráció esetében a tanulásban akadályozott fiatalok és a nem tanulásban akadályozott fiatalok együtt vesznek részt a tanítási folyamatban, a szabadidős tevékenységekben. A tanulásban akadályozott gyermekek többségi iskolai nevelésének esetében az integráció feladata, hogy a számukra szükséges pedagógiai többletszolgáltatásokat az ép fejlődésű kortárs csoporton belül kapják meg.

Az integráció feltételei a következők (ezek természetesen a szegregált intézményekben is jelen vannak).

1. Objektív tényezők

Az objektív tényezők közé tartoznak a tanulásban akadályozott gyermek iskolai boldogulását segítő tárgyi feltételek.

- Az iskolának ki kell dolgoznia egy egységes, minden tanulóra kiterjedő, azonos tananyagot közvetítő **tantervet**, eltérés mindössze a tanulóktól elvárt, az egyéni képességekhez illeszkedő követelmények szintjén jelentkezhet.
- A **kisebb osztálylétszámú osztály** kialakításakor figyelembe kell venni a fiatal tanulási akadályozottságát, így az osztályban 2 főnek számít, mert tanítása több figyelmet, megsegítést és speciális bánásmódot igényel.

2. Szubjektív tényezők

- A **befogadó pedagógus** szemlélete, módszerei, segítőkészsége, kreativitása, valamint a fogyatékoságról szóló ismeretei.
- A **szülők** támogatása, hozzáállása és aktivitása.
- A **gyógypedagógus** érzékenysége a probléma, illetve a gyermek iránt, felkészültsége, szakmai tudása, személyisége. A szakemberek közti kapcsolatrendszerben a leglényegesebb a pedagógus és a gyógypedagógus jó kapcsolata.
- A **társak és a környezet** elfogadása. A sikeres integráció, beilleszkedés és

elfogadás a személyiség szempontjából nézve kétirányú. Múlik azon is, hogy a környezet, az osztálytársak mennyire elfogadóak, mennyire hajlandóak a viselkedésükön változtatni ahhoz, hogy a fogyatékos gyermeket olyannak fogadják el amilyen, és igyekezzenek egyenrangúként kezelni. De múlik a fogyatékos gyermek személyiségén is. Minél fiatalabb korban kerül sor az integrációra annál nagyobb eséllyel lesz sikeres.

Az integráció formái lehetnek:

- Lokális integráció: az integráció legegyszerűbb és viszonylag könnyen megvalósítható változata, amikor a sajátos nevelési igényű és a nem sajátos nevelési igényű tanulók között semmilyen kapcsolat nem áll fenn, mindössze az iskola épülete közös. A tanulásban akadályozott tanulók külön osztályokban, csoportokban tanulnak.
- Szociális integráció: ebben a formában már tudatosan szervezett az együttnevelés, a tanulásban akadályozott fiatalok a foglalkozásokon, a tanórákon kívüli időben találkoznak a többségi iskolába járó kortársaikkal.
- Funkcionális integráció: az integrációnak ezen formája is két szinten valósulhat meg. A sajátos nevelési igényű és a nem sajátos nevelési igényű tanulók csoportja egy épületben tanul, külön osztályban, azonban a két párhuzamos osztály órarendjét tudatosan úgy szervezik, hogy bizonyos óráik egybeessenek (pl. készségórák, bizonyos tanórák). Így a két csoport találkozási tervezett és rendszeres, az együtt eltöltött időnek van célja. A teljes integráció az integráció legmagasabb szintje, amikor együtt fejlesztik a gyermekeket, a tanulásban akadályozott gyermek a tanítási idő minden percét ép kortársaival tölti el.

Az integrációnak számos előnye lehet a tanulásban akadályozott fiatalok esetében. Kutatások igazolták, hogy fejlesztő környezetet jelent számukra ez a kortárs közösség, amely jelentheti azt, hogy tanulnak a többiektől, inergazdag környezetben vannak, több ismerethez hozzájuthatnak, de akár azt is, hogy gyorsabb fejlődés tapasztalható náluk. A tanulók személyiségfejlődésében is pozitív változásokat hozhat, például: nő az önbizalmuk. Hosszabb távon sikeresebb lehet a társadalmi beilleszkedése azoknak a tanulóknak, akik integrált környezetben vettek részt az oktatás-nevelés folyamatában. Emellett barátságok alakulhatnak ki, valamint megtanulhatják a segítségkérést, illetve annak elfogadását is a fiatalok.

Módszertani javaslatok

A tananyag feldolgozása során alapvető szempontok:

- az ismeret sokoldalú szemléltetése, elméleti ismeretek gyakorlati megerősítése,
- az új ismeretek fokozatos, kisebb lépésekben történő közlése,
- az ismeretek többszöri ismétlést, begyakorlást igénylő rögzítése,
- az alapvető ismeretek folyamatos felidézése,
- a hiányzó vagy nem megfelelő mélységű ismeretek időbeni pótlása,

- az egyes tantárgyakban megjelenő azonos ismeretanyag összehangolása,
- lényeges elemek, ok - okozati összefüggések kiemelése, megláttatása, rész - egész viszonyának bemutatása,
- a tananyag feldolgozása során a vizsgakövetelményekben megfogalmazottakat hangsúlyosan kell kezelni.

A hatékony tantermi gyakorlat érdekében az alábbi tényezőket tekintjük lényegesnek:

1. Kooperatív tanulás: a kortársakkal való közös munka és a kooperatív tanulás hatékonyan fejlesztik a tanulók értelmi és szociális-érzelmi képességeit. A kooperatív tanulás minden tanulónak hasznára válik: az a tanuló, aki magyaráz a másoknak, jobban és hosszabb időre megjegyzi az információt, az pedig, akinek magyaráznak, az ismeretszintjének megfelelőbb információkat kap, hiszen társa felfogási képessége alig magasabb, mint az övé.

2. Együttműködésen alapuló problémamegoldás csökkentheti a zavaró magatartás mennyiségét és intenzitását a tanórák alatt. Fontos, hogy az osztály szabályait (házirendet) az egész osztály közreműködésével alakítsák ki, és hogy mindig jól látható helyen legyen elhelyezve az osztályteremben.

3. A heterogén csoportalkotás hozzájárulhat a tanulásban akadályozott tanulók és többségi társaik között növekvő szakadék csökkentéséhez, valamint elősegítheti a diákok és a tanárok pozitív hozzáállását a sajátos nevelési igényű tanulókhoz. A tudásszint szerinti csoportosítás a tanulásban akadályozott tanulók marginalizációjához vezethet.

4. A differenciálás létjogosultságát az indokolja, hogy a résztvevők alapvetően különböznek egymástól. Nem tarthatók azok a feltételezések, amelyek egy tényezőt tesznek felelőssé a gyerekek tanulási folyamatban való részvételének színvonaláért pl.: életkor, intelligencia, nyelvi fejlettség, apa foglalkozása stb. Helyette inkább több sajátosság együttes hatását kell feltételeznünk. Azt hogy melyek ezek, pontosan nem tudjuk. Mégis a következő sajátosságait érdemes a tanulóknak megismerni a differenciálás érdekében: továbbhaladáshoz szükséges előzetes, megalapozó tudás; aktivizálhatóság; önálló, egyéni munkavégzés terén való fejlettség; együttműködési képesség színvonala; társas helyzet jellemzői. Mindezeket figyelembe kell vennünk annak eldöntésekor, hogy közös tanulási vagy differenciált tanulási feltételeket biztosítunk tanulóink számára. A differenciálás módok a következő lehetnek:

- Differenciálás a segítségadásban: ha azonos tananyagot dolgozunk fel a tanulásban akadályozott fiatalok több segítséget igényelhetnek pl.: a feladat megismérlése a nekik megfelelő nyelvi szinten, a feladat kis lépésekre bontása, példa bemutatása, analógiák kihasználása, mintaadás stb.
- Differenciálás a feladatok szintjén: adhatunk kevesebb feladatot a lassúbb munkatempójú fiatalok részére, vagy éppen többet a gyorsabbaknak.
- Differenciálás a tevékenységek szintjén: használhatnak-e a gyerekek

valamilyen eszközt vagy nem. Kötött vagy választható-e a tevékenység. A választási lehetőség biztosítása fokozhatja a gyerekek motivációját, felelősségérzetüket.

- Differenciálás a szociális keretek szintjén: a gyerekek tanulhatnak egyedül, párban, kiscsoportban (azonos vagy megosztott feladatokon) vagy akár rugalmas tanuló csoportokban.
- Differenciálás a tanulási stílus szerint: egyesek inkább vizuális típusúak, mások auditív vagy motoros beállítottságúak, de előfordulhat ezeknek a kombinációja is. Érdeemes tájékozódni, hogy adott csoportban melyik dominál és annak megfelelően alakítani az ismeretközvetítést.
- Differenciálás a célok szintjén: mindezek függvényében irreális lehet azonos célok kitűzése.
- Differenciálás az értékelésben: ha a fentieknek megfelelően szervezzük az oktatást, akkor a szokásos iskolai értékelési módok (osztályzás, egyszavas minősítés) nehézkessé, szinte lehetetlenné válnak. A legalkalmasabb forma a leíró, szöveges értékelés lehet, amelynek feltételei is vannak. Az értékelés a konkrét teljesítményre vagy viselkedésre vonatkozik, sohasem címkéz. Tartalmában komplex, mind pozitív, mind negatív elemek megjelennek. A fejlődés előző fokához kell, hogy kapcsolódjék és a perspektíva következő fokát jelöli meg. Emellett a továbblépésre vonatkozóan konkrét javaslatokat fogalmaz meg, a címzettek számára differenciáltan és érthető módon.

5. Hatékony tanítás a munka megtervezését és következetes ellenőrzését, a teljesítmény mérését, értékelését és a magas követelményeket jelenti. A tanulásban akadályozott tanulók tekintetében ez a módszer az egyéni fejlesztési terv segítségével valósítható meg. Ennek a pedagógiai tevékenységnek a támogatására hozták létre az „Elektronikus Egyéni Fejlesztési Tervet”, az EEFT nevű programot (www.eeft.hu). A kialakított struktúra, sok száz oldalas szakmai támogató szöveg, és a tanulók sikereire, erősségeire építő egyéni fejlesztést támogató cselekvési tervek hasznos eszközök lehetnek.

6. Otthonos tanulókörzet rendszere: tanulók a tanítás ideje alatt egy kisszámú teremből álló tanulási környezetben maradnak, és mintegy csoportfeladatként csak néhány pedagógus biztosítja számukra az oktatást, majdnem minden tantárgy esetében. Különösen a tanulásban akadályozott tanulók számára fontos ez, hiszen erősíti bennük az érzést, hogy tartoznak valahová. Ez elősegíti az állandó környezet kialakítását, valamint a nem tudásszint szerint szervezett oktatás megvalósítását. Magyarországon is van erre kezdeményezés, például: Dobbantó program (www.fszk.hu)

7. Alternatív tanulási stratégiák segíthetnek abban, hogy a diákok hogyan tanuljanak és hogyan oldjanak meg problémákat. Soha ne felejtsük le, hogy az ami a tanulásban akadályozott tanulók javára szolgál, az a többségi tanulók számára is hasznos.

8. Az IKT-s eszközök használata jelentős szerepet kap a rehabilitációs, rehabilitációs és a tanórai célok megvalósításában és feladataiban. Az olyan oktatóprogramok, amelyek valamilyen információszerzési lehetőséget adnak – a multimédia segítségével –, nagyon alkalmasak arra, hogy a tanulásban akadályozott tanulók számára megkönnyítsék az adott tananyag megértését, elsajátítását. A látványos, változatos és érdekes oktatóprogramok segítenek a tervezésben, a rigid gondolkodás oldásában az olvasás megszerettetésében. A multimédiás elemek (hang, kép, animáció) képesek arra, hogy a fiatalok figyelmét hosszabb távon fenntartsák, az új ismeretanyagot megértsék, és az IKT-s eszközök segítségével az elsajátított tananyagról játékos formában győződjenek meg.

10. A befogadó értékelésnek jól körülhatárolható elemei vannak. (1) Azok a módszerek és stratégiák, amelyek segítségével világos képet kaphatunk az oktatás folyamatáról, a tanuló elért eredményeiről, és amelyek ugyanakkor arról is informálják a pedagógust, hogy a jövőben min kell változtatnia egyes tanulók vagy csoportok tanítása során. Ezek az elemek egyrészt segítik a reflektálást az adott időszak alatt elvégzett munkára, másrészt használható inputokat adnak a következő időszak tervezéséhez, a döntéshozatalhoz. (2) A befogadó értékelésben gyűjtött információ értéktöbbletet tartalmaz: nem egy adott pillanatról szóló „felvétel”, hanem figyelembe veszi az adott oktatási környezetet, beleértve az otthoni vagy egyéb környezeti tényezőket is, befolyásolja a gyerekek tanulását és magát a nevelési-oktatási folyamatot is. (3) Szerves része azoknak a tényezőknek az értékelése, amelyek hozzájárulnak a befogadás megteremtéséhez. (4) Jellemzője a tanuló, a tanárok, osztálytársak, szülők és mások bevonása az értékelésbe. (5) Tartalmaz olyan eljárásokat, amelyek más funkciókat is betölthetnek. Az iskoláknak aktívan kell támogatniuk az értékelés különféle megközelítéseinek kifejlesztését, amelyek egyben tükrözik a tanulók ugyancsak különféle tanulási módjait, és amelyek szintén különféle módon teszik lehetővé az értékeléshez szükséges tanulási tényanyag összegyűjtését. Ez persze azt feltételezi, hogy az iskolán belül a tanárok rugalmasan hozhatnak meg olyan döntéseket, mikor értékeljenek, mit értékeljenek és azt is, hogy a tanárok olyan módszerek alkalmazásához is hozzájutnak, amelyek egy adott tanuló által kedvelt értékelési eszközök.

Befejezés

A (speciális) szakiskolák feladata a munkába álláshoz és az életkezdéshez szükséges ismeretek átadása, illetve az, hogy készítsenek fel az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítések körében szakmai vizsgára. Emellett biztosítaniuk kell a tanulásban akadályozott diákok pályaválasztásának segítését, munkába állásának előkészítését, valamint olyan képességek, készségek fejlesztését is, amelyek a tanulók későbbi, önálló életvezetésével kapcsolatosak.

VI. Speciális szakiskolai óraterv OKJ szerinti részszakképesítés oktatásához

A részszakképesítés képzésének heti és éves óraszámai:

	előkészítő évfolyam heti óraszám 36 hét	9. évfolyam heti óraszám	9. évfolyam éves óraszám (36 héttel)	10. évfolyam heti óraszám	10. évfolyam éves óraszám (35 héttel)
Közismeret	31,5	12	432	13	455
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt	0	23	828+70	23	805
Mindösszesen (teljes képzés ideje)	35	35	1260+70	36	1260

A részszakképesítés oktatására fordítható idő **1703** óra(828+70+805) nyári összefüggő gyakorlattal és szakmai szabadsáv felhasználásával együtt.

1. számú táblázat

**A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak heti óraszám
évfolyamonként szabadsáv nélkül**

Szakmai követelmény-modulok	Tantárgyak	Heti óraszám				
		9. évfolyam			10. évfolyam	
		elméleti	gyakorlati	ögy	elméleti	gyakorlati
10067-12 Gépírás és dokumentumkészítés, iratkezelés	Gépírás és iratkezelés gyakorlat		6	70		7
	Levelezési ismeretek	6			5	
	Levelezési ismeretek gyakorlat		4			4
10070-12 Munkahelyi kommunikáció	Kommunikáció alapjai	4			3	
	Üzleti kommunikáció gyakorlat		3			4
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám		10	13			8
Összes heti/ögy óraszám		23		70	23	

Jelmagyarázat: ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

A kerettanterv-adaptáció szakmai tartalma - a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény 8.§ (5) bekezdésének megfelelően - a nappali rendszerű oktatásra meghatározott tanulói éves kötelező összes óraszám szakmai elméleti és gyakorlati képzésre rendelkezésre álló része a gépírás és iratkezelés gyakorlat óraszámának emelésére történt felhasználásra.

A szakmai és vizsgakövetelményben a részsakképesítésre meghatározott elmélet/gyakorlat arányának a teljes képzési idő során kell teljesülnie.

2. számú táblázat
A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak és témakörök óraszama
évfolyamonként

Szakmai követelménymodul	Tantárgyak/témakörök	Óraszám					Összesen
		9. évfolyam			10. évfolyam		
		elméleti	gyakorlati	ögy	elméleti	gyakorlati	
10067-12 Gépírás és dokumentumkészítés, iratkezelés	Gépírás és iratkezelés gyakorlat		216	70		245	461
	Vakírás alapjai		108			105	213
	Dokumentumok szerkesztése, készítése, szövegszerkesztő programok		108			140	248
	Levelezési ismeretek	216			175		391
	Üzleti levelezés sajátosságai	144			70		214
	Hivatali, üzleti és magánlevelezés	72			105		177
	Levelezési ismeretek gyakorlat		144			140	284
	Üzleti levelek készítése, fogadása, továbbítása		72			70	142
	A hivatali, üzleti élet levelezésének lebonyolítása		72			70	142
10070-12 Munkahelyi kommunikáció	Kommunikáció alapjai	144		70	105		249
	Kommunikáció folyamata, fajtái, etikett és protokollszabályok	72			35		107
	Nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok,	72			70		142
	Üzleti kommunikáció gyakorlat		108			140	248
	Üzleti nyelvi kultúra		36			35	71
	Üzleti magatartás, társalgási protokoll		36			35	71
	A viselkedéskultúra szabályai		36			70	106
	Összes éves elméleti/gyakorlati óraszám:	360	468			280	525
Összes éves/ögy óraszám:	828		70	805		1633	
Elméleti óraszámok/aránya	(640/1633) 39%						
Gyakorlati óraszámok/aránya	(993/1633) 61%						

Jelmagyarázat: ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

A szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény 8.§ (5) bekezdésének megfelelően a táblázatban a nappali rendszerű oktatásra meghatározott tanulói éves kötelező összes óraszám szakmai elméleti és gyakorlati képzésre rendelkezésre álló részének legalább 90%-a felosztásra került.

A szakmai és vizsgakövetelményben a szakképesítésre meghatározott elmélet/gyakorlat arányának a teljes képzési idő során kell teljesülnie.

A tantárgyakra meghatározott időkeret kötelező érvényű, *a témakörökre kialakított óraszám pedig ajánlás.*

A

10067-12

azonosító számú

**Gépírás és dokumentumkészítés,
iratkezelés
megnevezésű**

szakmai követelménymodul

tantárgyai, témakörei

A 10067-12 azonosító számú Gépírás és dokumentumkészítés, iratkezelés megnevezésű szakmai követelménymodulhoz tartozó tantárgyak és témakörök oktatása során fejlesztendő kompetenciák

10067-12 Gépírás és dokumentumkészítés, iratkezelés	Gépírás és iratkezelés gyakorlat		Levelezési ismeretek		Levelezési ismeretek gyakorlat	
	Vakírás alapjai	Dokumentumok szerkesztése, készítése, szövegszerkesztő programok	Üzleti levelezés sajátosságai	Hivatali, üzleti és magánlevelezés	Üzleti levelek készítése, fogadása, továbbítása	A hivatali, üzleti élet levelezésének lebonyolítása
FELADATOK						
Adatbeviteli feladatot végez a tízujjas vakírás technikájával	x					
Kezeli a számítógépet és tartozékait			x	x	x	
Dokumentumot szerkeszt szövegszerkesztő programmal		x	x			x
Diktálás után ír és a bevitt dokumentumot megszerkeszti	x	x				x
Kéziratról, javított, felülírt dokumentumról másol és megszerkeszti azt	x	x				x
Utasítások szerint elkészíti (megszerkeszti) a szervezet belső iratait				x		x
Üzleti levelet készít a hivatali, üzleti élet elvárásainak megfelelően			x		x	x
Táblázatba adatokat tölt fel és megszerkeszti a táblázatot		x			x	
Kimutatást, diagramot készít, számításokat végez táblázatkezelő programmal		x				x
Adatbázist tölt fel és egyszerű szűréseket végez	x	x				x
Levelet fogad és továbbít elektronikusan				x	x	x
Betartja az adatfelhasználás szabályait, az adatvédelem előírásait		x	x	x	x	
Idegen nyelvű dokumentumokat másol legalább egy idegen nyelven	x	x			x	x
Feladatvégzéséhez előkészíti a technikai és tárgyi feltételeket, valamint az egészséges és biztonságos munkakörülményeket					x	x
Irodatechnikai, információs és kommunikációs eszközöket kezel		x			x	x
Ügyirat- és dokumentumkezelési feladatokat végez (hagyományosan és elektronikusan)	x	x			x	x
Elkészíti az iratkezelés és irattárolás írásbeli dokumentumait			x		x	

SZAKMAI ISMERETEK						
A tízujjas vakírás alapelvei, szabálya	x					
A képernyős munkahelyek egészségügyi kockázata			x		x	
A biztonságos munkavégzés követelménye					x	x
A dokumentumok típusai, fajtái		x	x		x	x
A dokumentumszerkesztés követelményei		x			x	x
A táblázatkészítés műveletei	x	x			x	x
Az adatbázis készítésének műveletei		x			x	x
Az iratok fajtái; készítésük tartalmi, formai és nyelvi követelményei		x		x	x	
Egyszerű ügyiratok				x		x
Szervezetek belső iratai				x		
A hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai				x	x	
Az üzleti élet gazdasági, kereskedelmi levelei				x	x	x
A munkavállalással kapcsolatos iratok		x			x	x
A levelezés és elektronikus kapcsolattartás udvariassági szabályai		x	x		x	x
A számok, írásjelek, speciális karakterek írástechnikai és helyesírási szabályai	x	x	x		x	x
Irodafajták, irodatípusok, az iroda kialakításának ergonómiai követelmények		x			x	x
Környezetvédelmi szempontok az irodában					x	
Az adat- és információkezelés folyamata az irodai munkában: információforrás, - szerzés, - rögzítés, - feldolgozás		x	x	x	x	x
Adatvédelem és a biztonságos adathasználat szabályai		x		x		x
Irodatechnikai, információs és kommunikációs eszközök működésének alapelvei, használatuk szabályai		x		x		x
Az ügyirat- és dokumentumkezelés alapelvei, folyamata		x	x	x		x
Az iratkezelés és - tárolás teendői, dokumentumai		x	x	x	x	x
SZAKMAI KÉSZSÉGEK						
A tízujjas vakírás (150 leütés/perc)	x					x
Számítógépes irodai programok alkalmazása	x	x			x	x
Olvasott és hallott szakmai szöveg megértése	x		x			
Írásbeli dokumentumok formázása		x		x		
Információforrások kezelése (szabályok, előírások, rendelkezések)					x	x
SZEMÉLYES KOMPETENCIÁK						
Mozgáskoordináció					x	x
Precizitás		x	x	x	x	x
Monotónia-tűrés	x	x	x			

TÁRSAS KOMPETENCIÁK						
Irányíthatóság	x	x	x	x	x	x
Visszacsatolási készség		x	x		x	
Motiválhatóság		x	x	x	x	
MÓDSZERKOMPETENCIÁK						
Figyelemösszpontosítás	x	x	x	x	x	x
Kontroll (ellenőrzőképesség)	x	x	x	x	x	
Eredményorientáltság	x	x	x	x	x	x

1. Gépírás és iratkezelés gyakorlat tantárgy

461 óra

1.1. A tantárgy tanításának célja

A Gépírás és iratkezelés gyakorlat gyakorlati oktatás alapvető célja, hogy a tanulók sajátítsák el a vakírás technikáját és bármilyen szöveg- és adatbeviteli feladatokat el tudjanak végezni számítógépen és írógépen egyaránt. Legyenek képesek szövegszerkesztésre és tetszőleges forrás alapján dokumentumkészítésre. Ismerjék és alkalmazzák a különböző technikai és tárgyi feltételeket. Alkalmazzák az iratkezelési előírásokat.

1.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Magyar irodalom és magyar nyelvtan.

1.3. Témakörök

1.3.1. Vakírás alapjai

213 óra

A tízujjas vakírás módszerei, a billentyűk kezelésének módja, szabályai .

Test-, kar-, kéz- és ujjtartás.

Számok, írásjelek, speciális karakterek írástechnikai és helyesírási szabályai.

A betűk megtanulása különböző betűkapcsolási és szógyakorlatokkal, folyamatos mozdulatelemzéssel, másolással.

Diktálás utáni írás és a bevitt dokumentum megszerkesztése.

Sebességfokozás különböző szövegek írásával, a gépírás-készség fokozása.

A betűk megtanulása különböző betűkapcsolási és szógyakorlatokkal, folyamatos mozdulatelemzéssel, másolással.

Önálló fogalmazással gépelés megtanulása.

Másolás kéziratról. Kéziratról, javított, felülírt dokumentumról másolás és szerkesztés.

Idegen nyelvű dokumentum másolása.

Elektronikus írás szabályai.

Hallás utáni írás technikája.

Iratsablon szerkesztése.

1.3.2. Dokumentumok szerkesztése, készítése, szövegszerkesztő programok

248 óra

Dokumentumok típusai, fajtái.

Irat- és dokumentumszerkesztés szabályai.

Számítógépes nyomtatvány, űrlap és sablon szerkesztése.

Körlevélkészítés elemei, technikája.

Elektronikus címzés és etikett készítés gyakorlata.

Elektronikus levelezés technikája és szabályai.

Hallott szöveg alapján szerkesztett szöveg elkészítése

Formázás, tabulálás, stílusok használata
 Kész szövegek átszerkesztése, formázása, stílusok használata.
 Levelek adott téma alapján történő megfogalmazása, megírása
 Meghívók elkészítése, szövegbe kép, ábra illesztése.
 Levelek írása, szerkesztése.
 Különböző szövegszerkesztő programok megismerése, kipróbálása, összehasonlítása.
 Adatbázis feltöltés és egyszerű szűrés.
 Táblázatok készítése, kezelése.
 Hivatkozások használata.
 Adatbázisból történő információkinyerés, adatbázis adatainak használata.
 Kimutatások készítése
 Adatok ábrázolása diagramok segítségével.

1.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Tanterem és/vagy szakmaspecifikus tanműhely vagy szakmaspecifikus gazdálkodó szervezetnél

1.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

1.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoport	osztály	
1.1.	szemléltetés			x	-
1.2.	projekt		x		-
1.3.	kooperatív tanulás		x		-
1.4.	szimuláció			x	-
1.5.	szerepjáték			x	-
1.6.	házi feladat			x	-

1.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor- szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport- bontás	Osztály- keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			-
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		-
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	-
1.4.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	-
1.5.	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása			x	-
1.6.	Információk önálló rendszerezése			x	-
1.7.	Információk feladattal vezetett rendszerezése			x	-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése		x		-
2.2.	Leírás készítése		x		-
2.3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre			x	-
2.4.	Tesztfeladat megoldása			x	-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-

1.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

2. Levelezési ismeretek tantárgy

391 óra

2.1. A tantárgy tanításának célja

A Levelezési ismeretek I. elméleti oktatásának alapvető célja, hogy a tanulók megismerjék az iratok fajtáit, tartalmi-formai-nyelvi követelményeit. Biztonsággal alkalmazzák a hivatali és az üzleti levelezés szabályait, azon belül kezeljék a gazdasági és a kereskedelmi levelezés folyamatát.

2.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Magyar irodalom

2.3. Témakörök

2.3.1. Üzleti levelezés sajátosságai

214 óra

Levelezési alapfogalmak.

A levél típusai, fajtái.

Adatfelhasználás szabályai, adatvédelmi előírások.

Üzleti levél készítés az üzleti élet elvárásai szerint.

Irat, okirat, ügyirat csoportosítása, jellemzői.

Sablonok használata.

Kereskedelmi levelek fajtái, formai követelményei.

Levél fogadás és továbbítás fajtái.

Munkavédelmi előírások

Írásbeli kapcsolatok formái, szabályai

A levelek szabvány szerinti írása

Iratkezelés, irattárolás szabályainak megfelelő dokumentumok készítése.

2.3.2. Hivatali, üzleti, és magánlevelezés

177 óra

Üzleti levél készítése.

Számítógép és tartozékainak kezelése.

Az üzleti életben előforduló levelek típusai (gazdasági, kereskedelmi).

Az ügyirat- és dokumentumkészítés alapelvei és folyamata.

Egyszerű ügyiratok (meghatalmazás, kötelezvény, elismervény stb.).

A hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai.

Üzleti levelek fogadása, iktatása, mentése, továbbítása

Adás-vétellel kapcsolatos iratok

Az anyaggazdálkodással kapcsolatos iratok

Egyszerű jogi iratok

Munkaviszonnal kapcsolatos iratok

Vállalaton belüli iratok

Írásbeli kapcsolatok szervezése

Hivatalos és személyes iratok
 Ügyvitel és levelezés a magyar szabványok szerint
 Elektronikus levelezés.

2.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Tanterem

2.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

2.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoport	osztály	
1.1	magyarázat			x	-
1.2.	elbeszélés	x			-
1.3.	kiselőadás			x	-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés			x	-
1.7.	projekt		x		-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció			x	-
1.10.	szerepjáték			x	-
1.11.	házi feladat			x	-

2.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport-bontás	Osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			-
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		-
1.3.	Információk önálló rendszerezése			x	-

1.4.	Információk feladattal vezetett rendszerezése			x	-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése		x		-
2.2.	Leírás készítése		x		-
2.3.	Válaszolás írásban mondat szintű kérdésekre			x	-
2.4.	Tesztfeladat megoldása			x	-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-

2.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

3. Levelezési ismeretek gyakorlat tantárgy

284 óra

3.1. A tantárgy tanításának célja

A Levelezési ismeretek II. tantárgy gyakorlati oktatásának alapvető célja, hogy a tanulók megismerjék a hivatali illetve hivatalos levélkészítés hagyományos és digitális formáját. Biztonsággal és önállóan tudjon levelezést folytatni a partnerekkel, ezt a levelezést kezdeményezni, bonyolítani valamint lezárni. Legyen képes szóróanyagot, ismertetőket tervezni, összeállítani, alkalmazza az üzleti és hivatali formai elvárásokat levélkészítés körben.

3.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Magyar irodalom

3.3. Témakörök

3.3.1. Üzleti levelek készítése, fogadása, továbbítása

142 óra

Hivatalos levelek fajtái. Hivatalos levelek szerkesztése.

Levelezés hagyományos és digitális formában.

Hagyományos és digitális levelezés szabályai.

Iktatás hagyományosan és elektronikus iktatórendszer segítségével.

Jelentések, beszámolók készítése.

Értekezletek jegyzőkönyveinek elkészítése, formázása, szerkesztése, terítése, archiválása.

Szerződések, járulékos levelezés. Adás-vétel, munkaszerződés, hivatalos levelezés.

Jegyzőkönyv formai, szerkezeti elemei.

Iratok iktatása, tárolása, őrzése.

Üzleti levelek formai követelményei.

Üzleti levél szerkesztése, készítése.

Irodatechnikai készülékek kezelése.

A levelezés és elektronikus kapcsolattartás szabályai.

3.3.2. A hivatali, üzleti élet levelezésének lebonyolítása

142 óra

A dokumentumok típusai, fajtái.

A dokumentumszerkesztés követelményei.

Az iratkezelés és irattárolás írásbeli dokumentumainak elkészítése.

A hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai.

A munkavállalással kapcsolatos iratok.

Szervezetek belső iratai.

Egyszerű ügyiratok.

A munkavállalással kapcsolatos iratok.

Vállalkozás létesítésével, folytatásával és megszüntetésével kapcsolatos dokumentumok elkészítése.

3.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Tanterem és/vagy szakmaspecifikus tanműhely vagy szakmaspecifikus gazdálkodó szervezetnél

3.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

3.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoport	osztály	
1.1.	szemléltetés			x	-
1.2.	projekt		x		-
1.3.	kooperatív tanulás		x		-
1.4.	szimuláció			x	-
1.5.	házi feladat			x	-

3.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport-bontás	Osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			-
1.2.	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása			x	-
1.3.	Információk önálló rendszerezése			x	-
1.4.	Információk feladattal vezetett rendszerezése			x	-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Tesztfeladat megoldása			x	-
2.2.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel		x		-
2.3.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.4.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-

3.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

A

10070-12 azonosító számú

**Munkahelyi kommunikáció
megnevezésű**

szakmai követelménymodul

tantárgyai, témakörei

A 10070-12 azonosító számú Munkahelyi kommunikáció megnevezésű szakmai követelménymodulhoz tartozó tantárgyak és témakörök oktatása során fejlesztendő kompetenciák

10070-12 Munkahelyi kommunikáció	Kommunikáció alapjai		Üzleti kommunikáció gyakorlat		
	Kommunikáció folyamata, fajtái, etikett és protokollszabályok	Nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok,	Üzleti nyelvi kultúra	Üzleti magatartás, társalgási protokoll	A viselkedéskultúra szabályai
FELADATOK					
Betartja a viselkedéskultúra követelményeit	x		x	x	x
Alkalmazza az üzleti és hivatali élet protokoll-előírásait				x	x
Betartja az irodai munka etikai szabályait	x	x			x
Partnerkapcsolatokat ápol		x	x	x	
Információt kér, gyűjt hagyományos és elektronikus úton			x		
Tájékoztatást ad írásban, szóban, telefonon és elektronikusan	x			x	
Írásbeli és szóbeli kommunikációjában fokozottan ügyel a nyelvhelyességi és nyelvhasználati szabályok betartására	x	x			
Kapcsolattartást szolgáló írásbeli dokumentumokat készít		x			
Továbbképzéseken, tréningeken vesz részt		x			
SZAKMAI ISMERETEK					
A kommunikáció folyamata és fajtái	x				
A szóbeli és írásbeli kommunikáció	x	x			
A nem-verbális kommunikáció	x		x		x
Az elektronikus kapcsolattartás alapvető szabályai (netikett)			x		
A kommunikációs zavarok fajtái és elhárításuk módjai	x				
Kommunikációs különbségek (kultúrák közötti, érzelmi, hatalmi, nemi, környezeti stb.)	x		x		
Üzleti nyelvi kultúra			x		
A nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok		x			
A közéleti megnyilvánulás fajtái	x	x	x	x	x
A viselkedéskultúra alapszabályai					x

Az üzleti magatartás és protokoll előírásai				x	
Az irodai munka etikai szabályai					x
A munkahelyi kapcsolatok (felettséssel, munkatárssal, ügyfelekkel)			x		
A munkahelyi viselkedés alapszabályai			x		
A munkahelyi konfliktusok és kezelési módjai			x		
Ügyfél típusok, ügyfélkapcsolatok kezelésének módjai			x		
A személyiségfejlesztés lehetőségei			x		
Álláskeresési technikák	x				x
SZAKMAI KÉSZSÉGEK					
Olvasott szakmai szöveg megértése		x		x	x
Hallott köznyelvi és szakmai szöveg megértése	x	x	x	x	
A helyes beszéd technikája		x			
Szóbeli megnyilvánulás (a szakmai beszéd)	x		x		
Szabályértelmezés, szabálykövető magatartás			x	x	x
SZEMÉLYES KOMPETENCIÁK					
Pontosság	x	x	x	x	x
Önfegyelem			x	x	
Szervezőképesség				x	
TÁRSAS KOMPETENCIÁK					
Nyelvhelyesség		x			
Konfliktusmegoldó készség				x	
MÓDSZERKOMPETENCIÁK					
Helyzetfelismerés			x	x	
Ismeretek helyénvaló alkalmazása			x	x	x

4. Kommunikáció alapjai tantárgy

249 óra

4.1. A tantárgy tanításának célja

A kommunikáció alapjai elméleti oktatás alapvető célja, hogy a tanulók elsajátítsák a kommunikáció különböző fajtáit, felismerjék azokat és annak megfelelően kezeljék. Legyenek tisztában a kommunikáció fontosságával, az ügyfelekre gyakorolt hatásának jelentőségével. Képesse kell tenni a tanulókat arra, hogy a kommunikáció helyes megválasztásával hatékonyan végezzék munkájukat

4.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Magyar irodalom

4.3. Témakörök

4.3.1. Kommunikáció folyamata, fajtái, etikett és protokollszabályok

107 óra

A kommunikáció fogalma, fajtái.

A szóbeli és írásbeli kommunikáció típusai.

A nonverbális kommunikáció.

Kommunikációs stílusok, kommunikációs csatornák.

Kommunikációs különbségek (kultúrák közötti, érzelmi, hatalmi, nemi, környezeti stb.)

A kommunikáció szerepe a problémák feltárásában és megoldásában.

A konfliktusok és kezelési módjaik.

A kommunikáció folyamata és fajtái.

A kommunikáció etikai és protokollszabályai.

Tárgyalási technikák.

Köszönés, megszólítás, kézfogás

Bemutatkozás

A kommunikációs zavarok fajtái.

Tömegkommunikáció jellegzetességei.

4.3.2. Nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok

142 óra

Írásbeli és szóbeli kommunikációjában fokozottan ügyel a nyelvhelyességi és nyelvhasználati szabályok betartására.

Olvasott szakmai szöveg megértése.

Hallott köznyelvi és szakmai szöveg megértése.

A helyes beszéd technikája.

Szóbeli megnyilvánulás (a szakmai beszéd).

Szabályértelmezés, szabálykövető magatartás.

4.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Tanterem

4.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

4.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoport	osztály	
1.1	magyarázat			x	-
1.2.	elbeszélés	x			-
1.3.	kiselőadás			x	-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés			x	-
1.7.	projekt		x		-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció			x	-
1.10.	szerepjáték			x	-
1.11.	házi feladat			x	-

4.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport-bontás	Osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			-
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		-
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	-
1.4.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	-
1.5.	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása			x	-
1.6.	Információk önálló rendszerezése			x	-

1.7.	Információk feladattal vezetett rendszerezése			x	-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Tesztfeladat megoldása			x	-
2.2.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel		x		-
2.3.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.4.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-

4.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

5. Üzleti kommunikáció gyakorlat tantárgy

248 óra

5.1. A tantárgy tanításának célja

Az Üzleti kommunikáció gyakorlat célja, a hallgatók felkészítése a saját és a vállalat érdekeinek érvényesítésére, ehhez szükséges alapfogalmak és alapkészségek megtanítása, a sikeres tárgyalás "kellékeinek" megismertetése, alkalmazásának gyakoroltatása.

5.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Magyar irodalom

5.3. Témakörök és elemeik

5.3.1. Üzleti nyelvi kultúra

71 óra

Az Üzleti kommunikáció gyakorlat fajtái.

Üzleti nyelvi kultúra szabályai.

Kommunikáció fogalma, fajtái, típusai.

A tárgyalás előkészítése, lebonyolítása.

Tárgyalástechnika.

A kommunikációs zavarok fajtái.

Tömegkommunikáció jellegzetességei.

5.3.2. Üzleti magatartás, társalgási protokoll

71 óra

Az üzleti magatartás és protokoll előírásai.

Az üzleti etikett szabályai.

Viselkedéskultúra jellemzői.

Kommunikációs különbségek típusai, fajtái, jellegzetességei.

Telefonos kapcsolattartás.

5.3.3. A viselkedéskultúra szabályai

106 óra

A viselkedéskultúra alapszabályai.

Az üzleti magatartás és protokoll előírásai.

Az irodai munka etikai szabályai.

A munkahelyi kapcsolatok (felettséggel, munkatárssal, ügyfelekkel).

A munkahelyi viselkedés alapszabályai.

A munkahelyi konfliktusok és kezelési módjaik.

Ügyféltypusok, ügyfélkapcsolatok kezelésének módjai.

Megjelenés, öltözködés

Köszönés, kézfogás

Megszólítás, bemutatkozás

Ajándék, névjegykártya

Viselkedéstechnika elemei

Előzékenység

Fellépés

Figyelmesség

Illedelmesség (Jó modor, Udvariasság, Tapintat)

Jellem

Lelkiismeret

Megjelenés

Önuralom és türelem

Pontosság

5.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Tanterem és/vagy szakmaspecifikus tanműhely vagy szakmaspecifikus gazdálkodó szervezetnél

5.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

5.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoporth	osztály	
1.1.	szemléltetés			x	-
1.2.	projekt		x		-
1.3.	kooperatív tanulás		x		-
1.4.	szimuláció			x	-
1.5.	szerepjáték			x	-
1.6.	házi feladat			x	-

5.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoportbontás	Osztálykeret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			-
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		-
1.3.	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása			x	-
1.4.	Információk önálló rendszerezése			x	-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Leírás készítése		x		-
2.2.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre			x	-
2.3.	Tesztfeladat megoldása			x	-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.2.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-

5.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

Összefüggő szakmai gyakorlat

OKJ szerinti részszakképesítés oktatásához

1/9. évfolyamot követően 70 óra

Az összefüggő nyári gyakorlat egészére vonatkozik a meghatározott óraszám, amelynek keretében az összes felsorolt elemet kötelezően oktatni kell az óraszámok részletezése nélkül, a tanulók egyéni kompetenciafejlesztése érdekében.

Szakmai követelménymodulok	Tantárgyak/Témakörök
10067-12 Gépírás és dokumentumkészítés, iratkezelés	Gépírás és iratkezelés gyakorlat
	<i>Vakírás alapjai</i>
	<i>Dokumentumok szerkesztése, készítése, szövegszerkesztő programok</i>
10070-12 Munkahelyi kommunikáció	Üzleti kommunikáció gyakorlat
	<i>Üzleti nyelvi kultúra</i>
	<i>Üzleti magatartás, társalgási protokoll</i>
	<i>A viselkedéskultúra szabályai</i>

10067-12 Gépírás és dokumentumkészítés, iratkezelés szakmai követelménymodul

Gépírás és iratkezelés gyakorlat tantárgy

Vakírás alapjai

A tízujjas vakírás módszerei, a billentyűk kezelésének módja, szabályai .

Test-, kar-, kéz- és ujjtartás .

Diktálás utáni írás és a bevitt dokumentum megszerkesztése.

Másolás kéziratról . Kéziratról, javított, felülírt dokumentumról másolás és szerkesztés.

Idegen nyelvű dokumentum másolása.

Iratsablon szerkesztése.

Dokumentumok szerkesztése, készítése, szövegszerkesztő programok

Számítógépes nyomtatvány, űrlap és sablon szerkesztése.

Körlevélkészítés elemei, technikája.

Elektronikus címzés és etikett készítés gyakorlata.

Formázás, tabulálás, stílusok használata

Kész szövegek átszerkesztése, formázása, stílusok használata.

Levelek adott téma alapján történő megfogalmazása, megírása.
Meghívók elkészítése, szövegbe kép, ábra illesztése.
Levelek írása, szerkesztése.
Különböző szövegszerkesztő programok megismerése, kipróbálása, összehasonlítása.
Adatbázis feltöltés és egyszerű szűrés.
Táblázatok készítése, kezelése.
Hivatkozások használata.
Kimutatások készítése
Adatok ábrázolása diagramok segítségével.

10070-12 Munkahelyi kommunikáció szakmai követelménymodul **Üzleti kommunikáció gyakorlat tantárgy**

Üzleti nyelvi kultúra

Az Üzleti kommunikáció gyakorlat fajtái.
Kommunikáció fogalma, fajtái, típusai.
A tárgyalás előkészítése, lebonyolítása.
Tárgyalástechnika.

Üzleti magatartás, társalgási protokoll

Az üzleti magatartás és protokoll előírásai.
Az üzleti etikett szabályai.
Viselkedéskultúra jellemzői.
Kommunikációs különbségek típusai, fajtái, jellegzetességei.
Telefonos kapcsolattartás.

A viselkedéskultúra szabályai

A viselkedéskultúra alapszabályai.
Az üzleti magatartás és protokoll előírásai.
Az irodai munka etikai szabályai.
A munkahelyi kapcsolatok (felettessel, munkatárssal, ügyfelekkel).
A munkahelyi viselkedés alapszabályai.
A munkahelyi konfliktusok és kezelési módjaik.
Ügyféltípusok, ügyfélkapcsolatok kezelésének módjai.

2. számú melléklet

SZAKMAI TANTERVI ADAPTÁCIÓ

a

32723 01

ÁPOLÁSI ASSZISZTENS

szakképesítés

speciális szakiskolában történő oktatásához
tanulásban akadályozottak (st) számára

I. A szakképzés jogi háttere

A szakmai tantervi adaptáció

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény,
- a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény,

valamint

- az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló 150/2012. (VII. 6.) Kormányrendelet,
- az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól szóló 217/2012. (VIII. 9.) Kormányrendelet,
  - az 32723 01 Ápolási asszisztens szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit tartalmazó rendelet,
  - a szakképesítések kerettanterveit tartalmazó NGM rendelet

alapján készült.

II. A szakképesítés alapadatai

A szakképesítés azonosító száma: 32723 01

A szakképesítés megnevezése: Ápolási asszisztens

A szakmacsoport száma és megnevezése: 1. Egészségügy

Ágazati besorolás száma és megnevezése: I. Egészségügy

Elméleti képzési idő aránya: 50 %

Gyakorlati képzési idő aránya: 50 %

III. A szakképzésbe történő belépés feltételei

Iskolai előképzettség: alapfokú iskolai végzettség
vagy iskolai előképzettség hiányában

Bemeneti kompetenciák: a képzés megkezdhető e rendelet 3. számú mellékletében
az Egészségügy szakmacsoportra meghatározott kompetenciák birtokában

Egészségügyi alkalmassági követelmények: szükségesek

Pályaalkalmassági követelmények: -

Az iskolai rendszerű képzésben az összefüggő szakmai gyakorlat időtartama:
Az első szakképzési évfolyamot követően 70 óra; a második szakképzési
évfolyamot követően 105 óra; a harmadik szakképzési évfolyamot követően 105
óra

IV. A szakképzés szervezésének feltételei

Személyi feltételek

A szakmai elméleti és gyakorlati képzésben a nemzeti köznevelésről szóló 2011.
évi CXCV. törvény és a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény
előírásainak megfelelő végzettséggel rendelkező pedagógus és egyéb szakember
vehet részt.

Ezen túl az alábbi tantárgyak oktatására az alábbi végzettséggel rendelkező
szakember alkalmazható:

Tantárgy	Szakképesítés /Szakképzettség
Kommunikáció és interakció a segítő munkában	egészségügyi tanár, egészségügyi szaktanár, egészségügyi szakoktató ápoló BSc, ápoló MSc.
Egészséggondozás és egészségfejlesztés a segítő munkában	egészségügyi tanár, egészségügyi szaktanár, egészségügyi szakoktató, ápoló BSc, ápoló MSc. védőnő, szociális munkás, általános orvos, szakorvos

Alapszintű elsősegélynyújtás, tűz és környezetvédelem	egészségügyi tanár, egészségügyi szaktanár, egészségügyi szakoktató,ápolóBSc, ápoló MSc. mentőápoló, mentőtiszt,általános orvos, szakorvos
Munkahelyi egészség és biztonság	
Foglalkoztatás II.	
Foglalkoztatás I.	

Tárgyi feltételek

A szakmai képzés lebonyolításához szükséges eszközök és felszerelések felsorolását a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye (szvk) tartalmazza, melynek további részletei az alábbiak:

*Ajánlás a szakmai képzés lebonyolításához szükséges további eszközökre és felszerelésekre:
Nincs.*

- **A fogyatékosági típushoz kapcsolódó általános információk, javaslatok**

A módszertani ajánlás alkalmazható szegregált (speciális szakiskolai) vagy integrált (többségi szakképző intézményben vagy csoportban) szervezeti formában, valamint speciális elemeinek átvételével a felnőttképzés keretében is.

A tanulási akadályozottság jellemzői

A tanulási akadályozottság a tanulás minden területére kiterjed, hosszan tartó, végigkíséri a gyermeket egész iskolai pályafutása alatt. A tanulási képesség fejlődésében olyan átfogó zavar következik be, amely jelentősen akadályozza a gyermek tanulását. Gyógypedagógiai eszközökkel ezen az állapoton sokat lehet változtatni, és meg lehet előzni a tanulási akadályozottság további romlását. A tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai segítségnyújtással a többségi iskolát is látogathatják. Ha azonban nem kapnak elég segítséget, akkor kudarc kudarcra halmozódik, egyre jobban elfordulnak az iskolától, tanulási kedvük (motivációjuk) és önértékelésük rohamosan csökken, és ezzel életesélyeik is romlanak. Megfelelő segítséggel azonban ez elkerülhető és hozzá lehet őket segíteni az örömmel és figyelemmel végzett eredményes tanuláshoz. A segítség a fiatal egyéni fejlesztését és a tanulási környezet számára megfelelővé alakítását egyaránt jelenti. Ha ennél pontosabban szeretnénk megfogalmazni a tanulási akadályozottságot, akkor az alábbi definícióhoz nyúlhatunk:

„A tanulásban akadályozottak csoportjába tartoznak azok a gyermekek, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okokra visszavezethető gyengébb funkcióképességei, illetve kedvezőtlen környezeti hatások folytán tartós, átfogó tanulási nehézségeket, tanulási képességzavart mutatnak.” (Mesterházi, 1998, 54.)
Tehát az idegrendszeri károsodás mellett és helyett ebben a definícióban megjelenik a szociális környezet igen erős hatása, amely a későbbi tanulási sikerességet meghatározóan befolyásolhatja.

A tanulási akadályozottság megállapítását a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakemberei végzik komplex vizsgálatok alapján. Szakértői véleményben rögzítik a fogyatékoság tényét, megjelölve egyúttal a fejlesztés irányait.

A tanulási akadályozottság elsősorban iskolai tanulási helyzetekben jelentkezik, összefüggésben az alapképességek eltérő, lelassult fejlődésével, melynek következményei sok esetben a középiskolás fiatal tanulási teljesítményében is megjelennek, ezért az oktatás során még ekkor is figyelemmel kell lenni rájuk. A problémák az érzékelés-észlelés (percepció), a kivitelezés-végrehajtás, a szocio-emocionális területeken, valamint a kommunikáció terén egyaránt jelentkezhetnek.

A társas kapcsolatokban, a szociális interakciókban jelentkező nehézségek a tanulásban akadályozott emberek esetében igen gyakoriak, még akkor is, ha az iskolát befejezve sikerül munkát találniuk, családot alapítaniuk. A szociális készségek fejlesztésének a hívei szerint a „mentális zavarok egy részét a szociális kompetencia hiánya okozza”. Ha ez így van, akkor jelentős eredményeket lehet elérni, ha figyelmünket a szociális készségek fejlesztésére fordítjuk, s energiát fektetünk bele mind a tanórákon, mind pedig azokon kívül.

A szegregált és integrált szervezeti formák

Szegregált intézményekben tanulnak olyan tanulásban akadályozott diákok, akik egyéni szükségleteik miatt nem képesek integrált oktatásban részt venni. Ezekben a gyógypedagógiai intézményekben megfelelő végzettségű szakemberek, gyógypedagógusok dolgoznak, valamint speciális tantervet alkalmaznak, mindezt kis létszámú osztályokban.

Integráció esetében a tanulásban akadályozott fiatalok és a nem tanulásban akadályozott fiatalok együtt vesznek részt a tanítási folyamatban, a szabadidős tevékenységekben. A tanulásban akadályozott gyermekek többségi iskolai nevelésének esetében az integráció feladata, hogy a számukra szükséges pedagógiai többletszolgáltatásokat az ép fejlődésű kortárs csoporton belül kapják meg.

Az integráció feltételei a következők (ezek természetesen a szegregált intézményekben is jelen vannak).

3. Objektív tényezők

Az objektív tényezők közé tartoznak a tanulásban akadályozott gyermek iskolai boldogulását segítő tárgyi feltételek.

- Az iskolának ki kell dolgoznia egy egységes, minden tanulóra kiterjedő, azonos tananyagot közvetítő **tantervet**, eltérés mindössze a tanulóktól elvárt, az egyéni képességekhez illeszkedő követelmények szintjén jelentkezhet.
- A **kisebb osztálylétszámú osztály** kialakításakor figyelembe kell venni a fiatal tanulási akadályozottságát, így az osztályban 2 főnek számít, mert tanítása több figyelmet, megsegítést és speciális bánásmódot igényel.

4. Szubjektív tényezők

- A **befogadó pedagógus** szemlélete, módszerei, segítőkészsége, kreativitása, valamint a fogyatékoságról szóló ismeretei.
- A **szülők** támogatása, hozzáállása és aktivitása.
- A **gyógypedagógus** érzékenysége a probléma, illetve a gyermek iránt, felkészültsége, szakmai tudása, személyisége. A szakemberek közti kapcsolatrendszerben a leglényegesebb a pedagógus és a gyógypedagógus jó kapcsolata.
- A **társak és a környezet** elfogadása. A sikeres integráció, beilleszkedés és elfogadás a személyiség szempontjából nézve kétirányú. Múlik azon is, hogy a környezet, az osztálytársak mennyire elfogadóak, mennyire hajlandóak a viselkedésükön változtatni ahhoz, hogy a fogyatékos gyermeket olyannak fogadják el amilyen, és igyekezzenek egyenrangúként kezelni. De múlik a fogyatékos gyermek személyiségén is. Minél fiatalabb korban kerül sor az integrációra annál nagyobb eséllyel lesz sikeres.

Az integráció formái lehetnek:

- Lokális integráció: az integráció legegyszerűbb és viszonylag könnyen megvalósítható változata, amikor a sajátos nevelési igényű és a nem sajátos nevelési igényű tanulók között semmilyen kapcsolat nem áll fenn, mindössze az iskola épülete közös. A tanulásban akadályozott tanulók külön osztályokban, csoportokban tanulnak.
- Szociális integráció: ebben a formában már tudatosan szervezett az együttnevelés, a tanulásban akadályozott fiatalok a foglalkozásokon, a tanórákon kívüli időben találkoznak a többségi iskolába járó kortársaikkal.
- Funkcionális integráció: az integrációnak ezen formája is két szinten valósulhat meg. A sajátos nevelési igényű és a nem sajátos nevelési igényű tanulók csoportja egy épületben tanul, külön osztályban, azonban a két párhuzamos osztály órarendjét tudatosan úgy szervezik, hogy bizonyos óráik egybeessenek (pl. készségórák, bizonyos tanórák). Így a két csoport találkozási tervezett és rendszeres, az együtt eltöltött időnek van célja. A teljes integráció az integráció legmagasabb szintje, amikor együtt fejlesztik a gyermekeket, a tanulásban akadályozott gyermek a tanítási idő minden percét ép kortársaival tölti el.

Az integrációnak számos előnye lehet a tanulásban akadályozott fiatalok esetében. Kutatások igazolták, hogy fejlesztő környezetet jelent számukra ez a kortárs közösség, amely jelentheti azt, hogy tanulnak a többiektől, ingergazdag környezetben vannak, több ismerethez hozzájuthatnak, de akár azt is, hogy gyorsabb fejlődés tapasztalható náluk. A tanulók személyiségfejlődésében is pozitív változásokat hozhat, például: nő az önbizalmuk. Hosszabb távon sikeresebb lehet a társadalmi beilleszkedése azoknak a tanulóknak, akik integrált környezetben vettek részt az oktatás-nevelés folyamatában. Emellett barátságok

alakulhatnak ki, valamint megtanulhatják a segítségkérést, illetve annak elfogadását is a fiatalok.

Módszertani javaslatok

A tananyag feldolgozása során alapvető szempontok:

- az ismeret sokoldalú szemléltetése, elméleti ismeretek gyakorlati megerősítése,
- az új ismeretek fokozatos, kisebb lépésekben történő közlése,
- az ismeretek többszöri ismétlést, begyakorlást igénylő rögzítése,
- az alapvető ismeretek folyamatos felidézése,
- a hiányzó vagy nem megfelelő mélységű ismeretek időbeni pótlása,
- az egyes tantárgyakban megjelenő azonos ismeretanyag összehangolása,
- lényeges elemek, ok-okozati összefüggések kiemelése, megláttatása, rész - egész viszonyának bemutatása,
- a tananyag feldolgozása során a vizsgakövetelményekben megfogalmazottakat hangsúlyosan kell kezelni.

A hatékony tantermi gyakorlat érdekében az alábbi tényezőket tekintjük lényegesnek:

1. Kooperatív tanulás: a kortársakkal való közös munka és a kooperatív tanulás hatékonyan fejlesztik a tanulók értelmi és szociális-érzelmi képességeit. A kooperatív tanulás minden tanulónak hasznára válik: az a tanuló, aki magyaráz a másoknak, jobban és hosszabb időre megjegyzi az információt, az pedig, akinek magyaráznak, az ismeretszintjének megfelelőbb információkat kap, hiszen társa felfogási képessége alig magasabb, mint az övé.

2. Együttműködésen alapuló problémamegoldás csökkentheti a zavaró magatartás mennyiségét és intenzitását a tanórák alatt. Fontos, hogy az osztály szabályait (házirendet) az egész osztály közreműködésével alakítsák ki, és hogy mindig jól látható helyen legyen elhelyezve az osztályteremben.

3. A heterogén csoportalkotás hozzájárulhat a tanulásban akadályozott tanulók és többségi társaik között növekvő szakadék csökkentéséhez, valamint elősegítheti a diákok és a tanárok pozitív hozzáállását a sajátos nevelési igényű tanulókhoz. A tudásszint szerinti csoportosítás a tanulásban akadályozott tanulók marginalizációjához vezethet.

4. A differenciálás létjogosultságát az indokolja, hogy a résztvevők alapvetően különböznek egymástól. Nem tarthatók azok a feltételezések, amelyek egy tényezőt tesznek felelőssé a gyerekek tanulási folyamatban való részvételének színvonaláért pl.: életkor, intelligencia, nyelvi fejlettség, apa foglalkozása, stb. Helyette inkább több sajátosság együttes hatását kell feltételeznünk. Azt hogy melyek ezek, pontosan nem tudjuk. Mégis a következő sajátosságait érdemes a tanulóknak megismerni a differenciálás érdekében: továbbhaladáshoz szükséges

előzetes, megalapozó tudás; aktivizálhatóság; önálló, egyéni munkavégzés terén való fejlettség; együttműködési képesség színvonala; társas helyzet jellemzői. Mindezeket figyelembe kell vennünk annak eldöntésekor, hogy közös tanulási vagy differenciált tanulási feltételeket biztosítunk tanulóink számára. A differenciálás módozatai a következő lehetnek:

- Differenciálás a segítségadásban: ha azonos tananyagot dolgozunk fel a tanulásban akadályozott fiatalok több segítséget igényelhetnek pl.: a feladat megisméltése a nekik megfelelő nyelvi szinten, a feladat kis lépésekre bontása, példa bemutatása, analógiák kihasználása, mintaadás, stb.
- Differenciálás a feladatok szintjén: adhatunk kevesebb feladatot a lassúbb munkatempójú fiatalok részére, vagy éppen többet a gyorsabbaknak.
- Differenciálás a tevékenységek szintjén: használhatnak-e a gyerekek valamilyen eszközt vagy nem. Kötött vagy választható-e a tevékenység. A választási lehetőség biztosítása fokozhatja a gyerekek motivációját, felelősségérzetüket.
- Differenciálás a szociális keretek szintjén: a gyerekek tanulhatnak egyedül, párban, kiscsoportban (azonos vagy megosztott feladatokon) vagy akár rugalmas tanuló csoportokban.
- Differenciálás a tanulási stílus szerint: egyesek inkább vizuális típusúak, mások auditív vagy motoros beállítottságúak, de előfordulhat ezeknek a kombinációja is. Érdeemes tájékozódni, hogy adott csoportban melyik dominál és annak megfelelően alakítani az ismeretközvetítést.
- Differenciálás a célok szintjén: mindezek függvényében irreális lehet azonos célok kitűzése.
- Differenciálás az értékelésben: ha a fentieknek megfelelően szervezzük az oktatást, akkor a szokásos iskolai értékelési módok (osztályzás, egyszavas minősítés) nehézkessé, szinte lehetetlenné válnak. A legalkalmasabb forma a leíró, szöveges értékelés lehet, amelynek feltételei is vannak. Az értékelés a konkrét teljesítményre vagy viselkedésre vonatkozik, sohasem címkéz. Tartalmában komplex, mind pozitív, mind negatív elemek megjelennek. A fejlődés előző fokához kell, hogy kapcsolódjék és a perspektíva következő fokát jelöli meg. Emellett a továbblépésre vonatkozóan konkrét javaslatokat fogalmaz meg, a címzettek számára differenciáltan és érthető módon.

5. Hatékony tanítás a munka megtervezését és következetes ellenőrzését, a teljesítmény mérését, értékelését és a magas követelményeket jelenti. A tanulásban akadályozott tanulók tekintetében ez a módszer az egyéni fejlesztési terv segítségével valósítható meg. Ennek a pedagógiai tevékenységnek a támogatására hozták létre az „Elektronikus Egyéni Fejlesztési Tervet”, az EEFT nevű programot (www.eeft.hu). A kialakított struktúra, sok száz oldalas szakmai támogató szöveg, és a tanulók sikereire, erősségeire építő egyéni fejlesztést támogató cselekvési tervek hasznos eszközök lehetnek.

6. Otthonos tanulókörzet rendszere: tanulók a tanítás ideje alatt egy kisszámú teremből álló tanulási környezetben maradnak, és mintegy csoportfeladatként csak néhány pedagógus biztosítja számukra az oktatást, majdnem minden tantárgy esetében. Különösen a tanulásban akadályozott tanulók számára fontos ez, hiszen erősíti bennük az érzést, hogy tartoznak valahová. Ez elősegíti az állandó környezet kialakítását, valamint a nem tudásszint szerint szervezett oktatás megvalósítását. Magyarországon is van erre kezdeményezés, például: Dobbantó program (www.fszk.hu)

7. Alternatív tanulási stratégiák segíthetnek abban, hogy a diákok hogyan tanuljanak és hogyan oldjanak meg problémákat. Soha ne felejtjük el, hogy az, ami a tanulásban akadályozott tanulók javára szolgál, az a többségi tanulók számára is hasznos.

8. Az IKT-s eszközök használata jelentős szerepet kap a rehabilitációs, rehabilitációs és a tanórai célok megvalósításában és feladataiban. Az olyan oktatóprogramok, amelyek valamilyen információszerzési lehetőséget adnak – a multimédia segítségével –, nagyon alkalmasak arra, hogy a tanulásban akadályozott tanulók számára megkönnyítsék az adott tananyag megértését, elsajátítását. A látványos, változatos és érdekes oktatóprogramok segítenek a tervezésben, a rigid gondolkodás oldásában az olvasás megszerettetésében. A multimédiás elemek (hang, kép, animáció) képesek arra, hogy a fiatalok figyelmét hosszabb távon fenntartsák, az új ismeretanyagot megértsék, és az IKT-s eszközök segítségével az elsajátított tananyagról játékos formában győződjenek meg.

10. A befogadó értékelésnek jól körülhatárolható elemei vannak. (1) Azok a módszerek és stratégiák, amelyek segítségével világos képet kaphatunk az oktatás folyamatáról, a tanuló elért eredményeiről, és amelyek ugyanakkor arról is informálják a pedagógust, hogy a jövőben min kell változtatnia egyes tanulók vagy csoportok tanítása során. Ezek az elemek egyrészt segítik a reflektálást az adott időszak alatt elvégzett munkára, másrészt használható inputokat adnak a következő időszak tervezéséhez, a döntéshozatalhoz. (2) A befogadó értékelésben gyűjtött információ értéktöbbletet tartalmaz: nem egy adott pillanatról szóló „felvétel”, hanem figyelembe veszi az adott oktatási környezetet, beleértve az otthoni vagy egyéb környezeti tényezőket is, befolyásolja a gyerekek tanulását és magát a nevelési-oktatási folyamatot is. (3) Szerves része azoknak a tényezőknek az értékelése, amelyek hozzájárulnak a befogadás megteremtéséhez. (4) Jellemzője a tanuló, a tanárok, osztálytársak, szülők és mások bevonása az értékelésbe. (5) Tartalmaz olyan eljárásokat, amelyek más funkciókat is betölthetnek. Az iskoláknak aktívan kell támogatniuk az értékelés különféle megközelítéseinek kifejlesztését, amelyek egyben tükrözik a tanulók ugyancsak különféle tanulási módjait, és amelyek szintén különféle módon teszik lehetővé az értékeléshez szükséges tanulási tényanyag összegyűjtését. Ez persze azt feltételezi, hogy az iskolán belül a tanárok rugalmasan hozhatnak meg olyan döntéseket, mikor értékeljenek, mit értékeljenek és azt is, hogy a tanárok olyan módszerek

alkalmazásához is hozzájutnak, amelyek egy adott tanuló által kedvelt értékelési eszközök.

Befejezés

A (speciális) szakiskolák feladata a munkába álláshoz és az életkezdéshez szükséges ismeretek átadása, illetve az, hogy készítsenek fel az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítések körében szakmai vizsgára. Emellett biztosítaniuk kell a tanulásban akadályozott diákok pályaválasztásának segítségét, munkába állásának előkészítését, valamint olyan képességek, készségek fejlesztését is, amelyek a tanulók későbbi, önálló életvezetésével kapcsolatosak.

VI. Speciális szakiskolai óraterv OKJ szerinti szakképesítés oktatásához

A szakképesítés képzésének heti és éves szakmai óraszámai:

	előkészítő évfolyam heti óraszám 36 hét	9. évfolyam heti óraszám	9. évfolyam éves óraszám 36 héttel	10. évfolyam heti óraszám	10. évfolyam éves óraszám 36 héttel	11. évfolyam heti óraszám	11. évfolyam éves óraszám 36 héttel	12. évfolyam heti óraszám	12. évfolyam éves óraszám 32 héttel
Közismeret	35	12,5	450	13	468	12	432	12	384
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt	0	22,5	810+70	23	828+105	23	828+105	23	736
Mindösszesen (teljes képzés ideje)	35	35	1260+70	36	1296+105	35	1260+105	35	1120

A szakképesítés oktatására fordítható idő **3482** óra (810+70+828+105+828+105+736) a nyári összefüggő gyakorlattal és a szakmai szabadsáv felhasználásával együtt.

1. számú táblázat

A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak heti óraszama
évfolyamonként

Szakmai követelmény-modulok	Tantárgyak	Heti óraszám										
		9. évfolyam			10. évfolyam			11. évfolyam			12. évfolyam	
		e	gy	ögy	e	gy	ögy	E	gy	ögy	e	gy
11500-12 Munkahelyi egészség és biztonság	Munkahelyi egészség és biztonság	0,5										
11499-12 Foglalkoztatás II.	Foglalkoztatás II.										0,5	
11497-12 Foglalkoztatás I.	Foglalkoztatás I.										2	
11112-12 Fertőtlenítés-sterilizálás	Higiénia és munkavédelem	3										
	Higiénés gyakorlat		2									
	Fertőtlenítés, sterilizálás	3										
	Fertőtlenítés sterilizálás gyakorlata		7,5									
	Közegészségtan-járványtan	3										
11214-12 Egészségügyi szakmai alapismeretek	Egészségügyi szakmai alapismeretek				3						2	
	Elsősegélynyújtás		2									
11111-12 Ápolástani alapismeretek	Egészséges ember gondozása				7							
	Csecsemő és kisgyermek gondozása					5						
	Klinikumi alapismeretek				6			4			2	
	Ápolástan-gondozástan							6			3	
	Ápolástan-gondozástan gyakorlat								11			11,5
Felzárkóztatás		1,5			1	1		1	1		1	1
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám		11	11,5		17	6		11	12		10,5	12,5
Összes heti/ögy óraszám		22,5		70	23	105		23		105	23	

Jelmagyarázat: e/elmélet; gy/gyakorlat; ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

A kerettanterv szakmai tartalma - a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény 8. § (5) bekezdésének megfelelően - a nappali rendszerű oktatásra meghatározott tanulói éves kötelező összes óraszám szakmai elméleti és gyakorlati képzésre rendelkezésre álló részének legalább 90%-át lefedi.

Az időkeret fennmaradó részét a 9. évfolyamon heti 1,5 óra szakmai elmélet felzárkóztatásra, a 10-12. évfolyamon heti 1 óra szakmai elmélet és heti 1 óra szakmai gyakorlat felzárkóztatásra történt felhasználásra.

A szakmai és vizsgakövetelményben a szakképesítésre meghatározott elmélet/gyakorlat arányának a teljes képzési idő során kell teljesülni

2. számú táblázat

A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak és témakörök óraszám

Szakmai követelménymodul	Tantárgyak/témakörök	Óraszám									Összesen		
		9. évfolyam			10. évfolyam			11. évfolyam				12. évfolyam	
		e	gy	ögy	e	gy	ögy	e	gy	ögy		e	gy
11500-12 Munkahelyi egészség és biztonság	Munkahelyi egészség és biztonság	18											18
	Munkavédelmi alapismeretek	4											4
	Munkahelyek kialakítása	4											4
	Munkavégzés személyi feltételei	2											2
	Munkaeszközök biztonsága	2											2
	Munkakörnyezeti hatások	2											2
	Munkavédelmi jogi ismeretek	4											4
11499-12 Foglalkoztatás II.	Foglalkoztatás II.											16	16
	Munkajogi alapismeretek											4	4
	Munkaviszony létesítése											4	4
	Álláskeresés											4	4
	Munkanélküliség											4	4
11497-12 Foglalkoztatás I.	Foglalkoztatás I.											64	64
	Nyelvtani rendszerzés 1											10	10
	Nyelvtani rendszerezés 2											10	10
	Nyelvi készségfejlesztés											24	24
	Munkavállalói szókinccs											20	20
				70			105			105			

évfolyamonként

11112-12 Fertőtlenítés-sterilizálás	Higiénia és munkavédelem	108						108
	Mikrobiológia	36						36
	Higiénés ismeretek	18						18
	Aszepszis-antiszepszis	36						36
	Munkavédelem az egészségügyben	18						18
	Higiénés gyakorlat		72					72
	Személyi higiénia		9					9
	Kórházi higiénia		63					63
	Fertőtlenítés, sterilizálás	108						108
	Fertőtlenítés	36						36
	Vegyszerek kezelése, dokumentálása	18						18
	Sterilizálás	36						36
	Indikátorok	18						18
	Fertőtlenítés és sterilizálás gyakorlata		270					270
	Fertőtlenítés gyakorlat		162					162
	Sterilizálás gyakorlat		108					108
	Közegészségtan-járványtan	108						108
Közegészségtan	36						36	
Járványtan	63						63	
Infekciókontroll	9						9	
11214-12 Egészségügyi szakmai alapismeretek	Egészségügyi szakmai alapismeretek			108			64	172
	Szakmai etika és jog			36			32	68
	Szakmai kommunikáció			72				72
	Lelki gondozás és segítségnyújtás						32	32
	Elsősegélynyújtás		72					72
	Elsősegély		9					9
	ABCDE teendők		15					15
	Sérültek ellátása		48					48
11111-12 Ápolástani alapismeretek	Egészséges ember gondozása			252				252
	Egészséges életvitel			72				72
	Egészséget befolyásoló tényezők			72				72
	Egészség gondozási feladatok			108				108
	Csecsemő és kisgyermek gondozása				180			180
	Csecsemő gondozás				108			108
	Kisgyermek gondozása				72			72
	Klinikumialapismeretek			216		144	64	424
	Anatómia-élettan			144				144
	Kórtani alapismeretek			72				72

	Klinikumi ismeretek					144			64		208	
	Ápolástan-gondozástan					216			96		312	
	Ápolási folyamat					18					18	
	Betegmegfigyelés					90					90	
	Szükségletek					90					90	
	Asszisztálás-dokumentálás					18			96		114	
	Ápolástan-gondozástan gyakorlat						396			368	764	
	Dokumentálás						108				108	
	A beteg környezete						144				144	
	Szükségletek kielégítése						144			184	328	
	Ápolási asszisztensi feladatok									184	184	
Felzárkóztatás		54		36	36		36	36		32	32	270
Összes éves elméleti/gyakorlati óraszám:	396	414		612	216		396	432		336	400	3202
Összes éves/ögy óraszám:	810	70		828	105		828	105		736	3482	
Elméleti óraszámok/aránya	50% (1740/3482)											
Gyakorlati óraszámok/aránya	50% (1742/3482)											

Jelmagyarázat: e/elmélet; gy/gyakorlat; ögy/összefüggő szakmai gyakorlat

A szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény 8. § (5) bekezdésének megfelelően a táblázatban a nappali rendszerű oktatásra meghatározott tanulói éves kötelező összes óraszám szakmai elméleti és gyakorlati képzésre rendelkezésre álló részének 100%-a felosztásra került.

A szakmai és vizsgakövetelményben a szakképesítésre meghatározott elmélet/gyakorlat arányának a teljes képzési idő során kell teljesülnie.

A tantárgyakra meghatározott időkeret kötelező érvényű, a témakörökre kialakított óraszám pedig ajánlás.

A

11500-12 azonosító számú

**Munkahelyi egészség és biztonság
megnevezésű**

szakmai követelménymodul

tantárgyai, témakörei

A 11500-12 azonosító számú Munkahelyi egészség és biztonság megnevezésű szakmai követelménymodulhoz tartozó tantárgyak és témakörök oktatása során fejlesztendő kompetenciák

11500-12 Munkahelyi egészség és biztonság	Munkahelyi egészség és biztonság					
	Munkavédelmi alapismeretek	Munkahelyek kialakítása	Munkavégzés személyi feltételei	Munkaeszközök biztonsága	Munkakörnyezeti hatások	Munkavédelmi jogi ismeretek
FELADATOK						
Tudatosítja a munkahelyi egészség és biztonság jelentőségét	x					
Betartja és betartatja a munkahelyekkel kapcsolatos munkavédelmi követelményeket		x				
Betartja és betartatja a munkavégzés személyi és szervezési feltételeivel kapcsolatos munkavédelmi követelményeket			x			
Betartja és betartatja a munkavégzés tárgyi feltételeivel kapcsolatos munkavédelmi követelményeket				x		
A munkavédelmi szakemberrel, munkavédelmi képviselővel együttműködve részt vesz a munkavédelmi feladatok ellátásában		x	x	x	x	x
SZAKMAI ISMERETEK						
A munkahelyi egészség és biztonság, mint érték	x					
A munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések hátrányos következményei	x					x
A munkavédelem fogalomrendszere, szabályozása	x					x
Munkahelyek kialakításának alapvető szabályai		x				
A munkavégzés általános személyi és szervezési feltételei			x			
Munkaeszközök a munkahelyeken				x		
Munkavédelmi feladatok a munkahelyeken						x
Munkavédelmi szakemberek és feladataik a munkahelyeken						x
A munkahelyi munkavédelmi érdekképviselő						x
SZAKMAI KÉSZSÉGEK						
Információforrások kezelése		x		x	x	
Biztonsági szín- és alakjelek		x				
Olvasott szakmai szöveg megértése	x	x	x	x	x	x
SZEMÉLYES KOMPETENCIÁK						
Felelősségtudat			x		x	x
Szabálykövetés	x					x

Döntéskéesség					x	
TÁRSAS KOMPETENCIÁK						
Visszacsatolási készség	x				x	
Irányíthatóság			x		x	
Irányítási készség			x		x	
MÓDSZERKOMPETENCIÁK						
Rendszerező képesség	x				x	x
Körültekintés, elővigyázatosság		x			x	
Helyzetfelismerés		x		x	x	

1.1. A tantárgy tanításának célja

A tanuló általános felkészítése az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzésre, a biztonságos munkavállalói magatartáshoz szükséges kompetenciák elsajátíttatása.

Nincsen előtanulmányi követelmény.

1.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

-

1.3. Témakörök

1.3.1. Munkavédelmi alapismeretek

4 óra

A munkahelyi egészség és biztonság jelentősége

Történeti áttekintés. A szervezett munkavégzésre vonatkozó munkabiztonsági és munkaegészségügyi követelmények, továbbá ennek megvalósítására szolgáló törvénykezési, szervezési, intézményi előírások jelentősége. Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés személyi, tárgyi és szervezeti feltételeinek értelmezése.

A munkakörnyezet és a munkavégzés hatása a munkát végző ember egészségére és testi épségére

A munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatok, a munkakörülmények hatásai, a munkavégzésből eredő megterhelések, munkakörnyezet kóroki tényezők.

A megelőzés fontossága és lehetőségei

A munkavállalók egészségének, munkavégző képességének megóvása és a munkakörülmények humanizálása érdekében szükséges előírások jelentősége a munkabalesetek és a foglalkozással összefüggő megbetegedések megelőzésének érdekében. A műszaki megelőzés, zárt technológia, a biztonsági berendezések, egyéni védőeszközök és szervezési intézkedések fogalma, fajtái, és rendeltetésük.

Munkavédelem, mint komplex fogalom (munkabiztonság-munkaegészségügy)

Veszélyes és ártalmas termelési tényezők

A munkavédelem fogalomrendszere, források

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII törvény fogalommeghatározásai.

1.3.2. Munkahelyek kialakítása

4 óra

Munkahelyek kialakításának általános szabályai

A létesítés általános követelményei, a hatásos védelem módjai, prioritások.

Szociális létesítmények

Öltözőhelyiségek, pihenőhelyek, tisztálkodó- és mellékhelyiségek biztosítása, megfelelősége.

Közlekedési útvonalak, menekülési utak, jelölések

Közlekedési útvonalak, menekülési utak, helyiségek padlózata, ajtók és kapuk, lépcsők, veszélyes területek, akadálymentes közlekedés, jelölések.

Alapvető feladatok a tűzmelegelőzés érdekében

Tűzmelegelőzés, tervezés, létesítés, üzemeltetés, karbantartás, javítás és felülvizsgálat. Tűzoltó készülékek, tűzoltó technika, beépített tűzjelző berendezés vagy tűzoltó berendezések. Tűzjelzés adása, fogadása, tűzjelző vagy tűzoltó központok, valamint távfelügyelet.

Termékfelelősség, forgalomba hozatal kritériumai.

Anyagmozgatás

Anyagmozgatás a munkahelyeken. Kézi és gépi anyagmozgatás fajtái. A kézi anyagmozgatás szabályai, hátsérülések melegelőzése

Raktározás

Áruk fajtái, raktározás típusai

Munkahelyi rend és hulladékkezelés

Jelzések, feliratok, biztonsági szín-és alakjelek. Hulladékgazdálkodás, környezetvédelem célja, eszközei.

1.3.3. Munkavégzés személyi feltételei

2 óra

A munkavégzés személyi feltételei: jogszerű foglalkoztatás, munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálata, foglalkoztatási tilalmak, szakmai ismeretek, munkavédelmi ismeretek

A munkavégzés alapvető szervezési feltételei: egyedül végzett munka tilalma, irányítás szükségessége. Egyéni védőeszközök juttatásának szabályai.

1.3.4. Munkaeszközök biztonsága

2 óra

Munkaeszközök halmazai

Szerszám, készülék, gép, berendezés fogalommeghatározása.

Munkaeszközök dokumentációi

Munkaeszköz üzembe helyezésének, használatba vételének dokumentációs követelményei és a munkaeszközre (mint termékre) meghatározott EK-megfelelőségi nyilatkozat, valamint a megfelelést tanúsító egyéb dokumentumok.

Munkaeszközök veszélyessége, eljárások

Biztonságtechnika alapelvei, veszélyforrások típusai, megbízhatóság, meghibásodás, biztonság. A biztonságtechnika jellemzői, kialakítás követelményei. Veszélyes munkaeszközök, üzembehelyezési eljárás.

Munkaeszközök üzemeltetésének, használatának feltételei

Feltétlenül és feltételesen ható biztonságtechnika, konstrukciós, üzemviteli és emberi tényezők szerepe. Általános üzemeltetési követelmények. Kezelőelemek, védőberendezések kialakítása, a biztonságos működés ellenőrzése, ergonómiai követelmények.

1.3.5. Munkakörnyezeti hatások

2 óra

Veszélyforrások, veszélyek a munkahelyeken (pl. zaj, rezgés, veszélyes anyagok és keverékek, stressz)

Fizikai, biológiai és kémiai hatások a dolgozókra, főbb veszélyforrások valamint a veszélyforrások felismerésének módszerei és a védekezés a lehetőségei.

A stressz, munkahelyi stressz fogalma és az ellene való védekezés jelentősége a munkahelyen.

A kockázat fogalma, felmérése és kezelése

A kockázatok azonosításának, értékelésének és kezelésének célja az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeinek biztosításában, a munkahelyi balesetek és foglalkozási megbetegedések megelőzésben. A munkavállalók részvételének jelentősége

1.3.6. Munkavédelmi jogi ismeretek

4 óra

A munkavédelem szabályrendszere, jogok és kötelezettségek

Az Alaptörvényben biztosított jogok az egészséget, biztonságot és méltóságot tiszteletben tartó munkafeltételekhez, a testi és lelki egészségének megőrzéséhez. A Munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvényben meghatározottak szerint a munkavédelem alapvető szabályai, a követelmények normarendszere és az érintett szereplők (állam, munkáltatók, munkavállalók) főbb feladatai. A kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény, illetve a Kormány, illetve az ágazati miniszterek rendeleteinek szabályozási területei a további részletes követelményekről. A szabványok, illetve a munkáltatók helyi előírásainak szerepe.

Munkavédelmi feladatok a munkahelyeken

A munkáltatók alapvető feladatai az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkakörülmények biztosítása érdekében. Tervezés, létesítés, üzemeltetés. Munkavállalók feladatai a munkavégzés során.

Munkavédelmi szakemberek feladatai a munkahelyeken

Munkabiztonsági és munkaegészségügyi szaktevékenység keretében ellátandó feladatok. Foglalkozás-egészségügyi feladatok

Balesetek és foglalkozási megbetegedések

Balesetek és munkabalesetek valamint a foglalkozási megbetegedések fogalma. Feladatok munkabaleset esetén. A kivizsgálás, mint a megelőzés eszköze.

Munkavédelmi érdekképviselő a munkahelyen

A munkavállalók munkavédelmi érdekképviselőjének jelentősége és lehetőségei. A választott képviselők szerepe, feladatai, jogai.

1.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

-

1.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

1.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási	A tanulói tevékenység	Alkalmazandó eszközök
---------	----------------------	-----------------------	-----------------------

	módszer neve	szervezeti kerete			és felszerelések
		egyéni	csoporth	osztály	
1.1	magyarázat			x	Szakkönyvek, munkavédelmi tárgyú jogszabályok
1.2.	megbeszélés		x		Munkabaleset, foglalkozási megbetegedés elemzése
1.3.	szemléltetés			x	Oktatófilmek (pl. NAPO)
1.4.	házi feladat	x			
1.5.	teszt	x			

1.5.2 A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor- szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		Egyéni	Csoport- bontás	Osztály- keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel	x	x		A tanult (vagy egy választott) szakma szabályainak veszélyei, ártalmai

1.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

A

11499-12 azonosító számú

**Foglalkoztatás II.
megnevezésű**

szakmai követelménymodul

tantárgyai, témakörei

A 11499-12 azonosító számú, Foglalkoztatás II. megnevezésű szakmai követelménymodulhoz tartozó tantárgyak és a témakörök oktatása során fejlesztendő kompetenciák

11499-12 Foglalkoztatás II.	Foglalkoztatás II.			
	Munkajogi alapismeretek	Munkaviszony létesítése	Álláskeresés	Munkanélküliség
FELADATOK				
Munkaviszonyt létesít	x	x		
Alkalmazza a munkaerő-piaci technikákat			x	
Feltérképezi a karrierlehetőségeket			x	
Vállalkozást hoz létre és működtet				x
Motivációs levelet és önéletrajzot készít			x	
Diákmunkát végez		x		
SZAKMAI ISMERETEK				
Munkavállaló jogai, munkavállaló kötelezettségei, munkavállaló felelőssége	x	x		
Munkajogi alapok, foglalkoztatási formák	x	x		
Speciális jogviszonyok (önkéntes munka, diákmunka)	x	x		
Álláskeresési módszerek			x	
Vállalkozások létrehozása és működtetése				x
Munkaügyi szervezetek			x	
Munkavállaláshoz szükséges iratok		x		
Munkaviszony létrejötte		x		
A munkaviszony adózási, biztosítási, egészség- és nyugdíjbiztosítási összefüggései	x	x		
A munkanélküli (álláskereső) jogai, kötelezettségei és lehetőségei			x	x
A munkaerőpiac sajátosságai (állásbörzék és pályaválasztási tanácsadás)			x	x
SZAKMAI KÉSZSÉGEK				
Köznyelvi olvasott szöveg megértése	x	x	x	x
Köznyelvi szöveg fogalmazása írásban	x	x	x	x
Elemi szintű számítógép-használat	x	x	x	x
Információforrások kezelése	x	x	x	x
Köznyelvi beszédképesség	x	x	x	x
SZEMÉLYES KOMPETENCIÁK				
Önfejlesztés	x	x	x	x
Szervezőképesség			x	x
TÁRSAS KOMPETENCIÁK				
Kapcsolatteremtő készség		x	x	x
Határozottság	x	x	x	x
MÓDSZERKOMPETENCIÁK				
Logikus gondolkodás	x	x	x	x

Információgyűjtés	x	x	x	x
-------------------	---	---	---	---

2.1. A tantárgy tanításának célja

A tanuló általános felkészítése az álláskeresés módszereire, technikáira, valamint a munkavállaláshoz, munkaviszony létesítéséhez szükséges alapismeretek elsajátítására.

2.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

-

2.3. Témakörök**2.3.1. Munkajogi alapismeretek****4 óra**

Munkavállaló jogai (megfelelő körülmények közötti foglalkoztatás, bérfizetés, költségterítés, munkaszerződés módosítás, szabadság), kötelezettségei (megjelenés, rendelkezésre állás, munkavégzés, magatartási szabályok, együttműködés, tájékoztatás), munkavállaló felelőssége (vétkesen okozott kárért való felelősség, megőrzési felelősség, munkavállalói biztosíték).

Munkajogi alapok: felek a munkajogviszonyban, munkaviszony létesítése, munkakör, munkaszerződés módosítása, megszűnése, megszüntetése, felmondás, végkielégítés, pihenőidők, szabadság.

Foglalkoztatási formák: munkaviszony, megbízási jogviszony, vállalkozási jogviszony, közalkalmazotti jogviszony, közszolgálati jogviszony.

Speciális jogviszonyok: egyszerűsített foglalkoztatás, fajtái: atipikus munkavégzési formák az új munka törvénykönyve szerint (táv munka, bedolgozói munkaviszony, munkaerő-kölcsönzés, rugalmas munkaidőben történő foglalkoztatás, egyszerűsített foglalkoztatás (mezőgazdasági, turisztikai idénymunka és alkalmi munka), önfoglalkoztatás, őstermelői jogviszony, háztartási munka, iskolaszövetkezet keretében végzett diákmunka, önkéntes munka.

2.3.2. Munkaviszony létesítése**4 óra**

Munkaviszony létrejötte, fajtái: munkaszerződés, teljes- és részmunkaidő, határozott és határozatlan munkaviszony, minimálbér és garantált bérminimum, képviselő szabályai, elállás szabályai, próbaidő.

Munkavállaláshoz szükséges iratok, munkaviszony megszűnésekor a munkáltató által kiadandó dokumentumok.

Munkaviszony adózási, biztosítási, egészség- és nyugdíjbiztosítási összefüggései: munkaadó járulékfizetési kötelezettségei, munkavállaló adó- és járulékfizetési kötelezettségei, biztosítottként egészségbiztosítási ellátások fajtái (pénzbeli és természetbeli), nyugdíj és munkaviszony.

2.3.3. Álláskeresés**4 óra**

Karrierlehetőségek feltérképezése: önismeret, reális célkitűzések, helyi munkaerőpiac ismerete, mobilitás szerepe, képzések szerepe, foglalkoztatási támogatások ismerete.

Motivációs levél és önéletrajz készítése: fontossága, formai és tartalmi kritériumai, szakmai önéletrajz fajtái: hagyományos, Europass, amerikai típusú, önéletrajzban szereplő email cím és fénykép megválasztása, motivációs levél felépítése.

Álláskeresési módszerek: újsághirdetés, internetes álláskereső oldalak, személyes kapcsolatok, kapcsolati hálózat fontossága, EURES (Európai Foglalkoztatási Szolgálat az Európai unióban történő álláskeresésben), munkaügyi szervezet segítségével történő álláskeresés, cégek adatbázisába történő jelentkezés, közösségi portálok szerepe.

Munkaerő-piaci technikák alkalmazása: Foglalkozási Információs Tanácsadó (FIT), Foglalkoztatási Információs Pontok (FIP), Nemzeti Pályaorientációs Portál (NPP).

Állásinterjú: felkészülés, megjelenés, szereplés az állásinterjún, testbeszéd szerepe.

2.3.4. Munkanélküliség

4 óra

A munkanélküli (álláskereső) jogai, kötelezettségei és lehetőségei: álláskeresőként történő nyilvántartásba vétel; a munkaügyi szervezettel történő együttműködési kötelezettség főbb kritériumai; együttműködési kötelezettség megszegésének szankciói; nyilvántartás szünetelése, nyilvántartásból való törlés; munkaügyi szervezet által nyújtott szolgáltatások, kiemelten a munkaközvetítés.

Álláskeresési ellátások („passzív eszközök”): álláskeresési járadék és nyugdíj előtti álláskeresési segély. Utazási költségtérítés.

Foglalkoztatást helyettesítő támogatás.

Közfoglalkoztatás: közfoglalkoztatás célja, közfoglalkoztatás célcsoportja, közfoglalkoztatás főbb szabályai

Munkaügyi szervezet: Nemzeti Foglalkoztatási Szervezet (NFSZ) felépítése, Nemzeti Munkaügyi Hivatal, munkaügyi központ, kirendeltség feladatai.

Az álláskeresők részére nyújtott támogatások („aktív eszközök”): önfoglalkoztatás támogatása, foglalkoztatást elősegítő támogatások (képzések, beralapú támogatások, mobilitási támogatások).

Vállalkozások létrehozása és működtetése: társas vállalkozási formák, egyéni vállalkozás, mezőgazdasági őstermelő, nyilvántartásba vétel, működés, vállalkozás megszűnésének, megszüntetésének szabályai.

A munkaerőpiac sajátosságai, NFSZ szolgáltatásai: pályaválasztási tanácsadás, munka- és pályatanácsadás, álláskeresési tanácsadás, álláskereső klub, pszichológiai tanácsadás.

2.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

-

2.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

2.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoporth	osztály	
1.1.	magyarázat	x			
1.4.	megbeszélés		x		
1.5.	vita		x		
1.6.	szemléltetés			x	
1.10.	szerepjáték		x		
1.11.	házi feladat			x	

2.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		Egyéni	Csoport-bontás	Osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x			
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.4.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.5.	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x			
1.6.	Információk önálló rendszerezése	x			
1.7.	Információk feladattal vezetett rendszerezése	x			
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.2.	Leírás készítése		x		
2.3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre		x		
2.4.	Tesztfeladat megoldása		x		

2.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

A

11497-12 azonosító számú

**Foglalkoztatás I.
megnevezésű**

szakmai követelménymodul

tantárgyai, témakörei

A 11497-12 azonosító számú, Foglalkoztatás I. megnevezésű szakmai követelménymodulhoz tartozó tantárgyak és a témakörök oktatása során fejlesztendő kompetenciák

11497-12 Foglalkoztatás I.	Foglalkoztatás I.			
	Nyelvtani rendszerezés I.	Nyelvtani rendszerezés II.	Nyelvi készségfejlesztés	Munkavállalói szókinccs
FELADATOK				
Idegen nyelven:				
bemutatkozik (személyes és szakmai vonatkozással)	x	x	x	x
egyszerű alapadatokat tartalmazó formanyomtatványt kitölt	x	x	x	x
idegen nyelvű szakmai irányítás, együttműködés melletti munkát végez				x
SZAKMAI ISMERETEK				
Idegen nyelven:				
közvetlen szakmájára vonatkozó gyakran használt egyszerű szavak, szókapcsolatok				x
a munkakör alapkifejezései				x
SZAKMAI KÉSZSÉGEK				
Egyszerű formanyomtatványok kitöltése idegen nyelven	x			x
Szakmai párbeszédben elhangzó idegen nyelven feltett egyszerű kérdések megértése, illetve azokra való reagálás egyszerű mondatokban	x	x	x	x
SZEMÉLYES KOMPETENCIÁK				
Fejlődőképesség, önfejlesztés		x	x	
TÁRSAS KOMPETENCIÁK				
Nyelvi magabiztosság	x	x	x	
Kapcsolatteremtő készség		x	x	
MÓDSZERKOMPETENCIÁK				
Információgyűjtés		x	x	
Analitikus gondolkodás			x	

3.1. A tantárgy tanításának célja

A tantárgy tanításának célja, hogy a diákok képesek legyenek személyes és szakmai vonatkozást is beleértve bemutatkozni idegen nyelven. Továbbá egyszerű alapadatokat tartalmazó formanyomtatványt kitölteni. Illetve cél, hogy a tanuló idegen nyelvű szakmai irányítás mellett képes legyen eredményesen végezni a munkáját.

Cél, hogy a rendelkezésre álló 64 tanóra egység keretén belül egyrészt egy alapvető nyelvtani rendszerezés történjen meg a legalapvetőbb igeidők, segédigék, illetve a mondatszerkesztési eljárásokhoz kapcsolódóan. Majd erre építve történjen meg az idegen nyelvi asszociatív memóriafejlesztés és az induktív nyelvtanulási készségfejlesztés 4 alapvető, a mindennapi élethez kapcsolódó társalgási témakörön keresztül. Végül ezekre az ismertekre alapozva valósuljon meg a szakmájához kapcsolódó idegen nyelvi kompetenciafejlesztés.

3.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak:

Idegen nyelvek

3.3. Témakörök

3.3.1. Nyelvtani rendszerezés 1

10 óra

A 10 óra alatt a tanulók átismétlik a **3 alapvető idősíkra (jelen, múlt, jövő) vonatkozó igeidőket**, illetve begyakorolják azokat, hogy a munkavállaláshoz kapcsolódóan az állásinterjú során ne okozzon gondot sem a múltra, sem a jövőre vonatkozó kérdések megértése, illetve az azokra adandó egyszerű mondatokban történő válaszok megfogalmazása. A témakör elsajátítása révén a diák alkalmassá válik a munkavégzés során az elvégezendő, illetve elvégzett feladathoz kapcsolódó a munkaadó által idegen nyelven feltett egyszerű, az elvégezendő munka elért eredményére, illetve a jövőbeli feladatokra vonatkozó kérdések megértése, valamint a helyes igeidő használatával ezekre egyszerű mondatokban is képes lesz reagálni.

A célként megfogalmazott idegennyelvi magabiztosság csak az alapvető igeidők helyes és pontos használata révén fog megvalósulni.

3.3.2. Nyelvtani rendszerezés 2

10 óra

A témakör tananyagaként megfogalmazott **nyelvtani egységek – a tagadás, a jelen idejű feltételes mód, illetve a segédigék (képeség, lehetőség, szükségesség)** - használata révén a diák képes lesz egzaktabb módon idegen nyelven bemutatkozni szakmai és személyes vonatkozásban egyaránt. Egyszerű mondatokban meg tudja fogalmazni az állásinterjún idegen nyelven feltett kérdésekre a választ kihasználva az a 3 alapvető igeidő, a segédigék által biztosított nyelvi precizitás adta

kereteket. **A kérdésfeltevés, a szórend alapvető szabályainak elsajátítása** révén alkalmassá válik a diák arra, hogy egy munkahelyi állásinterjún megértse a feltett kérdéseket, illetve esetlegesen ő maga is egyszerű tisztázó kérdéseket tudjon feltenni a munkahelyi meghallgatás során.

3.3.3. Nyelvi készségfejlesztés

24 óra

/Az induktív nyelvtanulási képesség és az idegennyelvi asszociatív memória fejlesztése fonetikai készségfejlesztéssel kiegészítve/

A 24 órás nyelvi készségfejlesztő blokk célja, hogy megszerezze a diák idegennyelvi alapszókincshez kapcsolódó ismereteit. Az **induktív nyelvtanulási képességfejlesztés** és az **idegennyelvi asszociatív memóriafejlesztés** 4 alapvető társalgási témakörön keresztül valósul meg. Az induktív nyelvtanulási képesség által egy adott idegen nyelv struktúráját meghatározó szabályok kikövetkeztetésére lesz alkalmas a tanuló. Ahhoz, hogy a diák koherensen lássa a nyelvet és ennek szellemében tudjon idegen nyelven reagálni, feltétlenül szükséges ennek a képességnek a minél tudatosabb fejlesztése. Ehhez szorosan kapcsolódik az idegen nyelvi asszociatív memóriafejlesztés, ami az idegen nyelvű anyag megtanulásának képessége: képesség arra, hogy létrejöjjön a kapcsolat az ingerek (az anyanyelv szavai, kifejezése) és a válaszok (a cél nyelv szavai és kifejezései) között. Mind a két fejlesztés hétköznapi társalgási témakörök elsajátítása során valósul meg.

Az elsajátítandó témakörök:

- személyes bemutatkozás
- a munka világa
- napi tevékenységek, aktivitás
- étkezés, szállás

Ezen a témakörön keresztül valósul meg a fonetikai dekódolási képességfejlesztés is, amely során a cél nyelv legfontosabb fonetikai szabályaival ismerkedik meg a nyelvtanuló.

3.3.4. Munkavállalói szókincs

20 óra

/Munkavállalással kapcsolatos alapvető szakszókincs elsajátítása/

A 20 órás szakmai nyelvi készségfejlesztés csak a 44 órás 3 alapozó témakör elsajátítása után lehetséges. Cél, hogy a témakör végére a diák egyszerű mondatokban, megfelelő nyelvi tartalmi koherenciával be tudjon mutatkozni kifejezetten szakmai vonatkozással. A témakör tananyagának elsajátítása révén alkalmas lesz a munkalehetőségeket feltérképezni a cél nyelv orszáiban. Begyakorolja az alapadatokat tartalmazó formanyomtatvány kitöltését. Elsajátítja azt a szakmai jellegű szókincsset, ami alkalmassá teszi arra, hogy a munkalehetőségekről, munkakörülményekről tájékozódjon. A témakör tanulása során

közvetlenül a szakmájára vonatkozó gyakran használt kifejezéseket sajátítja el.

3.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Az órák kb. 50%-a egyszerű tanteremben történjen, egy másik fele pedig számítógépes tanteremben, hiszen az oktatás egy jelentős részben digitális tananyag által támogatott formában zajlik.

3.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

A tananyag kb. fele digitális tartalmú oktatási anyag, így speciálisak mind a módszerek, mind pedig a tanulói tevékenységformák.

3.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport	osztály	
1.1	magyarázat			x	
1.3.	megbeszélés			x	
1.5.	szemléltetés			x	
1.7.	kooperatív tanulás		x		
1.8.	szerepjáték		x		
1.9.	házi feladat	x			
1.10.	digitális alapú feladatmegoldás	x			

3.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		Egyéni	Csoport-bontás	Osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x			
1.3.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	
1.4.	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x		x	
1.6.	Információk feladattal vezetett rendszerezése	x			
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				

2.1.	Levéliírás	x			
2.2.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre	x			
3.	Komplex információk körében				
3.1.	Elemzés készítése tapasztalatokról			x	
4.	Csoportos munkaformák körében				
4.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás			x	
4.3.	Csoportos helyzetgyakorlat			x	

3.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

A

11112-12 azonosító számú

**Fertőtlenítés-sterilizálás
megnevezésű**

szakmai követelménymodul

tantárgyai, témakörei

készülékkel																		
Eszközfertőtlenítés dokumentációja				x				x										
Használt orvosi műszerek, eszközök veszélyei				x														
Orvosi műszerek, eszközök sterilizálási módjai										x	x							
Sterilizáláshoz alkalmazható csomagolási módok										x	x							
Sterilizáláshoz szükséges indikátorok										x	x							
Sterilizálásnak megfelelő csomagolás										x	x							
Sterilizálásra előkészített orvosi műszerek, eszközök elhelyezése sterilizáló berendezés munkaterébe				x						x	x							
Sterilizáló berendezés működése										x	x							
Sterilizálással kapcsolatos dokumentáció	x		x							x	x							
Steril anyag tárolásának előírásai	x	x	x															
Steril anyag tárolása	x	x	x															
Steril anyag szállításának előírásai	x		x															
Steril anyag szállítása	x	x	x															
Nem sterilen alkalmazandó eszközök, anyagok fertőtlenítésének módjai	x		x					x	x									
Nem sterilen alkalmazandó eszközök, anyagok fertőtlenítési eljárásai	x	x	x					x	x									
Felületek fertőtleníthetősége, a felületek fertőtlenítésének módjai	x		x		x	x	x	x										
Felületfertőtlenítő eljárások					x	x	x	x										
Speciális fertőtlenítő eljárások	x		x					x	x									
SZAKMAI KÉSZSÉGEK																		
Olvasott szakmai szöveg megértése	x	x	x	x				x	x	x						x	x	x
Szakmai anyagok jelképeinek ismerete	x	x	x	x				x	x	x						x	x	x
Mozgáskoordináció (ügyes eszközkezelés)												x	x					
Írott, szóbeli utasításnak megfelelő munkavégzés					x							x	x					
SZEMÉLYES KOMPETENCIÁK																		
Felelősségtudat					x							x	x					
Precizitás					x							x	x					
Megbízhatóság					x							x	x					
TÁRSAS KOMPETENCIÁK																		

Irányíthatóság					x						x	x			
Fogalmazó készség					x				x	x	x	x			
Konfliktusmegoldó készség					x				x	x	x	x			
MÓDSZERKOMPETENCIÁK															
Felfogóképesség	x	x	x	x		x	x	x					x	x	x
Problémamegoldás, hibaelhárítás					x						x	x			
Körültekintés, elővigyázatosság					x						x	x			

3. Higiénia és munkavédelem

108 óra

3.1. A tantárgy tanításának célja:

A tanulóknak meg kell ismerniük a munkahelyi biztonság megőrzése érdekében végzett teendőket, fel kell ismerniük az egészségügyben fellépő veszélyforrásokat és azok megelőzésére szolgáló eljárásokat. Ismerniük kell a leggyakrabban előforduló kórokozókat, fertőzéseket és a megelőzés érdekében történő teendőket.

3.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Biológia, Kémia, Munkavédelmi ismertek

3.3. Témakörök

3.3.1. Mikrobiológia

36 óra

A mikrobiológia jelentősége az orvoslás történetében

Leeuwenhoek,
Pasteur, Lister,
Semmelweis Ignác
Koch, Erlich

Az emberi szervezet mikroflórája

Különleges makromolekulák (szubvirális mikrobák): a prionok

A prionok megbetegítő képessége (BSE, CJS)

Nem sejtes mikroorganizmusok: a vírusok

A vírusok általános jellemzése
Humán jelentőségű vírusok

A baktériumok csoportosítása

Grampozitív és Gram negatív baktériumok
aerob és anaerob baktériumok

A baktériumok általános jellemzése

A baktériumok nyugvó képletei: az endospórák

Baktériumtörzsek és jelentőségük

Rezisztencia és multirezisztencia (ESKAPE kórokozók)

Paraziták

A szimbiózis és a gazdaszervezet

Emberi megbetegedéseket okozó protozoonok

A parazita férgek és ízeltlábúak jellemző

Megjelenésük az ember szervezetében és a környezetben

3.3.2. Higiénés ismeretek

18 óra

A higiéné fogalmának megjelenése az orvoslásban

Higiénia a betegségek megelőzésének és a jó egészség megőrzésének istennője

Salus, a római nép közegészségügyének istennője

A megelőzés és a higiéné összekapcsolódása az ókorban

A középkori nagy vilájárványok összefüggése a higiénés körülményekkel

A közegészségügy és a higiéné kapcsolata

A higiéné fogalmának értelmezése

A testi (személyi) higiéné jelentősége

A kültakaró védelme

A test tisztántartása, annak szabályai

A kézmosás jelentősége és helyes technikája

A személyi higiéné jelentősége a betegségek megelőzésében

Személyi higiéné és ápoltság

A jó közérzet és a megfelelő higiéné összefüggései

Az egészségügyi dolgozó személyi higiénéje

A személyi higiéné fontossága a betegellátásban

Munkahelyi személyi higiéné

Munkaruha és védőruha

Munkaruha tisztántartása: egészségügyi textiltisztítás

A munkaruházat kezelésének szabályai

Védőruhák kezelésének szabályai

Egyszerhasználatos védőeszközök szakszerű használata

3.3.3. Aszepszis-antiszepszis

36óra

A fertőzés fogalma

A szervezet védekező mechanizmusai

A fertőzés kialakulása

A fertőzés kapuja

A fertőzést befolyásoló tényezők

A kórokozók virulenciája

A fertőzés forrásai

A fertőzések terjedése, terjesztése

A kórokozó hordozás jelentősége a fertőzések terjedésében

A kórokozó hordozókkal kapcsolatos eljárások

Aszepszis, antiszepszis fogalma

Antiszeptikus és aszeptikus betegellátás

Kórokozók a kórházi környezetben

Kórházi fertőzések elleni küzdelem

A betegek biztonságát szolgáló intézkedések

Kézhigiéné

Kézmosás, kézfertőtlenítés és műtéti kézfertőtlenítés (bemosakodás)

Steril eszközök használatának szabályai

Egyszerhasználatos eszközök jellemzői

Az egészségügyi textíliák megfelelő használata és mosása

Az orvosi műszerek, ápolási és kényelmi eszközök használatának szabályai

Az egészségügyi ellátásban megjelenő fertőző betegek

A fertőző beteg elkülönítése otthonában és egészségügyi intézményben

Az izolálás elrendelése, teendők

Járványos megbetegedések az egészségügyi intézményekben
 A fertőtlenítő-sterilizáló feladatai a kórházi járványok megfékezésében
 Az egészségügyi intézmény kórház-higiénés szervezete
 A központi sterilizáló felépítése, részei, követelményei
 A betegosztályok, diagnosztikai és terápiás egységek kapcsolata a központi sterilizálóval

3.3.4. Munkavédelem az egészségügyben

18 óra

Munkavédelem mint az egészséges és biztonságos munkakörülmények biztosításának alappillére
 A biztonságos munkavégzés környezeti és tárgyi feltételei az egészségügyben
 Egészségügyi alkalmassági vizsgálat
 Kötelező és időszakos foglalkozás-egészségügyi vizsgálatok
 Munkakörhöz kötött kötelező védőoltások
 Az egyéni védőfelszerelések és védőeszközök
 Az egészségügyben jelenlévő biológiai kockázati tényezők
 A munkahelyi megbetegedések elkerülésének lehetőségei
 Az egészségügyben jelenlévő kémiai kockázati tényezők
 A munkahelyi balesetek és mérgezések elkerülésének lehetőségei
 Az egészségügyben jelenlévő fizikai kockázati tényezők
 Az elcsúszás, elesés, hátsérülés kockázata és annak elkerülése az egészségügyi munkában
 Anyagmozgatás
 A fertőtlenítő – sterilizáló tevékenység végzése során felmerülő gyakori kockázatok
 A szakszerű munkavégzés munkabiztonsági tényezői
 A munkahelyi balesetek dokumentálása
 Az egészségügyi intézményekben keletkező hulladékok kezelése
 Veszélyes hulladékok kezelése, ártalmatlanítása
 Környezet-egészségügyi és környezetvédelmi szabályok betartása a munka során

3.4. A képzés javasolt helyszíne

Tanterem

3.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

3.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sor szá m	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosság)
		eg yé ni	cs po rt	osz tál y	

1.1.	magyarázat			x	-
1.2.	elbeszélés	x			-
1.3.	kiselőadás			x	-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés			x	-
1.7.	projekt		x		-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	házi feladat			x	-

3.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

S or - sz á m	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyén i	rt- bontá	Osztal y- keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1. 1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			-
1. 2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		-
1. 3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	-
1. 4.	Információk önálló rendszerezése			x	-
1. 5.	Információk feladattal vezetett rendszerezése			x	-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2. 1.	Írásos elemzések készítése		x		-
2. 2.	Leírás készítése		x		-
2. 3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre			x	-
2.	Tesztfeladat megoldása			x	-

4.					
2. 5.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3. 1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3. 2	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-

3.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

4. Higiénés gyakorlat tantárgy

72 óra

4.1. A tantárgy tanításának célja

A tanulók a gyakorlati órákon szerezzenek tapasztalatot a munkahelyi higiénia kialakításáról, megvédéséről. Figyeljenek oda a személyes higiéniai elvárások betartására. Képesek legyenek felelősséggel elvégezni a rájuk bízott feladatokat, a belső szabályokat betartani.

4.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Biológia, kémia, mikrobiológia

4.3. Témakörök

4.3.1. Személyi higiéné

9 óra

A kézhigiéné öt momentuma (WHO ajánlás)

Higiénés kézfertőtlenítés

Higiénés kézfertőtlenítő szerek

Egyfázisú kézfertőtlenítő szerek alkalmazása

Kétfázisú kézfertőtlenítő szerek alkalmazása

Alkoholos kézbedörzsölés

Higiénés kézfertőtlenítés menete

Papírtörölköző, kézsárító használata

Textil törölköző használatára vonatkozó szabályok

Bőrápolás jelentősége

A betegek kézmosási lehetőségének biztosítása

Kézfertőtlenítés a kórteremben

A beteg személyi higiénéjének biztosítása

A betegágy higiénéjének biztosítása

Egészségügyi személyzet teljes személyi fertőtlenítése

Betegek teljes személyi fertőtlenítése
Izolálás kivitelezése
Izoláláshoz kapcsolódó biztonsági feladatok

4.3.2. Kórházi higiéné

63 óra

Az egészségügyi intézmények higiénéjének biztosítása

Fertőtlenítő takarítás

A takarítás szabályai

A takarítás sorrendje

Kézi és gépi takarítás

Takarításhoz használt védő és munkaeszközök

A fertőtlenítő – sterilizáló munka során megismerendő eszközök, műszerek, berendezések

Orvosi eszközök, kéziműszerek

Ápolási eszközök

A beteg kényelmét szolgáló eszközök

Egyszerhasználatos eszközök

Az eszközök és műszerek biztonságos kezelése a fertőtlenítő-sterilizáló munka során

Szűrő, vágó alkatrészek kezelése

Az eszközök szétszerelése

Egyszerhasználatos eszközök tárolása és kezelése

Anyagmozgatás egészségügyi intézményen belül

A központi sterilizáló működése

Munkaruha és védőruha használata

Védőruha helyes alkalmazása

Védőeszközök helyes alkalmazása

Rövid és hosszú szárú gumi illetve latex alapú kesztyűk használata

Védőkötény és védőcipő használata

Sebészi és FFP maszkok használata

Védőszemüvegek és védősapkák használata

A védőeszközök használat utáni kezelése

A használt védőeszközökkel kapcsolatos teendők

Veszélyes hulladékok kezelése

Műanyag badellák

Többrétegű papírdobozok

Tűtároló edényzet

4.4. A képzés javasolt helyszíne

Demonstrációs terem

4.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

4.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyén i	csopor t	osztál y	
1.1.	magyarázat		x		-
1.2.	elbeszélés	x			-
1.3.	kiselőadás		x		-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés		x		-
1.7.	projekt		x		-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció		x		-
1.10.	szerepjáték				-
1.11.	házi feladat	x			-

4.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport- bontás	Osztály- keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.4.	Információk önálló rendszerezése		x		-
1.5.	Információk feladattal vezetett rendszerezése		x		-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos		x		-

	szövegfeldolgozás				
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-
4.	Gyakorlati tevékenység körében				
4.1.	Munkafolyamatok megfigyelése		x		
4.2.	Munkafolyamatok önálló elvégzése	x			
4.3.	Munkavédelmi előírások betartása	x			
4.4.	Dokumentáció készítése tanári segítséggel		x		

4.6. A tantárgy értékelésének módja

A köznevelési tv. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel; az összefüggő szakmai gyakorlatot teljesítette/nem teljesítette.

5. Fertőtlenítés, sterilizálás tantárgy

108 óra

5.1. A tantárgy tanításának célja

A tanuló biztonsággal alkalmazza a fertőtlenítéshez használt vegyszereket, ismerje meg a fertőtlenítendő orvosi eszközöket, a vegyszerek és a fertőtlenítési eljárások hatását. Tudjon bánni veszélyes anyagokkal, és eredményesen alkalmazza azokat. Felelősséggel kezelje a vegyszereket és ismerje a kapcsolatos dokumentálási előírásokat. A tanulók ismerjék meg a sterilizálási eljárásokat, a sterilizálási eljáráshoz alkalmazott berendezéseket, azok helyes használatát, karbantartását. Győződjenek meg a berendezések pontos működéséről. Ismerjék meg az indikátorok szerepét.

5.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Kémia, munkavédelem, higiénés ismeretek, fizika

5.3. Témakörök

5.3.1. Fertőtlenítés

36 óra

A fertőtlenítés (dezinficiálás) fogalma

A fertőtlenítés jelentősége a betegségek elkerülésében

A fertőtlenítés hatáserősségének meghatározói

Kindulási csíraszám, pH

Kezelendő anyagok és felületek

Mikroorganizmusok jellemzői, rezisztencia

Választott technológia és behatási idő

Fertőtlenítő eljárások hatáserősségének fokozatai:

szanációs: részleges pl: tisztítás, szellőztetés csiraszám csökkentése
bakteriosztatikus: szaporodást gátló (vegetatív alak nem pusztul el)
baktericid: baktériumölő hatás (spórák nem pusztulnak el)
sporocid: az ellenálló spórák elpusztítása
virucid: vírusölő, inaktíváló hatás
fungicid: gombaölő
parazitocid: parazitaölő
mikrobicid effektus: mikroorganizmusokat pusztító hatás
A kórokozók ellenállása a különböző kémiai és fizikai behatásokkal szemben
Kontamináció - dekontamináció
Fizikai fertőtlenítési eljárások
Kémiai fertőtlenítési eljárások
A gyakorlatban legismertebb kombinált eljárások
Dezinficiens és antiszeptikumok definíciói
A dezinficienssel szembeni elvárások
    Spektrumszélesség, hatásosság
    Szelekciós hatás
    Költséghatékonyság
    Alacsony humán és ökológiai toxicitás
A kémiai fertőtlenítőszer csoportosítása
    Sejtmembrán károsító hatásmechanizmusa (pl. detergensok)
    Fehérjéket inaktíváló vagy gátló szerek
    Enzimgátlók
Kémiai eljárások hatását befolyásoló tényezők
A dezinficiens használata esetén előírt általános utasítások
Dezinszekció
    A dezinszekció lényege
    Dezinszekciós intézkedések fejtetvesség, ruhatetvesség és rühatka fertőzés esetén
    Inszekticid szerek és azok alkalmazása

5.3.2. Vegyszerek kezelése, dokumentálása

18 óra

Fertőtlenítőszer csoportok

- higiénés kézfertőtlenítő szerek
- műtéti kézfertőtlenítő szerek
- bőrfertőtlenítő szerek
- felületfertőtlenítő szerek
- eszköz/műszer fertőtlenítőszer
- váladék fertőtlenítő szerek
- speciális fertőtlenítőszer

A dezinficiens formái, kiserelésük

Fertőtlenítőszer biztonsági adatlapjain található információk

Biztonsági előírások, R és S mondatok

Fertőtlenítőszer felhasználására vonatkozó információk

Fertőtlenítőszer használata szabályai (keverés, elegyítés)
Egymással nem használható fertőtlenítőszer, vegyszerek
Fertőtlenítőszer címkéjén található információk
A fertőtlenítőszer tárolásának szabályai
A dezinficiens nyilvántartása, készletezése
A felhasználhatósági határidő
A fertőtlenítőszer adagolása, kimérése, oldatkészítés
Százalékszámítás
Teendők kiszóródás, kiömlés esetén
Dekontamináció
Teendők bőrre, szembe, nyálkahártyára jutás esetén
Teendők mérgezés gyanúja esetén
A lejárt szavatosságú fertőtlenítőszer megsemmisítésének szabályai
Környezetvédelmi szempontok a fertőtlenítőszer alkalmazása során
A fertőtlenítés határfokának ellenőrzési formái

5.3.3. Sterilizálás

36 óra

A sterilizálás fogalma, a sterilizálás alapelve

Eszközök, műszerek sterilizálhatósága

Sterilizálás módszerei:

- Autokláv (túlnyomáson telített gőz alkalmazása)
- Hőlégenderizátor (cirkuláló száraz, forró levegővel)
- Egyéb módszerek (gázsterilizálás, ultraibolya, ionizáló sugarak, égetés, kifőzés vízben)

Autoklávozás

Az autokláv működési elve

A kondenzáció fizikai alapjai

Kórházi autoklávok

Hőlégenderizálás

Az hőlégenderizátor működési elve

A meleg levegő cirkuláltatásának fizikai alapjai

Gázsterilizálás

A gázsterizátor működési elve

A felhasznált anyagok kémiai és fizikai jellemzői

    béta-propiolakton

    etilénoxid

    formaldehid

A gázsterilizálás előnyei és hátrányai

A sterilizált anyagok szellőztetése

Plazmasterilizálás

A hidrogén-peroxidos plazmasterilizálás fizikai és kémiai alapjai

Antimikrobiális anyagok oldatában történő sterilizálás

A „hideg sterilizálás” lényege, alkalmazhatósága

A „hideg sterilizáláshoz” használt vegyi anyagok

A sterilizálás munkafázisai:

- Gyűjtés
  - Tisztítás, fertőtlenítés:
  - Ellenőrzés, karbantartás
  - Csomagolás, jelölés
  - Védőcsomagolás készítése
  - Szállítás, tárolás
  - A sterilizálás dokumentálása, sterilizálási napló
- Textíliák válogatása, átvizsgálása, hajtogatása
- A központi sterilizálók működési rendje
- A központi sterilizáló tárgyi és személyi feltételei
- A központi sterilizáló leggyakoribb berendezései
- Műszermosogató gépek
  - Mosogató-fertőtlenítő gépek
  - Szárító gépek
  - Kombinált szárító-mosogató-fertőtlenítő gépek
- Rakományellenőrző indikátorok
- Sterilizáló berendezések vizsgálata
- Előre elkészített csomagok, szettek, tálcák és azok felhasználhatósága
- Érvényességi idők ellenőrzésére vonatkozó szabályok
- A központi sterilizálóban keletkező veszélyes hulladék kezelése, dokumentálása
- A központi sterilizáló takarítása

5.3.4. Indikátorok

18 óra

A Sterilizáció ellenőrzése

- Az előkészítés ellenőrzése: technológia, vérnyom-kimutatási próba
- A készülék ellenőrzése
- előzetes (új gép)
- folyamatos (munkanapló)
- időszakos (műszaki)

A sterilizáló folyamat kontrollja

- bakteriológiai indikátor
- termoindikátor

A sterilitás ellenőrzése

- mikrobiológiai módszerek

Sterilizálási technológiák ellenőrzése biológiai és kémiai indikátorokkal

Orvosi kézi eszközök, műszerek anyagkárosodásának okait vizsgálja

Dokumentációt készítés, értékelés, ellenőrzés

5.4. A képzés javasolt helyszíne

Tanterem

5.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

5.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosság)
		egyén i	csopor t	osztál y	
1.1	magyarázat			x	-
1.2.	elbeszélés	x			-
1.3.	kiselőadás			x	-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés			x	-
1.7.	projekt		x		-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció			x	-
1.10.	szerepjáték			x	-
1.11.	házi feladat			x	-

5.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport- bontás	Osztály- keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			-
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		-
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	-
1.4.	Információk önálló rendszerezése			x	-
1.5.	Információk feladattal vezetett rendszerezése			x	-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése		x		-
2.2.	Leírás készítése		x		-
2.3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre			x	-
2.4.	Tesztfeladat megoldása			x	-
2.5.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel		x		-
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-

3.2	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-

5.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

6. Fertőtlenítés-sterilizálás gyakorlata tantárgy

270óra

6.1. A tantárgy tanításának célja:

A képzés során sajátítsák el a tanulók a fertőtlenítés és sterilizálás alapjait, a műszerek fertőtlenítését, eszközök fertőtlenítését, kéz, bőr fertőtlenítését, felületek, váladékfelfogó eszközök fertőtlenítését. Képesek legyenek fertőtlenítési eljárások elvégzésére. Tartsák be a higiénés szabályokat, alkalmazzanak munkavédelmi eszközöket, egyéni védőeszközöket. Ismerjék meg a fertőzések továbbterjedésének megállítását, tudják kezelni a veszélyes hulladékokat.

6.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Mikrobiológia, Kémia, Biológia, munkavédelem
Higiénés ismeretek, Sterilitás, fertőtlenítés

6.3. Témakörök

6.3.1. Fertőtlenítés gyakorlat

162 óra

Fizikai fertőtlenítési eljárások:

Nedves hőkezelés a gyakorlatban

Kifőzési eljárások

Áramló gőzzel történő hőkezelés

Pasztőrözés

Tyndallozás

Mechanikus módszerek

Tisztítás

Tisztítási folyamat kézzel

Tisztítási folyamat géppel

Műszermosó gépek használata

Műszermosogató gépek karbantartása

Vegyszerek adagolása a műszermosó gépekbe

Szűrés (adszorpció és szitahatás)

Vírus és baktériumszűrők használata

Kémiai fertőtlenítési eljárások

Felületfertőtlenítési technikák

Lemosás

Áztatás
 Permetezés
 A gyakorlatban legismertebb kombinált eljárások gyakorlata
     hőhatás + vegyi hatás
     Mechanikus + vegyi hatás
     Mechanikus + vegyi + hőhatás
 A kémiai fertőtlenítőszeres csoportosítása a gyakorlatban
 A dezinficiensek használata esetén előírt általános utasítások
 Oldatkészítés
 Százalékszámítás
 A fertőtlenítés végrehajtása a gyakorlatban
 Kontaminált eszközök, műszerek, textíliák kezelése
 Kontaminált eszközök, műszerek tisztításhoz való előkészítése
 Vértelenítés
 Dekontamináció
 Dezinszekciós intézkedések fejtetvesség, ruhatetvesség és ruhatka fertőzés esetén
 Inszekticid szerek és azok alkalmazása
 Intézményi fertőtlenítések gyakorlata
     Megelőző fertőtlenítés
     Folyamatos fertőtlenítés
     Zárfertőtlenítés
     Szigorított folyamatos fertőtlenítés
     Szigorított zárfertőtlenítés
     Fertőtlenítő takarítás
     Fertőtlenítő mosogatás
         Betegétkeztetéshez kapcsolódó
         Laboratóriumi műveletekhez kapcsolódó
     Kemo-termodezinfekciós (egészségügyi) mosás
         A szennyes és tiszta oldal jelentősége
         Gépi mosás és vasalás
         Tiszta textíliák kezelése
         Szennyezett textíliák kezelése
         Szennyezett textíliák tárolása
         Fertőző beteg textíliáinak kezelése
 Fertőtlenítési eljárások dokumentációi
 Takarítási napló vezetése

6.3.2. Sterilizálás gyakorlat

108 óra

Anyagcsoportok bemutatása és meghatározása

1. anyagcsoport: orvosi kézieszközök (műtéti műszerek), tűk, egyéb fémtárgyak, mikrosebészeti, fogászati műszerek
2. anyagcsoport: sterilen alkalmazható egészségügyi textíliák (műtéti textíliák)
3. anyagcsoport: sebészeti kötözőszerek, varróanyagok
4. anyagcsoport: gumi- és többször alkalmazható műanyag eszközök,

alkatrészek, aneszteziológiai eszközök

5. anyagcsoport: üveg-, porceláneszközök, üvegedények, tartályok, laboratóriumi üvegedényzet
6. anyagcsoport: endoszkópok, valamint egyéb diagnosztikus, terápiás célra alkalmazott műszerek, készülékek, beteggel közvetlenül érintkező alkatrészei
7. anyagcsoport: gyógyszeranyagok és készítmények

Sterilizálás módszerei

Autokláv (túlnyomáson telített gőz alkalmazása)

Hőlég-sterilizátor (cirkuláló száraz, forró levegővel)

Egyéb módszerek (gázsterilizálás, ultraibolya, ionizáló sugarak, égetés, kifőzés vízben)

Autoklávozás gyakorlata

Az autokláv működtetése

Autoklávban sterilizálható eszközök, műszerek

Előkészítés autoklávozáshoz

Autoklávban használható csomagolóanyagok

Kórházi autoklávok

A biztonságos működtetéshez kapcsolódó műszaki ismeretek

Hőlég-sterilizálás gyakorlata

Az hőlég-sterilizátor működtetése

Hőlég-sterilizátorban sterilizálható eszközök, műszerek

Előkészítés hőlég-sterilizáláshoz

Hőlégben használható csomagolóanyagok

A biztonságos működtetéshez kapcsolódó műszaki ismeretek

Gázsterilizálás

A gázsterilizátor működtetése

Gázban sterilizálható eszközök, műszerek

Előkészítés gázsterilizáláshoz

Gázban használható csomagolóanyagok

A gázsterilizálás során betartandó munkabiztonsági előírások

A sterilizált anyagok szellőztetése

Antimikrobiális anyagok oldatában történő sterilizálás

A „hideg sterilizálás” folyamata

A „hideg sterilizáláshoz” használt vegyi anyagok alkalmazása

Pirogén-mentesítés

A sterilizálás munkafázisai

Gyűjtés (előkészítés)

Száraz vagy nedves módszerrel (műszertisztító oldatban)

Tisztítás, fertőtlenítés:

áztatás (tisztító-véroltó-fertőtlenítő szerben, <30°C)

mechanikus tisztítás géppel vagy kézzel

utóöblítés (folyó melegvíz), üreges tűk 3 tf %-os H₂O₂

szárítás

Ellenőrzés, karbantartás

Csomagolás, jelölés

Indikátorok használata

Tárolási szabályok

Rakományellenőrző indikátorok

Sterilizáló berendezések vizsgálata

Előre elkészített csomagok, szettek, tálcák és azok felhasználhatósága

Érvényességi idők ellenőrzésére vonatkozó szabályok

A sterilizálás dokumentálása, sterilizálási napló

Sterilizálással kapcsolatos munkavédelmi és balesetelhárítási, környezetvédelmi előírások betartása, alkalmazása

6.4. A képzés javasolt helyszíne

Demonstrációs terem

6.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

6.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyén i	csoport	osztál y	
1.1.	megbeszélés		x		-
1.2.	vita		x		-
1.3.	szemléltetés		x		-
1.4.	projekt		x		-
1.5.	kooperatív tanulás		x		-

6.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyén i	rt- bontá	Osztal y- keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.4.	Információk önálló rendszerezése		x		-
1.5.	Információk feladattal		x		-

	vezetett rendszerezése				
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-
4.	Gyakorlati tevékenység körében				
4.1.	Munkafolyamatok megfigyelése		x		
4.2.	Munkafolyamatok önálló elvégzése	x			
4.3.	Munkavédelmi előírások betartása	x			
4.4.	Dokumentáció készítés tanári segítséggel		x		

6.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

7. Közegészségtan-járványtan tantárgy óra

108

7.1. A tantárgy tanításának célja

A tárgy tanításának a célja, hogy a tanulók megismerkedjenek közegészségtan és a járványtan fertőtlenítés és sterilizálás szakmához kapcsolódó legfontosabb elemeivel.

7.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Mikrobiológia, higiénés ismeretek, sterilizálás, fertőtlenítés

7.3. Témakörök

7.3.1. Közegészségtan

36

óra

A közegészségügy kialakulását előhívó tényezők
Kapcsolat a világjárványokkal és háborúkkal
A magyar közegészségügy kialakulása és jelenkori jellemzői
A környezet és az egészség kapcsolata
Az ember ökológiai lábnyoma, környezettudatos gondolkodás
A víz szerepe az ember életében
Az egészséges ivóvíz és az ásványvizek
A vízszennyezők és az egészségtelen vizek károsító hatásai
A főbb légszennyező anyagok, jellemzőik és hatásuk az egészségre
Meteorológiai és klimatikus tényezők hatása az emberre
Ionizáló és nem ionizáló sugárzások fizikai és biológiai jellemzői és hatásaik
A talaj összetétele, öntisztulása, talajszennyeződés
Vegyianyagok a környezetünkben
Hulladékgazdálkodás, kommunális, ipari és mezőgazdasági hulladékok
A veszélyes hulladékok kezelése, tárolása
A környezeti zaj, rezgés és annak hatásai a szervezetre
A zajártalom és következményei
A települések típusai és jellemzőik
Urbanizációs ártalmak
Az egészséges lakókörnyezet
A korszerűtlen lakások, épületek egészségre gyakorolt káros hatásai
Környezetvédelem az egyén és a társadalom szintjén

7.3.2. Járványtan

63

óra

A fertőző betegségek összességére vagy nagyobb csoportjára érvényes törvényszerűségek és alapelvek
A fertőző betegségek előfordulása
Sporadikus
Endémia
Epidémia
Pandémia
A fertőző betegségek időbeli jellegzetességei
Szezonalitás
Periodicitás, ciklicitás
A fertőző betegségek lefolyása
Betegség kimenetele
Járvány mozgatói
Közvetlen, elsődleges tényezők
Közvetett, másodlagos tényezők
A fertőzés forrása
A beteg ember

- A kórokozó-hordozó, vagy ürítő ember
- A fertőzött állat, közvetítő állat
- A fertőzés terjedési módjai
  - Fertőzés terjedése közvetlen érintkezéssel
  - Fertőzés terjedése közvetett úton
- A természeti (közvetett) tényezők
- A társadalmi (közvetett) tényezők
- A fertőző betegségek terjedése országok, földrészek között
- Az emberek táplálkozási szokásainak, szociális viszonyainak kihatása a fertőző betegségekkel szembeni fogékonyságra
- Az egészségügyi - közegészségügyi ellátás hatása a járványok kialakulására
- Teendők járvány kialakulásakor, helyes magatartás és viselkedés
- Fontosabb fertőző betegségek
  - Klasszikus világjárványokat okozó fertőző betegségek
  - A tuberkulózis a múltban és a jelenben
  - Tipikus gyermekkori fertőző betegségek
  - Az egészségügyi ellátásban gyakrabban előforduló fertőző betegségek
    - Influenza
    - Atípusos tüdőgyulladás
    - Hepatitisek
    - AIDS
    - Legionellózis
    - Agyhártyagyulladás
    - Kullancs-encephalitis
    - Lyme-kór
    - Calici vírus okozta fertőzések
    - Salmonellózis
    - Humán papillomavírus fertőzés
    - Tetanusz
    - Veszettség
- A fertőző betegségek megelőzése
  - Általános megelőző tevékenység
  - Fajlagos megelőzés
    - Életkorhoz kötött kötelező védőoltások
    - Megbetegedési veszély esetén kötelező (pl. HAV,HBV)
    - Utazásokkal kapcsolatos védőoltások
    - Önkéntes jelentkezés alapján végezhető (HPV, Influenza)
    - Egészségügyi szakdolgozók védőoltásai
- Járványügyi teendők, járványügyi intézkedések

7.3.3. Infekciókontroll

9 óra

- Az infekciókontroll rendszere, célja
- A kórházhygiénés osztály feladata, működése
- A nosocomialis fertőzés fogalma
- A nosocomialis fertőzéseket elősegítő tényezők

a beteg fertőzésre hajlamosító tényezői
az ellátó környezetből fakadó hatások
Multirezisztens kórokozók által okozott nosocomialis fertőzések
A nosocomialis fertőzések megelőzése
Légkondicionálás, levegőszűrés szabályai
Közös fürdők, mosdók használatának és tisztántartásának szabályai
Fürdőmedencék, tangentorok helyes üzemeltetése
Az étkeztetés higiéniájának szabályai
Intenzív és/vagy sebészeti osztályokra vonatkozó külön szabályok
Gyermekosztályokra vonatkozó külön szabályok
Fertőző beteg osztályok higiéniás szabályai
A látogatás szabályai
A fertőtlenítő-sterilizáló szerepe az infékcióntróll folyamatban
Infékcióntróll az egészségügyi intézményekben
Nemzeti NosocomialisSurveillance Rendszer (NNSR)

7.4. A képzés javasolt helyszíne

Tanterem

7.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

7.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyén i	csopor t	osztál y	
1.1	magyarázat			x	-
1.2.	elbeszélés	x			-
1.3.	kiselőadás			x	-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés			x	-
1.7.	projekt		x		-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció			x	-
1.10.	szerepjáték			x	-
1.11.	házi feladat			x	-

7.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoportbontás	Osztálykeret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			-
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		-
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	-
1.4.	Információk önálló rendszerezése			x	-
1.5.	Információk feladattal vezetett rendszerezése			x	-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése		x		-
2.2.	Leírás készítése		x		-
2.3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre			x	-
2.4.	Tesztfeladat megoldása			x	-
2.5.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel		x		-
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-

7.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

A

11214-12 azonosító számú

**Egészségügyi szakmai alapismeretek
megnevezésű**

szakmai követelménymodul

tantárgyai, témakörei

A 11214-12 azonosító számú, Egészségügyi szakmai alapismeretek megnevezésű szakmai követelménymodulhoz tartozó tantárgyak és a témakörök oktatása során fejlesztendő kompetenciák

11214-12	Egészségügyi szakmai alapismeretek			Elsősegélynyújtás		
	Szakmai etika és jog	Szakmai kommunikáció	és segítségnyújtás	Elsősegély ABCDE teendők	Sérültek ellátása	
Egészségügyi szakmai alapismeretek						
FELADATOK						
Érthetően és hitelesen kommunikál a betegekkel és a munkatársakkal		x	x	x	x	x
Alkalmazza a segítő kommunikációs technikákat, konfliktuskezelést és önsegítő technikákat alkalmaz				x	x	
Kommunikál látás-, hallás-, beszédserült személyekkel				x	x	
Munkája során alkalmazza az önismeret-fejlesztés, az önvédelem és a szakmai hitelesség megőrzésének technikáit				x	x	
Szakmai nyelvezetű íráskészséggel kommunikál	x		x	x	x	x
Kapcsolatot tart az ellátásban résztvevőkkel	x	x	x	x	x	
Észleli és jelzi a családon belüli erőszakkal összefüggő problémákat				x	x	
Felismeri a közvetlen életveszélyes állapotot	x		x			x
Feladatai végzése során tiszteletben tartja a fogyatékkal élők ellátásának alapelveit	x	x	x			
A szakmai etikai normák szerint végzi munkáját és tiszteletben tartja a személyiségi jogokat	x	x	x	x		x
Közreműködik a különböző életkorú betegek pszichés támogatásában		x	x			
Esélyegyenlőséget biztosít		x	x			
Életkoruknak megfelelően foglalkozik a gyermekekkel		x	x			
Fejlesztí tudását, továbbképzéseken, kommunikációs tréningeken vesz részt	x	x				
Alkalmazza a munkakörre vonatkozó szakmai és jogi szabályokat	x					

A kapcsolattartás, riasztás technikai eszközeit előírászerűen használja		x		x	x	
Életveszély esetén alapszinten elsősegélyt nyújt (fektetés, vérzéscsillapítás, kötözések, segélyhívás)				x	x	x
Szakszerűen mozgatja a beteget és műfogásokat alkalmaz	x			x	x	x
Munkavégzése során betartja az adat-, munka-, tűz- és, környezetvédelmi szabályok előírásait					x	
Munkaköri feladatait az előírásoknak megfelelően dokumentálja	x			x		
SZAKMAI ISMERETEK						
Szakmai kommunikáció	x	x	x	x	x	x
Etika		x	x	x		
Jogi alapok	x			x		
Önismeret		x				
Szaknyelv	x	x		x	x	x
Szociálpszichológia		x	x			
Személyiségfejlesztés		x	x			
Betegjogok	x	x	x			
Fogyatékkal élő ember társadalmi megítélése, helyzete	x		x			
Egészségügyi irányítás, szervezés	x			x		
Egészségnevelés, egészségfejlesztés			x			
Tűzvédelem				x		
Munkavédelem	x			x		
Környezetvédelem	x			x		
Oxyológia				x	x	x
SZEMÉLYES KOMPETENCIÁK						
Elhivatottság, elkötelezettség	x	x	x	x	x	x
Stressztűrő képesség		x	x	x	x	x
Felelősségtudat	x	x	x	x	x	x
TÁRSAS KOMPETENCIÁK						
Kompromisszumkésztség		x	x			
Empatikus készség		x	x	x	x	x
Konszenzuskésztség	x	x	x			
MÓDSZERKOMPETENCIÁK						
Helyzetfelismerés	x	x	x	x	x	x
Problémamegoldás, hibaelhárítás	x	x	x	x	x	x

Ismeretek helyén való alkalmazása	x	x	x	x	x	x
-----------------------------------	---	---	---	---	---	---

8. Egészségügyi szakmai alapismeretek tantárgy

290 óra

8.1. A tantárgy tanításának célja

A tantárgy elsajátítása során a tanulót képessé kell tenni a segítő hivatás gyakorlására. Rátétekintéssel kell rendelkeznie az egészségügyi hivatásokat jellemző jogi és etikai szabályozókra, részletesen kell ismernie a betegjogokat. Adekvát és hiteles kommunikációra és viselkedésre kell felkészíteni úgy a beteg, mint az egészséges személyekkel és a gyógyító team tagjaival egyaránt. Fel kell készíteni a nehezen kezelhető, vagy váratlan, pszichésen, mentálisan megterhelő helyzetek megfelelő módon történő megoldására, kezelésére. A tantárgy elsajátítása során megtanult ismeretek és készségek a tanulót a saját személyiségének fejlesztésére, a klasszikus értékek interiorizálására és közvetítésére is alkalmassá teszik.

8.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Történelem, Magyar nyelv és irodalom, Biológia

8.3. Témakörök

8.3.1. Szakmai etika és jog

104 ó

A társadalmi, erkölcsi és jogi normák fogalma, egymáshoz való viszonyuk
Magyarország Alaptörvényében meghatározott alapvető jogok és kötelezettségek

Az egészségügyre és az egészségügyi szolgáltatásra vonatkozó fontosabb jogi szabályozások

Egészségügyi törvény. Betegjogok és kötelezettségek. A betegjog érvényesítése. Önrendelkezési jog

Információbiztonság és adatvédelem

Az egészségügyidokumentációkezelése

Szakmai felelősség és felelősségvállalás az egészségügyben

Az egészségügyi etika kialakulása és alapjai

Az egészségügyi etika alapelvei

Etikai értékek az egészségügyben

A betegek jogai és a betegjogok érvényesítése

Az egészségügyi dolgozóval szemben elvárt magatartás, viselkedés ,

kompetenciahatárok betartása, felelősségvállalás, kollegialitás, team munka

Szakmai etikai alapkövetelmények: előítélet mentesség, másság elfogadása, tolerancia, humanitás, empátia, karitativitás, intimitás.

Esélyegyenlőség biztosítása

Etikai kódex

8.3.2. Szakmai kommunikáció

72óra

A kommunikáció fogalma, elemei

Az őszinte és hiteles kommunikáció feltételei

Érintkezési formák és ezek eltérései más kultúrákban

A verbális és nonverbális közlés viszonya

A kapcsolatfelvétel, a bemutatkozás jelentősége és általános szabályai

Kapcsolatteremtés és fenntartás egészséges és a beteg gyermekkel

Az időskor kommunikációs jellemzői, kommunikációs nehézségek, akadályok

Kommunikáció roma páciensekkel

A kommunikációs zavarok okai

Figyelemfelhívó jelek a páciens kommunikációjában

Kapcsolat, kommunikáció feszült, indulatos betegekkel

Speciális kommunikáció alkalmazása hallás, beszéd és látássérültekkel

Az egészségügyi szakdolgozó szerepe a megfelelő kommunikáció biztosításában és fenntartásában

Infokommunikációs akadálymentesítés

A nyelvi kommunikáció hiányosságai

A szégyenlősség és gátlásosság

A kommunikációs zavarok leküzdése

Kommunikáció a hozzátartozókkal

Kommunikáció az egészségügyi team tagjai között

Telefonos kommunikáció szabályai az egészségügyi szolgálatban

Szakmai fogalomkészlet alkalmazása szóban és írásban

Gyakrabban használt orvosi latin nyelvi szakkifejezések

Általánosan használt rövidítések

8.3.3. Lelki gondozás és segítségnyújtás

32 óra

Önismeret, önismeret-fejlesztés

A segítő szakmák hatása a személyiségre

Önvédelmi technikák

A kiegészítés elleni védekezés

Az egészséges ember pszichikus jellemzői

Az eltérő személyiségek, értékek, életstílus, kultúrák elfogadása a gyakorlatban

Az előítéletek

Az emberi kiszolgáltatottság jeleinek felismerése

A szegénység, munkanélküliség, hajléktalanság és annak egészségügyi vetületei

Megfelelő bánásmód a rászorultakkal

A beteg ember segítése a lelki szükségletek kielégítésében az egészségügyi intézményen belül

Mentálhigiénés foglalkoztatás

Szervezett csoportok és foglalkozások (gyógy-foglalkoztatás)

Látogató szolgálatok igénybe vétele

Vallásgyakorlás biztosítása

Szociális segítségnyújtás, támogató szolgálatok

Krízishelyzetek kezelése és kommunikációja

A hozzátartozók és a család segítése a betegségből fakadó lelki terhek elviselésében

A segítségnyújtás határai

Szakmai kompetenciahatárok

Emberi határok

8.4. A képzés javasolt helyszíne

Tanterem

8.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

8.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport-bontás	Osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		-
1.2.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	-
1.3.	Információk feladattal vezetett rendszerezése			x	-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése		x		-
2.2.	Leírás készítése		x		-
2.3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre			x	-
2.4.	Tesztfeladat megoldása			x	-
2.5.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel		x		-
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-

8.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoporth	osztály	
1.1.	magyarázat			x	-
1.2.	elbeszélés	x			-
1.3.	kiselőadás			x	-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés			x	-
1.7.	projekt		x		-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció			x	-
1.10.	szerepjáték			x	-
1.11.	házi feladat			x	-

8.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

9. Elsősegélynyújtás tantárgy

72 óra

9.1. A tantárgy tanításának célja

-A tantárgy elsajátítása során a tanulók megismerkednek az elsősegélynyújtás alapfeladataival, megismerik az ahhoz kapcsolódó állampolgári és szakmai kötelezettségeket. A gyakorlat során biztonsággal kell tudniuk felismerni az életet veszélyeztető állapotokat, és szakszerűen elsősegélyt nyújtani, segítséget hívni.

9.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Munkavédelem, etika, viselkedéskultúra, biológia

9.3. Témakörök

9.3.1. Elsősegély

9 óra

A sürgősség fogalma, a sürgősségi lánc

Az elsősegély fogalma, elsősegély szintjei

Mentők igénybevétele, mentőhívás szabályai

A helyszín szerepe, teendők a baleset helyszínén

A beteg állapotfelmérése és ellátása a reakcióképesség megítélése

9.3.2.ABCDE teendők

15 óra

ABCDE és teendők reakcióképes beteg esetén

A: a légút megítélése, átjárhatóság biztosítása

B: a légzés megítélése, pozicionálás

C: a keringés megítélése

D: az idegrendszer megítélése, teendők

E: egész test, egész eset megítélése

ABCDE és teendők reakcióképtelen betegnél

A: eszköz nélküllégút biztosítási eljárások

B: lélegeztetés, légzési elégtelenség esetén

C: keringés hiányában, BLS és XBLS, az AED használata

D: az eszméletlen beteg ellátása

E: egész test, egész eset megítélése

9.3.3.Sérültek első ellátása

48 óra

Sérültek állapotfelmérése, ellátása

Sebzések, vérzések ellátása

Rándulás, ficam, törés ellátása

Termikus traumák ellátása

Elektromos balesetek

Tömeges balesetek

Mérgezések

A mérge fogalma, behatolási kapuk,

A legfontosabb mérgezésekre utaló jelek, teendők

Műfogások a mentésben

9.4. A képzés javasolt helyszíne

Demonstrációs terem

A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

**9.4.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói
tevékenységformák (ajánlás)**

Sor- szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport- bontás	Osztály- keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása				-
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel				-
1.4.	Információk feladattal vezetett rendszerezése		x		-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése				-
2.2.	Leírás készítése				-
2.3.	Válaszolás írásban mondat szintű kérdésekre		x		-
2.4.	Tesztfeladat megoldása		x		-
2.5.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel				-
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-

**9.4.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek
(ajánlás)**

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoporth	osztály	
1.1.	magyarázat		x		-
1.2.	elbeszélés				-
1.3.	kiselőadás				-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés		x		-
1.7.	projekt				-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció		x		-
1.10.	szerepjáték		x		-
1.11.	házi feladat				-

9.5. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

A

11111-12 azonosító számú

**Ápolástani alapismeretek
megnevezésű**

szakmai követelménymodul

tantárgyai, témakörei

A 1111-12 azonosító számú, Ápolástani alapismeretek megnevezésű szakmai követelménymodulhoz tartozó tantárgyak és a témakörök oktatása során fejlesztendő kompetenciák

1111-12 Ápolástani alapismeretek	Egészséges ember gondozása			Csecsemő és kisgyermek gondozása		Klinikum alapismeretek			Ápolástan-gondozástan				Ápolástan gondozástan gyakorlat			
	Egészséges életvitel egészségvető tényezők	Egészség-gondozási feladatok	Csecsemő-gondozás	Kisgyermek gondozása	Anatomia- élettan- kórtan	Kórtani alapismeretek	Klinikumi ismeretek	Ápolási folyamat	Betegmegfigyelés	Szükségletek	dokumentálás	Dokumentálás	A beteg környezete	Szükségletek kielégítése	Ápolási asszisztensi feladatok	
FELADATOK																
Elvégzi az ápoló által felmért szükségletekhez és az orvosi utasításokhoz kapcsolódó alapápolási feladatokat					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Segédkezik a szükségletek kielégítésében a különböző életkorú egyéneknél			x							x				x		
Szakszerűen elkészíti a beteg ágycserét, ágyneműcserét végez és megfelelően kezeli a tiszta és a szennyes textíliákat								x		x			x	x		
Segítségnyújt a személyi higiénés szükségletek kielégítésében, valamint a beteg száján át történő táplálásában és a										x				x		

dokumentálja																	
Munkavégzése során betartja az adatvédelmi, munkavédelmi, tűzvédelmi, környezetvédelmi szabályok előírásait	x	x	x	x	x						x	x	x	x	x	x	x
SZAKMAI ISMERETEK																	
Egészségtan	x	x	x	x	x												
Egészséges ember gondozásának elmélete, gyakorlata	x	x	x	x	x												
Fogyatékkal élő ember alapvető szükségleteinek kielégítése	x	x	x	x							x	x	x		x	x	
Gondozástan	x	x	x	x	x						x	x	x	x	x	x	x
Az ápolás, mint segítő kapcsolat											x	x	x	x	x	x	x
Csecsemőgondozás				x	x												
Fejlődéslélektan				x	x												
Ápoláslélektan													x				x
Gyermeklélektan				x	x												
Anatómia-élettan		x	x	x	x	x	x	x			x						
Általános és részletes kórtan		x	x	x	x	x					x						
Az ápolás elmélete és gyakorlata											x	x	x	x	x	x	x
Terápiás alapismeretek																	
Klinikai ismeretek								x			x						
Járványtan				x	x							x					
SZAKMAI KÉSZSÉGEK																	
Gondozási eszközök használata		x	x	x	x						x	x	x	x	x	x	x

Olvasott szakmai szöveg megértése	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Szakmai nyelvű hallott szöveg megértése	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Olvasható kézírás	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Jó manuális készség				x	x							x	x	x	x	x
SZEMÉLYES KOMPETENCIÁK																
Megbízhatóság	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Felelősségtudat	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Elhivatottság	x	x	x	x	x					x	x	x	x	x	x	x
TÁRSAS KOMPETENCIÁK																
Empatikus készség	x	x	x	x	x					x	x	x	x	x	x	x
Tolerancia	x	x	x	x	x					x	x	x	x	x	x	x
Konfliktuskerülő készség	x	x	x	x	x					x	x	x	x	x	x	x
MÓDSZERKOMPETENCIÁK																
Problémamegoldás, hibaelhárítás	x	x	x	x	x					x	x	x	x	x	x	x
Kontroll (ellenőrzőképeség)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Lényegfelismerés (lényeglátás)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

10. Egészséges ember gondozása tantárgy tantárgy tanításának célja

252 óraA

A tanuló a tantárgy elsajátítása során megismerkedik az egészség és betegség alapfogalmaival, az egészséget és a betegséget befolyásoló főbb tényezőkkel. Elsajátítja az egészséges ember életszakaszaihoz tartozó jellegzetességeket és azokhoz kapcsolható gondozási feladatokat. A tantárgy során elsajátított ismeretek a tanulót a személyes egészségmagatartásával, megfelelő életvitelének vezetésével kapcsolatos kompetenciáinak fejlesztésére is alkalmassá teszi. A tantárgy elsajátítása során megszerzett ismeretek hozzájárulnak a tanuló családban betöltött szerepének erősítéséhez.

10.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Egészségügyi szakmai alapismeretek

10.3. Témakörök

10.3.1. Egészséges életvitel

72 óra

Az ember és környezete
Az egészség definíciói
Az ember mint bio-pszichoszociális lény
Egészséges életmód, életvitel, életminőség
Az egészséges életvitel kialakításának lehetőségei
    Egészségtudatos magatartás
    Mentális egészség
Egészséges napirend összeállítása
Táplálkozási alapismeretek
    A víz szerepe
    A fehérjék szerepe
    A szénhidrátok szerepe
    A zsírok szerepe
    A vitaminok szerepe
    Az ásványi anyagok szerepe
A tápanyagok hasznosulása
A szervezet energiaszükségletei
A kiegyensúlyozott táplálkozás
Étrend összeállítása:
    Vegetarianizmus
    Vegán- Biotáplálkozás

10.3.2. Egészséget befolyásoló tényezők

72 óra

Az egyén és a társadalom egészsége
Az egészségi állapotot meghatározó tényezők
Az egészségi állapotot befolyásoló tényezők
Az egészségi állapot felmérése
A magyar lakosság egészségi állapota
A nevelés jelentősége az egészségmagatartás kialakításában
Az egészségmagatartás formálása felnőtt korban
Egészségfejlesztés lehetőségei
A mentális egészség védelme, mentálhigiéné
A rendszeres mozgás jelentősége a mindennapi életben
Az egészséges életmód keringési szervekre és a légzőrendszerre gyakorolt hatása
A helyes táplálkozás és az életmód és az emésztőrendszer közti összefüggések
A túlzott tápanyagbevitel és következményei
Leggyakoribb szűrővizsgálatok és a szűrővizsgálatok jelentősége
Vezető halálokok és megbetegedések

A népbetegségek kialakulásának rizikótényezői
Leggyakoribb daganatos betegségek előfordulása hazánkban és a megelőzésére tett intézkedések

Alkoholizmus epidemiológiája, a megelőzés lehetőségei

Az öngyilkosság epidemiológiája, megelőzési lehetőségei

A toxikomániák epidemiológiája és a megelőzés lehetőségei

Egészségkárosító környezeti tényezők

10.3.3. Egészséggondozási feladatok

108 óra

Gondozási feladatok életkorok szerint (testápolás, táplálkozás, mozgás, pihenés, alvás, beilleszkedés, alkalmazkodás a megváltozott körülményekhez)

Fogyatékkal élők egészséggondozása

A fogyatékoságok formái

Speciális rekreációs tevékenységek fogyatékkal élőknek

A mozgásszerveket érintő fogyatékoságok formái

Mozgásukban akadályozott személyek gondozása

Fizikai akadálymentesítés

Látáskárosodás, látásmaradvány, vakság

Látássérültek, vakok egészséggondozása

Infokommunikációs akadálymentesítés

Hallási fogyatékoságok, hallásmaradvány, siketség, siketnémaság

Hallássérültek, siket egészséggondozása

Jelnyelvi tolmács szolgáltatás

Értelmi fogyatékos személyek társadalmi beilleszkedése

Tanulási zavarokkal küzdő személyek egészséggondozása

A társadalom felelőssége az értelmi fogyatékos személyek elfogadásában

Öntevékeny csoportok és szervezetek

Érdekvédelem és szolgáltatás

Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége

Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége

Mozgássérültek Országos Szövetsége

Értelmi fogyatékosok egészséges (önálló vagy részben önálló) életvitelének kialakítása

Segítségnyújtás az idős emberek szükségleteinek kielégítésében

Hátrányos helyzetű emberek egészségére ható tényezők

Szegénység, hajléktalanság

Veszélyeztető tényezők

10.4. A képzés javasolt helyszíne

Tanterem

10.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

**10.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói
tevékenységformák (ajánlás)**

Sor- szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport- bontás	Osztály- keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		-
1.2.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	-
1.3.	Információk önálló rendszerezése			x	-
1.4.	Információk feladattal vezetett rendszerezése			x	-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése		x		-
2.2.	Leírás készítése		x		-
2.3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre			x	-
2.4.	Tesztfeladat megoldása			x	-
2.5.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel		x		-
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-

10.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoporth	osztály	
1.1.	magyarázat			x	-
1.2.	elbeszélés	x			-
1.3.	kiselőadás			x	-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés			x	-
1.7.	projekt		x		-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció			x	-
1.10.	szerepjáték			x	-
1.11.	házi feladat			x	-

10.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

11. Csecsemő és kisgyermek gondozása

180 óra

11.1. A tantárgy tanításának célja

A tantárgy elsajátítása során a tanuló a gyakorlatban szerezzon jártasságot a csecsemő és kisgyermek gondozásának alapjairól. A tantárgy fontos a megfelelő családi kötődések kialakításában, valamint a szociális érzékenység fejlesztésében is.

11.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Biológia, Szakmai kommunikáció

11.3. Témakörök

11.3.1. Csecsemőgondozás

108 óra

Újszülött ellátás

A megszületéskor bekövetkező változások

Az érett újszülött jellemzői

Az újszülött ellátása

Az újszülöttkorban fellépő sajátos (fiziológias) elváltozások

Hosszfejlődés

A testtömeg gyarapodása

A fogzás
A csecsemő motoros, mentális és szociális fejlődése
Az anyatejes táplálás előnyei
A tápszerek csoportosítása
Az elválasztás (hozzátáplálás)
A hozzátáplálás általános szabályai
    Gyümölcsök
    Főzelékfélék
    Cereáliák
    Komplettálás
    Fűszerek
Folyadékpótlás
A gyermek etetéséhez szükséges eszközök
Táplálás egy éves kor után
A család felkészítése az újszülött fogadására
Csecsemő fogása, tartása, emelése
Testméretek ellenőrzése
Testarányok ellenőrzése
A csecsemő fürdetése
A csecsemő öltöztetése
Pelenkázás
A csecsemő ruházata
A csecsemő ruházatának helyes kezelése
Levegőztetés, napoztatás

11.3.2. Kisgyermek gondozása

72 óra

Szomatikus fejlődés
Mozgás-, értelmi, érzelmi fejlődés
Játéktevékenységek fejlődése
Pszichológiai érettség
Hosszfejlődés
A testtömeg gyarapodása
A kisgyermek étkeztetése
A gyermek etetéséhez szükséges eszközök
A gyermek táplálásának gyakorlati kérdései
A kisgyermek fürdetése
Előkészítés a fürdetéshez
A kisgyermek öltöztetése
A kisgyermek ruházata
Az öltöztetés menete
Bölcsődei gondozás
Beszoktatás a bölcsődébe
A család szerepe a kisgyermek életében
A szocializációs folyamat

11.4. A képzés javasolt helyszíne

Demonstrációs terem

11.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

11.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport-bontás	Osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása				-
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel				-
1.4.	Információk feladattal vezetett rendszerezése		x		-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése				-
2.2.	Leírás készítése				-
2.3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre		x		-
2.4.	Tesztfeladat megoldása		x		-
2.5.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel				-
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-

11.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási	A tanulói tevékenység	Alkalmazandó eszközök
---------	----------------------	-----------------------	-----------------------

	módszer neve	szervezeti kerete			és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoporth	osztály	
1.1.	magyarázat		x		-
1.2.	elbeszélés				-
1.3.	kiselőadás				-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés		x		-
1.7.	projekt				-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció		x		-
1.10.	szerepjáték		x		-
1.11.	házi feladat				-

11.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

12. Klinikumi alapismeretek tantárgy

216 óra

12.1. A tantárgy tanításának célja

A tanuló elsajátítja a beteg alapápolásához szükséges legfontosabb klinikumi, diagnosztikus és terápiás ismereteket.

12.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Biológia, egészséges ember gondozása

12.3. Témakörök

12.3.1. Anatómia-élettan-kórtan

144 óra

Csontvázrendszer, izomrendszer jellemzése

Szív felépítése, működése

Vérerek, vércörök

Vér alkotóelemei

Nyirokrendszer

Emésztőrendszer

Tápanyagok, építőanyagok, enzimek

Anyagcsere, energiaforgalom

Légzőrendszer felépítése, a légzés

Vese szerkezete, élettana

Vizeletelvezető és -tároló rendszer

Nemi szervek

Idegrendszer felosztása, főbb jellemzői
Endokrin rendszer
Érzékszervek

12.3.2. Kórtani alapismeretek

72 óra

A kórtan fogalma, tárgya, részterületei
Betegség, kóros állapot meghatározása
A szervezet reakcióinak csoportosítása
Jelző reakciók (fájdalom, láz)
Aktív védekező mechanizmusok (természetes védőgátak, immunválasz, gyulladások)
Megváltozott védekező mechanizmusok (immunrendszer rendellenes működése)
A szövetek kóros elváltozásai (progresszív és regresszív szöveti elváltozások)
A daganatok fogalma, jellemzése és népegészségügyi jelentősége
Karcinogén tényezők
Rákmegelőző állapotok

12.3.3. Klinikumi ismeretek

208 óra

Diagnosztikai alapismeretek

Diagnosztikai alapfogalmak
Objektív tünet, szubjektív panasz,
Tünet, tünetegyüttes,
Diagnózis,
Egyszerű, eszköz nélküli fizikális diagnosztikai módszerek (fizikális vizsgálatok)
Egyszerű eszközös diagnosztikai módszerek
Az EKG vizsgálat
Labordiagnosztikai alapismeretek
Leggyakrabban alkalmazott laborvizsgálatok
Testváladékok mintavétele
Betegágy melletti labordiagnosztika
Radiológiai vizsgálatok célja, módszerei
A Rtg, CT, MR, PET, SPECT, UH, Angiográfiás és Mammográfiás radiológiai vizsgálatok jellemzői
Endoszkópos vizsgálatok céljai
A has-, mellkas-, lumbál-, ciszterna-, szternumpunkció
A biopsziák elméleti alapjai, céljai

A belgyógyászat alapjai

A leggyakoribb kardiális és vascularis eredetű betegségek
A légutak betegségei
A tüdő leggyakoribb betegségei
Emésztőrendszer leggyakoribb betegségei

A táplálkozás és az anyagcsere leggyakoribb zavarai
A kiválasztó rendszer leggyakoribb betegségei
Vérképző rendszer leggyakoribb betegségei
Immunrendszer leggyakoribb betegségei
Endokrin mirigyek leggyakoribb betegségei
A mozgásrendszer leggyakoribb betegségei
Központi idegrendszer leggyakoribb betegségei

A sebészet és a traumatológia alapjai

Sebészeti, traumatológiai alapismeretek
Gyakori sebészeti kórképek
Gyakori traumatológiai kórképek
Gyakori ortopédiai kórképek
Műtétek típusai
Akut és tervezett műtétek
Endoscopos műtéti technikák
Érzéstelenítés
Általános műtéti előkészítés

Geriátria, gerontológia

Az időskor fiziológiai sajátosságai
Egészség megőrzése, a biztonság és speciális vonatkozásai
Időskorúak terhelhetőségének csökkenése
Elesések megelőzése, biztonságos környezet kialakítása.
Alvászavarok jelentkezése idős korban
Hallás részleges vagy teljes elvesztése
Látásromlás idős korban
A zöld és a szürkehályog
A bőr elvékonyodását, kiszáradása
A csökkent mozgékonyosság
Az ágyhoz kötöttségek és immobilitás következményei
Gyakori időskori betegségek
Demencia
Alzheimer kór

Az egészségügyi ellátás során alkalmazott terápiás módszerek

Konzervatív terápia,
Tüneti terápia
Műtéti terápia,
Dietoterápia,
Fizioterápia,
Pszichoterápia
Gyógyszeres terápia

12.4. A képzés javasolt helyszíne

Szaktanterem

12.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

12.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport-bontás	Osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		-
1.2.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	-
1.3.	Információk önálló rendszerezése			x	-
1.4.	Információk feladattal vezetett rendszerezése			x	-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése		x		-
2.2.	Leírás készítése		x		-
2.3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre			x	-
2.4.	Tesztfeladat megoldása			x	-
2.5.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel		x		-
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-

12.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoport	osztály	
1.1.	magyarázat			x	-
1.2.	elbeszélés	x			-
1.3.	kiselőadás			x	-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés			x	-
1.7.	projekt		x		-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció			x	-
1.10.	szerepjáték			x	-
1.11.	házi feladat			x	-

12.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

13. Ápolástan-gondozástan tantárgy

312 óra

13.1. A tantárgy tanításának célja

A tantárgy témaköreinek elsajátításán keresztül a tanuló felkészül az ápolási – gondozási feladatok ellátására. Megismeri az ápolás történetét és jelenkori helyzetét, elsajátítja mindazokat az ismereteket, amelyekre a gyakorlata, munkavégzése során szüksége lesz. Átfogó ismereteket kap a betegek ellátásával kapcsolatos feladatokról. A tantárgy ismereteinek elsajátítása során a holisztikus és individuális egészségügyi ellátás és ápolás hangsúlyozásán keresztül a tanuló felkészül a betegek egyéni szükségleteiből fakadó problémáinak megoldására is. A tantárgy célja továbbá, hogy a tanuló tisztában legyen tevékenységének felelősségével, valamint ismerje és munkája során betartsa a betegek biztonságának legfontosabb tényezőit.

13.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Egészségügyi szakmai alapismeretek, Fertőtlenítés-sterilizálás, Klinikumi alapismeretek

13.3. Témakörök

13.3.1. Ápolási folyamat

18 óra

A betegápolás története

A betegápolás fejlődése Magyarországon

Az egészségügyi ellátórendszer
Az ápolási folyamat
Az ápolási dokumentáció részei
Az ápolás meghatározása
Az ápolás funkciói
A betegellátás minősége
A beteg érkezése és felvétele körüli ápolási asszisztensi teendők
A beteg kórházi tartózkodása alatti ápolási asszisztensi feladatok
A beteg távozása körüli ápolási asszisztensi feladatok

13.3.2. Betegmegfigyelés

90 óra

A betegmegfigyelés általános szempontjai
A beteg magatartásának, viselkedésének megfigyelése
Testalkat, tápláltsági állapot, mozgás, járás megfigyelése
Érzékszervek megfigyelése (látás, hallás, egyensúly, érzészavarok)
A tudatállapot megfigyelése
A beteg fekvésének, alvásának megfigyelése
A bőr, haj, fejbőr megfigyelése
A bőrfüggelékek (haj, köröm) megfigyelése
A bőr legfontosabb elváltozásai (elsődleges, másodlagos elemi jelenségek),
Kardinális tünetek (testhőmérséklet, pulzus, vérnyomás, légzés) megfigyelése
Testváladékok megfigyelése (széklet, vizelet, hányadék, köhögés, köpet,
sebváladék, menstruációs váladék)
Vízháztartás megfigyelése, folyadékkegyenleg vezetése
Fájdalom megfigyelése
Állapotváltozások, életveszélyes tünetek felismerése
Az ápolási asszisztens feladatai a betegmegfigyelés során észleltekkal
kapcsolatosan

13.3.3. Szükségletek

90 óra

Az emberi szükségletek érvényesülése az ápoló munka során
Virginia Henderson ápolási modellje
A beteg tárgyi környezete
Kórterem, a kórterem rendje
Az ápolást segítő eszközök
A pihenés fogalma az igény életkori változásai
A beteg ágya, az ágy felszereltsége
Az ágyazás formái és alapszabályai
A beteg kényelmét szolgáló eszközök
Fekvés módok
A beteg állapotának megfelelő fektetési módok
A tartós fekvés szövődményei
A mozgás, aktivitás jelentősége az ember életében
Az aktív, passzív mozgás, a helyzetváltoztatás

- A beteg mobilizálása
- A torna, gyógytorna jelentősége, funkciója
- Gyógyászati segédeszközök és azok használata
- A decubitus kialakulása, a megelőzés lehetőségei
- A személyi higiéné fogalma, főbb területei
- A gondozott testének tisztántartása
- A menstruáció higiénéje
- Az inkontinens beteg higiénéje
- A tisztálkodás eszközei
- A táplálkozás és a folyadékszükséglet biztosítása
  - Táplálkozás-élettani alapfogalmak
  - A táplálkozás és tápanyagszükséglet a különböző életkorokban és egészségi állapotban
  - A diéta fogalma, a diétáskezelés
  - Ételallergiák
  - Az étkezés és étkeztetés feltételei, módjai
- A folyadékszükséglet, a folyadék utánpótlás
- Az ürítés szükségletének biztosítása
  - Az ürítéssel kapcsolatos ápolási teendők
  - Az ürítés életkorral együtt járó problémái
- A biztonság szükséglete az ápolási folyamat során
- Az emberi kapcsolatok, pszichikus szükségletek az ápolási folyamat során
  - A beteg személyisége, mint a szükségletet meghatározó tényező
  - A beteg ember lélektani jellemzői
  - A krónikus és az akut betegség által kiváltott hatások
  - A fájdalom hatása a beteg viselkedésére
  - Szorongás, félelem jellemző tünetei és megnyilvánulási formái
  - Negativisztikus, bizalmatlan beteg jellemzői
  - Hospitalizáció
  - A beteg emberrel való megfelelő, méltó bánásmód
- A vallásgyakorlás szükségletéhez kapcsolódó feladatok
- Az időskorú és a fogyatékkal élő emberek speciális ápolási igényei
- A haldokló beteg szükségletei, kommunikáció a haldoklóval és hozzátartozóikkal;

13.3.4. Asszisztálás, dokumentálás

114 óra

Asszisztálás

- Az ápolási asszisztens kompetenciái az asszisztálás során
- Segédkezés az ápolónak beavatkozások kapcsán
- A beteg környezetének előkészítése
  - Kórterem előkészítése
  - Vizsgáló előkészítése
- A beteg előkészítése
  - Ágyban fekvő beteg elhelyezése a beavatkozáshoz
  - Járóképes beteg elkísérése a beavatkozásra

Segédkezés beavatkozások alatt

Teendők beavatkozások után

A beteggel kapcsolatos feladatok

Eszközökkel, műszerekkel, szennyezett és tiszta anyagokkal
kapcsolatos feladatok

Veszélyes hulladékokkal kapcsolatos feladatok

Vizsgálati anyagokkal, mintákkal kapcsolatos feladatok

Ápolási asszisztensi feladatok vizit, orvosi vizsgálat kapcsán

Ápolási asszisztensi feladatok látogatás kapcsán

Ápolási asszisztensi feladatok intézményen belüli és kívüli
betegszállítás, ill. áthelyezés kapcsán

Az ápolási asszisztens dokumentációs kötelezettsége

A dokumentációk vezetése

Felelősség a dokumentáció vezetése kapcsán

Utasítások, eljárásrendek, szabályzatok ismerete

Az ápolási asszisztens szervezési-koordinációs feladatai a

betegosztályokon

13.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

szakterem

13.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

13.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sor- szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoport- bontás	Osztály- keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		-
1.2.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel			x	-
1.3.	Információk önálló rendszerzése			x	-
1.4.	Információk feladattal vezetett			x	-

	rendszerzése				
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése		x		-
2.2.	Leírás készítése		x		-
2.3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre			x	-
2.4.	Tesztfeladat megoldása			x	-
2.5.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel		x		-
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		-
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-

13.5.2 A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoport	osztály	
1.1	magyarázat			x	-
1.2.	elbeszélés	x			-
1.3.	kiselőadás			x	-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés			x	-
1.7.	projekt		x		-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció			x	-
1.10.	szerepjáték			x	-
1.11.	házi feladat			x	-

13.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

14. Ápolástan-gondozástan gyakorlat tantárgy

764 óra

14.1. A tantárgy tanításának célja

A tantárgy témaköreinek elsajátításán keresztül a tanuló a gyakorlatban készül fel az ápolási – gondozási feladatok ellátására. Készség szintjén elsajátítja mindazokat az ismereteket, amelyekre a gyakorlata során szüksége lesz. Átfogó ismereteket és jártasságokat kap a betegek ellátásával kapcsolatos feladatokról. A tantárgy ismereteink elsajátítása során a holisztikus és individuális egészségügyi ellátás és ápolás hangsúlyozásán keresztül a tanuló felkészül a betegek egyéni szükségleteiből fakadó problémáinak gyakorlati megoldására is. A tantárgy célja továbbá, hogy a tanuló tisztában legyen tevékenységének felelősségével, valamint ismerje és alkalmazza a betegek biztonságát elősegítő eszközöket és eljárásokat.

14.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

Egészségügyi szakmai alapismeretek, Ápolástan-gondozástan, Munkahelyi egészség és biztonság, Fertőtlenítés-sterilizálás, Klinikumi alapismeretek

14.3. Témakörök

14.3.1. Dokumentálás

108 óra

- A betegdokumentáció részei
- Az ápolási dokumentáció részei
- Az orvosi dokumentáció tárolása, kezelése
- Hagyományos és elektronikus dokumentáció használata
- Kórházi dokumentáció
  - Osztályos működés dokumentumai
  - Megrendelő, lerendelő lapok
  - Betegszállításhoz használt űrlapok
  - Mosodai űrlapok és azok kitöltése
  - Veszélyes hulladék szállításának űrlapjai, kitöltésük
  - Vizsgálatkérő lapok
  - Hagyományos és értékleltár készítése, szabályai
  - Beteg illetve dolgozói elégedettségi vizsgálat kérdőívei
  - Jelentések, statisztikák űrlapjai és az adatgyűjtés
- A dokumentációk kezelésének és archiválásának szabályai

14.3.2. A beteg környezete

144 óra

A beteg tárgyi környezete

A kórterem felszerelése, műszaki, munkabiztonsági és betegbiztonsági szempontok

A beteg ágya, az ágy felszereltsége

Speciális ágytípusok

Nővérhívó és riasztó berendezések

A kórterem bútorzatának jellemzői, azok kezelése és

tisztántartása

A beteg személyes holmijának kezelése, tárolása

A kórterem rendjének biztosítása

A kórterem és a betegágy előkészítése a beteg fogadására

A kórterem előkészítése vizitre

Kórterem előkészítése ápolási feladatokhoz

A beteg távozása utáni feladatok

A betegosztályok, azok általános felszerelése

Alapvető építészeti és műszaki elvárások

Betegbiztonság szempontjából kiemelt sajátosságok

Az ápolást segítő eszközök, azok kezelése, tisztántartása

A beteg komfortérzetének és kényelmének javítására szolgáló közös használatú eszközök

A személyzet által használt helyiségek, és azok rendjének biztosítása

A betegek által használt közös helyiségek és azok rendjének biztosítása

Speciális célra használat helyiségek és azok rendje

Melegítőkonyha

Kezelők, vizsgálók

Gyógyszerelő helyiségek

Szennyes tároló

Ágytálmosó

Raktárak

A kórházi környezet jellemzői

A kórházzal szemben támasztott alapvető elvárások

Akadálymentesítés és akadálymentesített bejárat

Mentőbejárat

Személyliftek (beteg és eü. dolgozók által használt)

Teherlift és kezelése

A betegosztályok, kapcsolattartás más betegosztályokkal

A kiszolgáló osztályok, részlegek

Diagnosztikus egységek, részlegek

Terápiás egységek, részlegek

A beteg alapvető szükségleteihez kapcsolódó feladatok

A pihenés, fekvés biztosítása

Az ágyazás formái és alapszabályai

A beteg kényelmét szolgáló eszközök használata

Fekvési módok

A beteg állapotának megfelelő fektetési módok

Decubitus megelőzés feladatai és eszközei

A mozgás, aktivitás szükséglete

A beteg mobilizálása

Aktív és passzív hely és helyzetváltoztatás

Betegbiztonsági szempontok a mobilizációhoz kapcsolódóan

Feladatok immobilizáció kapcsán

Gyógyászati segédeszközök és azok használata

Az egészségügyi szakdolgozó hátsérülési kockázatának csökkentésére irányuló technikák

A személyi higiéné biztosítása

A kézmosás lehetőségének biztosítása

A beteg testének tisztántartása a kórteremben

Teljes ágyfürdő

Részleges ágyfürdő

A beteg mosdatásának és fürdetésének lépései

Arc és hajápolás és bőrfüggelékek ápolása

Hajmosás

Körömvágás

Borotválás

A méltóság és a szeméremérzet tiszteletben tartásához kapcsolódó feladatok

Az inkontinens beteg higiénéje

A tisztálkodás eszközei és azok tisztán tartása

A táplálkozás és a folyadékszükséglet biztosítása

Az étkezés és étkeztetés feltételei, módjai

Segítségre szoruló beteg etetése szájon keresztül

A kivehető protézisek tisztántartása

A folyadékszükséglet, a folyadék utánpótlás

A beteg itatása, a szájon át bevitt folyadékpótlás tilalmai

A beteg biztonsága az etetés és az itatás közben

Az etetés és itatás feladatai krónikus és/vagy ápolási

osztályokon

Parenterális folyadékpótlás és az ahhoz kapcsolódó megfigyelési feladatok

Az ürítés szükségletének biztosítása

Az ürítéssel kapcsolatos ápolási teendők

Vizelet felfogására alkalmas eszközök

Pelenkák és inkontinenciabetétek

Széklét felfogására alkalmas eszközök

	<p>Ágytál alkalmazása</p> <p>Az ürítés életkorral együtt járó problémái</p> <p>Tisztító beöntés</p> <p>A beöntés protokollja</p> <p>A stomazsák ürítése és tisztítása</p>
alkalmazásának	<p>A biztonság szükséglete az ápolási folyamat során</p> <p>A beteg biztonságát elősegítő eszközök és azok használata</p> <p>Fizikai korlátozásra használatos eszközök és azok szabályai</p> <p>Mozgást, látást és hallást segítő (személyes használatú) eszközök gondozása és tisztán tartása</p>
	<p>A beteg megfelelő testhőmérsékletének biztosítása</p> <p>Borogatások</p> <p>Hűtőfürdő alkalmazásának szabályai</p>
mozgásában	<p>Az alapvető szükségletek kielégítésének speciális helyzetei</p> <p>Az alapvető szükségletek kielégítésének specialitásai idős vagy, magatehetetlen beteg esetén</p> <p>Az alapvető szükségletek kielégítésének specialitásai korlátozott betegnél</p>
hallássérült	<p>Az alapvető szükségletek kielégítésének specialitásai beteg esetén</p> <p>Az alapvető szükségletek kielégítésének specialitásai látássérült beteg esetén</p>
beteg	<p>Az alapvető szükségletek kielégítésének specialitásaidemens esetén</p> <p>Az alapvető szükségletek kielégítésének specialitásai műtött betegeknél</p> <p>Az alapvető szükségletek kielégítésének specialitásai haldokló betegnél</p>
feladatok	<p>Az elhunyt személy ellátásával kapcsolatos ápolási asszisztensi feladatok</p> <p>A hozzátartozók és a család szükségleteinek figyelembe vétele</p> <p>A halott-ellátás feladatai, ez emberi méltóság megőrzésének biztosítása</p>

13.3.4.Ápolási asszisztensi feladatok

184 óra

Testtömeg és magasságmérés, testkörfogatok mérése
Kardinális tünetek mérése és regisztrálása
<p>Testhőmérséklet mérése hagyományos és digitális hőmérővel</p> <p>A hőmérséklet mérésének formái és szabályai</p> <p>Ápolási asszisztensi teendők hőemelkedés illetve láz esetén</p> <p>Fizikális lázcsillapítás</p>
<p>Vérnyomás mérése hagyományos és automata vérnyomásmérővel</p> <p>A vérnyomás mérésének formái és szabályai</p>

Ápolási asszisztensi teendők a vérnyomásmérés kapcsán
,A pulzus számolása és mérése klasszikus és monitorozott módon
A légzés számolása és mérése klasszikus és monitorozott módon

Vizsgálati anyagok levétele

Széketminta vétele és vizsgálatra küldése

Középsugaras vizeletmintavételi technikája

Köpetminta vétele és vizsgálatra küldése

Segédkezés vérvételnél és a vérminta eljuttatása laboratóriumba

Segédkezés egyéb mintavételnél és a minta eljuttatása laboratóriumba

Veszélyes hulladékok kezelésével kapcsolatos feladatok

Vizsgálati anyagokkal, mintákkal kapcsolatos egyéb feladatok

Részvétel a beteg terápiájában

Egyszerűbb fizikális gyógymódok kivitelezése : TENS, pakolások,
borogatások, fürdők

Ápolási asszisztens által végezhető gyógyszereléshez kapcsolódó

feladatok

A gyógyszerformák megismerése

Folyékony gyógyszerformák – Oldatok

Szilárd gyógyszerformák - Porok, hintőporok, tabletták,
gyógyszeres kapszulák

Félszilárd gyógyszerformák - Kenőcsök, krémek, paszták

Aerosolos gyógyszerformák

Transdermalis rendszerűtapaszok

Injekciós készítmények

Infúziós készítmények

Vér és vérekészítmények

Ápolási asszisztens által orvosi elrendelésre alkalmazható
gyógyszerformák és gyógyszer típusok

A gyógyszer bevitelének nehézségei

A többszörös gyógyszerellenőrzés szerepe a betegbiztonságban

Az ápolási asszisztens felelőssége gyógyszerelési kompetenciái
kapcsán

13.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Demonstrációs terem

13.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

13.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sor-szám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		Egyéni	Csoportbontás	Osztálykeret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek		x		
1.1.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása				-
1.2.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel		x		-
1.3.	Információk önálló rendszerezése		x		-
1.4.	Információk feladattal vezetett rendszerezése	x	x		-
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok	x	x		
2.1.	Írásos elemzések készítése		x		-
2.2.	Leírás készítése	x	x		-
2.3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre	x	x		-
2.4.	Tesztfeladat megoldása	x	x		-
2.5.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel	x	x		-
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban	x	x		-
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban	x	x		-
3.	Csoportos munkaformák körében				
3.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		-
3.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		-
3.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		-
3.4.	Csoportos versenyjáték		x		-

13.5.2 A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések (SZVK 6. pont lebontása, pontosítása)
		egyéni	csoport	osztály	
1.1	magyarázat		x	x	-
1.2.	elbeszélés	x	x		-
1.3.	kiselőadás				-
1.4.	megbeszélés		x		-
1.5.	vita		x		-
1.6.	szemléltetés	x	x		-
1.7.	projekt		x		-
1.8.	kooperatív tanulás		x		-
1.9.	szimuláció		x		-
1.10.	szerepjáték		x		-
1.11.	házi feladat	x	x		-

13.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

Összefüggő szakmai gyakorlat

OKJ szerinti szakképesítés oktatásához

9. évfolyamot követően 70 óra

10. évfolyamot követően 105 óra

11. évfolyamot követően 105 óra

Az összefüggő nyári gyakorlat egészére vonatkozik a meghatározott óraszám, amelynek keretében az összes felsorolt elemet kötelezően oktatni kell az óraszámok részletezése nélkül, a tanulók egyéni kompetenciafejlesztése érdekében.

Szakmai követelménymodulok	Tantárgyak/Témakörök
11112-12 Fertőtlenítés–sterilizálás	Higiénés gyakorlat
	Személyi higiénia
	Kórházi higiénia
	Fertőtlenítés-sterilizálás gyakorlat
	Fertőtlenítés gyakorlat
	Sterilizálás gyakorlat
11214-12 Egészségügyi szakmai alapismeretek	Klinikumi alapismeretek
	Klinikumi ismeretek
11111-12 Ápolástani alapismeretek	Ápolástan-gondozástan gyakorlat
	Dokumentáció
	A beteg környezete
	Szükségletek kielégítése
	Ápolási asszisztensi feladatok

A TANULÓ ÖSZEFÜGGŐ SZAKMAI GYAKORLATRA KIZÁRÓLAG KÍSÉRŐTANÁR, SZAKOKTATÓ KÖZVETLEN FELÜGYELETE MELLETT MEHET. A GYAKORLAT JELLEGÉTŐL FÜGGŐEN EGY GYAKORLATI CSOPORTBA (EGY SZERVEZETI EGYSÉGBE) MAXIMUM 5 FŐ MEHET, INTÉZMÉNYENKÉNT 1 FŐ KÍSÉRŐTANÁR FOLYAMATOS JELENLÉTE MELLETT. EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYBEN TÖLTÖTT GYAKORLATON A FOLYAMATOS ELLENŐRZÉST BIZTOSÍTANI SZÜKSÉGES.

A szakmai követelménymodul 11112-12 Fertőtlenítés–sterilizálás

**GYAKORLAT HELYSZÍNE: EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNY
KÓRHÁZHIGIÉNÉS OSZTÁLYA, KÖZPONTI STERILIZÁLÓJA,
EGÉSZSÉGÜGYI MOSODÁJA, VAGY MOSODAI RÉSZLEGE, VALAMINT
TAKARÍTÓ SZOLGÁLATA**

Higiénés gyakorlat tantárgy

Személyi higiénia

Védőruházat és munkaruházat kezelése
Beöltözés védőruházatba
Védőeszközök használata
Veszélyes hulladékok megsemmisítésének megfigyelése

Kórházi higiénia

Napi takarítás megfigyelése
Gépi takarítás megfigyelése
Intézmény higiénés tevékenységének megfigyelése

Fertőtlenítés-sterilizálás gyakorlat tantárgy

Fertőtlenítés gyakorlat

A fertőtlenítés végrehajtása a gyakorlatban
Kontaminált eszközök, műszerek, textíliák kezelése
Kontaminált eszközök, műszerek tisztításhoz való előkészítése
Fertőtlenítő mosogatás felügyelet melletti kivitelezése
Fertőtlenítési eljárások dokumentációinak vezetése
Kemo-termodezinfekciós (egészségügyi) mosás megfigyelése
A munkafolyamat megtekintése a szennyes és a tiszta oldalon
Szennyezett textíliák kezelése, előkészítése
Gépi mosás és vasalás megtekintése
Tiszta textíliák kezelése, csomagolása, szállítása

Sterilizálás gyakorlat

Sterilizálás módszereinek megismerése a központi sterilizálóban
A sterilizálás munkafázisainak gyakorlása

Gyűjtés (előkészítés)
Tisztítás, fertőtlenítés:
Ellenőrzés, karbantartás
Csomagolás, jelölés
Indikátorok használata
Tárolási szabályok
A sterilizálás dokumentálása, sterilizálási napló
Munkavédelmi eszközök, védőeszközök használata

A szakmai követelménymodul 11214-12 Egészségügyi szakmai alapismeretek

GYAKORLAT HELYSZÍNE: EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNY FEKVŐBETEG- ELLÁTÓ OSZTÁLYAI

Klinikumi alapismeretek

Klinikumi ismeretek

Egyszerű, eszköznélküli fizikális diagnosztikai módszerek (fizikális vizsgálatok) megfigyelése
Az EKG vizsgálat megfigyelése, segédkezés EKG vizsgálat alatt
Leggyakrabban alkalmazott laborvizsgálatok elvégzésének megfigyelése
Betegágy melletti labordiagnosztikai módszerek megfigyelése
A Rtg,UH vizsgálatok megfigyelése
Endoszkópos vizsgálatok megfigyelése
Punkciók megfigyelése
Biopsziák megfigyelése
Belgyógyászati megbetegedésben szenvedők körüli ápolási feladatok megfigyelése
Krónikus vagy ápolási osztályon kezelt betegek körüli ápolási feladatok megfigyelése
Sebészeti megbetegedésben szenvedők körüli ápolási feladatok megfigyelése
Műtött beteg körüli teendők megfigyelése
Dietoterápia kivitelezésének megfigyelése
Betegoktatás kivitelezésének megfigyelése
Fizioterápiás eljárások megfigyelése

A szakmai követelménymodul 11111-12 Ápolástani alapismeretek

**GYAKORLAT HELYSZÍNE: EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNY
BELGYÓGYÁSZATI, BELGYÓGYÁSZATI JELLGŰ, VALAMINT KRÓNIKUS
BETEGELLÁTÓ, ÁPOLÁSI ÉS GERIÁTRIAI OSZTÁLYAI.**

Ápolástan-gonddozástan gyakorlat

